

This pdf is a file in the Digital South Caucasus Collection (DSCC), a collection in the Ancient World Digital Library (AWDL) hosted by the [Institute for the Study of the Ancient World Library](#) at New York University.

- Creator: Kobaidze, L. / კობაიძე, ლ. / Кобаидзе, Л.Н.
- Title: ივრის ხევის არქეოლოგიური ძეგლები ტომი II (რკინის კალოს სამაროვანი) / Археологические Памятники Иврского Ущелья том II (Могильник Ркинис Кало)
- Publication Date: 1978
- Publisher: Georgian Academy Of Sciences
- Place of Publication: Tbilisi
- Collection: Digital South Caucasus Collection
- Collection ID: dscc_954f9a3348

About

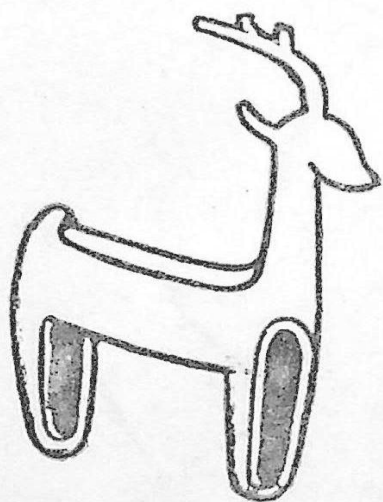
The Digital South Caucasus Collection (DSCC) is a collection in the Ancient World Digital Library (AWDL), a project of the Library of the Institute for the Study of the Ancient World (ISAW) at New York University in cooperation with the Georgian National Museum and the Institute of Archaeology and Ethnography in the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia. AWDL's mission is to identify, collect, curate, and provide access to a broad range of scholarly materials relevant to the study of the ancient world. The ISAW library is responsible for curating the collection, clearing the rights as needed, preserving the digital copies in NYU's Faculty Digital Archive, creating high-quality metadata in order to maximize discoverability, and making the works accessible to the general scholarly public.

Rights

The Georgian National Museum has granted permission to the Institute for the Study of the Ancient World of New York University to publish this material electronically in the Digital South Caucasus Collection (DSCC). We are making such material available on a noncommercial basis for research and educational purposes, in an effort to expand access to thinly-held and/or out-of-print material related to the study of the ancient world to the widest possible audience. If you wish to use copyrighted material from this site for purposes beyond those in accordance with fair use (Title 17 U.S.C. Section 107), you must obtain permission from The Georgian National Museum. We respect the intellectual property rights of others. If you believe that you own the copyright to the material made available on this site, please see our takedown policy: <http://dcaa.hosting.nyu.edu/dscc/takedown-notice>.

ივრის ხეობის
არქეოლოგიური
ძეგლები

რკინის ქაღოს
სამაროვანი

IVE
2762 (2)

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია
ივ. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტი
საქართველოს არქეოლოგიური კომისია

ლამარა კობაიძე

ივრის ხეობის არქეოლოგიური კვლავი

II

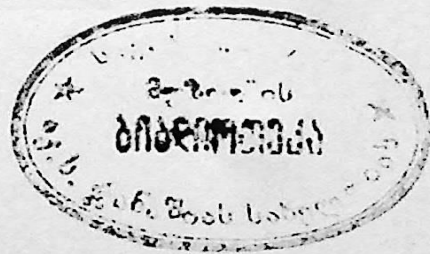
ჩკინის კადოს საგაჩოვანი

(კ ა ტ ა ლ ო გ ი)

85881

გამომცემლობა „მეცნიერება“
თბილისი
1978

რკინის კალოს სამაროვნის კატალოგი წარმოადგენს ერწოს ველის არქეოლოგიური ექსპედიციის მიერ სოფ. თრანში (თიანეთის რ-ნი), ე. წ. ადგილ „რკინის კალოზე“, 1963, 1965 და 1969 წლებში გათხრილი (რკინის ფართო ათვისების ხანის, ძვ. წ. VIII—VI სს.) 37 სამარხის მასალის პუბლიკაციას.

კატალოგს ერთვის წინასიტყვაობა და შესავალი, რომელშიც მოცემულია სამაროვნის საერთო დახასიათება, გათხრის ისტორია, სამარხეული ინვენტარის ზოგადი დახასიათება და სათანადო პარალელური მასალების გათვალისწინებით ძეგლის დათარიღება.

კატალოგის ძირითად ნაწილში განხილულია სამაროვანზე გათხრილი სამარხები და მათში აღმოჩენილი ნივთების დაწვრილებითი აღწერილობა.

კატალოგს ერთვის ტაბულები.

9/79

წიგნის ტიპოგრაფია

ივრის ხეობის არქეოლოგიურ შესწავლას საფუძველი ჩაეყარა 1950 წელს, როდესაც ჩამოყალიბდა აკად. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის ინსტიტუტისა და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ერთობლივი არქეოლოგიური ექსპედიცია, რომელიც მიზნად ისახავდა ზოგადად ივრის ხეობის დაზვერვით-არქეოლოგიურ შესწავლას, ხოლო კონკრეტულად აღმოსავლეთ საქართველოს ერთ-ერთი უძველესი ნაქალაქარის — უჯარმის გათხრას (ექსპედიციის საერთო ხელმძღვანელი აკად. ნ. ბერძენიშვილი, თხრის ხელმძღვანელი გ. ლომთათიძე)¹.

უჯარმის ექსპედიციამ 1950 წელსვე საცდელი თხრა ჩაატარა სოფ. სიონშიც, სადაც, მომავალი წყალსაცავის ტერიტორიაზე, საგანგებო ყურადღება მიიქცია სიონის ბაზილიკამ, მაგრამ შემდგომ სიონის ხუროთმოძღვრული კომპლექსისა და სამაროვნის კვლევა აღარ გაგრძელებულა.

უჯარმის არქეოლოგიური ექსპედიციის მიერ დაწყებული საქმე რამდენიმე წლის შემდეგ განაახლა სიონის არქეოლოგიურმა ექსპედიციამ, რომელმაც სიონის მომავალი წყალსაცავის ფარგლებში 1962 წელს გათხარა კათედრალური ეკლესია და შუაფეოდალური ხანის სამაროვანი ამ ეკლესიის ირგვლივ².

ჩაძირვის ზონაში მდებარე არქეოლოგიური ძეგლების შესწავლის პარალელურად ექსპედიცია კვლავ აგრძელებდა სადაზვერვო სამუშაოებს, რომლის დროსაც საგანგებო ყურადღება მიიქცია ერწოს ველის არქეოლოგიურმა ძეგლებმა და მათ შორის ღვარცოფის მიერ დაზიანებულმა სამაროვანმა სოფ. თრანში, ადგილ რკინის კალოზე.

ახლად გამოვლენილი მასალები იმდენად მრავალფეროვანი და საყურადღებო გამოდგა, რომ ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტმა მიზანშეწონილად ჩათვალა ივრის ხეობაში არქეოლოგიური კვლევა-ძიების გაფართოება, რისთვისაც 1963 წელს ჩამოყალიბდა ერწო-თიანეთის (ხელმძღვანელი რ. რამიშვილი) და ქალეთის არქეოლოგიური ექსპედიციები (ხელმძღვანელი დ. მუსხელიშვილი). ამ უკანასკნელმა ველზე იმუშავა 1963—1964 წლებში და ძირითადად შემოიფარგლა „ქალეთის ქვეყნის“ არქეოლოგიური ძეგლების კვლევით³, ხოლო ერწო-თიანეთის სადაზვერვო ექსპედიციამ 1963

¹ გ. ლომთათიძე, უჯარმის არქეოლოგიური თხრის შედეგები. ივ. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიის ინსტიტუტის სამეცნიერო სესია — მიძღვნილი 1952 წლის საველე-არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგებისადმი. თბ., 1953, გვ. 11—12; მისივე, ფეოდალური ხანის არქეოლოგიური ძეგლები, „საქართველოს არქეოლოგია“, თბ., 1959, გვ. 351—353; 375—377.

² რ. რამიშვილი, ბ. ჯორბენაძე, არქეოლოგიური გათხრები ივრის სიონში 1962 წ. სამეცნიერო სესია — მიძღვნილი 1962 წლის საველე-არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგებისადმი. მოხსენებათა ანოტაციები, თბ., 1963, გვ. 79—84 (ივ. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიის ინსტიტუტი).

³ დ. მუსხელიშვილი, რ. რამიშვილი, ქალეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის 1963 წლის ანგარიში. XII სამეცნიერო სესია — მიძღვნილი 1963 წლის საველე-არქეოლოგიურ-

წლიდან 1969 წლამდე ერწოს ველზე დიდი სამუშაოები ჩატარა, რის მეშვეობითაც გამოვლენილ და შესწავლილ იქნა სხვადასხვა ასაკის მრავალი ათეული მანამდე სრულიად უცნობი ძეგლი, მათ შორის რკინის კალოს სამაროვანიც⁴, რომელიც ითხრებოდა ნაწილ-ნაწილ 1963, 1965 და 1969 წლებში.

ამ მრავალწლიანმა კვლევადიებამ ივრის ხეობაში თავისი ნაყოფი გამოიღო. სავრძნობლად შეივსო და გამდიდრდა ისტორიულ-არქეოლოგიურ ძეგლთა ნუსხა, გამოქვეყნდა ან გამოსაქვეყნებლად მომზადდა მრავალრიცხოვანი არქეოლოგიური მასალა და დაიგეგმა ნაშრომთა სერია, რომლის გამოქვეყნების შემდეგ გაცილებით უფრო სრული წარმოდგენა შეგვექმნება ისტორიული კახეთის წარსულის შესახებ.

ნაშრომთა აღნიშნული სერიიდან („ივრის ხეობის არქეოლოგიური ძეგლები“) პირველი წიგნი გამოქვეყნდა 1970 წელს⁵, მეორე წიგნი კატალოგის სახით ქვეყნდება და მთლიანად ეძღვნება რკინის კალოს სამაროვანს, მესამე წიგნი, რომელიც მიძღვნილია ქუშანაანთ გორის გვიანანტიკური და ადრეფეოდალური ხანის ძეგლებისადმი (რ. რამიშვილი), მზად არის გამოსაქვეყნებლად, ხოლო უახლოეს ხანში დასრულდება მეოთხე წიგნიც, რომელიც ეხება ერწო-თიანეთის შუა საუკუნეების ხანის მასალების შესწავლას და ქალეთის ხუროთმოძღვრული კომპლექსის პუბლიკაციას (ბ. ჯორბენაძე).

რკინის კალოს სამაროვანი ბოლომდე არ არის გათხრილი, მაგრამ მოპოვებული მასალის სამეცნიერო მიმოქცევაში შეტანა, ვფიქრობთ, არ უნდა იყოს ინტერესს მოკლებული.

ამ ძეგლის საბოლოო შეფასება და განზოგადებული კვლევა მომავლის საქმედ გვესახება, რასაც წინ უნდა უძღვოდეს დარჩენილი ფართობის არქეოლოგიური გამოკვლევა.

საველე და კამერალური ფოტოსამუშაოები ჩატარებულია სხვადასხვა დროს ი. ნესკოროდიევის, რ. რამიშვილის, მ. კოზლოვსკისა და ლ. კობაიძის მიერ. ძეგლი აზომა ბ. მჭედლიშვილმა, ნახატი ტაბულები შეასრულეს ვ. კანდელაკმა და ზ. ქუფარაშვილმა.

რი კვლევა-ძიების შედეგებისადმი. თბ., 1964, გვ. 3—6 (ივ. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიის ინსტიტუტი).

⁴ რ. რამიშვილი, ბ. ჯორბენაძე, ერწოს ველის დაზვერვითი არქეოლოგიური ექსპედიციის მუშაობის ანგარიში. XII სამეცნიერო სესია — მიძღვნილი 1963 წლის საველე-არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგებისადმი. თბ., 1964, გვ. 17—22; რ. რამიშვილი, ერწოს ველის არქეოლოგიური ექსპედიციის 1966 წლის მუშაობის შედეგები. XVI სამეცნიერო სესია — მიძღვნილი 1966 წლის საველე-არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგებისადმი. თბ., 1967, გვ. 71—74; ბ. ჯორბენაძე, ფეოდალური ხანის ახლად აღმოჩენილი ძეგლები ერწოს ველზე, XVI სამეცნიერო სესია — მიძღვნილი 1966 წ. საველე-არქ. კვლევა-ძიების შედეგებისადმი, თბ., 1967, გვ. 74—75; რ. რამიშვილი, ბ. ჯორბენაძე, ლ. ასათიანი, ლ. კობაიძე, ერწოს ველის არქეოლოგიური ექსპედიციის 1967—1968 წწ. მუშაობის შედეგები, XVIII სამეცნიერო სესია — მიძღვნილი საქართველოში 1968 წელს წარმოებული საველე-არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგებისადმი. თბ., 1969, გვ. 27; რ. რამიშვილი, ივრის ხეობის ისტორიის ზოგიერთი საკითხი ახალ არქეოლოგიურ აღმოჩენათა შუქზე. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტისა და თიანეთის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის სამეცნიერო სესიის მოხსენებათა მოკლე შინაარსები. თბ., 1968, გვ. 5—10; რ. რამიშვილი, ბ. ჯორბენაძე, ლ. ასათიანი, ერწო-თიანეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის 1969 წ. მუშაობის ანგარიში. არქეოლოგიური კვლევა-ძიება საქართველოში 1969 წელს. თბ., 1971, გვ. 91—93; Р. Рамишвили, В. А. Джорбенадзе, Л. В. Асатиани, Л. Н. Кобаидзе, Эрцо-Тианетская экспедиция. — В кн.: Археологические открытия 1969 года. М., 1970, стр. 368—369.

⁵ რ. რამიშვილი, ივრის ხეობის არქეოლოგიური ძეგლები 1, სიონი. თბ., 1970.

შ ე ს ა ვ ა ლ ი

საბადურასა და გორშევარდნის ქედებს შუა მოქცეული ერწოს ველი წარმოადგენს მთიან ზონაში მდებარე საკმაოდ ვრცელ ტაფობს, რომელიც გარშემო აზიდული მთა-გორაკების ფერდობებთან ერთად ქმნის მდ. ივრის მარჯვენა შენაკადის — აძეძის — აუზს.

რკინის კალოს სამაროვანი მდებარეობს ერწოს ველზე, სოფელ თრანში, ადგილ რკინის კალოზე, მდ. აძეძის მარჯვენა შენაკადის მდ. თრანულას მარჯვენა ნაპირას.

სამაროვანი დაზიანებული იყო ნიაღვრის წყლისაგან წარმოქმნილი ხევით (ტაბ. I-1), რომელიც წლების მანძილზე ხრამავდა და ანგრევდა სამაროვნის შუა და აღმოსავლეთ ნაწილს. წყალს გატანილი და განადგურებული ჰქონდა სამაროვნის დაახლოებით 150—180 კვ. მ ფართობი.

ფერდობი, რომელზედაც სამაროვანია მოთავსებული, დახრილია სამხრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ და ხატისწყაროსთან გამოივაცებს. მას დასავლეთით ესაზღვრება ფეოდალური ხანის შენობისა და გალავნის ნაშთები, აღმოსავლეთით „ადგილის დედა“ (ასე უწოდებს ადგილობრივი მოსახლეობა ეკლესიის ნანგრევებსა და მის გარშემო შემონახულ წმინდა ტყეს), ჩრდილოეთი ზღვარი ხატისწყაროზე გადის, ხოლო სამხრეთით ტყე და საბალახო მიწები ებჯინება.

1963 წელს რკინის კალოს სამაროვანზე სადაზვერვო სამუშაოების დროს გაითხარა ნაწილობრივ გადარჩენილი 12 სამარხი, ხოლო 1965 და 1969 წლებში ფართო სამუშაოები ჩატარდა ხევის მარცხენა მხარეზე, სადაც მეტი სამარხები იყო მოსალოდნელი.

სამაროვნის მთლიანი ფართობი, რომელიც გამოვლენილ იქნა საკონტროლო-სადაზვერვო თხრილების მეშვეობით, შეადგენდა 500 კვ. მეტრს. აქედან მოზომილი იქნა 80 კვ. მეტრი ფართობი, რომელიც დაიყო AB და BC ნაკვეთებად. გაითხარა მხოლოდ AB ნაკვეთი, მოზომილი ფართობის ნახევარი (ტაბ. II-1), სადაც გამოვლენილ იქნა 37 ორმოსამარხი, აქედან 11 (№№ 1, 2, 3, 4, 7, 8, 13, 21, 24, 26, 28) სამარხის ნაშთს წარმოადგენდა.

სამაროვნის ზედაპირი დაფარული იყო 20—25 სმ სისქის კორდოვანი ფენით, რომლის ქვეშ რიყის დიდ-პატარა ქვებისაგან შემდგარი ქვაყრილის მთლიანი საფარი იყო წარმოქმნილი (ტაბ. 1-2). მისი სისქე 0,80—1 მეტრამდე აღწევდა (ტაბ. III-1), ამ ქვაყრილში და მის ქვეშა თიხნარ ნიადაგში, მიწის ზედაპირიდან სხვადასხვა სიღრმეზე, ძალზე მჭიდროდ, ერთიმეორის გვერდით და ზოგჯერ ერთმანეთზე მდებარე ქვაყრილიანი სამარხები იყო მოთავსებული (ტაბ. III-2; ტაბ. IV-1).

სამარხთა ყველაზე უფრო დიდი ჯგუფი მიწის ზედაპირიდან 0,45-1 მეტრის სიღრმეზე მდებარეობდა, მაგრამ მათი უმრავლესობის სამარხეული ინვენ-

ტარი და მიცვალებულის ნაკლული ძვლები ქვაყრილებში ისე იყო არეული, რომ ძნელდებოდა დაკრძალვის წესის გარჩევა (ტაბ. IV-2; ტაბ. V-1). მხოლოდ ზოგიერთი, უკეთ დაცული სამარხისა თუ სამარხის ნაშთის მიხედვით ხერხდებოდა დაკრძალვის წესის დადგენა (ტაბ. V-2), დაკრძალულნი იყვნენ მარჯვენა ან მარცხენა გვერდზე, კიდურებმოხრილნი, თავით სხვადასხვა მიმართულებით.

შედარებით უკეთ იყო შემონახული ღრმად მდებარე სამარხები (№№ 11, 12, 20^ა, 27, 30, 31, 33, 34; ტაბ. VI₁₋₂; ტაბ. VIII₁₋₂), რომლებიც მიწის ზედაპირიდან 1,20—2,20 მეტრის სიღრმეზე მდებარეობდნენ. ზედასთან შედარებით, ქვედა იარუსის სამარხები მეჩხრად იყო გაბნეული (ტაბ. VIII₁). თიხნარ ნიადაგში ოვალურად ამოჭრილ სამარხებში გვხვდებოდა კიდურებმოკეცილი, მარცხენა ან მარჯვენა გვერდზე მდებარე ჩონჩხები, რომლებსაც თავი სამხრეთით ან სამხრეთ-დასავლეთით ჰქონდათ მიმართული.

სამარხეული ინვენტარი ძირითადად განლაგებული იყო თავისქალას, მკლავებისა და მუხლების წინ. თიხის ჭურჭელთა ნაწილზე დალაგებული იყო წვრილფეხა საჭიონლის ძვლები — საიქიო საგზალი.

სამაროვანზე ძირითადად გვხვდებოდა ინდივიდუალური სამარხები, თუმცა იყო ორი ან სამი მიცვალებულის თანადამარხვის შემთხვევებიც. სამი სამარხის ძირზე (№№ 6, 20^ა, 23^ა) დადასტურდა 1—1,5 სმ სისქის ნახშიროვანი ფენა. როგორც ჩანს, ქირისუფლები დაკრძალვის წინ ორმოსამარხის გაწმენდის მიზნით ძირზე წვავდნენ თივას ან სხვა იოლად წვად მასალას, რაც ქმნიდა ნაბადივით დაფენილ ნამწვ შრეს.

№ 27 სამარხში დადასტურებული იქნა ცხენისა და ძაღლის თანადაკრძალვის შემთხვევაც.

სამაროვანზე გამოვლენილი ნივთიერი მასალა მრავალრიცხოვანი და მრავალგვარია. იგი წარმოდგენილია თიხის ჭურჭლის, ბრინჯაოს, რკინის, ძვლის ნივთებისა და მძივების სახით.

თიხის ჭურჭელი როგორც რაოდენობრივად, ასევე ფორმათა მრავალგვარობით გამოირჩევა. იგი, მცირე გამონაკლისის გარდა, მთლიანად ჩამტვრეული და დაფშვნილი იყო. ჭურჭელთა გარკვეული ნაწილის აღდგენისა და ზოგიერთის გრაფიკული რესტავრაციის შედეგად შესაძლებელი გახდა მათი ფორმებისა და ზომების გარკვევა. ყველაზე მეტად გავრცელებულია საშუალო და მცირე ზომის ჭურჭელი, რომელიც წარმოდგენილია დერგების, ქოთნების, ხელადების, კოჭების, კათხების, ლანგრებისა და ჯამების, ფიალების, სხვადასხვა ფორმის სასმისების და სამარილეების სახით.

ჭურჭლის უმრავლესობა ჩარხზე დამზადებული, ნაწილი ხელითაა ნაძერწი. დიდი ნაწილი გამომწვარია ლეგა-ნაცრისფრად, მაგრამ გვხვდება მოყავისფრო, მოყვითალო-მოჩალისფრო, შავი და მცირე რაოდენობით მოწითალოდ გამომწვარი ჭურჭელიც.

გამოწვის ხარისხი მდარეა, რის გამოც ხშირ შემთხვევაში ჭურჭლის ზედაპირზე შეინიშნება არათანაბარი გამოწვის შედეგად მიღებული სხვადასხვა ფერის ლაქები, უმრავლესობა დამზადებულია წმინდა სილა, ქვიშა და კირქვანარევი თიხისაგან, მცირე ნაწილი კი შედარებით უკეთ განლეჟილი თიხისაგანაა ნაკეთები.

ჭურჭელთა დიდი ნაწილი ორნამენტირებულია. ორნამენტაცია გვხვდება უფრო მათ ზედა ნახევარზე. შემკულობაში სჭარბობს ჭდეული ირიბი და რე-

ლიეფური გრეხილი ხაზები. გვხვდება ამოდარული კონცენტრული და ტალღური ხაზებიც. ზოგიერთი ჭურჭლის ზედაპირი გოფირებულია (ხელადების ყელი, ქოთნის ზედანახევრები, ჯამები და სხვა). პატარა ნახევარსფერული რელიეფური კოპები ამკობს ქოთნის ყურებს. ორ ქოთანს მხარზე გარშემოუყვება ცხვრის (?) თავის სტილიზებული გამოსახულება, რამდენიმე ჯამზე კი დედალი ღუგმის მოყვანილობის სპირალურად თავჩახვეული რელიეფური ორნამენტია დაძერწილი. ხშირად გვხვდება წნევით დატანილი ნაპრიალები სიგარძივი ხაზები, რომლებიც ძირითადად კათხებისა და ჯამების ზედაპირზეა გამოყენებული.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ნ ი ვ თ ე ბ ი სამარხებში უხვადაა მოპოვებული და ძირითადად წარმოდგენილია სამკაულების სახით. მცირე რაოდენობითაა საბრძოლო იარაღები.

სამკაულები მრავალგვარია, მათ შემადგენლობაშია: სამაჯურები, საკინძეები. მრავლადაა ტანისამოსის მორთულობასთან დაკავშირებული ნივთები: ჭვირული რგოლსაკიდები ძეწკვებითურთ, ნახევარსფერული და რომბული კილიტები, მშვილდსაკინძი, აბზინდა და სარტყელი (2 ც.), რომელთაგან ერთი სადაა, მეორე კი ორნამენტირებული.

მრავლად არის სხვადასხვა ზომის რგოლები, რომელთა ნაწილი, ალბათ, სასაფეთქლე სამკაულებად, ხოლო ნაწილი, შესაძლოა, ბეჭდებად გამოიყენებოდა. არის აგრეთვე ვარდულები და ჩქიფები, ზარაკები, ირმის ქანდაკება, ხვია რგოლები და სხვა მრავალი.

საბრძოლო იარაღებიდან საყურადღებოა ბრინჯაოს ისრისპირები, რომელთაგან ერთი სკვითურია და წარმოადგენს კარგ საყრდენს სამაროვანის თარიღის დასადგენად. დანარჩენი ისრისპირები კი ორფრთიანებია, ამათგან ერთი მასიურია, აქვს შედარებით მოკლე ფრთები და პირზე ორმხრივა რელიეფური ქედი, ხოლო დანარჩენები დამზადებულია ბრინჯაოს თხელი ფირფიტისაგან.

რ კ ი ნ ი ს ნ ა კ ე თ ო ბ ა სამარხულ კომპლექსებში ძირითადად საბრძოლო იარაღებითაა წარმოდგენილი. შედარებით ცოტაა სამეურნეო დანიშნულების იარაღი და სამკაული.

საბრძოლო იარაღებიდან ყველაზე ბევრია შუბისპირები და ხელშუბისპირები, რომელთაც აქვთ მრგვალი გახსნილი მასრა, დაქანებული, ზოგსაც ოდნავ გადგმული მხრები და პირზე ორივე მხრიდან მეტ-ნაკლებად გამოსახული სიგარძივი ქედი. რკინის იარაღებს შორის განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს რკინის ორი გრძელი მახვილი: ერთს აქვს ბრინჯაოს ნაწილებისაგან შედგენილი ტარი, მეორეს მოკლე სამკუთხა მოყვანილობის სატარე ბრინჯაოს ორი მანჭვლით.

აღსანიშნავია, აგრეთვე, მოზრდილი ტანმოხრილი ცალპირლესილი საჩეხი იარაღები, სატევრები და მუჯირა (ხიშტისებური იარაღი), რომელსაც აქვს ჩაჭრილი მასრა.

სამეურნეო იარაღებიდან საყურადღებოა ნამგლისპირი, ცხენის საყბეური, მოხრილი და სწორი დანები, ხოლო სამკაულებიდან — საკისრე რგოლის ნატეხები და სამაჯურები.

ძ ვ ლ ი ს ნ ი ვ თ ე ბ ი დ ა ნ აღსანიშნავია ისრისპირები, მძივსაკიდები თუ მძივები (?), საყბეური და ავგაროზი(?). ძვლის ისრისპირები სხვადასხვა ზომის, მაგრამ ერთი ტიპისაა, აქვთ ოთხკუთხგანივკვეთიანი წვეტიანი პირი და მრგვალი წამახული ყუნწი.

მძივები მრავალრიცხოვანია და მრავალგვარი; მასალად გამოყენებულია სარდიონი, ქალცედონი, აქატი, მინა, პასტა და ქარვა.

ქვის მძივების უმრავლესობა დამუშავებულია გულდასმით, აქვთ ხუთწახნაგა, მრგვალი, ბიკონუსური, მოგრძო ბოლოკონუსური, ოვალური, ცილინდრული და შინდის მოყვანილობა. გარდა ამისა, გვხვდება დამუშავებული ერთეულებიც, რომელთათვისაც მარტო ძაფის გასაყრელი ნაჩვრეტი გაუკეთებულია.

პასტის მძივები ცისფერი და მოთეთროა, მათ შორის ბევრია იოტი, არის აგრეთვე ცილინდრული, ნიჟარისებრი ზედაპირდაღარული, მრგვალი ოდნავ წელში გამოყვანილი, სფერული და სხვა.

მინის მძივი ორია. ერთი მრგვალია — ღია ცისფერი და მეორე — მუქი ლურჯი.

ქარვის მძივების ნატეხებია შემორჩენილი, ერთს ეტყობა ჰქონია ოვალური მოყვანილობა.

ზემოთ ჩამოთვლილი სამარხეული მასალა დიდ მსგავსებას ამჟღავნებს აღმოსავლეთ საქართველოს არა ერთ ძეგლთან, რომლებიც რკინის ფართო ათვისების ხანით (ძვ. წ. VIII—VI სს.) თარიღდებიან.

სამაროვნის თარიღზე მსჯელობისას შევეხებით მხოლოდ იმ ზოგიერთ ნივთს, რომლებიც საიმედო საყრდენს წარმოადგენენ სამაროვნის ქრონოლოგიური მიჯნების განსაზღვრისათვის.

სამაროვნის ზედა ქრონოლოგიური ზღვარის დადგენისას გარკვეული მნიშვნელობა ენიჭება, როგორც აღვნიშნეთ, № 6 სამარხში ე. წ. სკვითური ისრისპირის აღმოჩენის ფაქტს (ტაბ. XIV₃₈), სკვითური ისრისპირი ხასიათდება რომბული, მასიურქედნიანი პირით, ღრუ მასრითა და მასრაზე დეზით. ასეთი ტიპის სკვითურ ისრისპირებს რ. აბრამიშვილი აკუთვნებს რკინის ფართო ათვისების ხანის III საფეხურს (ძვ. VII—VI სს.)¹. კახეთში, სოფ. მელაანში, აღმოჩენილ ასეთივე ტიპის ბრინჯაოს სკვითურ ისრისპირებს კ. ფიცხელაური ძვ. წ. VII—VI სს. პირველი ნახევრით ათარიღებს². ამავე საუკუნეებით ათარიღებს, აგრეთვე, ბ. პიოტროვსკი კარმირ-ბლურზე აღმოჩენილ სკვითურ ისრისპირებსაც³.

სამაროვნის სკვითურ ისრისპირს ზუსტი შესატყვისები ეძებნება სამთავროს ძვ. წ. VII—VI საუკუნეებით დათარიღებულ ორმოსამარხებში ნაპოვნ ისრისპირებთან⁴ და სხვა. ამდენად, № 6 სამარხი შეიძლება დავათარიღოთ ძვ. წ. VII—VI საუკუნეებით.

დამათარიღებელ ნივთებს შორის რკინის კალოზე ყურადღებას იქცევს აგრეთვე №№ 2, 3, 10, 21, 23^ა, 25, 32 სამარხებში ნაპოვნი ტანმოხრილი მოზრდილი საჩეხი იარაღები და დანები (ტაბ. X₁₀; ტაბ. XI₂₀; ტაბ. XXI₁₅; ტაბ.

¹ რ. აბრამიშვილი, რკინის ათვისების საკითხისათვის აღმოსავლეთ საქართველოს ტერიტორიაზე. სსმმ. ტ. XXII-B, თბ., 1961; მ. ს. ივ.ე., სამთავროს სამაროვანზე აღმოჩენილი გვიანბრინჯაოს ხანისა და რკინის ფართო ათვისების ხანის ძეგლების დათარიღებისათვის. სსმმ, ტ. XIX-A და XXI-B, თბ., 1957, გვ. 129.

² კ. ფიცხელაური, იორალაზნის აუზის ტერიტორიაზე მოსახლე ტომთა უძველესი კულტურა, თბ., 1965, გვ. 103—106. ტაბ. XXVIII₂.

³ Б. Б. П и о т р о в с к и й, История и культура Урарту, Ереван, 1944, стр. 188.

⁴ სამთავროს ძვ. წ. VII—VI საუკუნეების ორმოსამარხები: 25, 104, 106, 194, 293, 319.

XLIV₃₆₅; ტაბ. LIII₅₃₉). როგორც ცნობილია, ამ ტიპის იარაღები და დანები ამიერკავკასიაში ჩნდება ძვ. წ. VII—VI საუკუნეებში⁵.

რ. აბრამიშვილი ტანმოხრილ დანებს რკინის ფართო ათვისების ხანით (ძვ. წ. VII—VI ს.) ათარიღებს⁶. მსგავსი დანები აღმოჩენილია სამთავროს ორმოსამარხებში⁷, განთიადის (დმანისის რ-ნი) სამაროვნის ხუთ სამარხში (№№ 2, 3, 5, 6, 8)⁸, ზემო ლისას სამაროვანზე⁹ და სხვაგან, რომლებიც თარიღდებიან ძვ. წ. VII—VI საუკუნეებით.

ამრიგად, რკინის კალოს სამაროვნის მოხრილი ცალპირლესილი საჩეხი იარაღისა და დანების შემცველი სამარხები უნდა დათარიღდეს ძვ. წ. VII—VI საუკუნეებით.

№ 5 სამარხში ნაპოვნი ხიშტიანური იარაღიც (მუჯირა) (ტაბ. XIII-27) თარიღდება ძვ. წ. VII—VI საუკუნეებით (სამთავრო, სამარხი 97, 1955 წ. და ზემო ლისას სამაროვანი)¹⁰.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია სამაროვნის თარიღის განსაზღვრისათვის, განსაკუთრებით კი ქვედა ქრონოლოგიური ზღვარის დადგენისათვის, რკინის გრძელი მახვილი, ბრინჯაოს ნაწილებისაგან შედგენილი ტარით, რომელიც ცხენოსანი მეომრის სამარხშია მოპოვებული (ტაბ. XLVI₄₆₁). ცხენოსანი მეომრის სამარხი (№ 27) განეკუთვნება ქვედა იარუსის სამარხთა ჯგუფს და გამოირჩევა ინვენტარის სიუხვითაც.

რკინის მახვილი, რომელიც სამარხში იდო დაკრძალულის სახის წინ, ანალოგიურია სამთავროს ორმოსამარხების¹¹, სათოვლეს ერთ-ერთი სამარხისა¹² და კარმირ-ბლურზე¹³ აღმოჩენილ ბრინჯაოს ტარიანი მახვილებისა, რომლებიც თარიღდებიან ძვ. წ. VIII—VII საუკუნეებით. ამავე საუკუნეებით თარიღდება, აგრეთვე, №№ 4, 8, 9, 27 სამარხებში აღმოჩენილი თხელი ფირფიტისაგან დამზადებული ბრინჯაოს ისრისპირები, რომლებსაც აქვთ მოგრძო წვეტიანი ფრთები და ვიწრო ყუნწი (ტაბ. XII-25; ტაბ. XVIII-77; ტაბ. XIX-89; ტაბ. XLVI₄₁₈). ასეთი ტიპის ისრისპირები მრავლად გვხვდება სამთავროს ძვ. წ. VIII—VII საუკუნეებით დათარიღებულ ორმოსამარხებში¹⁴.

ძვ. წ. VIII—VII საუკუნეებით თარიღდება, აგრეთვე, № 12 და 20^a სამარხებში ნაპოვნი მრგვალთავიანი ხუთკოპა ბრინჯაოს საკინძები (ტაბ. XXIII—

⁵ Б. Б. Пиотровский, *დასახ. ნაშრომი*, გვ. 183, ნახ. 47, გვ. 185; მ ი ს ი ვ ე, *Кармир-Блур*, I. Ереван, 1950, стр. 37.

⁶ რ. ა ბ რ ა მ ი შ ვ ი ლ ი, *დასახ. ნაშრომი*, გვ. 131.

⁷ სამთავროს ძვ. წ. VII—VI სს. ორმოსამარხები: №№ 1, 2, 137, 186, 194, 200, 250, 309, 310.

⁸ გ. ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი, *ქვემო ქართლი*, ძვ. წ. I ათასწლეულის პირველი ნახევარი, თბ., 1974, გვ. 77, 109.

⁹ ო. ჯ ა ფ ა რ ი ძ ე, *არქეოლოგიური გათხრები სოფ. ჟეორაში. სტალინის სახ. თბ. სახელმწიფო უნივერსიტეტის შრომები*, 65, თბ., 1957, გვ. 184, სურ. 2., გვ. 191, სურ. 8, გვ. 209, სურ. 12.

¹⁰ ო. ჯ ა ფ ა რ ი ძ ე, *დასახ. ნაშრომი*, გვ. 191, სურ. 7.

¹¹ სამთავროს ძვ. წ. VIII—VII საუკუნეების ორმოსამარხები: № 38, 55, 72, 79, 96a.

¹² მ. ბ ა დ რ ი ა შ ვ ი ლ ი, *არქეოლოგიური ძეგლები სოფ. სათოვლედან, სსმმ, ტ. XVII*, გვ. 238, სურ. 3, თბ., 1953.

¹³ Б. Б. Пиотровский, *Кармир-Блур, альбом, фот. 51. Ленинград*, 1970.

¹⁴ იხ. სამთავროს ორმოსამარხები: № 8, 17, 82, 96a, 121, 225, 292.

134; ტაბ. XXXIV₂₇₃), რომლებიც იმეორებენ სამთავროს ამავე ხანის ორმოსამარხში (სამარხი № 84 ინვ. № 2001) ნაპოვნ საკინძებს.

საყურადღებოა, აგრეთვე, №№ 1, 6, 9, 10, 12, 13, 22, 25, 26, 27, 31, 33, 34 სამარხებში ნაპოვნი სარდიონის მუქი წითელი, ხუთწახნაგა და მოყვითალო-თაფლისფერი, მოგრძო კონუსურბოლოიანი, მძივები, რომლებიც უამრავია სამთავროს ძვ. წ. VIII—VII და VII—VI საუკუნეებით დათარიღებულ ორმოსამარხებში¹⁵.

გარდა ლითონის ნაწარმისა, რკინის კალოზე მოპოვებული თიხის ჭურჭელიც მთელი რიგი ნიშნებით (მოყვანილობა, შემკულობა, ფერი და სხვა) გარკვეულ მსგავსებას ამჟღავნებს სამთავროს¹⁶, დვანის¹⁷, ზემო ლისას¹⁸, ნარეკავის¹⁹, კასპის²⁰, თეთრი წყლების²¹ და სხვა სამაროვნებზე მოპოვებულ ჭურჭლებთან.

როგორც ამ მოკლე მიმოხილვიდან დავინახეთ, სამაროვანი საკმაოდ კარგა ხნის მანძილზე ყოფილა გამოყენებული (ძვ. წ. VIII—VI საუკუნეები) და, ალბათ, ამით უნდა აიხსნას იქ არსებული სამარხთა სიმჭიდროვე და ქაოტურობაც. ეტყობა, გვიანდელი ხანის სამარხების გამართვა აზიანებდა იქ ადრე არსებულ სამარხებს, რაც იწვევდა სამარხთა ნგრევას, ქვაყრილისა და ძვლების ერთმანეთში არევას და თიხის ჭურჭლის მსხვრევას.

ამრიგად, მოპოვებული მასალის ზოგადი ანალიზი, ცალკეული კომპლექსთა შედგენილობა და სტრატиграფიული მონაცემები საშუალებას გვაძლევს რკინის კალოს სამაროვნის სამარხებიდან ნაწილი სამარხებისა (№№ 2, 5, 6, 7, 10, 13, 13^a, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 32) დათარიღდეს ძვ. წ. VII—VI საუკუნეებით, ხოლო დანარჩენი, უფრო ორმად მდებარე სამარხები (№№ 1, 3, 4, 8, 9, 11, 12, 20^a, 23^a, 27, 30, 31, 38, 34) ძვ. წ. VIII—VII საუკუნეებით.

¹⁵ სამთავროს ორმოსამარხები, ჩრდ. უბანი, 1948, №№ 31, 106, 250, 293; ჩრდ. უბანი №№ 309, 310, 319; №№ 65, 57, 76, 96^a, 112, 121, 230, 245, 255, 299, 235 და სხვა.

¹⁶ სამთავროს ძვ. წ. VIII—VI და VII—VI საუკუნეების ორმოსამარხები: 3, 28, 31, 65, 71, 82, 99, 104, 106, 112, 123, 147, 153, 181, 202, 207, 225, 226, 262, 266, 776, 276, 292, 301, 310.

¹⁷ ს. შ ა კ ა ლ ა თ ი ა, დვანის ნეკროპოლის არქეოლოგიური გათხრები. თბ., 1948, ორმოსამარხები 3, 4, 13.

¹⁸ ო. ჯ ა ფ ა რ ი ძ ე, დასახ. ნაშრომი, გვ. 186.

¹⁹ ნ. ო ქ რ ო პ ი რ ი ძ ე, ნარეკავის სამაროვანი, საქართველოს სსრ მეცნ. აკად. ივ. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიის ინსტიტუტის შრომ., ტ. VII, თბ., 1963, ტაბ. III₁; ტაბ. IV₁₅, 18, 21.

²⁰ მ. ბ ა რ ა მ ი ძ ე, კასპის სამაროვანი. მასალებ. საქართველოსა და კავკასიის არქეოლოგიისათვის. ტ. IV, 1965, ტაბ. II₈, 15, ტაბ. III₁.

²¹ К. П и ц х е л а у р и. Итоги исследования памятников эпохи поздней бронзы — раннего железа. Могильник в с. Тетрицклеби. Труды Кахетской археологической экспедиции. т. I. 1969, таб. IX₁₅, 16, 17, 20, 21, XI₁₀, 11, XII₈, 8.

კ ა ტ ა ლ ი ბ ი

სამარხი № 1 მდებარეობდა ხევის ძირის დონეზე, მიწის ზედაპირიდან 2—2,20 მეტრის სიღრმეზე. ნიაღვრის წყლისაგან თითქმის მთლიანად დანგრეული და წაღებული იყო. გადარჩენილი ნაწილი წარმოადგენდა მცირე ქვაყრილის გროვას. ადამიანის ნაკლული ძვლები და შემორჩენილი თანმხლები ინვენტარი ისე იყო უწესრიგოდ ჩაყრილი და ერთმანეთში არეული, რომ ძნელდებოდა გარკვევა, რა მდგომარეობაში იყო მიცვალებული დაკრძალული.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. IX):

რკინის ხელშუბისპირი (ინვ. № 1). დაზიანებული, მოტეხილი აქვს მასრის მოზრდილი ნაწილი, მხრებდაქანებული, პირზე ოდნავ გამოსახული ქედით, შემორჩენილი სიგრძე — 14,5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 4 სმ.

რკინის ხელშუბისპირი (ინვ. № 2), მოტეხილი აქვს მასრა, მხრებდაქანებული, პირზე ოდნავ გამოსახული ქედით. შემორჩენილი სიგრძე — 14 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 2,5 სმ.

ბრინჯაოს ისრისპირი (ინვ. № 7), აქვს მასიური მკვეთრქედიანი პირი, მოკლე ფრთები და მოგრძო ყუნწი. სიგრძე — 6,6 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 1,8 სმ.

ბრინჯაოს ძეწკვის ორი ნაწყვეტი (ინვ. № 3). შედგენილია მოკლე ოვალური პატარა რგოლებისაგან. ღერო წვრილია და მრგვალგანიკვეთიანი. სიგრძე ორივე ნაწყვეტის ერთად — 33,5 სმ. რგოლების სიგრძე — 0,5 სმ, 0,8 სმ.

ბრინჯაოს კილიტები (ინვ. № 4), 14 ცალი, ნახევარსფერული, დიდ-პატარა, ქვეშიდან ძაფის გამოსადები წვრილი ღერაკით. 10 ცალი მთელია, 4 დაზიანებული. მოზრდილის ღმ — 1,1 სმ, უმცირესის — 0,9 სმ.

ძვლის ისრისპირები (ინვ. № 5), 6 ცალი, მეტნაკლები სიდიდის, ოთხწახნაგა წვეტიანი პირით და მრგვალი წამახული ყუნწით (ორ ცალს მოტეხილი აქვს ყუნწი). მოზრდილის სიგრძე — 6,5 სმ, უმცირესის სიგრძე — 4,5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 2,5 სმ.

სარდიონის მძივები (ინვ. № 6), 5 ცალი, სხვადასხვა ზომის, მოწითალო. აქედან ორი ხუთწახნაგაა, ორიც მრგვალი, მეხუთე კი სამკუთხედის მსგავსია.

ხელადა (ინვ. № 8). მონაცრისფრო, ზედაპირზე ღია მოყავისფრო ლაქებით, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს გადაშლილი პირი, საშუალო სიმაღლის გოფირებული ყელი და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. მზარზე მკრთალად შემოუყვება ერთმანეთში ჩასმული სამკუთხედების მწკრივი, რომლებიც წვერით ჭურჭლის პირისკენაა მიმართული. სიმაღლე — 24 სმ. პირის ღმ — 10 სმ, მუცლის ღმ — 21 სმ, ძირის ღმ — 12 სმ.

ქოთნის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 91). შავად გამომწვარი, მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირზე რელიეფური გრებილი ზოლით. კეცის სისქე 0,8 სმ.

კოჭბის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 92). არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი შავია, შიდაპირი ყავისფერი, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი დაბრტყელებული წვრილლარიანი პირი, ძალზე დაბალი ყელი და მომრგვალებული მუცელი. შემკულია ყელზე რელიეფური ფრჩხილისებრი ნაჭდევებით. მუცელსა და მხარზე შემოუყვება რელიეფური გრებილი ზოლი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ლანგრის პირგვერდის ორი ნატეხი (ინვ. № 93), სხვადასხვა ერთეულების, არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი შავია, შიდა — ღია ნაცრისფერი, აქვს გადაშლილი პირი და წიბურიანი მხარი. თიხა შეიცავს სილისა და კირქვის წვრილ მინარევს. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 94). ზედაპირზე შავი ლაქით, წვრილმარცვლოვანი, კირქვანარევი თიხის. აქვს აკეცილი სწორი გოფირიებული პირმხარი. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

სამარხი № 2 ნიაღვრის წყლისაგან, აგრეთვე, ძლიერ დაზიანებული, შემორჩენილი იყო მისი დასავლეთი ნაწილი, რომელიც მდებარეობდა მიწის ზედაპირიდან 1 მეტრის სიღრმეზე. აქაც, როგორც წინა სამარხში, ადამიანის ნაკლული, დამტვრეული ძვლები და ინვენტარი არეული იყო რიყის მსხვილ ქვებსა და თიხნარ ნიადაგს შორის. აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. X):

რკინის საჩეხი დანა (ინვ. № 10), ოდნავ მოხრილი, ცალპირლესილი, სატარე ნაწილზე ერთი მანჭვლით. სიგრძე — 34,5 სმ; ტარის სიგრძე — 5,5 სმ; პირის მაქს. სიგანე — 1,5 სმ.

რკინის დანა (ინვ. № 12). გატეხილია ორ ნაწილად, სწორი, ცალპირლესილი, სატარე ნაწილი მოგრძო სამკუთხედის მოყვანილობის. შემორჩენილი სიგრძე 12,5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 1,5 სმ.

რკინის სამაჯურის ნატეხი (ინვ. № 11), აქვს ვიწრო, ბრტყელი ღერო, რომლის სიგანეა — 1,7 სმ, სამაჯურის სავარაუდო დმ — 6—7 სმ.

ბრინჯაოს ძეწკვი (ინვ. № 3), შედგენილია მოზრდილი ზომის ოვალური რგოლებისაგან. ღერო მრგვალგანიკვეთიანია, ძეწკვის ორივე ბოლოს გამოზმული აქვს მცირე ზომის თითო მრგვალი რგოლი. ძეწკვის სიგრძე — 29 სმ, რგოლების სიგრძე — 2 სმ, სიგანე — 1 სმ.

მძივსაკიდი(?) (ინვ. № 14). მოთეთრო, ღია მოყვითალო პასტის, ოვალური, შუაში გამჭოლი მრგვალი პატარა ნახვრეტით, სიგრძე — 2,2 სმ, სიგანე — 1,5 სმ.

მძივსაკიდი (ინვ. № 15), ცისფერი, მინისებური პასტის, ოვალური, გვერდიდან ორი გამჭოლი ძაფის გასაყრელი ნახვრეტით, ორივე მხრიდან ზედაპირი დაფარულია ამოღარული ურთიერთგადამკვეთი ხაზებით, სიგრძე — 1,7 სმ, სიგანე — 0,9 სმ.

ლანგრის პირგვერდისა და ძირის ნატეხები (ინვ. № 16), აღდგენილია გრაფიკულად. ღია მოყვითალო, ჭარბად სილანარევი თიხის. ფოროვანი ზედაპირით. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ მსუბუქად გამოსახული ღარი, მომრგვალებული მხარი, ბრტყელი ძირი და სითხის გადასაწური ტუჩიანი მრგვალი ნახვრეტი. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ჯამი (ინვ. № 17), აკლია ძირისა და გვერდის ნაწილი, მრავალყურა, ლეგა-მონაცრისფრო. კეცი გადანატეხში მოყავისფრო-მოწითალოა, ჭარბად სილანარევი თიხის, აქვს სწორი დაბრტყელებული პირი და მომრგვალებული კალთა. პატარა ყურები პირიდან გამომდინარეა და მხარზეა დაძვრწილი. სიმაღლე — 5,5 სმ, პირის დმ — 17,2 სმ.

ჯამის პირ გვერდის ნატეხი ყურითურთ (ინვ. № 18), წინ განხილული ჯამის ტიპისა. განსხვავება მხოლოდ ის არის, რომ ეს უჯანას-კნელი გამომწვარია არათანაბრად, ზედაპირი ლეგა-მოშავოა, შიდაპირი კი ღია მოყვითალო, დამზადებულია ჭარბად სილანარევი თიხისაგან, ზედაპირზეა-ნია. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირის ნატეხი (ინვ. № 18₂), ლეგა-მოშავო ზედაპირით, შიდაპირი მოყავისფროა, თიხა წვრილმარცვლოვანი. აქვს ბრტყე-ლი ძირი. ძირის დმ — 7,2 სმ.

ყურის ნატეხი (ინვ. № 18₃), ლეგად გამომწვარი, წვრილმარცვლო-ვანი თიხის, ყურის ღერო ბრტყელი ოვალურგანივკვეთიანია, რომელსაც შუა-ში ღარი გაუყვება. ღეროს სიგანე — 2 სმ.

თიხის ჭურჭლის ოთხი მცირე ნატეხი (ინვ. № 18₄), სხვადასხვა ერთეულებისა, ორი მათგანი ჯამისაა: ერთი მოზრდილია, მეორე — მცირე ზომისა, ორიც ქოთნისაა. ყველა მათგანი წვრილმარცვლოვანია, ლე-გად და მოყავისფროდ გამომწვარი.

ხელადის ყელის ნატეხი (ინვ. № 18₅), ღია მოყვითალოდ გა-მომწვარი. კარგად განლექილი თიხის. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

სამარხი № 3 მდებარეობდა ხევის ფლატეში, მეორე სამარხის სამხ-რეთ-დასავლეთით 40—50 სმ-ის დაცილებით, მიწის ზედაპირიდან 1,20 მეტ-რის სიღრმეზე. ეს სამარხიც დაზიანებულია და ადამიანის ნაკლული და ჩალე-წილი ძვლებისაგან შედგებოდა, შედარებით უკეთ იყო გადარჩენილი მარჯვენა ხელის ფალანგა და წინამხრის ძვლები. ხელის ფალანგა იდო მოზრდილი რკი-ნის საჩეხი იარაღის წვერთან. აქვე იყო ბრინჯაოს ხვია რგოლი, შუბისპირი რკინის, რომელიც გარდი-გარდმო ედო საჩეხ იარაღს და რამდენიმე თიხის ჭურჭლის ნატეხებს (ტაბ. XI):

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 19), მოტეხილი აქვს მასრის ზედა ნაწილი, მხრებდაქანებული, პირზე მკვეთრად გამოსახული ქედით. შემორ-ჩენილი სიგრძე — 22 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 3,5 სმ.

რკინის საჩეხი იარაღი (ინვ. № 20), გრძელი, ოდნავ მოხრი-ლი, ცალპირლესილი. სიგრძე — 55 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 4 სმ, ტარის სიგრ-ძე — 11 სმ.

ბრინჯაოს რგოლი (ინვ. № 21), მცირე ზომის, ერთმანეთზე თა-ვებგადადებული, ღერო წვრილია და განივკვეთში ოვალური, თავები შემკუ-ლი აქვს ნაჭდევი წიწვოვანი ორნამენტით. რგოლის დმ. — 2,5 სმ; ღეროს სიგა-ნე — 0,3 სმ.

ქოთნის ძირ გვერდის და გვერდის ორი ნატეხი (ინვ. № 23), მოწითალო-მოყავისფრო, ზედაპირზე შავი ლაქებით, მსხვილმარ-ცვლოვანი უხეში თიხის, ძირი ბრტყელი აქვს; გვერდის ნატეხებზე შემორჩე-ნილია რელიეფური გრეხილი ზოლი. კეცის სისქე — 0,9 სმ.

ლანგრის პირ გვერდის ორი ნატეხი (ინვ. №№ 22₁₋₂), სხვა-

დასხვა ცალი, გამომწვარია მოყვითალოდ, წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. ამათგან ერთი შედარებით სქელკეციაანია, შიგნითკენ დაქანებული, ოდნავ მოყრილი პირით. მეორე თხელკეციაანია და აქვს გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ მსუბუქად გამოსახული ღარი და მომრგვალებული მხარი. კეცის სისქე: პირველის — 1,2 სმ, მეორის — 0,8 სმ.

სამარხი № 4 მდებარეობდა № 3 სამარხის ახლოს, ჩრდილო-დასავლეთით, მიწის ზედაპირიდან 1,10—1,15 მეტრის სიღრმეზე, ძლიერ დაზიანებული (ფლატის ჩანგრევის გამო). აქაც რიყის მომსხო ქვებს შორის უწესრიგოდ იყო ჩაყრილი ადამიანისა და მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონლის დამტვრეული, ნაკლული ძვლები. ამ ძვლებთან კავშირში აღმოჩნდა მეტად მცირე ნივთები (ტაბ. XII):

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ძ ე წ კ ვ ი (ინვ. № 24). შედგენილია ძალზე წვრილი რგოლებისაგან. ძეწკვის სიგრძე — 7—8 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ი ს რ ი ს პ ი რ ი (ინვ. № 25). დამზადებულია თხელი ფირფიტისაგან, ფრთები მოგრძო, წვრილი და წვეტიანი აქვს, ყუნწი მოკლე და ბრტყელი. სიგრძე — 2,1 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 1 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს და გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 26₁). ზედაპირი მოყავისფროა, შიდა — მოშავო, თიხა მსხვილმარცვლოვანი და უხარისხო. აქვს ოდნავ გადაშლილი, დაბრტყელებული, წვრილღარიანი პირი, ძალზე დაბალი ყელი და მრგვალი მუცელი. მხარზე ერთ მწკრივად შემოუყვება ირიბი ნაჭდევები, მუცელზე კი რელიეფური გრეხილი ზოლი. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

თ ი ხ ი ს ჭ უ რ ჭ ლ ი ს გ ვ ე რ დ ი ს ო რ ი ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 26₂). სხვადასხვა ჭურჭლის. ლეგად და მოყვითალო-მოყავისფროდ გამომწვარი. ერთი ჭარბად სილანარევი თიხისაა, მეორე კი წვრილმარცვლოვანია. ორივეს ზედაპირზე შემორჩენილი აქვს ერთს გრეხილი, მეორეს კი წვრილი რელიეფური ხაზები. კეცის სისქე — 0,7—1 სმ.

სამარხი № 5 მოთავსებული იყო ხევის ფლატეში AB მონაკვეთის სამხრეთ ნაწილში, მიწის ზედაპირიდან 80—85 სმ-ის სიღრმეზე. წარმოადგენდა შედარებით პატარა ორმო-სამარხს, სადაც ადამიანის ძვლებთან ერთად არეული იყო მსხვილფეხა საქონლის ძვლები. თავის ქალების მიხედვით ჩანდა, რომ შიგ ერთიმეორის გვერდით ორი მიცვალებული ყოფილა დასვენებული. სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XIII):

რ კ ი ნ ი ს მ უ ჯ ი რ ა (ინვ. № 27). მოგრძო, წვეტიანი, გვერდჩაჭრილი, კვეთში მრგვალი, ღეროს მაქს. დმ — 2 სმ, სიგრძე — 22,5 სმ.

ძ ვ ლ ი ს ს ა მ კ ა უ ლ ი (ინვ. № 32), წარმოადგენს ფრინველის ლულოვან ძვალს, რომელსაც ზედაპირი გაპრიალებული აქვს. სიგრძე — 2,5 სმ, სიგანე დმ — 0,8 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 30). შავლევად გამომწვარი, ჭარბად სილანარევი თიხის, პირგადაშლილი და ყელდაბალი. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს და გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 31). 15 ცალი, სხვადასხვა ერთეულების, უმეტესობა მოშავოა, ზოგი კი მოწითალოდ გამომწვარი. წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვთ გადაშლილი პირი,

დაბალი ყელი და მომრგვალებული მუცელი. ზედაპირზე ამჩნევია ჩარხის-
მიერი წვრილი ზოლები. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ხელადა (ინვ. № 28). მცირე ზომის, ზედაპირზე შავი და ღია-მონაც-
რისფრო ლაქებით, ჭარბად სილანარევი თიხის, აქვს ოდნავ გადაშლილი პი-
რი, ფართო ყელი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი, ბრტყელგანივკვე-
თიანი ყური დაძერწილია პირზე და მუცელზე. სიმაღლე — 11 სმ, პირის დმ —
5,6 სმ, ძირის დმ — 5,8 სმ.

ხელადის პირყელის ნატეხი ყურითურთ (ინვ. № 29).
ღია-მოყვითალო, ჭარბად სილა და კირქვანარევი თიხის, აქვს ოდნავ გადაშლი-
ლი პირი, საშუალო სიმაღლის ოდნავ გამოყვანილი გოფირებული ყელი, პირი-
დან გამომდინარე და მხარზე დაძერწილი ოვალურგანივკვეთიანი ყური, პირის
დმ — 7,2 სმ, ყურის ღეროს სიგანე — 1,7 სმ, კეცის სისქე — 0,4 სმ.

სამარხი № 6 მდებარეობდა ფლატის AB მონაკვეთზე, თითქმის მთლიანად
დანგრეული № 7 სამარხის ქვეშ. № 7 სამარხი ფარავდა № 6 სამარხის მხოლოდ
დასავლეთ ნაწილს, თვით № 6 სამარხი კი თავის მხრივ ზემოდან ედო № 11
სამარხს, რომლის აღმოსავლეთი ნაპირი ფლატეში იყო გაშიშვლებული.

№ 6 სამარხი მიწის ზედაპირიდან 0,90—1,35 მ სიღრმეზე მდებარეობდა,
სამარხში ადამიანის ძვლები არეული იყო, თუმცა აშკარად ჩანდა, რომ შიგ
ორი მიცვალებული იყო დაკრძალული: ქალი და მამაკაცი. სამარხ-ორმოში რი-
ყის ქვებს შორის არეული ძვლოვანი და ნივთიერი მასალა შემდეგი თანმიმდევ-
რობით ჩნდებოდა: სულ ზემოთ მდებარე თიხის ჭურჭლები (ჯამები) იდო 90
სმ-ის სიღრმეზე, ადამიანის ძვლების ნაწილმა სხვა ნივთებთან ერთად თავი იჩი-
ნა 1,30 მეტრის სიღრმეზე. სამარხეული ინვენტარის დიდი ნაწილი სხვა ძვლებ-
თან ერთად მოთავსებული იყო უფრო ღრმად 1,15—1,35 მ სიღრმეზე. სამარ-
ხის ძირზე, რომელიც ისევ დამრეცი იყო, როგორც მიწის ზედაპირი, დაფე-
ნილი იყო ნახშიროვანი თხელი ფენა (1—1,5 სმ-ის). როგორც ჩანს, მიცვალე-
ბულის დაკრძალვის წინ, ორმო-სამარხის გაწმენდის მიზნით ძირზე დაწვეს თი-
ვა ან სხვა იოლად წვადი მასა, რომელმაც წარმოქმნა ნამწვი შრე, რომელიც
ნაბადივით იყო დაფენილი არა მარტო ორმოს ფსკერზე, არამედ ნაწილობრივ
სამარხის კედლებსაც ასდევდა. სამარხში აღმოჩნდა მრავალრიცხოვანი მასალა,
განსაკუთრებით უხვად იყო თიხის ჭურჭელი, ლითონიდან წარმოდგენილი იყო
სამაჯურები, რომლებიც შემორჩენილი იყო მაჯის ძვლებზე, ერთზე სამი, მეო-
რეზე კი 2 სამაჯური, მაჯის ძვლებზევე იდო რკინის სატევარი. სამაჯურებთან ახ-
ლოს იდო ქვედა ყბის ძვალი. სამარხის აღმოსავლეთ ნაწილში დასობილი იყო
რკინის შუბისპირი, მეორე შუბისპირი კი სამარხის სამხრეთ-დასავლეთ კუთხეში
იყო. თიხის ლანგარზე ეყარა ძვლის ისრისპირები, აქვე იყო ბრინჯაოს ისრისპი-
რებიც და მრავალი სხვა ნივთი. სამარხში ნაპოვნი მასალებიდან აღსანიშნავია
შემდეგი ნივთები (ტაბ. XIV, XV, XVI):

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 46). მასრა დაზიანებული, აქვს გრძე-
ლი მრგვალგანივკვეთიანი გახსნილი მასრა და მოკლე მხრებდაქანებული პირი
ოდნავ შესამჩნევი ქედით. სიგრძე — 17,5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 2,5 სმ,
მასრის დმ — 2,3 სმ.

რკინის ხელშუბისპირი (ინვ. № 47). მასრა მოტეხილი და
წვერმოლუნული, მხრებდაქანებული, პირზე ძალზე სუსტად გამოსახული ქე-
დით. შემორჩენილი სიგრძე — 12,5 სმ, პირის სიგანე — 2 სმ.

რკინის ხელშუბის პირი (ინვ. № 48). ძლიერ დაზიანებული, აქლია მასრის ნაწილი და წვერი. შემორჩენილი სიგრძე — 6,5 სმ, პირის სიგანე — 1,7 სმ.

რკინის სატევარი (ინვ. № 49). დაზიანებული, ტარი მთლიანად მოტეხილი აქვს. პირზე მსუბუქად გამოსახული ქედით. შემორჩენილი სიგრძე — 20,5 სმ, პირის სიგანე — 3,5 სმ.

რკინის სატევარი (ინვ. № 50). დაზიანებული (ტარის მცირე ნაწილი აქვს შემორჩენილი), პირზე მსუბუქად გამოსახული ქედით. სატარზე შემორჩენილი აქვს ერთი მანწვალი. სიგრძე — 16,5 სმ. პირის სიგანე — 3 სმ.

რკინის საკისრე რგოლის ნატეხი (ინვ. № 472). ძლიერ დაჟანგული და დეფორმირებული, ღეროს სისქე — 0,3 სმ.

რკინის ღერო (ინვ. № 45), სწორი, განივკვეთში ოთხკუთხედი. სიგრძე — 9,6 სმ, ღეროს სიგანე — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 341), წრიულად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო მასიურია და განივკვეთში მრგვალი. ზედაპირი ღრმა ნაჭდევი რომბული და განივი ხაზებითაა დაფარული. რგოლის დმ — 6,4 სმ, ღეროს დმ — 0,6 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯურები (ინვ. № 342, 343, 35). სამი ცალი, ერთი ტიპის, ოვალურად მორკალული, თავგახსნილები, სამგვერდდაბრტყელებული და ზურგმომრგვალებული, ზედაპირზე მკრთალად ამჩნევია ნაჭდევი რომბისებური ხაზები. რკალის დმ — 6,4 სმ, ღეროს სისქე — 0,7 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 36). ორნაწილად გატეხილი, წრიული, თავგახსნილი, ღერო წვრილია და განივკვეთში მრგვალი, ზედაპირზე მკრთალად შეინიშნება ნაჭდევი ხაზები. რკალის დმ — სმ. ღეროს დმ — 0,3 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 37). ვატეხილია სამ ნაწილად, წრიულად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო წვრილია, ორგვერდდაბრტყელებული და ზურგმომრგვალებული, თავებზე განივი ნაჭდევი ხაზებით. რკალის დმ — 6 სმ, ღეროს სიგანე — 0,3 სმ.

ბრინჯაოს ისრისპირი (ინვ. № 38). სკვითური, რომბისებური პირით. მრგვალმასრიანი, მასრაზე დეზით. მთლიანი სიგრძე — 3 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 1 სმ, მასრის დმ — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს ისრისპირი (ინვ. № 39). ოთხი ცალი, ერთი ტიპის. დაზიანებული. დამზადებულია თხელი ფირფიტისაგან. აქვთ მოკლე წვეტიანი ფრთები და ძირისაკენ ოდნავ გაგანიერებული ვიწრო ყუნწი. ამათგან ერთის ყუნწი შემკულია ირიბი ნაჭდევი ხაზებით, მათი სიგრძეებია: 1,5—2; 2,5 სმ.

ბრინჯაოს რგოლები (ინვ. №№ 40, 42, 43). ხუთი ცალი, სხვადასხვა ზომის. აქედან სამს თავები ერთმანეთზე აქვს მიბჯენილი, ორი კი ერთმანეთზე თავებგადადებულია. რკალის დმ — 1,6; 2,2; 2,7 სმ, ღეროს სიგანე — 0,4—0,5 სმ.

ბრინჯაოს კილიტი (ინვ. № 41). ერთი ცალი, ნახევარსფერული, ქვემოდან ძაფის გამოსადები წვრილი ღერაკით. დმ — 1 სმ.

ბრინჯაოს სამკაული (ინვ. 73). შედგება 22 ბრტყელი ჭკირული რგოლისაგან და უამრავი წვრილი რომბული კილიტისაგან. თვითეულ რგოლს გამობმული აქვს წვრილი ძეწკვები. კილიტების უმრავლესობა მიწყობილია

ერთმანეთთან ისე, რომ პურის თავთავს მოგვაგონებს. რგოლების ღმ — 3,5 სმ. კილიტების სიგრძე — 0,9 სმ, სიგანე — 0,4 სმ.

ძვლის ისრისპირები (ინვ. № 51, 52). 11 ცალი, დიდ-პატარა, ოთხ-წახნაგა გრძელი წვეტიანი პირით და მრგვალი წამახული ყუნწით (ორს მოტეხილი აქვს ყუნწი, ერთს კი პირის მცირე ნაწილი). ზოგიერთ მათგანს გვერდებზე ნაჭდევები აქვს. მოზრდილის სიგრძეა — 6,6 სმ, უმცირესის — 4,5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 0,5 სმ.

მძივები სარდიონის (ინვ. № 53). 20 ცალი, მუქი და ღია მოწითალო, უმრავლესობა წვრილია და ხუთწახნაგა, ერთი ცილინდრულია, ორიც მრგვალი თავებდაბრტყელებული.

დერგის ძირგვერდის ნატეხები (ინვ. № 60). ზედაპირი შავია, ალაგ-ალაგ ღია მონაცრისფრო ლაქეებით, შიდაპირი კი ნაცრისფერია. დამზადებულია წმინდა სილა და კირქვანარევი უხარისხო თიხისაგან. ძირი ბრტყელია და ოდნავ ქუსლიანი. ძირის ღმ — 11 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

დერგის ძირგვერდის ნატეხები (ინვ. № 67). ზედაპირი აჭრელებულია მოწითალო, ღია მოყვითალო და ლეგა-მოშავო ლაქეებით. კეცი გადანატეხში ორი ფერია, შუაში მონაცრისფრო, გვერდებზე კი მოწითალო. ჭარბად სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი, ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირით. კეცის სისქე — 1 სმ.

ქოთანის (ინვ. № 57). რესტავრირებული; ცალყურა, აკლია პირგვერდის უდიდესი ნაწილი, ლეგა-მოშავო, ზედაპირზე ღია მოყავისფრო ლაქეებით, მსხვილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ბრტყელი ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირსქვემოთ და მუცელზეა დაძერწილი. ქოთანს ყელს და მუცელზე შემოუყვება რელიეფური გრეხილი ზოლი. სიმაღლე — 21 სმ, მუცლის ღმ — 22 სმ, ძირის ღმ — 9 სმ.

ქოთანის (ინვ. № 62). მცირე ნატეხების სახითაა წარმოდგენილი, მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, აქვს გადაშლილი მრგვალბაკოიანი პირი, დაბალი ყელი და მრგვალი მუცელი, მუცელზე შემოუყვება ორი ამოღარული კონცენტრული ხაზი და ორიც წვრილი რელიეფური ზოლი. კეცის სისქე 0,4—0,5 სმ.

ქოთანის (ინვ. № 59). პირგვერდისა და ყურის ნატეხების სახითაა წარმოდგენილი, ზედაპირი ლეგა-მონაცრისფროა, შიდა — ღია მოყვითალო-მოყავისფრო, უხეში მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ნაძერწია ხელით. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი და ყელს ქვემოდანვე მომრგვალებული მუცელი. ქოთანის შემკულია ყელსა და მუცელზე რელიეფური გრეხილი ზოლით, ყურზე კი ნახევარსფერული კოპით. ყურის ღეროს ზედაპირს დაუყვება ღარი. პირის ღმ — 10,5 სმ, კეცის სისქე — 0,9 სმ.

ქოთანის (ინვ. № 58). პირგვერდის ნატეხების სახითაა წარმოდგენილი. ზედაპირი ლეგა-მოშავოა, შიდაპირი — მოყავისფრო, მსხვილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, ნაძერწია ხელით. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი და მომრგვალებული მუცელი; მხარსა და მუცელზე რელიეფური გრეხილი ზოლით. ყელზე რელიეფურ გრეხილ ზოლს დამატებული აქვს სამკუთხა ნაჭდევები. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქოთნის ძირისა და ყურის ნატეხი (ინვ. № 64). ზედაპირი ლეგა-მონატრისფროა, შიდა — მოყავისფრო, მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ბრტყელძირიანი, ოვალურგანივკვეთიანი, ყური დაძერწილია პირსქვემოთ და მუცელზე. ძირის დმ — 6 სმ, კეცის სისქე — 0,6 სმ.

კოჭბის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 70). პატარა ზომის, ლეგა-მონატრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, პირმოყრილი და მრგვალ-მუცლიანი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კოჭბის პირგვერდისა და გვერდის ორი ნატეხი (ინვ. № 68₁₋₃). ერთი ჭურჭლის, ზედაპირი მოყავისფროა, შიდა — ღია მოყვითალო, აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალბაკოიანი პირი, დაბალი ყელი და მომრგვალებული მუცელი. ყელიდან ქვემოთ, მუცლის დასაწყისამდე, მთლიანად შემკულია ნაჭდევი თევზიფხური ორნამენტით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ხელადის ყური (ინვ. № 63). მოზრდილი ხელადისა, ლეგა-მოშავოა, თიხა წმინდაა და განლეჟილი. ყურის ღერო მაღალია და ოვალურგანივკვეთიანი, ღეროს სიმაღლე — 11 სმ.

კათხა (ინვ. № 56). ცალყურა, მოვარდისფრო-მოწითალო, ყურთან პატარა შავი ლაქით, წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის, ზედაპირფოროვანი, პირმოყრილი, აქვს ბიკონუსური მუცელი, ბრტყელი ძირი და ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირს ქვემოთ და მუცელზეა დაძერწილი. პირსა და მუცლის უდიდეს დიამეტრზე შემოუყვება რელიეფური ზოლი ირიბი ნაჭდევებით. ყურს ამკობს ნახევარსფერული სამი პატარა კოპი. სიმაღლე — 8,3 სმ, პირის დმ — 7 სმ, ძირის დმ — 6 სმ.

ლანგარი (ინვ. № 54). მონატრისფრო, ზედაპირზე მოზრდილი შავი ლაქით. მსხვილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის, ზედაპირფოროვანი. აქვს გადაშლილი მომრგვალებული პირი, პირს ქვემოთ ღარი, წიბურიანი მხარი და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 8 სმ, პირის დმ — 29 სმ, ძირის დმ — 10 სმ.

ლანგარი (ინვ. № 55). ნაკლული, შავად გამომწვარი, კეცი გადანატეხი ყავისფერია, დამზადებულია შედარებით განლეჟილი თიხისაგან. ზედაპირ-მოგლუვებული. აქვს გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარი, წიბურიანი მხარი და ბრტყელი ძირი, გარეთა პირზე ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული ნაპრიალები ხუთ-ხუთი ხაზი დაუყვება. სიმაღლე — 5,5 სმ, პირის დმ — 21,5 სმ, ძირის დმ — 8 სმ.

ლანგარის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 66₁). ლეგა-მოყავისფრო, ზედაპირზე მოშავო ლაქებით. ჭარბად სილანარევი თიხის, აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარი, მკვეთრწიბურიანი მხარი და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 6,5 სმ, კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ლანგარის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 66₂). არათანაბრად გამომწვარი, გარეთა პირი შავია, შიდა — ლეგა-ნაცრისფერი, ზედაპირმოგლუვებული, წვრილმარცვლოვანი თიხის, პირგადაშლილი, პირის ქვემოთ ღრმა ღარი და მკვეთრწიბურიანი მხარი ახასიათებს. გარეთა პირზე დაუყვება სიგრძივი ნაპრიალები ხაზები. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ჯამი (ინვ. № 65). ცალყურა, პატარა, აკლია პირგვერდის ნახევარი, მოვარდისფრო-მოყვითალო, ჭარბად სილანარევი თიხის, პირმოყრილი, ქუსლი-

ანი ბრტყელი ძირით. ყური პირიდან გამომდინარეა და დაქერწყნილია მხრის ქვე-
მოთ. სიმაღლე — 4 სმ, პირის დმ — 14 სმ, ძირის დმ — 5,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის უსახური ნატეხები (ინვ. № 61, 69, 71, 72). სხვადასხვა ჭურჭლისა. ერთი მოზრდილი ჭურჭლის გვერ-
დის ნატეხია, არათანაბრად გამომწვარი, შიდაპირი ღია ნაცრისფერია, ზედაპი-
რი — ლეგა-მოშავო. კეცის სისქე — 0,7 სმ. ორ გვერდის ნატეხზე შემორჩენი-
ლია რელიეფური გრეხილი ზოლი. ორიც ქოთნის გვერდის ნატეხი უნდა იყოს
ნაცრისფრად გამომწვარი, ზედაპირზე სამი კონცენტრული ამოღარული ხაზით.
კეცის სისქე — 0,4 სმ.

სამარხი № 7 მდებარეობდა მიწის ზედაპირიდან 50—70 სმ-ის სიღრ-
მეზე, თითქმის მთლიანად დაზიანებული და დანგრეული, შემონახული იყო სა-
მარხის მხოლოდ დასავლეთი ნაწილი, სადაც აღამიანისა და ცხოველის
ძვლებთან ერთად რკინის ერთი შუბისპირი და თიხის ჭურჭლის უსახური ნა-
ტეხები იყო შემორჩენილი (ტაბ. XVII).

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 74). მასრაგახსნილი, მხრებდაქანე-
ბული, პირზე მკვეთრად გამოსახული ქედით. სიგრძე — 29,5 სმ, პირის მაქს.
სიგანე — 4 სმ, მასრის დმ — 2,5 სმ.

ქოთნის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 75). მოყავისფრო, უხა-
რისხო წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირზე რელიეფური გრეხილი ზოლით.
კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ლანგრის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 75₂). მოყავისფრო,
წვრილმარცვლოვანი თიხის. პირგადაშლილი, პირის ქვემოთ ღარითა და წიბუ-
რიანი მხრით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 75₃). ზედაპი-
რი შავია, შიდა — ლეგა. დამზადებულია განლექილი თიხისაგან. კეცის სისქე —
0,7 სმ.

სამარხი № 8 ფლატეში მდებარეობდა, გადარჩენილი იყო მხოლოდ მცო-
რე ნაწილი. აღამიანის ძვლების ფრაგმენტებთან ერთად ერთ ბუდედ მდებარე
ნივთიერი მასალა მოთავსებული იყო 1—1,20 მეტრის სიღრმეზე.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XVIII):

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 82). აკლია მასრის ნაწილი, მხრებ-
დაქანებული, პირზე მკვეთრი ქედით. შემორჩენილი სიგრძე — 24 სმ, პირის
მაქს. სიგანე — 4 სმ.

რკინის საკისრე რგოლის ნატეხი (ინვ. № 83). ძლიერ
დაჟანგული, მორკალული. ღერო წვრილი და მრგვალგანივკვეთიანი უნდა ყო-
ფილიყო. რგოლის სიგრძე — 10,5 სმ.

ბრინჯაოს ისრისპირები (ინვ. № 77). ორი ცალი, ორივე დამ-
ზადებულია თხელი ფირფიტისაგან (ერთს აკლია ცალი ფრთა). აქვთ მოგრძო
წვრილი წვეტიანი ფრთები და ვიწრო ყუნწი. ერთის ყუნწი მოკლე ირიბი ნაჭ-
დევებითაა შემკული. სიგრძე მოზრდილისა — 4,6 სმ, უმცირესის — 4 სმ.

ბრინჯაოს საკინძი (ინვ. № 79). წვერმოტეხილი, მრგვალთავიანი,
თავს ქვემოთ შემოუყვება ორი რელიეფური წვრილი ზოლი და ოვალური
ზონარგასაყრელი ნახვრეტი. სიგრძე — 11,5 სმ. თავის დმ — 1 სმ.

ბრინჯაოს კილიტები (ინვ. № 78). ოთხი ცალი. რომბული, ქვე-

მოდან ძაფის გამოსადები წვრილი ღერაკით. სამი მოზრდილია, მეოთხე კი პატარაა და დაზიანებული. მოზრდილის სიგრძე — 3,6 სმ; სიგანე — 2,3 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ხ ვ ი ა (ინვ. № 80). წარმოადგენს ზამბარასავით დახვეულ მავთულს, თავზე ყუნწით. სიგრძე — 2,2 სმ.

ძ ვ ლ ი ს ს ა მ კ ა უ ლ ი (ინვ. № 81). ცილინდრული, გამჭოლი ნახვრეტით. ზედაპირი ორნამენტირებულია წრეხაზში ჩასმული თითო წერტილით. სიგრძე — 3 სმ, დმ — 12 სმ.

ს ა რ დ ი ო ნ ი ს მ ძ ი ვ ი (ინვ. № 81₂). ერთი ცალი, მოწითალო, ხუთ-წახნაგა.

ქ ო თ ნ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ო რ ი ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 84₁). სხვადასხვა ცალის, ლეგა-მოყავისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ერთს აქვს უფრო მეტად და მეორეს ნაკლებ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი და გაზიდული მხარი, კეცის სისქე — 0,5—0,7 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ა და გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 84₂). ლეგა-მოშავო, მსხვილმარცვლოვანი თიხის; პირგადაშლილი და ყელდაბალი. ყელსა და მუცელზე გარშემოუყვება გრეხილი რელიეფური ზოლი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 84₃). ლეგა-მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირზე სამი ამოღარული კონცენტრული ხაზით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

კ ო ჭ ბ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 84₄). არათანაბრად გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს ოდნავ გაშლილი მრგვალბაკოიანი პირი, ძალზე დაბალი ყელი და გადგმული მხარი. შემკულია თევზიფხურად განლაგებული ფრჩხილისებური ნაჭდევებით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ხ ე ლ ა დ ი ს პ ი რ ყ ე ლ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 84₅). ღია-ნაცრისფერი, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ოდნავ გადაშლილი პირით და გოფირებული ყელით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კ ა თ ხ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ო რ ი ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 84₆). ლეგა-ნაცრისფერი, კეცი გადანატეხში ღიაა. წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი და გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცელი, წიბურს ზემოთ გოფირებულია. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ჯ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ო რ ი ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 84₇). სხვადასხვა ცალების, ლეგად გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი თიხის, პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ღარით და მომრგვალებული მხრით. კეცის სისქე — 0,5; 0,6 სმ.

სამარხი № 9 მდებარეობდა № 1 სამარხის დასავლეთით, სტრატეგრაფიულად ამ უკანასკნელზე მაღლა. აღმოსავლეთი ნაპირი თითქმის № 1 სამარხის დასავლეთ ნაპირს ეხებოდა. მეცხრე სამარხი მოთავსებული იყო ორმოში, რომლის ძირიც დამრეცად იყო ამოჭრილი, ამიტომაც სამარხეული ინვენტარი მასში დამრეცადვე იყო ჩალაგებული, ქვაყრილისა და თიხნარი ნიადაგის აღების შემდეგ, რომელშიც ჭურჭლის ნატეხებიც ერია, პრეპარირებული იქნა და ახლოებით ერთი კვადრატული მეტრი ფართობი, სადაც ინვენტართან ერთად ერთიმეორის მიყოლებით ჩამწკრივებული იყო სამი თავის ქალა. სამარხეულიდან ყველაზე ზევით მდებარე ნივთი მიწის ზედაპირიდან 1,20 — 1,25 მ სიღრ-

მეზე იდო, ხოლო ნივთთა უმეტესი ნაწილი თავის ქალების დონეზე დაბლა აღმოჩნდა; ყველაზე ღრმად მდებარე საგანი 1,60 სმ-ის სიღრმეზე იყო მოთავსებული. თავის ქალების ქვეშ იყო აგრეთვე ჩაყრილი მეწვის, ბარძაყისა და მხრის ძვლები. სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XIX, XX):

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 93). აკლია მასრის დიდი ნაწილი და წვერი. მხრებდაქანებული, პირზე ოდნავ შესამჩნევი ქედით. შემორჩენილი სიგრძე — 12 სმ, პირის სიგანე — 2,5 სმ.

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 94). მასრამოტეხილი (მასრის ნაწილი თან ახლავს). მასრაგახსნილი, აქვს დაქანებული მხრები და პირზე ოდნავ შესამჩნევი ქედი. სიგრძე — 20,5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 2,5 სმ, მასრის დმ — 2,3 სმ.

რკინის რგოლები (ინვ. № 95). ორი ცალი, წრიული, ერთი მთელია, მეორეს აკლია ნახევარი; ღერო განიკვეთში მრგვალია. რგოლების დმ — 5,2; 4,9 სმ.

რკინის საკისრე რგოლი (ინვ. № 96). გატეხილია სამ ნაწილად, ძლიერ დაქანებული და დაზიანებული, არ გაირჩევა განიკვეთით. რკალის დმ — 14,5 სმ, შემორჩენილი ღეროს სიგანე — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს ისრისპირები (ინვ. № 89). ოთხი ცალი, მეტნაკლები სიდიდის. ერთი ტიპის. ორფრთიანები (ორს მოტეხილი აქვს თითო ფრთა; მესამეს ორივე ფრთა აკლია; მეოთხე კი შედარებით მთელია), დამზადებულია თხელი ფირფიტისაგან. ფრთები მოგრძო და წვეტიანია, ყუნწი ვიწრო, ძირისაკენ ოდნავ გაგანიერებული. ისრისპირების მეორე გვერდი სადა და გლუვია, წინა მხარეზე ფრთების ძირში ნაჭდევები აქვს. ამათგან ერთის (მოზრდილის) ყუნწი შემკულია ირიბი ნაჭდევებით. მოზრდილის სიგრძე — 3,5 სმ, უმცირესის — 2,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 86). წრიულად მორკალული, თავებშიბჯენილი, ღერო განიკვეთში მრგვალია, ზედაპირი შემკულია ნაჭდევი, ხშირი ირიბი ხაზებით, რკალის დმ — 8 სმ, ღეროს დმ — 0,4 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 87). წრიულად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო განიკვეთში ოვალურია, თავებთან ოდნავ დავიწროვებული, ზედაპირი შემკულია ალაგ-ალაგ ნაჭდევი ხაზებით, რკალის დმ — 7 სმ, ღეროს სიგანე — 0,6 სმ.

ბრინჯაოს კილიტები (ინვ. № 90). ოცდაორი ცალი, მეტნაკლები სიდიდის, ორი რომბულია, დანარჩენები კი ნახევარსფერული, ქვემოდან ძაფის გამოსაღები ღერაკით. მოზრდილის დმ — 1,2 სმ, უმცირესის დმ — 0,5 სმ, რომბულის სიგრძე — 1,4 სმ, სიგანე — 0,7 სმ.

ბრინჯაოს რგოლები (ინვ. № 92). სამი ცალი, ორი ძეწკვის უნდა იყოს და პატარებია, მესამე კი მოზრდილია, ოვალურად მორკალული თავშიბჯენილი, ღერო მასიურია, გვერდებდაბრტყელებული, ზურგმომრგვალებული. სიგრძე — 3,6 სმ, ღეროს სიგანე — 0,6 სმ.

ბრინჯაოს ჯაჭვისათი ნაწყვეტი (ინვ. № 88). ერთი ჯაჭვისა, სხვადასხვა სიგრძის, დამზადებულია ოვალური რგოლებისაგან. ღერო მრგვალგანიკვეთიანია. მთლიანი სიგრძე დაახლოებით — 76 სმ. რგოლების სიგრძე — 1,3 სმ, ღეროს დმ — 0,2 სმ.

ბ რ ი წ ჯ ა ო ს ნ ი გ თ ი (ინვ. № 91). აქვს მოგრძო ღერო, რომელიც ორი, ერთმანეთზე გადაგრეხილი, მავთულისაგან შედგება, ერთი ბოლო სამფადაა მორკალული, მეორე ბოლოზე კი გამობმული აქვს პატარა რგოლი. სიგრძე — 8 სმ, მორკალული რგოლის დმ — 2,3 სმ.

ძ ვ ლ ის ის რ ის პ ი რ ი (ინვ. № 97). წინ განხილული ძვლის ისრისპირების ტიპისა. შემორჩენილი სიგრძე — 4,5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 0,5 სმ.

ს ა რ დ ი ო ნ ის მ ძ ი ვ ე ბ ი (ინვ. №№ 98, 99). 22 ცალი, დიდ-პატარა. ღია ვარდისფერი, ღია და მუქი მოწითალო, მოყვითალო-თაფლისფერი, ხუთწახნაგა, მრგვალი თავდაბრტყელებული და ბოლოკონუსური.

ქ ო თ ნ ის პ ი რ გ ვ ე რ დ ის ნ ა ტ ე ხ ი. (ინვ. № 102). ღია ყავისფერი, ზედაპირზე ლეგაფერის ლაქით, უხარისხო მსხვილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალქოებიანი პირი, ძალზე დაბალი ყელი და მომრგვალებული მუცელი. ყელზე შემოუყვება რელიეფური ირიბი ნაჭდევები, მუცელზე კი რელიეფური გრეხილი ზოლი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქ ო თ ნ ის პ ი რ გ ვ ე რ დ ის ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 105₁₋₄). ოთხი ცალი, სხვადასხვა ცალების, მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ლეგა და მოყავისფროდ გამომწვარი, ყველა მათგანს აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი და დაბალი ყელი. შემკულნი არიან ყელზე ფრჩხილისებური, სამკუთხა და მოკლე ირიბი რელიეფური ნაჭდევებით, ერთს კი მხარზე შემოუყვება რელიეფური გრეხილი ზოლი. კეცის სისქეა 0,5—0,6 სმ.

ხ ე ლ ა დ ა (ინვ. № 100). ძლიერ დამტვრეული. მონაცრისფრო, ჭარბად წმინდა სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი; აქვს გადაშლილი პირი, საშუალო სიმაღლის ყელი და ბრტყელი ძირი, ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა და მუცელზე დაძერწილი. კეცის სისქე — 0,4 სმ, ძირის დმ — 8 სმ.

ხ ე ლ ა დ ის ძ ი რ გ ვ ე რ დ ის მ ო ზ რ დ ი ლ ი ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 101). მონაცრისფრო, ჭარბად წმინდა სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი, მკვეთრად გამოსახული ქუსლიანი ბრტყელი ძირით. ხელადა შემკული ყოფილა მუცელზე კონცენტრული ამოღარული ხაზებით, მუცლის ქვემოთ კი ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული წნევით დატანილი სამ-სამი სიგრძივი ხაზით. ქუსლის დმ — 7,5 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კ ო ჭ ო ბ ი (ინვ. № 104). ნაწილობრივ რესტავრირებული. ღია მოყვითალო-მონაცრისფრო, წმინდა სილა და კირქვა ნარევი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი, მრგვალი მუცელი და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. მუცელზე შემოუყვება ოთხი კონცენტრული ამოღარული ხაზი, სიმაღლე — 11 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კ ა თ ხ ა (ინვ. № 103). ნაწილობრივ აღდგენილი, აკლია ყური, მონაცრისფრო, ჭარბად წმინდა სილა და კირქვანარევი თიხის, პირგადაშლილი, გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცლით და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირით. ზედა ნაწილი გოფრირებულია. სიმაღლე — 9 სმ, პირის დმ — 10,5 სმ, ძირის დმ — 5,5 სმ.

კ ა თ ხ ის პ ი რ გ ვ ე რ დ ის ნ ა ტ ე ხ ი ყ უ რ ის ნ ა წ ი ლ ი თ უ რ თ (ინვ. № 109). ზედაპირი ლეგა-მოშავოა, შიდაპირი კი ნაცრისფერი. წვრილმარცვლოვანი თიხის, წინგანხილული კათხის ფორმის, განსხვავება ზომავია —

ეს უკანასკნელი შედარებით პატარაა. ყურის ღერო ოვალურგანივკვეთიანია, წიბურზე დაძერწილი. კეცის სისქე — 0,3 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი (ინვ. № 108). ცალყურა, აკლია პირგვერდის ნახევარზე მეტი. მოვარდისფრო, კეცი გადანატეხში ლეგა ფერისაა. წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. პირმოყრილი, აქვს ოდნავ მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. პატარა ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირს ქვემოთ და მუცელზეა დაძერწილი, ნაძერწია ხელით. სიმაღლე — 8 სმ, ძირის დმ — 4 სმ.

ლ ა ნ გ რ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 107). ნაცრისფერი, ზედაპირზე მოზრდილი შავი ლაქით. ჭარბად სილა და კირქვანარევი თიხის. პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ღარი და მკვეთრად წიბურიანი მხრით. კეცის სისქე — 0,9 სმ.

ლ ა ნ გ რ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 106₁). ზედაპირი მოშავოა, შიდა — ლეგა, წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, ოდნავ გადაშლილი პირით, პირს ქვემოთ ღრმა ვიწრო ღარი და წიბურიანი მხრით. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ლ ა ნ გ რ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 106₂). არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი მოშავოა და მოგლუვებული, შიდა ლეგანაცრისფერი. კეცი გადანატეხში ორი ფერისაა: ლეგა და მოყავისფრო. წვრილმარცვლოვანი თიხის. ოდნავ გადაშლილი პირით, პირს ქვემოთ მსუბუქად გამოსახული ღარითა და მომრგვალებული მხრით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ლ ა ნ გ რ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 106₃). მოყავისფრო-მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის. პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ფართო ღარითა და მკვეთრი წიბურიანი მხრით. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

თ ი ხ ი ს ჭ უ რ ჭ ლ ი ს ძ ი რ ი ს ო რ ი ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 110). სხვადასხვა ცალების, ლეგად და ნაცრისფრად გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი თიხის. ორივეს აქვს მკვეთრქუსლიანი ბრტყელი ძირი. ძირის დმ — 6—6,5 სმ.

სამარხი № 10 მდებარეობდა AB მონაკვეთის B წერტილთან ახლოს, მიწის ზედაპირიდან 50—80 სმ-ის სიღრმეზე, თითქმის მთლიანად დანგრეული იყო. აქაც, როგორც სხვა სამარხებში, ადამიანის ძვლები, ცხოველების ძვლებთან არეული, უწესრიგოდ იყო მიმოხეული ქვაყრილსა და სამარხულ ნაშთებს შორის. სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXI):

რ კ ი ნ ი ს შ უ ბ ი ს პ ი რ ი (ინვ. № 114). მასრაგახსნილი, მხრებდაქანებული. პირზე მკვეთრად გამოსახული ქედით. სიგრძე — 30 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 4 სმ, მასრის დმ — 2,3 სმ.

რ კ ი ნ ი ს დ ა ნ ა (ინვ. № 115). მოზრდილი ზომის, ტანმოხრილი, ცალპირლესილი. აქვს ოდნავ გამოყვანილი ტარი სამი მანჭვლით. სიგრძე — 34 სმ, პირის სიგანე — 4 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს რ გ ო ლ ი (ინვ. № 112). პატარა ზომის, რკალნახევრად მორკალული. ღერო განივკვეთში მრგვალია. რკალის დმ — 2,6 სმ, ღეროს დმ — 0,3 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ძ ე წ კ ვ ი ს ნ ა წ ყ ვ ე ტ ი (ინვ. № 113). შედგენილია ოვალური წვრილი რგოლებისაგან. ღერო მრგვალგანივკვეთიანი აქვს. სიგრძე 11 სმ, რგოლის სიგრძე — 0,3 სმ.

სარდიონის მძივები (ინვ. № 116). სამი ცალი, მოწითალო. ერთი მოზრდილია ცილინდრული ფორმის. ორი, ძლიერ პატარა და ხუთწახნაგა.

ქოთანო (ინვ. № 118). ძლიერ დამტვრეული, მოყავისფრო, კარბად წმინდა სილანარევი თიხის, ქოთანს ჰქონია გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი, ბრტყელი ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა. ყელსა და მხარზე შემოუყვება ამოღარული ტალღური წვრილი ხაზი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

სასმისი (ინვ. № 117). ძაბრის ფორმის, ლეგა-მოშავო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, კეცი გადანატეხში მოყავისფროა. ზედაპირმოგლუვებული, პირს ქვემოთ შემოსდევს სამი რელიეფური ზოლი, მთელ სიგრძეზე კი დაუყვება წნევით დატანილი ნაპრიალები ხაზები, ძირი მცირე დიამეტრიანია და ბრტყელი. სიმაღლე — 11 სმ, პირის დმ — 6,7 სმ, ძირის დმ — 1,5 სმ.

ლანგრის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 118₂). მოყვითალო-მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ოდნავ გადაშლილი დაბრტყელებული პირით. პირის ქვემოთ ოდნავ გამოყვანილი ღარიტა და მომრგვალებული მხრით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 118₃), ლეგა-მოშავოდ გამომწვარი, მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირზე რომბული ნაქდევებით, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

სამარხი № 11 მოთავსებული იყო მე-6 სამარხის ქვეშ. მიწის ზედაპირიდან 1,40 მეტრის სიღრმეზე. № 11 სამარხს უშუალოდ ფარავდა № 6 სამარხის იატაკზე მდებარე ნახშიროვანი ფენა. სამარხი წინ განხილულებისაგან იმით გამოირჩეოდა, რომ შიგ მიცვალებულის ძვლები შედარებით წესიერად იყო დაცული, იგი იწვა ხელ-ფეხმოკეცილი, მარცხენა გვერდზე, თავით დასავლეთისაკენ. ძვლების ნაწილი რამდენადმე არეული იყო, განსაკუთრებით გულმკერდის არეში. თავთან ედგა კოჭობი, რომელსაც აღმოაჩინეს ჩანძალი და დაფშვნილი იყო ისე, რომ აღება ვერ მოხერხდა. ასეთივე ჭურჭელი ედგა ფეხებთანაც, რომელიც ხელის შეხებისთანავე იფშვნებოდა. აქვე იყო მოზრდილი ჭურჭლისა და კათხის ნატეხები, ბრინჯაოს ნივთები და ცხოველის ძვლები. აღსანიშნავია შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXII):

ბრინჯაოს რგოლი (ინვ. № 120). ორ ნაწილად გატეხილი, მორკალულია რკალნახევრად, დამზადებულია წვრილი მრგვალგანივკვეთიანი მავთულისაგან. რგოლის დმ — 2 სმ.

ბრინჯაოს ძეწკვის რგოლი (ინვ. № 121). თავგახსნილი, ოვალურად მორკალული, ღერო განივკვეთში მრგვალია. სიგრძე — 2 სმ, სიგანე — 1,1 სმ, ღეროს დმ — 0,3 სმ.

ბრინჯაოს ღილი (ინვ. № 122). შემორჩენილია სამი მცირე ნატეხი ყუნწითურთ. თხელი ფირფიტისაგან დამზადებული. ნახევარსფერული, ქვემოდან ღილს მირჩილული ჰქონია ფირფიტა ძაფის გასაყრელი პატარა მრგვალი ყუნწით. დმ — 3,5 სმ.

მძივები (ინვ. № 123). ორი ცალი, ორივე მრგვალია, ერთი სარდიონისაა, ღია მოწითალო, მეორე კი მინისაა, მომწვანო-მოყვითალო, შუაში ფართო გამჭოლი ნახვრეტით.

დერგის ქვედა ნახევარი ყურის ნაწილითურთ (ინვ. № 124). არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირზე ლეგა-მონაცრისფრო ლაქებით, კარბად სილანარევი თიხის, ყური ოვალურგანივკვეთიანია, ძირი ბრტყელი. კეცის სისქე — 0,4 სმ, ძირის დმ — 8 სმ.

ქოთნის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 127₁). მონაცრისფრო-მოყვითალო, სილანარევი თიხის, ზედაპირზეაოიანი, აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, საშუალო სიმაღლის, ყელი და მრგვალი მუცელი. მუცელზე შემოუყვება ოთხი ამოღარული წვრილი ხაზი. კეცის სისქე — 0,5 სმ, პირის დმ — 10,6 სმ.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 127₂). ლეგა-მონაცრისფრო. მსხვილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, დაბალი ყელი, რომელზედაც შემოსდევს რელიეფური გრეხილი ზოლი, კეცის სისქე — 0,7 სმ.

კათხა (ინვ. № 128). ცალყურა, ნაკლული; ლეგა, კეცი გადანატეხში მოყავისფროა, ზედაპირმოგლუვებული, დამზადებულია შედარებით განლექილი თიხისაგან. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ვიწრო ღარი და რელიეფური ზოლი, გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცელი და ბრტყელი ძირი. შემორჩენილი ყურის ღერო, ოვალურგანივკვეთიანი. დაძვრწილია წიბურს ზემოთ. ჭურჭლის ზედან ჰევარს დაუყვება წნევით დატანილი ნაპრიალები ხაზები ხაზები. სავარაუდო სიმაღლე — 11 სმ, პირის სავარაუდო დმ — 14 სმ, ძირის დმ — 6,5 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კათხა (ინვ. № 125). აკლია ერთი მეორედი ნაწილი, ლეგა-მოშავო, ზედაპირზე მონაცრისფრო ლაქით. წვრილმარცვლოვანი თიხის, მოგლუვებული, პირგადაშლილი, გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცლით და ბრტყელი მკვეთრჭუსლიანი ძირით; წიბურს ზევით კათხა გოფრირებულია, წიბურს ქვემოთ კი ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული სამ-სამი სიგრძივი ნაპრიალები ხაზები დაუყვება. სიმაღლე — 8 სმ, პირის დმ — 11 სმ, ძირის დმ — 6,5 სმ, კეცის სისქე — 0,5-0,7 სმ.

ლანგრის ძირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 126). ზედაპირი შავია, მონაცრისფრო ლაქით, შიდა ლეგაა, კეცი გადანატეხში ორი ფერია: შავი და მოყავისფრო. მსხვილმარცვლოვანი თიხის. აქვს მკვეთრად გამოსახული ჭუსლიანი ბრტყელი ძირი. ძირის დმ — 10,5 სმ, კეცის სისქე — 0,8 სმ.

სამარხი № 12 მდებარეობდა მიწის ზედაპირიდან 1,80—1,85 მეტრის სიღრმეზე, მიუხედავად მიცვალებულის ძვლების ცუდად დაცულობისა, მაინც გაირჩეოდა, რომ იგი დასვენებული იყო მარცხენა გვერდზე კიდურებმოხრილ მდგომარეობაში, თავით დასავლეთისაკენ (ოდნავ სამხრეთისაკენ გადახრილ). მიცვალებულის ზურგს უკან და ქვემო კიდურებთან განლაგებული იყო თიხის ჭურჭელი, მათ უმრავლესობაში ჩაწყობილი იყო წვრილფეხა საქონლის ძვლები. თავის ქალას წინ იდო ბრინჯაოს ჭვირული რგოლი. მაჯაზე ეკეთა ბრინჯაოს ოთხი სამაჯური, მკერდის არეში იდო ბრინჯაოს საკინძი. მიცვალებულის ძვლებს ზემოდან ედო რკინის გრძელი მახვილი.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXIII, XXIV):

რკინის მახვილი (ინვ. № 140). დაზიანებული, აკლია წვერი და სატარე ნაწილი, გრძელი, თხელპირიანი, შუაში ქედით, ტარის ნაწილზე შემორ-

ჩენილი აქვს ორი ბრინჯაოს მანჭვალი. მახვილის სიგრძე — 64 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 3,7 სმ.

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 141). ძლიერ დაზიანებული, აკლია მასრის ნაწილი და წვერი, გატეხილია ორ ნაწილად. შემორჩენილი სიგრძე — 14 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 2 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 130). ოვალურად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო მასიურია და განივკვეთში მრგვალი, თავებისკენ ოდნავ დავიწროებული. ზედაპირი შემკულია ნაჭდევი წიწვოვანი ორნამენტით. რკალის დმ — 8,5 სმ, ღეროს დმ — 0,7 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 132). ოვალურად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო მასიურია და განივკვეთში ოვალური, ღერო თავებთან დავიწროებულია, სადაც მკრთალად ამჩნევია ნაჭდევი ხაზები. რკალის დმ — 7 სმ, ღეროს სიგანე — 0,8 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 133). წრიულად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო წვრილია და განივკვეთში მრგვალი, ზედაპირი დაფარული აქვს ხშირი ნაჭდევი ხაზებით. რკალის დმ — 7 სმ. ღეროს დმ — 0,4 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 131). წრიულად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო წვრილია და განივკვეთში მრგვალი. რკალის დმ — 8 სმ, ღეროს დმ — 0,4 სმ.

ბრინჯაოს საკინძი (ინვ. № 134). აქვს მრგვალგანივკვეთიანი წვეტიანი ღერო, ხუთკოზა მრგვალი თავი, თავს ქვემოთ სამი რელიეფური ზოლი და ზონარგასაყრელი ნახვრეტი. სიგრძე — 15,5 სმ, ღეროს დმ — 0,3 სმ. რკალის დმ — 8 სმ. ღეროს დმ — 0,4 სმ.

ბრინჯაოს ჰვირული რგოლი (ინვ. № 135). ბრტყელი ფირფიტისაგან დამზადებული, დაჰვირულია ერთი წყება სამკუთხა ფორმის ფანჯრებით, რგოლს შუაში მრგვალი ნახვრეტი აქვს. დმ — 5,5 სმ.

ბრინჯაოს ჩქიფი (მაშა) (ინვ. № 136). ორნაწილად გატეხილი, მოზრდილი ზომის, სადა ზედაპირით. სიგრძე — 11,7 სმ, მაქს. სიგანე — 1,2 სმ.

ბრინჯაოს კილიტები (ინვ. № 137). 45 ცალი, ნახევარსფერული, დიდ-პატარა, ქვეშიდან ძაფის გამოსადები ღერაკით. უდიდესი დმ — 1,1 სმ, უმცირესი დმ — 0,7 სმ.

ბრინჯაოს ძეწკვის ნაწყვეტი (ინვ. № 138). შედგენილია ოვალური წვრილი რგოლებისაგან. ღერო მრგვალგანივკვეთიანია. ძეწკვის სიგრძე — 1,3 სმ, რგოლების სიგრძე 1,3 სმ.

ბრინჯაოს რგოლები (ინვ. № 139). ორი ცალი: ერთი მოზრდილია, მეორე კი შედარებით პატარა. დამზადებულია მრგვალგანივკვეთიანი ღეროსაგან. ორივე მორკალულია წრიულად და თავები ერთმანეთზე აქვთ გადადებული. მოზრდილის დმ — 2,7 სმ, უმცირესის — 1,1 სმ, ღეროს დმ — 0,3—0,2 სმ.

ძვლის ნივთი (ამულეტი ?) (ინვ. № 144). ცხოველის ეშვისაგან დამზადებული, ნახევარწრიული, ზედ სამი წვრილი ნახვრეტით, ზედაპირგაპრილებული. სიგრძე — 9 სმ.

მძივები (ინვ. №№ 142, 143). 47 ცალი, აქედან 41 ცალი მოთეთრო პასტისა, ცილინდრული და იოტები, 4 ცალი კი სარდიონისაა — მოწითა-

ლო, ხუთწახნაგა, მრგვალი თავებდაბრტყელებული და კასრის ფორმას. ერთი მინისაა, ცისფერი, შუაში ფართო ნახვრეტით.

დ ე რ გ ი (ინვ. № 154). წარმოდგენილია გვერდის ნატეხების სახით. არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი ლეგა-მოშავოა, ღია-მოყავისფრო ლაქებით, შიდა პირი კი ღია მოყავისფრო-მოყვითალოა. ქარბად წმინდა სილანარევი თიხისა. ძირი ბრტყელი აქვს. გვერდის ნატეხზე შემორჩენილია ცრუ ანუ შვერილი ყური, რომლის სიგანეა — 3,5 სმ, სიგანე — 2 სმ, ძირის დმ. — 9 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქოთანი (ინვ. № 147). რესტავრირებული, არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირზე მონაცრისფრო და მოყვითალო ლაქებით, მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის, ნაძერწია ხელით. აქვს ოდნავ მოყრილი პირი. მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ბრტყელი ოვალურგანივკვეთიანი ყური დაძერწილია პირს ქვემოთ და მხარზე. პირსა და მუცელზე შემოსდევს რელიეფური ზოლი: პირზე რელიეფურ ზოლს დამატებული აქვს ირიბი ნაკდევები. ყური შემკულია ორი ნახევარსფერული კოპით. სიმაღლე — 15 სმ. პირის დმ — 12,5 სმ, ძირის დმ — 11,5 სმ, მუცლის დმ — 19 სმ.

ქოთნის პირგვერდძირის ნატეხები (ინვ. № 152). ნაწილობრივ რესტავრირებული. ლეგა-მოშავო, უხეში მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ნაძერწია ხელით. აქვს ოდნავ მოყრილი მრგვალქობიანი პირი, პირს ქვემოდანვე მომრგვალებული მუცელი და ბრტყელი ძირი. პირსა და მუცელზე შემოუყვება რელიეფური გრეხილი ზოლი, ძირის დმ — 7 სმ, კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ქოთანი (ინვ. № 148). რესტავრირებული. აკლია ნატეხები. ცალყურა. არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი ლეგა-მოშავოა, შიდა ღია-მოყავისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, დაბალი ყელი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ბრტყელი ყური პირის ქვემოთ და მუცელზეა დაძერწილი, ქოთნის ზედა ნახევარი გოფრირებულია, ყურს ამკობს ნახევარსფერული კოპი. ძირის დმ — 9 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქოთანი (ინვ. № 149). ორყურა. აკლია კორპუსის ქვედა ნახევარი, ნაცრისფერი, ქარბად სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი, პირგადაშლილი და დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცლით. ოვალურგანივკვეთიანი ვიწრო ყურები პირს ქვემოთაა დაძერწილი, ქოთნის ზედა ნახევარი გოფრირებულია. პირის დმ — 16 სმ, კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ქოთნის გვერდის მოზრდილი ნატეხი ყურის ნაწილითურთ (ინვ. № 151). არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი აჭრელებულია მოშავო და ღია ნაცრისფერი ლაქებით, შიდაპირი ნაცრისფერია, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ბრტყელი ოვალურგანივკვეთიანი ყური დაძერწილი პქონია მუცლის შუა ნაწილზე. აქა-იქ შეიმჩნევა უსწორ-მასწოროდ განლაგებული მოგრძო ნაპრიალები ხაზები. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ხელადა (ინვ. № 150). პატარა, წარმოდგენილია ზედანახევარი ნატეხების სახით, ღია ნაცრისფერი, წვრილმარცვლოვანი, კირქვანარევი თიხის, აქვს გადაშლილი პირი, გამოყვანილი გოფრირებული ვიწრო ყელი და მრგვალი მუცელი. მხარზე შემოუყვება ამოღარული ხაზი. მუცელზე ოდნავ შეიმჩნევა წნევით დატანილი ნაპრიალები ხაზები.

კ ა თ ხ ა (ინვ. № 145). ცალყურა, მონაცრისფრო, ზედაპირზე ლეგა ლაქებით. მსხვილმარცვლოვანი ჟხარისხო თიხის, ნაძერწია ხელით, ზედაპირზე-ოიანი. აქვს ოდნავ მოყრილი პირი, ბიკონუსური მუცელი და ბრტყელი ძირი. ბრტყელი ოვალურგანივკვეთიანი ყური დაძერწილია პირს ქვემოთ და მუცელზე. პირზე შემოუყვება ერთი წყება სამკუთხედი ნაქდევეები. ასეთივე ნაქდე-ვების შვიდი მწკრივი დაუყვება კორპუსის ზედა ნახევარს. ყურს ამკობს ნახე-ვარსფერული პატარა კოპი. სიმაღლე — 9,5 სმ, პირის დმ — 10 სმ, ძირის დმ — 6,5 სმ.

კ ა თ ხ ა (ინვ. № 146). მოზრდილი, ცალყურა, აკლია კორპუსის ზედა ნახევარი, მოშავო, კეცი გადანატეხში ყავისფერი, წვრილმარცვლოვანი კირქვა-ნარევი თიხის, ზედაპირმოგლუვებული, აქვს გამოყვანილი დაბლადაწეული წიბურიანი მუცელი, ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ყური წიბურზეა დაძერწილი. წიბურს ზემოთ შემკულია წნევით დატანილი სიგრძივი არასწორი ნაპრიალები ხაზებით. შემორჩენილი სიმაღლე — 9,5 სმ, ძირის დმ — 7,5 სმ.

ლ ა ნ გ რ ი ს ძ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 153). არათა-ნაბრად გამომწვარი. ზედაპირი შავია, შიდაპირი—მონაცრისფრო, წვრილმარცვ-ლოვანი კირქვანარევი თიხის, ლანგრის შიდა პირი ორნამენტირებულია უსის-ტემოდ განლაგებული წნევით დატანილი ნაპრიალები ხაზებით. ძირის დმ — 7 სმ.

სამარხი № 13 მდებარეობდა თხრილის სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუთხეში. ექცე-ვა იმ დანგრეულ სამარხთა ჯგუფში, რომლებიც ხევის წყლისაგან იყო დაზიანე-ბული. პრეპარაციის დაწყებამდე ფლატეში გაშიშვლებული იყო ამ სამარხის აღ-მოსავლეთი ნაწილი, ხოლო დასავლეთ ნაწილს ფარავდა სამაროვნის საერთო ქვა-ყრილი. ქვაყრილის აღების დროს № 13 სამარხის თავზე, მიწის ზედაპირიდან 35 — 40 სმ-ის სიღრმეზე, თავი იჩინა რკინის იარაღების ჯგუფმა, რომელთაგან ყვე-ლაზე ღრმად (60 სმ) იდო რკინის სატევარი (ინვ. № 175) და თავის ქალას ორიოდ ფრავმენტი. თვითონ № 13 სამარხი მიწის ზედაპირიდან 90 სმ-ის სიღრმეზე მდებარეობდა. მიუხედავად დაზიანებული ჩონჩხისა, კარგად ჩანდა, რომ მიცვალებული იწვა მარჯვენა გვერდზე, თავით სამხრეთისაკენ, კიდურებ-მოხრილი, ძვლების ნაწილი ნიაღვრის წყალს გაუტანია.

უნდა აღინიშნოს, რომ № 13 სამარხის თავზე მდებარე რკინის შუბისპი-რებს გარკვეული ტიპოლოგიური მსგავსება ახასიათებთ საკუთრივ სამარხში აღ-მოჩენილ შუბისპირებთან და შესაძლოა საკუთრებაც იყო ამ სამარხისა; ამიტომ № 13 სამარხის ნივთებთან გავაერთიანეთ.

სამარხიდან წარმოდგენილია შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXV, XXVI):

რ კ ი ნ ი ს შ უ ბ ი ს პ ი რ ე ბ ი (ინვ. №№ 172, 177). ორი ცალი, ერთი ტიპისა და ზომის. მასრაგახსნილი, ოდნავ მხრებგადგმული, პირზე მკვეთრად გამოსახული ქედით. სიგრძე — 31,5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 3,5 სმ, მასრის დმ — 2,5 სმ.

რ კ ი ნ ი ს შ უ ბ ი ს პ ი რ ი (ინვ. № 173). მოტეხილი აქვს მასრის ნა-წილი (ნაწილი თან ახლავს), წვერმოლუნული, მხრებგადგმული, პირზე მკვეთ-რად გამოსახული ქედით, სიგრძე — 24,5 სმ, პირის სიგანე — 3,3 სმ.

რ კ ი ნ ი ს შ უ ბ ი ს პ ი რ ი (ინვ. № 176). მასრაგახსნილი, მხრებგადგ-მული და პირზე მკვეთრად გამოსახული ქედით. სიგრძე — 25 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 2,5 სმ, მასრის დმ — 1,8 სმ.

რკინის ხელშუბისპირი (ინვ. № 174). მასრაგახსნილი, მხრებ-
გადგმული, პირზე მსუბუქად გამოსახული ქედით. სიგრძე — 16,6 სმ, მასრის
დმ — 2 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 3 სმ.

რკინის სატევარი (ინვ. № 175). მხრებგადგმული, პირზე მკვეთ-
რი ქედით. შემორჩენილი აქვს სატარე ნაწილზე სამი და მხრის დასაწყისშიც 3
ტარის დასამაგრებელი მანქვლები. სიგრძე — 35 სმ, პირის სიგანე — 3,7 სმ.

რკინის სამაჯურები (ინვ. №№ 178, 179). ოთხი ცალი, მეტნაკ-
ლები სიდიდის, ოვალურად მორკალული, ღერო დაქანგულია და განივკვეთი
არ გაიჩნევა. რკალის დიამეტრებია — 6,3; 7,5; 8 სმ.

ბრინჯაოს სარტყლის ნატეხები (ინვ. № 180). წარმოად-
გენს 10 სმ-ის სიგანის თხელ ფირფიტას, მორკალულია, ზედაპირი ორნამენტი-
რებულია ერთმანეთზე გადახმული სპირალების უწყვეტი მწკრივებით, რომ-
ლებიც სამ ფრიზადაა განაწილებული; ამათგან შუათანა ფრიზი შედარებით
ვიწროა და ორივე მხრიდან სიგრძივი ზოლებითაა გამოყოფილი, ზოლები წიწ-
ვოვანი ორნამენტიტაა შევსებული.

ბრინჯაოს კილიტები (ინვ. № 181). სამი ცალი, ორი შედარე-
ბით მოზრდილია, მესამე პატარაა. ნახევარსფერული, ქვეშიდან ძაფის გამოსა-
დები ღერაკით. მოზრდილის დმ — 0,9 სმ, უმცირესის — 0,7 სმ.

სარდლიონის მძივი (ინვ. № 181₂). პატარა, მუქი წითელი, ხუთწახ-
ნავა.

ქოთანითიხის (ინვ. № 183). აკლია ნატეხები, აღდგენილია გრა-
ფიკულად, ცალყურა, მონაცრისფრო, ღია მოყავისფრო ელფერით. უხეში
მსხვილმარცვლოვანი თიხის. ნაძერწია ხელით. აქვს გადაშლილი პირი, დაბა-
ლი, ოდნავ გამოყვანილი ყელი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ბრტყე-
ლი ოვალურ-განივკვეთიანი ყური დაძერწილია პირს ქვემოთ და მხარზე. მხარ-
ზე შემოუყვება სამი ამოღარული ხაზი. ძირის დმ — 8,5 სმ, კეცის სისქე —
0,7 სმ.

კოჭობი (ინვ. № 184). პატარა ზომის, რესტავრირებული, მონაცრის-
ფრო-ღია მოყვითალო. ჭარბად სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი, ოდნავ
პირგადაშლილი, დაბალი ყელით, ბიკონუსური ტანითა და ბრტყელი ძირით.
ყელს ქვემოთ შემოუყვება სამი ამოღარული ხაზი. სიმაღლე — 7,3 სმ; პირის
დმ — 6,5 სმ, მუცლის დმ — 14 სმ, ძირის დმ — 6 სმ. კეცის სისქე — 0,3 სმ.

ხელადის პირყელის მცირე ნატეხი (ინვ. № 185). ლეგა-
მონაცრისფრო, ჭარბად წმინდა სილანარევი თიხის. პირგადაშლილი, ყელზე კონ-
ცენტრული ამოღარული ხაზებით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ლანგარი (ინვ. № 182). აკლია ძირგვერდის ნატეხები. რესტავრირე-
ბული. არათანაბრად გამომწვარი, ლეგა ფერის, ზედაპირზე ღია ნაცრისფერი
ლაქებით. სილა და კირქვანარევი თიხის. აქვს აკეცილი სწორი გოფრირებუ-
ლი პირმხარი. გვერდის ორ ფრაგმენტზე შემორჩენილია პატარა მრგვალი
ნახვრეტი. პირის დმ — 29 სმ, კეცის სისქე — 0,9 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 185₁). აღდგენილია გრა-
ფიკულად. პატარა ჯამია. არათანაბრად გამომწვარი, შიდა და გარე ზედაპირი
დაფარულია მოყავისფრო-ლეგა ლაქებით. მსხვილმარცვლოვანი კირქვანარევი
თიხის. აქვს მრგვალქობიანი პირი, პირს ქვემოთ ვიწრო ღარი, მომრგვალებუ-
ლი კალთა და ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 4 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ჯამის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 1852). მუქი ყავისფერი, წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს გადაშლილი მომრგვალებული პირი, წიბურიანი მხარი და დამრეცი კალთა. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 1853). მცირე ზომის ჭურჭლისაა. ლეგა-ყავისფერი, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი გამოყვანილი ყელი და მომრგვალებული მხარი. მხარზე შემოუყვება ოდნავ შესამჩნევად სამი ამოღარული კონცენტრული ხაზი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის ორი ნატეხი (ინვ. № 1854-5). ერთი მოზრდილი ჭურჭლისაა, მეორე კი მცირე ზომის. ლეგა-მოშავო, წვრილმარცვლოვანი თიხის. ორივეს აქვს მკვეთრქუსლიანი ბრტყელი ძირი. მოზრდილის ძირის დმ — 11 სმ, უმცირესის — 6 სმ.

სამარხი № 13^a მდებარეობდა მე-13 სამარხის ქვეშ, რომელიც დაზიანებული იყო ამ უკანასკნელი სამარხის გაწყობის დროს. ვადარჩენილი იყო თავის ქალა, რომელზედაც იდო რკინის ნამგლისპირი. თავის ქალის მიხედვით ჩანდა, რომ მიცვალებული წოლილა მარჯვენა გვერდზე თავით ჩრდილო-დასავლეთისაკენ. სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXVII):

რკინის ნამგალი (ინვ. № 186). პატარა ზომის, სამუშაო პირი მოღუნული აქვს. სატარე ნაწილი სამკუთხედის ფორმისაა, ზედ ერთი მანჭვლით. პირის სიგრძე — 13,5 სმ, ტარის სიგრძე — 5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 2 სმ.

ბრინჯაოს კილიტი (ინვ. № 187). მოზრდილი, რომბული, ქვეშიდან ძაფის გამოსადები ღერაკით. სიგრძე — 3,8 სმ, სიგანე — 2 სმ.

ბრინჯაოს კილიტები (ინვ. № 188). ხუთი ცალი, მეტნაკლები სიდიდის, ნახევარსფერული, ქვეშიდან ძაფის გამოსადები ღერაკით. მოზრდილის დმ — 1,2 სმ, უმცირესის — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს საყურე(?) (ინვ. № 189). მსხლის მოყვანილობის, აქვს დაჭვირული ფუყე კორპუსი, ყუნწი ორნამენტირებულია ნაწნავისებურად. ქვედა პირი ზედასაგან გამოყოფილია გრეხილი რელიეფური ზოლით. სიგრძე — 3,3 სმ, ძირის დმ — 2 სმ.

ბრინჯაოს ძეწკვის ნაწყვეტი (ინვ. № 90). შედგენილია ოვალური წვრილი რგოლებისაგან. შემორჩენილი სიგრძე — 3 სმ, რგოლების სიგრძე — 0,4 სმ.

ქოთნის ძირგვერდის და გვერდის ნატეხი ყურით (ინვ. № 193). ლეგა მოშავო, თიხა წმინდაა და მკვრივი. კეცი გადანატეხში ორი ფერია: ზედა — ლეგა-მოშავო, შიდა ღია მონაცრისფრო. აქვს ზედა მხარეს მომრგვალებული და ძირისაკენ თანდათანობით შევიწროვებული ტანი და ბრტყელი ძირი. პატარა მრგვალნახვრეტიანი ოვალურგანივკვეთიანი ყური დაძერწილია მუცელზე. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქოთნის ყური (ინვ. № 194). ლეგამონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი მკვრივი თიხის. ბრტყელგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა და დაძერწილი მხარზე. ყურის ღეროს სიგანე — 1,5 სმ.

სასმისი (ინვ. № 191). პატარა, ლეგა მოშავო, განლექილი თიხის, ზედაპირმოგლუვებული. აქვს განიერი ოდნავ გადაშლილი პირი, გამოყვანილი, დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცელი და ბრტყელი ძირი. წიბურს ზემოთ ძალ-

ზე მკრთალად შემოუყვება ამოღარული კონცენტრული ხაზები. სიმაღლე — 6,5 სმ. პირის დმ — 7,5 სმ. მუც. დმ — 8 სმ, ძირის დმ — 4 სმ.

კოჭობი (ინვ. № 192). პატარა, ლეგა-მოშავო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირმოგლუვებული, პირგადაშლილი, ყელდაბალი, მრგვალმუცლიანი და ბრტყელძირა. სიმაღლე — 6,5 სმ, მუცლის დმ — 8,5 სმ, ძირის დმ — 4 სმ.

ხელადის პირყელის მცირე ნატეხი (ინვ. № 197₁). ლეგა, თიხა მკვრივია და შედარებით განლექილი. აქვს ოდნავ გადაშლილი მრავალქობიანი პირი და გამოყვანილი ყელი. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ჯამის პირგვერდ-ძირის ნატეხი (ინვ. № 196). აღდგენილია გრაფიკულად. პატარა ჯამისაა, შავად გამომწვარი, ზედაპირმოგლუვებული, კეცი მკვრივი და შედარებით განლექილია. აქვს ოდნავ მოყრილი გოფრირებული მხარი, დაქანებული კალთა და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი, სიმაღლე — 5 სმ. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 197₂). მოყავისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ოდნავ გამოსახული ღარი და წიბურიანი მხარი. კეცის სისქე — 0,3 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის სამი მცირე ნატეხი (ინვ. № 195). ორი ერთი ჭურჭლისა, მესამე კი სხვა ერთეულისაა, სამივე გამომწვარია ლეგად. კეცი გადანატეხში მოყავისფროა. თიხა წვრილმარცვლიანი. აქვთ ბრტყელი მკვეთრქუსლიანი ძირი. კეცის სისქე — 0,5—0,6 სმ.

სამარხი № 14 მდებარეობდა ფლატის ნაპირას. მე-13 სამარხიდან ოდნავ ჩრდილოეთით, მიწის ზედაპირიდან 40 სმ-ის სიღრმეზე, ქვაყრილის გროვაზე ჩრდილო-დასავლეთ კუთხეში თავის ქალა პირქვე ჩამხობილი და ჩალეწილი იყო. აქვე იყო ჩონჩხის ჩალეწილი ძვლების ფრაგმენტებიც. ჭურჭელთა უმრავლესობა თავმოყრილი იყო სამარხის სამხრეთ ნაწილში.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXVIII—XXIX):

ბრინჯაოს რგოლები (ინვ. № 198, 199). ორი ცალი: ერთი (198) ჯაჭვის რგოლია, ოვალურად მორკალული, მეორე არასწორადაა მორკალული და ერთმანეთზე თავები აქვს გადადებული, ღერო წვრილია და ბრტყელი, პირველის სიგრძე — 2 სმ; სიგანე — 1 სმ; ღეროს დმ — 0,3 სმ. მეორის დმ — 1,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,2 სმ.

ბრინჯაოს ძეწკვის ნაწყვეტი (ინვ. № 200). შედგენილია ოვალური, პატარა რგოლებისაგან, სიგრძე — 5 სმ.

ქოთანი (ინვ. № 206). ძლიერ დამტვრეული. აკლია ნატეხები. ლეგა-მონაცრისფრო. ნაძერწია ხელით. თიხა წვრილმარცვლოვანია და უხარისხო. ჭურჭელს ჰქონია ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი და მრგვალი მუცელი. მუცელზე შემკულია სამი ამოღარული ხაზით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქოთანის პირგვერდის და ძირის ნატეხი (ინვ. № 207). მოყავისფრო. მსხვილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, დაბალი ყელი და ყელიდანვე მომრგვალებული მუცელი, ყელზე შემოუყვება რელიეფური ირიბი ნაჭდევები, მუცელზე — რელიეფური ზოლი. ძირი ბრტყელი აქვს. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ქოთანის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 208₁). მოყავისფრო, ქარბად წმინდა სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი. აქვს ფართოდ გადაშლი-

ლი პირი, დაბალი ყელი და ყელიდანვე მომრგვალებული მუცელი. ყელსა და მუცლის ნაწილზე შემოუყვება ღრმად ამოღარული წვრილი ხაზები. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ქოთნის პირგვერდის ორი ნატეხი (ინვ. № 208₂₋₃). სხვადასხვა ჭურჭლის, ერთი გამომწვარია მოყავისფროდ, მეორე ლეგად, თიხა მსხვილმარცვლოვანია და უხარისხო. აქვთ ოდნავ გადაშლილი პირი და დაბალი ყელი. ყელზე შემოუყვებათ: ერთს სამკუთხა, მეორეს კი ფრჩხილისებრი ნაჭდევები. კეცის სისქე — 0,5-0,8 სმ.

ქოთნის გვერდის ნატეხები (ინვ. № 212₁₋₆). ექვსი ცალი, სხვადასხვა ჭურჭლის. ლეგად და მოყავისფროდ გამომწვარი, მსხვილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, ზედაპირზე შემორჩენილი აქვთ ორს (ინვ. № 212₁₋₂) რელიეფური ზოლი, სამს (ინვ. № 212₃₋₅) კონცენტრული ამოღარული ხაზები და ერთ ნატეხს ფრჩხილისებური რელიეფური ნაჭდევები. კეცის სისქე — 0,5-0,6 სმ.

კოჭობი (ინვ. № 205). პატარა. გრაფიკულად რესტავრირებული. ლეგა, თიხა მკვრივი და წვრილმარცვლოვანია. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი და სფერული მუცელი. კეცის სისქე — 0,4 სმ, პირის დმ — 8,5 სმ.

კოჭობის (?) გვერდის ნატეხი ყურითურთ (ინვ. № 210). მოზრდილი ზომის კოჭობია, ზედაპირი ლეგაა, შიდა მოყვითალო-მონაცრისფრო. სილა და კირქვანარევი თიხის. ოვალურგანივკვეთიანი ყური დაძერწილია ზედ მუცელზე. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ფიალა (ინვ. № 203). პატარა, არათანაბრად გამომწვარი, ნახევარი მოყავისფროა, ნახევარი მოვარდისფრო: ნაკეთებია ხელით. მდარე უხარისხო თიხის. აქვს სწორი მხარი, ოდნავ გადაშლილი პირი და ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 4 სმ, პირის დმ — 9,10, ძირის დმ — 4,5 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხები (ინვ. № 208₄₋₇). ოთხი ცალი, სხვადასხვა ერთეულის. ამათგან ერთი (208₄) გამომწვარია მონაცრისფროდ, ოდნავ პირგადაშლილია, პირს ქვემოთ ვიწრო ღრმა ღარი და წიბურიათი მხარი აქვს. დანარჩენი სამი წმინდა სილანარევი თიხისა, მოყავისფროდ გამომწვარი. ახასიათებთ ოდნავ გადაშლილი პირი, პირის ქვემოთ დამრეცი წიბურიათი მხარი. კეცის სისქე — 0,5—0,6 სმ.

სასმისი (ინვ. №№ 201, 204). ორი ცალი; ორყურა, პატარა ზომის; ერთს აკლია პირყელი და ცალი ყური, ერთი ტიპის, მოყავისფროდ გამომწვარი მსხვილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, ნაძერწია ხელით. აქვთ სწორი პირი, მაღალი ფართო ყელი, კვერცხის ფორმის ტანი და ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი. პატარა ყურები დაძერწილია მუცელზე. სიმაღლე — 10 სმ. პირის დმ — 5,5 სმ, ძირის დმ — 25 სმ.

სასმისი (ინვ. № 202). პატარა, ლეგად გამომწვარი; მსხვილმარცვლოვანი თიხის. ნაძერწია ხელით. ზედა მხარეს ფართოა, ძირისაკენ თანდათანობით შევიწროვებული. სწორკედლიანი კორპუსით. სიმაღლე — 6 სმ. პირის დმ — 5 სმ, ძირის დმ — 2,5 სმ.

სასმისის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 213). რესტავრირებულია გრაფიკულად, მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ოდნავ პირგადაშლილი, გამოყვანილი, დაბლა დაწეული წიბოიანი მუცლით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის ყურგვერდის ნატეხი (ინვ. № 209). ლეგა-მოშავო, წვრილმარცვლოვანი მკვრივი თიხის. პატარა მრგვალნახვრეტიანი ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირსა და მხარზეა დაძერწილი. ჭურჭლის ყელის არე გოფირებულია. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 211). ღია მოყვითალო-მონაცრისფრო, მკვრივი განლექილი თიხის. კეცი გადანატეხში ორი ფერია: გვერდებზე მოყვითალო, შუაში ლეგა. ძირი მკვეთრქუსლიანია და ბრტყელი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

სამარხი № 15. მდებარეობდა მიწის ზედაპირიდან 50—70 სმ სიღრმეზე, № 19 სამარხის დასავლეთით. ქვაყრილის გროვაზე თიხის ჭურჭლის და თავის ქალის ფრაგმენტები იყო გაბნეული. თავის ქალის მიხედვით ჩანდა, რომ სამარხი ბავშვისა ყოფილა. ძვლები მტვრად იყო ქცეული, რის გამოც ჩონჩხის მიმართულება ვერ განისაზღვრა. თავის ქალის ნატეხები სამარხის სამხრეთ კუთხეში იდო, მიწის ზედაპირიდან 60—70 სმ-ის სიღრმეზე. სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXX):

ბრინჯაოს კილიტები (ინვ. № 214). ორი ცალი: ერთი რომბულია; მეორე კი ნახევარსფერული. რომბულის სიგრძე — 1,8 სმ; სიგანე — 0,8 სმ; ნახევარსფერულის დმ — 1,2 სმ.

ქოთნის პირგვერდის ორი მცირე ნატეხი (ინვ. № 219₁₋₂). სხვადასხვა ცალის, ლეგა-მონაცრისფრო. უხეში, ჭარბად სილანარევი თიხის. ორივეს აქვს სწორი მრგვალქობიანი პირი და პირს ქვემოდანვე თანდათანობით მომრგვალებული მუცელი. ერთს სადა ზედაპირი აქვს, მეორე პირს ქვემოთ მუცლის დასაწყისამდე გოფირებულია, შემორჩენილი აქვს აგრეთვე რელიეფური გრეხილი ზოლიც. კეცის სისქე — 0,6-0,9 სმ.

ქოთნის გვერდის ნატეხები (ინვ. № 219₃₋₅). სამი ცალი. სხვადასხვა ცალების. ლეგა-მოშავო, მონაცრისფროდ გამომწვარი. წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. ზედაპირზე შემორჩენილი აქვთ ერთს გრეხილი, რელიეფური ზოლი, ორს კი კონცენტრული ამოღარული ხაზები. კეცის სისქე — 0,5—0,8 სმ.

ხელადის(?) გვერდის სამი ნატეხი (ინვ. № 218). ლეგად გამომწვარი. კეცი გადანატეხში ღია ყავისფერია. დამზადებულია სილანარევი თიხისაგან. სქელკეცია. ზედაპირზე შემორჩენილია ამოღარული ტალღური და კონცენტრული ხაზები. კეცის სისქე — 0,9 სმ.

სასმისის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 216). მოყავისფრო, ზედაპირზე მოშავო ლაქით. კეცი გადანატეხში ორი ფერია: მოვარდისფრო და მოყავისფრო. პირის დმ — 4,5 სმ, კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ფიალის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 217). ზედაპირი ლეგაა, შიდა მოყავისფრო, წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს აქეცილი სწორი პირმხარი, დამრეცი კალთა და ბრტყელი ძირი. კეცის სისქე — 0,3 სმ.

სამაროლე (ინვ. № 215). აკლია გვერდის ნაწილი. მოყავისფრო-მოწითალო, მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ნაკეთებია ხელით, აქვს სწორი, ძირისაკენ შევიწროვებული კორპუსი. სიმაღლე — 4 სმ, პირის დმ — 5 სმ, ძირის დმ — 2,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 2196). მოზრდილი ჭურჭლის. ლეგა-მოყავისფრო, კეცი გადანატეხში მოყვითალო-მოყავისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირხაოიანი. ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირით. კეცის სისქე — 1,1 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 2197). მოზრდილი ჭურჭლის. არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი მოშავოა, შიდა — ღია ნაცრისფერი, უხარისხო ქვიშა და კირქვანარევი თიხის, აქვს ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ძირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 2198). ზედაპირი ლეგა-მოშავოა, შიდა — მუქი ნაცრისფერი. კეცი გადანატეხში ლეგა-მოყავისფროა, წვრილმარცვლოვანი თიხის. ბრტყელძირიანი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კოპი (?) თიხის (ინვ. № 2199). კონუსური თავმომრგვალებული, მრგვალდიამეტრიანი ძირით. სიგრძე — 3,3 სმ, ძირის დმ — 3,1 სმ.

სამარხი № 16 მდებარეობდა AB მონაკვეთის ცენტრალურ ნაწილში, ოდნავ დასავლეთისაკენ, მიწის ზედაპირიდან 45—55 სმ-ის სიღრმეზე. უსწორმასწოროდ დაყრილ რიყის ქვებზე დაფენილი იყო ძალზე ცუდად შემონახული ადამიანის ძვლები და ინვენტარი. ძნელი გასარჩევი იყო, მიცვალებული რომელ გვერდზე იწვა. დამხრობილი ჩანდა თავით სამხრეთისაკენ. სამარხეული ინვენტარი ეყარა სხვადასხვა დონეზე. მათი უმეტესი ნაწილი თავმოყრილი იყო ფეხების არეში.

აღსანიშნავია შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXXI):

ბრინჯაოს საკინძი (ინვ. № 220). აქვს წვრილი, ბოლოსაკენ თანდათანობით დავიწროვებული მრგვალგანივკვეთიანი ღერო, მრგვალი თავი და თავს ქვემოთ ოთხი რელიეფური ზოლი. სიგრძე — 9 სმ, ღეროს მაქს. დმ — 0,3 სმ.

ბრინჯაოს ხვია რგოლი (ინვ. № 221). მორკალულია სამრკალ-ნახევრად. ღერო საშუალო სისქისაა და განივკვეთში მრგვალია. რკალის დმ 2,5 სმ, ღეროს დმ — 0,4 სმ.

ქოთნის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 225₁). ღია ნაცრისფერი, ჭარბად წმინდა სილანარევი თიხის. აქვს ფართოდ გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, დაბალი ყელი და გადგმული მხარი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 225₂). ლეგა ფერის, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ფართოდ გადაშლილი პირი, გამოყვანილი დაბალი ყელი და ოდნავ მომრგვალებული მუცელი. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ქოთნის ყური (ინვ. № 224). მოყვითალო-ღია მოყავისფრო. წვრილმარცვლოვანი თიხის, ყური პირიდან გამომდინარეა და მხარზე დაძერწილი. ღერო ოვალურგანივკვეთიანია, ღეროს სიგანე — 1,5 სმ.

ხელადა (ინვ. № 223). რესტავრირებული, პატარა. ზედაპირი მოშავოა, შიდა — ნაცრისფერი. დამზადებულია შედარებით განლექილი თიხისაგან. აქვს გადაშლილი პირი, ოდნავ გამოყვანილი საშუალო სიმაღლის ყელი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ყურის ქვედა ნახევარია შემორჩენილი, ღერო განივკვეთში ოვალურია და დაძერწილი მხარზე. ყელზე შემოკვება მკრთალად ამოღარული კონცენტრული ხაზები. ასეთივე სამი ხაზი შემოუყვება მუცელზეც. სიმაღლე — 18 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ლ ა ნ გ ა რ ი (ინვ. № 222). რესტავრირებული, ღია მოყავისფრო, ზედაპირზე მოშავო ლაქებით. მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის. აქვს დაბრტყელებული პირი, პირს ქვემოთ ძალზე მსუბუქად გამოსახული ღარი და ბრტყელი ძირი, პირს ქვემოთ სიბის გადასაწური ტუჩიანი მრგვალი ნახვრეტით. სიმაღლე — 10 სმ, პირის დმ — 27 სმ, კეცის სისქე — 0,9 სმ.

ჭ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 225₃). მოყავისფრო, მსხვილმარცვლოვანი თიხის. პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ დაქანებული მომრგვალებული მხრით. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

სამარხი № 17 მდებარეობდა AB მონაკვეთის ჩრდილო ნაწილში, № 25 სამარხის სამხრეთით (იგი ამ უკანასკნელს ნაწილობრივ ფარავდა). მიწის ზედაპირიდან 80—85 სმ-ის სიღრმეზე. დამხრობილი იყო სამხრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ. სამარხში ძალზე ცუდად შემონახული იყო ძვლები. თავის ქალის ფრაგმენტების მიხედვით ჩანდა, რომ სამარხში ორი მიცვალებული ყოფილა დაკრძალული: ერთი მოზრდილი, მეორე კი შედარებით მცირეწლოვანი. სამარხეული ინვენტარი, ძირითადად თიხის ჭურჭელი, ჩამწკრივებული იყო სამარხის სამხრეთ კუთხეში, ერთ ხაზზე — აღმოსავლეთიდან-დასავლეთისაკენ.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXXII):

რ კ ი ნ ი ს ს ა ყ ბ ე უ რ ი (ინვ. № 226). ორნაწილად გატეხილი, თვითეული ნატეხი წარმოდგენს 6 სმ სიგრძის მოღუნულ მრგვალგანივკვეთიან ღეროს. ლაგამის ღერო შუაში დაბრტყელებულია და მრგვალი ნახვრეტი აქვს. ერთი ბოლო მომრგვალებულია, მეორე კი დაბრტყელებული. ღეროს დმ — 0,5 სმ. მთლიანი სიგრძე — 12 სმ.

ხ ე ლ ა დ ა — პ ა ტ ა რ ა (ინვ. № 231). აკლია ყური და პირის მცირე ნაწილი. ლეგად გამომწვარი, განლექილი მკვრივი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, ცილინდრული მაღალი ყელი, სფერული მუცელი და ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 11 სმ, პირის დმ — 5,5 სმ. ძირის დმ — 6 სმ, მუცლის დმ — 10,5 სმ.

ხ ე ლ ა დ ა — პ ა ტ ა რ ა (ინვ. № 233). რესტავრირებული (აკლია ყური და პირყელის მცირე ნაწილი). ღია ნაცრისფერი, ზედაპირზე ლეგა ლაქებით. განლექილი თიხის. აქვს მაღალი ოდნავ გამოყვანილი ყელი, სფერული მუცელი და ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 13 სმ, მუცლის დმ — 12,5 სმ, ძირის დმ — 5, 5 სმ. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ხ ე ლ ა დ ა — პ ა ტ ა რ ა ზ ო მ ი ს (ინვ. № 234). მცირე ნატეხების სახით არის წარმოდგენილი. ღია მოყავისფრო-მოყვითალო ფერის, წმინდა სილანარევი თიხის, ზედაპირფოროვანი. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, საშუალო სიმაღლის ყელი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ყელსა და მხარზე შემკულია კონცენტრული ამოღარული ხაზებით. სავარაუდო სიმაღლე — 18 სმ, მუცლის დმ — 12 სმ, ძირის დმ — 6,3 სმ, კეცის სისქე — 0,4—0,5 სმ.

კ ა თ ხ ა (ინვ. № 232). ცალყურა, პატარა, აღდგენილია, აკლია პირგვერდის მცირე ნაწილი. ლეგად გამომწვარი. მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ნაძერწია ხელით. ოდნავ პირგადაშლილი, ყელდაბალი, მრგვალი მუცლით, ბრტყელძირიანი, მრგვალგანივკვეთიანი პატარა ყური დაძერწილია მხარსა და მუცელზე, ყელსა და მხარზე შემოუყვება ჭდეული მოკლე სწორი ხაზები. სი-

მალღე 8 სმ, პირის დმ — 10 სმ, მუცლის დმ — 11 სმ, ძირის დმ — 6 სმ კეცის სისქე — 0,7 სმ.

კ ა თ ხ ა (ინვ. № 228). ცალყურა, აღდგენილი, აკლია პირგვერდის მცირე ნაწილი. არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირზე ღია ნაცრისფერი, მოშავო და ლეგა ლაქებით. ნაკეთებია ხელით განლექილი თიხისაგან, ოდნავ პირგადაშლილი. ბიკონუსური მუცლითა და ბრტყელი ძირით. ოვალურგანივკეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა და წიბურზეა დაძერწილი. სიმაღლე — 7,5 სმ, პირის დმ — 9 სმ, ძირის დმ — 6,8 სმ, მუცლის დმ — 10,5 სმ.

ლ ა ნ გ ა რ ი (ინვ. № 238). ძლიერ ფრაგმენტირებული, არათანაბრად გამომწვარი. ზედაპირზე მოყავისფრო და ღია ყავისფერი ლაქებით. კეცი გადანატეხში მოვარდისფროა, წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი უხარისხო თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარი, მომრგვალებული მხარი და ბრტყელი ძირი. სავარაუდო სიმაღლე — 7,5 სმ, სავარაუდო პირის დმ — 23 სმ, ძირის დმ — 9 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი (ინვ. № 239). ორყურა, აკლია პირგვერდის მოზრდილი ნაწილი. მოწითალო-მოვარდისფრო, ზედაპირზე მონაცრისფრო და ლეგა ლაქებით, უხარისხო წვრილმარცვლოვანი თიხის, ნაკეთებია ხელით. ოდნავ პირგადაშლილი, კვერცხის ფორმის მუცლითა და ბრტყელი ძირით. პატარა მრგვალნახვრეტიანი ყურები მუცელზეა დაძერწილი. სიმაღლე — 10 სმ. მუცლის დმ — 6,5 სმ, ძირის დმ — 4 სმ.

კ ო ჭ ო ბ ი (ინვ. № 227). აკლია პირგვერდის მოზრდილი ნაწილი, მოყავისფრო-მოვარდისფრო, ზედაპირზე ღია ყავისფერი და ლეგა ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი თიხის. ნაკეთებია ხელით, სწორპირიანი, პირს ქვემოთ წვრილი ღარივით ყელი და სფერული მუცელი აქვს, ძირი ბრტყელი. სიმაღლე — 6 სმ, პირის დმ — 4,5 სმ, მუცლის დმ — 7 სმ, ძირის დმ — 3,5 სმ.

ჯ ა მ ი (ინვ. № 235). პატარა ზომის, აკლია პირგვერდის მოზრდილი ნაწილი, აღდგენილი, შავი, მსხვილმარცვლოვანი თიხის. აქვს აკეცალო სწორი გოფრირებული პირმხარი, მომრგვალებული კალთა და ბრტყელი ძირი. მხარზე ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული რელიეფური დედალი დუგმის ფორმის დანაძერწი აქვს. სიმაღლე — 5 სმ, პირის დმ — 15 სმ, კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ფ ი ა ლ ა (ინვ. 237). აღდგენილი, აკლია პირგვერდის მოზრდილი ნაწილი, ლეგა, ზედაპირზე ღია ლეგა ლაქებით. ჭარბად სილანარევი თიხის. აქვს აკეცილი პირმხარი, ოდნავ გამოსახული ღარით. ძირი ბრტყელი აქვს. სიმაღლე — 3 სმ, პირის დმ — 11 სმ.

ჭ ი ნ ჭ ი ლ ა (ინვ. № 230). ცალყურა, მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ოდნავ პირგადაშლილი, დაბალი, ოდნავ გამოყვანილი ყელით და სწორი ოდნავ გამობერილი მუცლით. ბრტყელძირიანი, პირიდან გამომდინარე ყური დაძერწილია მუცელზე. სიმაღლე — 9 სმ, პირის დმ — 5 სმ, ძირის დმ — 5,3 სმ, მუცლის დმ — 7 სმ.

თ ი ხ ი ს ჭ უ რ ჭ ლ ი ს უ ს ა ხ უ რ ი ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. №№ 237₂₋₄, 240). სხვადასხვა ცალების. ერთი მათგანი ქოთნის ყურგვერდის ფრაგმენტია, (№ 240), რელიეფური გრეხილი ზოლებით. მეორე პატარა ჯამის პირგვერდის ნატეხია, მესამე პატარა კოჭბის და მეოთხე ხელადის გვერდის ნატეხებია, შემკული კონცენტრული ამოღარული ხაზებით.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 229). პატარა ჭურჭლისა, ლეგა-მოყავისფროდ გამომწვარ, კეცი გადანატეხში მო წითალოა. დამზადებულია შედარებით განლეჟილ თიხისაგან. ნაძერწია ხელით. ბრტყელძირა. ძირის დმ. — 4,5 სმ; კეცის სისქე — 0,5 სმ.

სამარხი № 18 მდებარეობდა მიწის ზედაპირიდან 90—95 სმ-ის სიღრმეზე. წინ განხილულ სამარხებთან შედარებით ამ სამარხში მიცვალებულის ჩონჩხი უკეთ იყო შემონახული და გარკვევით იკითხებოდა ჩონჩხის მდებარეობა, დასვენებული იყო ქვაყრილის გროვაზე, რომელიც შეძლებისდაგვარად კარგად იყო მოსწორებული. იწვა მარცხენა გვერდზე ხელფეხმოკეცილი, თავით სამხრეთისაკენ. ინვენტარით ეს სამარხი შედარებით ღარიბი და ფრაგმენტირებული იყო.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXXIII):

ქოთანო (ინვ. № 241), აღდგენილი. ლეგა, ზედაპირზე ღია და მუქი ფერის ლაქებით, მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის, ოდნავ პირმოყრილი, სფერულმუცლიანი და ბრტყელძირიანი. პირსა და მუცელზე შემოუყვება რელიეფური გრეხილი ზოლი. სიმაღლე — 17 სმ. პირის დმ — 14 სმ; კეცის სისქე — 0,9 სმ.

ქოთანის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 245₁). მუქი ყავისფერი, წვრილმარცვლოვანი თიხის, აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, საშუალო სიმაღლის ყელი და მომრგვალებული მხარი. ყელზე შემოყვება ამოღარული ტალღური ხაზი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქოთანის ყური (ინვ. № 243). მონაცრისფრო, ზედაპირზე ლეგა ლაქებით, უხარისხო მსხვილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. ყურის ღერო ოვალურგანივკვეთიანია. ღეროს სიგანე — 2,5 სმ.

კოჭბის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 245₂). პატარა კოჭბის, ღია მოყავისფრო. წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. ნაძერწი ხელით. აქვს სწორი პირყელი და მრგვალი მუცელი. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ხელადა (ინვ. 242). ძლიერ დამტვრეული, აკლია ნატეხები. ლეგა-ნაცრისფერი, წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, საშუალო სიმაღლის გამოყვანილი გოფირებული ყელი, მრგვალი მუცელი, რომელიც შემკული ყოფილა ნაპრიალები წვრილი სიგრძივი ხაზებით. პირის დმ — 7,5 სმ; კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ხელადის პირყელის მცირე ნატეხი (ინვ. № 245₃). ღია მოყვითალო, წვრილმარცვლოვანი თიხის. ოდნავ პირგადაშლილი, გამოყვანილი საშუალო სიმაღლის გოფირებული ყელით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 246₁). მოყავისფრო-მოშავო, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს სწორი აკეცილი პირმხარი, მხარზე დაძერწილი აქვს დედალი დუგმისნაირი რელიეფური ორნამენტი. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ჯამის პირგვერდის ხუთი ნატეხი (ინვ. № 246₂₋₆). სხვადასხვა ცალების. მოყავისფროდ გამომწვარი, სილანარევი თიხის. აქვთ მეტნაკლებად გადაშლილი პირი. პირს ქვემოთ მსუბუქად გამოსახული ღარი და მომრგვალებული მხარი. კეცის სისქე — 0,8—0,9 სმ.

სასმისები (ინვ. №№ 244, 244^a). ორი ცალი, ერთს აკლია მთლიანად ძირი, მეორეს კი პირის მცირე ნაწილი, ლეგა-მოყავისფროდ გამომწვარი.

მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის. ნაძერწია ხელით. სწორკედლიანი, ზედა მხარეს ფართო, ძირისაკენ თანდათანობით შევიწროებული. ძირი ბრტყელი აქვს. პირველის სიმაღლე — 6,3 სმ; პირის დმ — 5 სმ, ძირის დმ — 2,5 სმ. მეორის შემორჩენილი სიმაღლე — 4,3 სმ, პირის დმ — 5,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 245₂). მუქი ნაცრისფერი, წვრილმარცვლოვანი თიხის. ზედაპირზე ამოღარული ტალღური და კონცენტრულ ხაზებით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

სამარხი № 19 მდებარეობდა № 18 სამარხის დასავლეთით, მიწის ზედაპირიდან 1,15 მეტრის სიღრმეზე. თავის ქალების მიხედვით, სამარხში ორი მიცვალებული ყოფილა დაკრძალული. მიუხედავად იმისა, რომ ძვლები არეული და ნაკლული იყო, მაინც ჩანდა, რომ ერთი მიცვალებული — აღმოსავლეთით მდებარე, მარჯვენა გვერდზე წოლილა, თავით სამხრეთისაკენ, მეორე კი მარცხენა გვერდზე.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXXIV):

რკინის უსახური ნატეხები (ინვ. № 247) მუჯირის(?) უნდა იყოს.

ბრინჯაოს ძეწკვის რგოლი (ინვ. № 248). შუაზე გატეხილი, ღერო მრგვალგანივკვეთიანია. რგოლის სიგრძე — 1,1 სმ.

სარდოსის მძივი (ინვ. № 256), პატარა, მოწითალო, ხუთწახნაგა.

ქოთანის (ინვ. 249). აკლია პირგვერდის მოზრდილი ნატეხი, მოყავისფრო, ზედაპირზე მოშავო და ღია ყავისფერი ლაქებით. მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ნაკეთებია ხელით, ცალყურა, პირგადაშლილი, დაბალი ყელით და მრგვალი მუცლით. ბრტყელძირიანი, ბრტყელი ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა და მუცელზე დაძერწილი. სიმაღლე — 11,5 სმ, პირის დმ — 10 სმ, ძირის დმ — 7,5 სმ, მუცლის დმ — 15 სმ, კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქოთანის (ინვ. 251). შემორჩენილია ქვედა ნახევარი ყურის ნაშთითურთ, ლეგა ფერის, წვრილმარცვლოვანი თიხის, აქვს ბრტყელი ძირი.

ქოთანის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 254₁). არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი მოყავისფროა, შიდა ღია ყავისფერი. უხარისხო მსხვილმარცვლოვანი თიხის, პირგადაშლილი, ყელდაბალი, მრგვალმუცლიანი, ყელზე შემოუყვება ირიბი ფართო ნაჭდევები. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქოთანის პირგვერდის მცირე ნატეხი ყურის ნაშთითურთ (ინვ. № 254₂). ღია მოვარდისფროდ გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი თიხის, პირგადაშლილი და დაბალი ყელით, ყურს ამკობს სამი მოკლე ღრმა ნაჭდევი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქოთანის ყური (ინვ. № 252). მოვარდისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი, მსხვილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის, ყურის ღერო ბრტყელი, ოვალურგანივკვეთიანია, დაძერწილია პირს ქვემოთ. ღეროს სიგანე — 2,5 სმ.

ხელადის პირყელის მცირე ნატეხი (ინვ. № 253). ღია ნაცრისფერი, ჭარბად სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი, პირგადაშლილი. გამოყვანილი გოფრირებული ყელით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ლანგარი (ინვ. № 250). ძლიერ ფრაგმენტირებული, აკლია ნატეხები. რესტავრირებულია გრაფიკულად. ღია მოყავისფრო. კეცი გადანატეხში

ორი ფერია — მოწითალო და მოყავისფრო. პირგადაშლილი, პირის ქვემოთ ღარიოთ და წიბურიანი მხრით. პირის დმ — 28 სმ, კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 255). მოზრდილ ჯამისა. ზედაპირი ლეგა-მოშავოა, შიდა ღია ნაცრისფერი. სილა და კირქვანარევი თიხის. აქვს გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ფართო ღარი და მომრგვალებული მხარი. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

თიხის ჭურჭლის ყურის ღეროს ნატეხი (ინვ. № 254₃). ლეგა, ბრტყელგანივკვეთიანი, წვრილმარცვლოვანი თიხის. ღეროს სიგანე — 3 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ორი ნატეხი (ინვ. №№ 254₄, 254₅). სხვადასხვა ცალების. ერთი ლეგად გამომწვარია, მეორე მოწითალო-მოყავისფროდ. წვრილმარცვლოვანი თიხის. პირველს შემოუყვება ამოღარული კონცენტრული ხაზი, მეორეს კი ბრტყელი მომრგვალო ნაჭდევები. კეცის სისქე — 0,5—0,6 სმ.

სამარხი № 20 მდებარეობდა AB მონაკვეთის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუთხეში, მიწის ზედაპირიდან 45—50 სმ სიღრმეზე. სამარხში ადამიანის ძვლები ფრაგმენტების სახით იყო მიმოხეული. სამარხეული ინვენტარი კი თიხის ჭურჭლისა და ორი ბრინჯაოს საყურით იყო წარმოდგენილი. აღსანიშნავია შემდეგი (ტაბ. XXXV):

ბრინჯაოს საყურე(?) (ინვ. № 257), ორი ცალი, წრიულად მორკალული, თავებგახსნილი, ღერო განივკვეთში ოვალურია, ღეროს დმ — 0,3 სმ, რკალის დმ — 2 სმ.

ბრინჯაოს ჯაჭვის რგოლი (ინვ. № 270). ოვალურად მორკალული, თავებმიბჯენილი, ღერო განივკვეთში მრგვალია. სიგრძე — 1,3 სმ, ღეროს დმ — 0,3 სმ.

ქოთანო (ინვ. № 271). აღდგენილია, ცალყურა, აკლია მთლიანად ყელპირის ნაწილი. ლეგა ფერის, ზედაპირზე ღია ნაცრისფერი ლაქებით. განლექილი წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. პატარა მრგვალნახვრეტიანი ოვალურგანივკვეთიანი ყური დაძერწილია მუცელზე. შემორჩენილი სიმაღლე — 16 სმ, ძირის დმ — 7,2 სმ, კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხები (ინვ. №№ 268₁, 268₂, 268₃). სხვადასხვა ერთეულის, აქედან ერთი (268₁) ლეგა ფერისაა, წვრილმარცვლოვანი, კირქვანარევი თიხის, აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, გოფირებული ყელი და მომრგვალებული მუცელი. მეორე (ინვ. № 268₂) — ლეგა მოშავო ფერისა, მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ფოროვანი ზედაპირით, ოდნავ გადაშლილი მრგვალქობიანი პირით და პირს ქვემოთ მოკლე ირიზნაჭდევებით. მესამის ზედაპირი შავია, შიდა — ყავისფერი. აქვს სწორი და ბრტყელებული პირი, ოდნავ გამოყვანილი დაბალი ყელი; ყელზე შემოუყვება ამოღარული ტალღური ხაზი. კეცის სისქე — 0,5—0,7 სმ.

ქილის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 268₅). მოყავისფრო-მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, საშუალო სიმაღლის ვიწრო ყელი და გადგმული მხრები. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კოკობი (ინვ. № 258₁). გრაფიკულად რესტავრირებული. ლეგა ფერის, ზედაპირზე ღია ნაცრისფერი ლაქებით, განლეჟილი თიხის. ოდნავ პირგადაშლილი, ყელდაბალი და სფერულმუცლიანი. პირის სავარაუდო დმ — 7 სმ, მუცლის დმ — 13,2 სმ, კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ხელადა (ინვ. № 258₂). აღდგენილი, აკლია პირყელის და გვერდის მცირე ნატეხი. მოყავისფრო, წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის, პირგადაშლილი, გამოყვანილი მაღალი გოფრირებული ყელით და ბრტყელი ძირით, მხარზე შემოსდევს ორი ამოღარული კონცენტრული ხაზი, რომელთა შუა მოკლე ირიბი ნაკდევებია მოთავსებული. ყურის ღერო ოვალურგანივკვეთიანია. სიმაღლე — 17 სმ, მუცლის დმ — 13,5 ძირის დმ — 7,5 სმ.

ლანგარის პირგვერდძირის მოზრდილი ნატეხი (ინვ. № 260). გრაფიკულად რესტავრირებული, მუქი ყავისფერი, ზედაპირზე მოშავო ლაქებით, მსხვილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. აქვს აკეცილი, გოფრირებული პირმხარი, დამრეცი კალთა და მკვეთრქუსლიანი ბრტყელი ძირი. ჰქონია ყურიც, რომელიც დაძვრწილი ყოფილა მხარზე. სიმაღლე — 4,7 სმ, პირის დმ — 19 სმ, ძირის დმ — 9 სმ, კეცის სისქე — 1 სმ.

ლანგარი (ინვ. № 263). აკლია ნატეხები, გრაფიკულად რესტავრირებული. ლეგა ფერის, ზედაპირზე მოშავო ლაქებით. უხარისხო მსხვილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. აქვს გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი. პირს ქვემოთ მსუბუქად გამოსახული ღარი და წიბურიანი მხარი. კეცის სისქე — 1 სმ.

ჯამი (ინვ. №№ 261, 262₁, 262₂). სამი ცალი, პატარა ზომის, სამივე ერთნაირი. აქვთ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ მსუბუქად გამოსახული ღარი, მომრგვალებული მხარი და ბრტყელი ძირი. კეცი მკვრივია და წვრილმარცვლოვანი. სიმაღლე პირველი ჯამის — 3,5 სმ; პირის დმ — 14 სმ; ძირის დმ — 7,5 სმ; მეორე და მესამის ჯამების სიმაღლე — 5 სმ; პირის დმ — 17 სმ; ძირის დმ — 6 სმ.

ჯამი (ინვ. № 263). ძლიერ დამტვრეული, აკლია ნატეხები, გრაფიკულად რესტავრირებული, არათანაბრად გამომწვარი, შიდაპირი მოყავისფროა, გარეთა პირი მოშავო, მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის. აქვს გადაშლილი მომრგვალებული პირი, პირს ქვემოთ ღარი და წიბურიანი მხარი. პირის დმ — 21 სმ, კეცის სისქე — 1 სმ.

ჯამის ნატეხი (ინვ. № 264). ზედაპირზე ლეგა-მოყავისფრო ლაქებით, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს აკეცილი გოფრირებული პირმხარი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ჯამის ორი ნატეხი (ინვ. № 265₁, 265₂). სხვადასხვა ცალების. ამათგან ერთი გამომწვარია მოშავოდ და ზედაპირზე ღია ყავისფერი ლაქები აქვს. აქვს გადაშლილი თხელი პირი, პირს ქვემოთ ღარი და წიბურიანი მხარი. მეორე გამომწვარია ყავისფერად და დამზადებულია წმინდა სილანარევი თიხისაგან. აქვს გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღრმა ღარი და წიბურიანი მხარი. კეცის სისქე: პირველის — 0,5 სმ, მეორის — 0,6 სმ.

ჯამის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 268₁). ნაცრისფერად გამომწვარი. განლეჟილი თიხის. აქვს აკეცილი მხარი და სწორი პირი. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი (ინვ. № 259). ლეგად გამომწვარი, განლექილი თიხის, ზედაპირ-
მოგლუვებული. ნაკეთებია ხელით, აქვს ფართო სწორი პირი, ოდნავ გამოყვანი-
ლი ყელი. ძირისაკენ მკვეთრად შევიწროებული კორპუსი და მცირე დიამეტ-
რიანი მომრგვალებული ძირი; ძირს ზემოთ შემოსდევს სამი რელიეფური
წვრილი ზოლი. ზედაპირზე დაუყვება სიგრძივი წნევით დატანილი ნაპრიალე-
ბი წვრილი ხაზები. სიმაღლე — 8 სმ, პირის დმ — 6 სმ, ძირის დმ — 1,5 სმ.

თ ი ხ ი ს კ უ რ ჭ ლ ი ს გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ.
№ 269). არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი ლეგა-მოყავისფროა, შიდა ღია
მოყავისფრო. წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის; ზედაპირზე ღრმად
ამოღარული ტეხილი ხაზით. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

თ ი ხ ი ს კ უ რ ჭ ლ ი ს ძ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 267).
ლეგად გამომწვარი. წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის, მკვეთრქუსლი-
ანი ბრტყელი ძირით. კეცის სისქე — 0,6 სმ, ძირის დმ — 6,5 სმ.

თ ი ხ ი ს კ უ რ ჭ ლ ი ს ყ უ რ ი (ინვ. № 266). არათანაბრად გამომწვა-
რი, ყურის ერთი გვერდი ლეგა-მომწვარა, მეორე ღია მოყვითალო, წვრილმარცვ-
ლოვანი თიხის. ყურის ღერო წვრილი და მრგვალგანივკვეთიანია. ღეროს დმ
— 1 სმ.

თ ი ხ ი ს კ უ რ ჭ ლ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 269ა). ამფორის
ძირის ფორმისაა. გამომწვარი ლეგად, წვრილმარცვლოვანი თიხის. სიმაღლე
— 3,8 სმ, ძირის დმ — 3,4 სმ.

სამარხი № 20^ა მდებარეობდა ფლატის ნაპირზე მე-20 და ნაწილობ-
რივ 21-ე სამარხების ქვეშ, მიწის ზედაპირიდან 1,20 მეტრის სიღრმეზე, საერ-
თო ქვაყრილის ქვეშ მდებარე თიხნარ ნიადაგში. ორმო მოგრძო ოთხკუთხა
მოყვანილობის იყო და მასაც იატაკი მოფენილი ჰქონდა თხელი ნახშიროვანი
ფენით. მიცვალებული იწვა მარცხენა გვერდზე, თავით აღმოსავლეთისაკენ,
მოხრილი კიდურებით, სამარხის სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუთხეში თავმოყრილი
იყო თიხის ჭურჭლები, კისრისა და თავის უკანა არეში კი ბრინჯაოს სამკაულ-
თა ერთი ჯგუფი, ხოლო მენჯს უკან კი ერთი პირქვე დამხობილი შავად გა-
მომწვარი ჯამი იდო.

სამარხში აღსანიშნავია შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXXVI-XXXVII):

რ კ ი ნ ი ს ღ ე რ ო (ინვ. № 289). სამ ნაწილად გატეხილი. გაურკვე-
ველი დანიშნულების. ძლიერ დაჟანგული. ეტყობა მრგვალი განივკვეთიანი
უნდა ყოფილიყო. მთლიანი სიგრძე — 8,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ი რ მ ი ს ქ ა ნ დ ა კ ე ბ ა (ინვ. № 272). პატარა ზომის.
ერთი რქა მოტეხილი აქვს. აქვს მაღალი ყელი, დატოტვილი რქები, პატარა
აპრეხილი კუდი და გადაბმული ფეხები, სიგრძე ტანისა — 2,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა მ ა ჯ უ რ ი (ინვ. № 274). ოვალურად მორკალული,
თავგახსნილი, ღერო მასიურია და დაწახნაგებული. სამაჯურის რკალის დმ —
7,5 სმ, ღეროს სიგანე — 1,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა კ ი ნ ძ ე (ინვ. № 273). მრგვალთავიანი, პატარა კო-
პებით. აქვს მრგვალგანივკვეთიანი მოგრძო წვეტიანი ღერო. თავს ქვემოთ შე-
მოუყვება სამი რელიეფური წვრილი ზოლი და ზონარგასაყრელი ოვალური
ფორმის ნახვრეტი. სიგრძე — 16 სმ, თავის დმ — 1 სმ, ღეროს დმ — 0,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჭ ვ ი რ უ ლ ი რ გ ო ლ ი (ინვ. № 275). დამზადებულია

ბრტყელი ფირფიტისაგან, რომელიც დაქვირულია ორწყება სამკუთხა ფორმის ფანჯრებით, რგოლს შუაში პატარა ნახვრეტი აქვს. რგოლის დმ — 0,6 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს კ ი ლ ი ტ ე ბ ი (ინვ. №№ 280, 281). 134 ცალი, აქედან 90 ცალი რომბულია, 44 კი ნახევარსფერული. დიდ-პატარა ზომის, ქვეშიდან ძაფის გამოსადები ღერაკით, რომბულის სიგრძე — 2,5 სმ, სიგანე — 1,3 სმ, ნახევარსფერულის დმ — 1-0,8 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჯ ა ჭ ვ ი ს ნ ა წ ყ ვ ე ტ ე ბ ი (ინვ. № 276₁). 3 ცალი, შედგენილია ოვალური რგოლებისაგან. ნაწყვეტები სხვადასხვა სიგრძისაა. ერთის სიგრძე 1,25 სმ, მეორისა — 15 სმ, მესამისა — 10 სმ. რგოლების სიგრძე — 1,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ძ ე წ კ ვ ი (ინვ. № 276₂). შედგენილია ოვალური პატარა რგოლებისაგან. სიგრძე — 31,5 სმ, რგოლის სიგანე 1 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჯ ა ჭ ვ ი ს რ გ ო ლ ე ბ ი (ინვ. № 277). 12 ცალი, მოზრდილი ზომის, ოვალური, ნაწილი თავმიბჯენილია, ნაწილი კი თავებგახსნილი, ღერო განივკვეთში ოვალურია. რგოლების სიგრძე — 2,9 სმ, სიგანე — 1—5 სმ, ღეროს დმ — 0,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჯ ა ჭ ვ ი ს რ გ ო ლ ე ბ ი (ინვ. № 278). ექვსი ცალი, ოვალური, თავმიბჯენილები ზურგი და თავები დაბრტყელებული აქვთ, რგოლების სიგრძე — 2 სმ, ღეროს სიგანე — 0,2 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ხ ვ ი ა რ გ ო ლ ე ბ ი (ინვ. № 279). ორი ცალი, დახვეულია ზამბარასავით. დამზადებულია ბრტყელი, ვიწრო ფირფიტისაგან. სიგრძე — 2,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,3 სმ.

მ ძ ი ვ ე ბ ი (ინვ. № 282). 94 ცალი, დიდ-პატარა, აქედან 4 ცალი ცისფერი და მოთეთრო პასტისაა, ერთი მინის, დანარჩენები კი სარდიონისაა — მუქი, ღია წითელი და ვარდისფერი. სხვადასხვა ფორმის — ცილინდრული, სფერული, ბიკონუსური, მრგვალი თავებდაბრტყელებული, ზარაკისებური, შინდისფორმის, ნაპობი, ოვალური და სხვა.

ქ ო თ ნ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს და გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 288). ღია ყავისფერი, ზედაპირზე ლეგა ლაქებით, მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის. ოდნავ პირმოყრილი. პირს ქვემოთ და მუცელზე შემოუყვება პირზე წვრილი, მუცელზე კი ფართო გრეხილი ზოლი. კეცის სისქე — 1 სმ.

ხ ე ლ ა დ ა (ინვ. № 285). აკლია ნატეხები. გრაფიკულად რესტავრირებულია. ღია მოვარდისფრო-მოყვითალო, სილა და კირქვანარევი თიხის. აქვს გადაშლილი პირი, საშუალო სიმაღლის, გამოყვანილი, კონცენტრული ამოღარული ხაზებით შემკული ყელი და ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა და დაძერწილია მუცელზე. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კ ა თ ხ ა (ინვ. № 283). აღდგენილი, ცალყურა, ლეგა, წვრილმარცვლოვანი განლექილი თიხის, აქვს ფართო ყელპირი, გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა და მუცელზე დაძერწილი. კათხას წიბურს ზემოთ წნევით დატანილი, ნაპრიალები ხშირი სიგრძივი წვრილი ხაზები დაუყვება. სავარაუდო სიმაღლე — 8—9 სმ, პირის დმ — 16 სმ, კეცის სისქე — ძირისაკენ — 0,2 სმ, ზედა მხარეს — 0,5 სმ.

კ ა თ ხ ა (ინვ. № 284₁). წარმოდგენილია ნატეხების სახით. ნაკ-

ლული. გრაფიკულად რესტავრირებული, ფორმით წინ განხილული კათხის მსგავსია. განსხვავება გამოწვაშია, გამომწვარია ლეგა-მოყავისფროდ. კეცი გადანატეხში მოწითალოა. ზედაპირზე ამას უფრო მკვეთრად ეტყობა ნაპრიალები ხაზები. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კათხის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 284₂). წინ განხილული კათხების ტიპის. განსხვავება იმაშია, რომ ეს უკანასკნელი ძალიან თხელკეცია. კეცის სისქე — 0,2-0,3 სმ.

ჯამი (ინვ. № 286). აღდგენილი, აკლია ძირის მცირე ნატეხები, შავი ფერის, კეცი გადანატეხში ყავისფერია, წვრილმარცვლოვანი თიხის. ზედაპირ-მოგლუვებული. პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ორი რელიეფური ხაზით, შიდაპირზე შეინიშნება უსწორმასწორო ნაპრიალები ხაზები, სიმაღლე — 4 სმ, პირის დმ — 16,5 სმ, კეცის სისქე ზედა მხარეს — 0,9 სმ, ძირისაკენ — 0,2 სმ.

ჯამის პირგვერდის მოზრდილი ნატეხი (ინვ. № 287). გრაფიკულად რესტავრირებული. ლეგა-მონაცრისფრო, ზედაპირზე მოზრდილი შავი ლაქით. წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ღარით, მომრგვალებული მხრით და ქუსლიანი ბრტყელი ძირით. გარეთა პირზე შეინიშნება წნევით დატანილი სიგრძივი უსწორმასწორო ნაპრიალები ხაზები. კეცის სისქე — 1 სმ, პირის დმ — 14,5 სმ.

სამარხი № 21 მდებარეობდა AB მონაკვეთის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუთხესთან, მიწის ზედაპირიდან 45—55 სმ-ის სიღრმეზე. სამარხში ორი მიცვალებული იყო დაკრძალული: ერთი, აღმოსავლეთით მდებარე, მარჯვენა გვერდზე იწვა ძლიერ მოხრილი კიდურებით, თავით სამხრეთისაკენ, მეორე — მარცხენა გვერდზე ზურგშექცევით. მათი ფეხები შედიოდა გაუთხრელ (BC) ნაკვეთში. სამარხი საყურადღებოა იმით, რომ იგი წარმოადგენდა იშვიათ სამარხთაგანს ზედა დონისას, სადაც ჩანდა დაკრძალულთა მდებარეობა.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXXVIII):

რკინის შუბისპირები (ინვ. №№ 296, 297). ორი ცალი, ორივეს აკლია მასრის ზედა ნახევარი. მხრებდაქანებული, შუაში მსუბუქად გამოსახული ქედით. სიგრძე ერთის — 21,5 სმ, მეორის — 19,5 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 2,5 სმ.

რკინის დანები (ინვ. № 298₁₋₄). ოთხი ცალი, პატარა ზომის. აქედან სამს აქვს სწორი ცალპირლესილი პირი, მეოთხე მცირე ნატეხების სახით არის წარმოდგენილი და ტანმოხრილია. სატარე ნაწილზე შემორჩენილი აქვთ მანჭვლები. სიგრძეებია: 7 სმ, 9 სმ; 12 სმ; 13 სმ; პირის სიგანე — 1-1,5 სმ.

რკინის რგოლები (ინვ. № 299, 300). ორი ცალი, პატარა ზომის, ერთი მოზრდილია და თავები აქვს მიბჯენილი, მეორე შედარებით პატარაა და დეფორმირებულია, რგოლების სიგრძე — 2,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,6 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 291). ოვალურად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო ბრტყელი და ძალზე წვრილია, თავებისაკენ საგრძნობლად დავიწროვებული. რკალის სიგრძე — 6 სმ, ღეროს სიგანე — 0,3 სმ.

ბრინჯაოს ჯაჭვის რგოლები (ინვ. № 295). 7 ცალი, დიდ-პატარა, ოვალურად მორკალული, ოთხი თავმიბჯენილია, სამი კი თავგახსნილი, მოზრდილების ღერო მასიური მრგვალგანივკვეთიანია, პატარების ოვალურ-განივკვეთიანი. მოზრდილის სიგრძე — 2-3 სმ, სიგანე — 1,5 სმ, უმცირესის სიგრძე — 1 სმ, სიგანე — 0,6 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს რ გ ო ლ ი (ინვ. № 293). პატარა ზომის, წრიულად მორკალული, თავები ერთმანეთზე აქვს გადადებული. დამზადებულია საშუალო ზომის მრგვალგანიკვეთიანი ღეროსგან. რკალის დმ — 2 სმ, ღეროს დმ — 0,2 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს კ ი ლ ი ტ ე ბ ი (ინვ. № 294). 3 ცალი, ორი რომბულია, მესამე კი ნახევარსფერული. რომბულის (მოზრდილის) სიგრძე — 2,7 სმ, სიგანე — 1,2 სმ; უმცირესის სიგრძე — 1,6 სმ, სიგანე — 0,7 სმ; ნახევარსფერულის დმ — 1 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ძ ე წ კ ვ ე ბ ი (ინვ. № 292). პატარ-პატარა ნაწყვეტების სახითაა წარმოდგენილი, შედგენილია ძალზე პატარა ოვალური რგოლები-საგან. ნაწყვეტების სიგრძეებია — 2,5 სმ; 1,3 სმ; 1 სმ და სხვა. რგოლების სიგრძე — 0,3 სმ.

ქ ო თ ა ნ ი (ინვ. № 304). ცალყურა, აკლია ნატეხები, აღდგენილია გრაფიკულად, მოყვითალო, ქარბად წვრილი ქვიშანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი. ნაკეთებია ხელით, აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ღარივით ყელი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ოვალურგანიკვეთიანი ყური პირს ქვემოთ და მუცელზეა დაძერწილი. ყელზე შემოუყვება ორი კონცენტრული ხაზი, რომელთა შორის ირიბი ნაჭდევებია მოთავსებული, მუცელზე კი შემოსდევს ბრტყელი რელიეფური გრეხილი ზოლი. პირის დმ — 10 სმ, ძირის დმ — 6 სმ, კეცის სისქე — 1,4 სმ.

ლ ა ნ გ ა რ ი (ინვ. № 301). აღდგენილი, აკლია მცირე ძირგვერდის ნატეხი, არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირზე ლეგა, ღიანაცრისფერი და მოწითალო ლაქებით. კეცი გადანატეხში ორი ფერია, მოწითალო და ნაცრისფერი, დამზადებულია ქარბად სილანარევი თიხისაგან. აქვს დაბალი ფართოდ გაშლილი კალთა, ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარი, წიბურიანი მხარი და ბრტყელი ძირი, სიმაღლე — 5 სმ, პირის დმ — 20 სმ, კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ჯ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ო რ ი ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 305). სხვადასხვა ერთეულების, ლეგად გამომწვარი, ქარბად სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი. აქვთ ოდნავ გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, პირს ქვემოთ ღარი და წიბურიანი მხარი. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი (ინვ. № 302). აკლია პირგვერდის მოზრდილი ნაწილი, მოწითალო-მოყავისფრო, ზედაპირზე ღია და მუქი ლეგა ლაქებით. ნაძერწია ხელით. ოდნავ პირგადაშლილი, გაამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცლით და ბრტყელი ძირით. სიმაღლე — 7 სმ, პირის დმ — 7,5 სმ, ძირის დმ — 4 სმ, კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი ს ძ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 303). მცირე ზომის, აკლია ზედანახევარი, ზედა მხარეს ფართოა, ძირისაკენ თანდათანობით შევიწროებული. ლეგა ფერის, კეცი გადანატეხში მოწითალოა, მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ძირის დმ — 2,5 სმ, კეცის სისქე — 0,4 სმ.

სამარხი № 22 მდებარეობდა AB მონაკვეთის ჩრდილოეთ ნაწილში და მის სამხრეთ ნაწილს ნაწილობრივ ფარავდა № 15 სამარხის ჩრდილოეთი კიდე. სამარხის თავზე მდებარე ქვაყრილის აღებისას ჩნდებოდა ადამიანის ძვლების უსახური ფრაგმენტები და თიხის ჭურჭლის თითო-ოროლა ნატეხი. თვით ჩონჩხი აღმოჩნდა 75—80 სმ-ის სიღრმეზე (მიწის ზედაპირიდან). ძვლების მიხედვით დაკრძალული ყოფილა მოზარდი. წოლილა მარჯვენა გვერდზე თავით

სამხრეთ-დასავლეთისაკენ, მოხრილი კიდურებით. ამასთანავე თავის ქალა ოდნავ ღრმად იყო მოქცეული, ვიდრე მენჯის ძვლები. ძვლების ქვეშ უსწორ-მასწოროდ ეწყო რიყის ქვები. თავის ქალის სამხრეთით აღმოჩნდა ერთი ძალ-ზე პატარა ბავშვის ჩონჩხის ნაშთი. აღნიშნული სამარხის მოწყობისას, რო-გორც ჩანს, თითქმის მთლიანად დაუზიანებიათ უფრო ღრმად მდებარე კიდევ ერთი სამარხი, რომლისგანაც გარდა ერთი, მთლად ჩაღეწილი შუბისპირისა და საქონლის ძვლებისა არაფერი იყო შემორჩენილი.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XXXIX):

რკინის სამაჯურები (ინვ. № 308). ორი ცალი, ოვალურად მორ-კალული, თავგახსნილები. ღერო დაქანგულია და განივკვეთი არ გაიჩევა. რკალის დმ — 6-7 სმ, ღეროს სიგანე — 0,7 სმ.

ბრინჯაოს კილიტები (ინვ. № 307). ორი ცალი, ერთი მოზრდი-ლია, მეორე პატარა, ნახევარსფერული, ქვეშიდან ძაფის გამოსადები ღერა-კით, მოზრდილის დმ — 1,2 სმ, უმცირესის დმ — 0,7 სმ.

ბრინჯაოს ჯაჭვის რგოლი (ინვ. № 306). პატარა, ოვალურად მორკალული, თავგახსნილი. ღერო განივკვეთში მრგვალია. სიგრძე — 1,5 სმ, სიგანე — 1,1 სმ, ღეროს დმ — 0,3 სმ.

მძივები (ინვ. № 309). 72 ცალი, აქედან 26 პასტისა და 40 სარდიო-ნის. სარდიონის მძივები მუქი და ღია წითელია, ხუთწახნაგა, მანდარინისე-ბური, მრგვალი თავებდაბრტყელებული და ნაპობი. პასტის მძივები ღია ცის-ფერია, ფორმით ორის გარდა იოტებია, იმ ორს აქვს ცილინდრული ღერო შემკული ოთხი მრგვალნახვრეტიანი კოპით.

ქოთნის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 313₁). ზედაპირი მოყვითა-ლო-მონაცრისფროა, შიდა — ლეგა, ქარბად სილანარევი თიხის, ზედაპირზე ოთხი კონცენტრული ამოღარული ხაზით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქოთნის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 313₂). ლეგად გამომწვა-რი, ზედაპირზე ღია ფერის პატარა ლაქებით, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზე-დაპირზე სამი ამოღარული კონცენტრული ხაზით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ქოთნის ყური (ინვ. № 311). ლეგად გამომწვარი, წვრილმარცვ-ლოვანი, მკვრივი თიხის. ყური ოვალურგანივკვეთიანია, დაძვრწილია პირს ქვემოთ და მუცელზე. ყურს ამკობს ნახევარსფერული პატარა კოპი.

ლანგარი (ინვ. № 310). ნატეხების სახით იყო წარმოდგენილი, აღდ-გენილია გრაფიკულად. მოყავისფრო, ზედაპირზე ლეგა-მოყავისფრო ლაქე-ბით. მსხვილმარცვლოვანი ქვიშანარევი თიხის. აქვს სწორი პირი, პირსქვე-მოთ მსუბუქად გამოსახული ღარი; ძირი ბრტყელია და ოდნავ ქუსლიანი. კე-ცის სისქე — 1 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 312₁). ლეგა, ზედა-პირზე ღია ფერის ლაქებით. მკვრივი განლექილი თიხის. აქვს სწორი აკეცი-ლი გოფრირებული პირმხარი. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ჯამის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 312₂). არა-თანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი მოყვითალო-ნაცრისფერია, შიდა — ლეგა. კეცი გადანატეხში მუქი ნაცრისფერია. თიხა წვრილმარცვლოვანი, აქვს აკე-ცილი გოფრირებული პირმხარი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ჯამის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 312₃). არა-თანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი ვარდისფერია, შიდა — ლეგა-მოშავო, აქვს

ფართოდ გადაშლილი პირი. პირს ქვემოთ ღრმა ღარი და წიბურიანი მხარი. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 3124). ზედაპირი მოშავოა, შიდა — ღია ყავისფერი. წვრილმარცვლოვანი თიხის, აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი და სწორი მხარი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

თიხის ჭურჭლის პირგვერდის და ძირის ნატეხი (ინვ. № 314). ერთი ჭურჭლის, ლეგა, წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი უხარისხო თიხის. ჭურჭელს აქვს სწორი პირი, პირს ქვემოდაწვე ოდნავ გამობერილი მუცელი და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

სამარხი № 23 მდებარეობდა AB მონაკვეთის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში, მე-16 სამარხის ჩრდილოეთით, მიწის ზედაპირიდან 45—50 სმ-ის სიღრმეზე. სამარხში მიცვალებულის ძვლები ძალზე ცუდად იყო შემონახული. შეუძლებელი გახდა ჩონჩხის მიმართულების დადგენა. შემონახული იყო ბარძაყის და მხრის ძვლები, რომლებიც ქვაყრილზე უთავბოლოდ ეყარა თიხის ჭურჭლის ფრაგმენტებთან არეული.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XL):

ბრინჯაოს რგოლები (ინვ. № 315). პატარა ზომის, თავგახსნილები, წრიულად მორკალული, ღერო განივკვეთში ოვალურია. რკალის დმ — 1,3 სმ, ღეროს სიგანე — 0,2 სმ.

პასტის მძივი (ინვ. № 316). ცილინდრული ფორმის, თეთრი. სიგრძე — 1 სმ, დმ — 0,2 სმ.

ქოთნის პირგვერდძირის მცირე ნატეხი (ინვ. № 323). ლეგა, ჭარბად მსხვილქვიშანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი, აქვს ოდნავ მოყრილი პირი და მრგვალი მუცელი, პირს ქვემოთ შემოსდევს რელიეფური ბრტყელი ზოლი. კეცის სისქე — 1 სმ.

ქოთნის ყურის ნატეხი (ინვ. № 326₁). შავად გამომწვარი, კენჭნარევი, მსხვილმარცვლოვანი თიხის. ყურის ღერო ოვალურგანივკვეთიანია, შემკული ოთხი მრგვალი ნაჭდევით. ყურის ღეროს სიგანე — 3 სმ.

ქოთნის ყურის ნატეხი (ინვ. № 326₂). შავად გამომწვარი, მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ყურის ღერო ოვალურგანივკვეთიანია. ღეროს სიგანე — 2,5 სმ.

ქოთნის გვერდის ნატეხი ყურის ნაწილითურთ (ინვ. № 328). ღია მოყავისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ყურის ღერო ბრტყელია. ჭურჭელი შემკული ყოფილა კონცენტრული ამოღარული ხაზებით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ხელადა (ინვ. № 320). პატარა, ძლიერ დამტვრეული, აკლია ნატეხები, მოწითალო-მოვარდისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირფოროვანი. ჰქონია ოდნავ გადაშლილი პირი, მომრგვალებული მუცელი, ბრტყელი ოდნავ ქუსლიანი ძირი და ოვალურგანივკვეთიანი წვრილღეროიანი ყური. კეცის სისქე — 0,3 სმ, ძირის დმ — 5,2 სმ.

კოჭბის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 321). ლეგა. სილა და კირქვანარევი თიხის, პირგადაშლილი, ყელდაბალი, მრგვალმუცლიანი. კეცის სისქე — 0,9 სმ.

ლ ა ნ გ რ ი ს ძ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 327₁). ზედაპირი შავი აქვს, შიდა — ნაცრისფერი. წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. მკვეთრქუსლიანი ბრტყელი ძირით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ჯ ა მ ი (ინვ. № 317). პატარა, აკლია მცირე პირგვერდის ნაწილი, ნახევარი გვერდი ღია ნაცრისფერი-მოყვითალოა, ნახევარი კი ლეგა. ნაძერწია ხელით, სილა და კირქვანარევი თიხის. აქვს აკეცილი ოდნავ ღარიანი მხარი და სწორი პირი, ბრტყელი ძირი, სიმაღლე — 4 სმ, პირის დმ — 12 სმ, ძირის დმ — 5 სმ.

ჯ ა მ ი (ინვ. № 318). პატარა, აკლია პირგვერდის მოზრდილი ნაწილი, ღია მოწითალო, ზედაპირზე მოყავისფრო ლაქებით. სილა და კირქვანარევი თიხის, ნაძერწია ხელით. აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალქოზიანი პირი, პირს ქვემოთ მსუბუქად გამოსახული ღარი, მომრგვალებული მხარი და ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 3,5 სმ, პირის დმ — 12 სმ, კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ჯ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 324₁). შავად გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, ზედაპირმოგლუვებული, პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ვიწრო ღარით და მომრგვალებული მხრით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ჯ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 324₂). არათანაბრად გამომწვარი, შიდა და გარე ზედაპირი აკრელებულია მოწითალო-მონაცრისფრო, ღია მოყვითალო ლაქებით. ჭარბად წმინდა სილა და კირქვანარევი თიხის, აქვს აკეცილი სწორი პირმხარი, ოდნავ გამოსახული ღარით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ჯ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 324₃₋₅). სამი ცალი სხვადასხვა ერთეულის, აქედან ორი ლეგაა და კეცი გადანატეხში მოყავისფრო-მოწითალოა, წვრილმარცვლოვანი თიხის; მესამეს გარეთა პირი შავი აქვს, შიდა კი მოყვითალო. ჭარბად წმინდა სილანარევი თიხის. სამივეს აქვს გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარი, ერთს მომრგვალებული და ორს წიბურიანი მხარი. კეცის სისქე — 0,5-0,6 სმ.

ს ა ს მ ი ს ე ბ ი (ინვ. №№ 319, 322₁, 322₂). სამი ცალი, აქედან ერთი (319) აღდგენილია, ორი კი პირგვერდის ნატეხების სახითაა წარმოდგენილი. სამივე ერთი ტიპისაა. ნაძერწია ხელით. გამომწვარია მოწითალოდ. წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვთ ქილის მოყვანილობა. სიმაღლე — 7,5 სმ, პირის დმ — 5 სმ, ძირის დმ — 4 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 322₃). ლეგად გამომწვარი, ჭარბად სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი, ოდნავ პირგადაშლილი, გამოყვანილი დაბლა დაწეული მომრგვალებული მუცლით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი ს ძ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 329). ლეგა-მოყავისფრო, მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ზემოთ განხილული (ინვ. № 244₁, 244₂) სასმისების ტიპის. შემორჩენილი სიმაღლე — 2,5 სმ, ძირის დმ — 2,2 სმ.

თ ი ხ ი ს ჭ უ რ ჭ ლ ი ს ძ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 327₂). ზედაპირი ყავისფერია, შიდაპირი კი შავი. ჭარბად სილანარევი თიხის, მცირე ზომის ჭურჭლისა. აქვს ბრტყელი ძირი. ძირის დმ — 4 სმ.

თ ი ხ ი ს ჭ უ რ ჭ ლ ი ს ძ ი რ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 325). მცირე ზომის ჭურჭლის (კოჭბის?). ნაცრისფერი, ზედაპირზე ღია მოყვითალო ლაქებით,

ჭარბად სილანარევი და კირქვანარევი თიხის. ბრტყელძირა. ძირის დმ — 4 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

სამარხი № 23. მდებარეობდა № 23 სამარხის ქვეშ, მიწის ზედაპირიდან 1,10 მეტრის სიღრმეზე, დამხრობილი იყო დასავლეთიდან-აღმოსავლეთისაკენ. ძვლები ძალზე ცუდად იყო დაცული, თავის ქალების მიხედვით ჩანდა, რომ სამარხში ორი მიცვალებული ყოფილა დაკრძალული. ერთის თავის ქალის ნაშთი სამარხის აღმოსავლეთ კუთხეში იდო. აქვე იყო თავმოყრილი სხვა ძვლების ნაშთებიც, ხოლო მეორე ინდივიდი იწვა სამარხის ცენტრში თავით ჩრდილოეთისაკენ, ძლიერ მოხრილი კიდურებით. სამარხის ძირზე აქაც, როგორც № 20 სამარხში, დამწვარი შავი თხელი ფენა დადასტურდა.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XLI-XLII):

რკინის ხელშუბისპირი (ინვ. № 346). აკლია მასრის ნაწილი, მხრებდაქანებული, პირზე მსუბუქად გამოსახული ქედით. სიგრძე — 17 სმ, პირის სიგანე — 3 სმ.

რკინის დანა (ინვ. № 347). დაზიანებული, ნატეხების სახითაა წარმოდგენილი. მოზრდილი ზომის, ოდნავ ტანმოხრილი, ცალპირლესილი, სატარე ნაწილი სამკუთხედის ფორმისაა, ზედ ერთი მანკვლით. შემორჩენილი სიგრძე — 10 სმ, პირის სიგანე — 3,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 330). ოვალურად მორკალული თავგახსნილი, აქვს მასიური მრგვალგანივკვეთიანი ღერო, თავებისკენ ოდნავ დავიწროვებული, ზედაპირი შემკულია ნაჭდევი „პარკეტული“ ორნამენტით, რკალის სიგრძე — 7,3 სმ, ღეროს დმ — 1 სმ.

ბრინჯაოს ორი სამაჯური (ინვ. № 331-2). ერთი ტიპის, ოვალურად მორკალული, თავგახსნილები, ღერო განივკვეთში მრგვალია. ზედაპირი შემკულია ნაკაწრი წიწვოვანი და განივი ხაზებით. რკალის დმ — 7,5. 6,8 სმ, ღეროს დმ — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 332₁). ოვალურად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო განივკვეთში მრგვალია. ზედაპირზე მკრთალად შეიმჩნევა ნაჭდევი განივი და რომბული ხაზები. რკალის დმ — 6 სმ, ღეროს დმ — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 332₁). ოვალურად მორკალული, თავგახსნილი. ღერო განივკვეთში მრგვალია და თავებისაკენ დავიწროვებული. ზედაპირი სადაა, მარტო თავებთან შეინიშნება განივი ნაჭდევი ხაზები. რკალის დმ — 6 სმ, ღეროს სიგანე დმ — 0,4 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 333). წრიულად მორკალული, ერთმანეთზე თავებგადადებული. ღერო ოვალურგანივკვეთიანია, თავებისაკენ დავიწროვებული, ზედაპირზე ალაგ-ალაგ შეინიშნება ნაჭდევი განივი და წიწვოვანი ხაზები. რკალის დმ — 6,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 334). ორ ნაწილად გატეხილი. დამზადებულია ბრტყელი ბრინჯაოს ფირფიტისაგან. თავგახსნილი. თავებზე აქვს თითო პატარა მრგვალი ნახვრეტი. სამაჯურის ზედაპირი შემკულია სამი ამოღარული ხაზით, რომლებიც თავებთან ქმნიან სწორ კუთხეებს. ღეროს სიგანე — 2,5 სმ, დმ — 6 სმ.

ბრინჯაოს საკინძე (ინვ. № 335). პატარა ზომის, წაკვეთილი ბიკონუსური თავით. ღერო მრგვალგანივკვეთიანია. თავი ზემოდან ჩატრილია

ჯვარედინად. თავს ქვემოთ აქვს რელიეფური წვრილი ზოლები და ოვალური ნახვრეტი. სიგრძე — 4,2 სმ, ღეროს დმ — 0,3 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა კ ი ნ ძ ე (ინვ. № 336). კონუსურთავიანი. აქვს მრგვალგანივკვეთიანი ბოლოსაკენ წაწვეტებული ღერო და მრგვალი ზონარგასაყრელი ნახვრეტი. თავი შემკულია ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული ამოღარული სიგრძივი ხაზებით, თავს ქვემოთ (მრგვალნახვრეტამდე) შემკულია ნაკაწრი წიწვოვანი ორნამენტით. სიგრძე — 10,8 სმ, ღეროს დმ — 0,3 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა კ ი ნ ძ ე (ინვ. № 337). პატარა, თავხვია. ღერო მრგვალგანივკვეთიანია, ბოლოსაკენ დავიწროვებული (წვერი მოღუნული აქვს). სიგრძე — 3,5 სმ, ღეროს — 0,2 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ა ბ ზ ი ნ დ ა (ინვ. № 338). დამზადებულია ბრტყელი ფირფიტისაგან. მოგრძო ოთხკუთხა, გვერდებგამოყვანილი. ერთ გვერდზე სამი მრგვალი ნახვრეტი აქვს, მეორეზე კი გამოსადები კავი. სიგრძე — 5,5 სმ, სიგანე — 2 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჭ ვ ი რ უ ლ ი რ გ ო ლ ე ბ ი (ინვ. № 339). ორი ცალი, დაფანჯრულია ორი წყება სამკუთხა ფანჯრებით, შუაში მრგვალი პატარა ნახვრეტით. დმ — 3,2-3,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ლ ი ლ ი (ინვ. № 340). კონუსური, მრგვალდიამეტრიანი ძირით, ქვეშიდან ძაფის გამოსადები ყუნწით. დმ. 2,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს კ ი ლ ი ტ ე ბ ი (ინვ. № 341). სამი ცალი, აქედან ორი ნახევარსფერულია, ერთი კი რომბული. რომბულის სიგრძე — 1,2 სმ, ნახევარსფერულის დმ — 0,7-1 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ძ ე წ კ ვ ი ს ნ ა წ ყ ვ ე ტ ე ბ ი (ინ. № 342). წარმოდგენილია სხვადასხვა სიგრძის (2 სმ, 3 სმ, 5 სმ, 6 სმ) ნაწყვეტებად, შედგენილია პატარა ზომის ოვალური რგოლებისაგან, ღერო წვრილია და მრგვალგანივკვეთიანი. რგოლების სიგრძე — 0,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჯ ა ჭ ვ ი ს ნ ა წ ყ ვ ე ტ ი (ინვ. № 343). შედგენილია მოზრდილი ზომის ოვალური რგოლებისაგან. ღერო განივკვეთში ოვალურია, ჯაჭვს ერთ ბოლოზე გამოზმული აქვს შედარებით მოზრდილი ორი რგოლი. ჯაჭვის ნაწყვეტის სიგრძე — 11 სმ, რგოლების სიგრძე — 2-2,5 სმ.

მ ძ ი ვ ე ბ ი (ინვ. № 344). 3 ცალი. ერთი მოთეთრო პასტისაა, ოთხქიმიანი, ქიმებს შორის მრგვალი გამჭოლი პატარა ნახვრეტებით, ორი კი სარდიონისაა, მცირე ზომის, მოწითალო, მრგვალი თავებდაბრტყელებული.

ძ ვ ლ ი ს ნ ი ვ თ ი (ინვ. № 345). გაურკვეველი დანიშნულების, ირიბად გადაჭრილი. ორივე მხრიდან ზედაპირი გაპრიალებული აქვს, შუაში მრგვალი პატარა ნახვრეტით. სიგრძე — 3,5 სმ; სიგანე — 1,5 სმ, სისქე — 1 სმ.

ქ ო თ ა ნ ი (ინვ. № 349). ცალყურა, აღდგენილი, აკლია ნახევარი. არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირზე შავი და ღია მოყავისფრო ლაქებით, მსხვილმარცვლოვანი, უხეში თიხის. ოდნავ გადაშლილი პირი, ძალზე დაბალი ღარივით ყელი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი აქვს. ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირს ქვემოთ და მუცელზეა დაბერწილი. შემკულია ყელზე მოკლე ირიბი ნაჭდევებით, მუცელზე კი გრეხილი რელიეფური ზოლით. სიმაღლე — 10 სმ, მუცლის დმ — 15,5 სმ, კეცის სისქე 0,5—0,6 სმ.

ქ ო თ ა ნ ი (ინვ. № 351). ძლიერ დამტვრეული, აკლია ნატეხები, ორყუ-

რა. ღია მოყვითალო, ზედაპირზე ნაცრისფერი ლეგა ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი, კირქვანარევი თიხის, ზედაპირფოროვანი, ჰქონია ოდნავ გადაშლილი პირი, საშუალო ზომის ოდნავ გამოყვანილი ყელი, მომრგვალებული მუცელი და ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ყურები დაძერწილი ჰქონია პირს ქვემოთ და მუცელზე. კეცის სისქე — 0,5 სმ, ძირის დმ — 7,5 სმ.

ქოთნის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 352). ღია მოყავისფრო-მოწითალო, წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, დაბალი ყელი და მომრგვალებული მუცელი. მხარზე შემოსდევს გრეხილი რელიეფური ზოლი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 353). მოყავისფრო, ზედაპირზე შავი პატარა ლაქით. მსხვილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, სწორპირიანი, პირიდანვე ოდნავ გამობერილი მუცლით. პირს ქვემოთ შემკულია მოკლე სამკუთხედის ფორმის ნაჭდევებით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 354₁). შავად გამომწვარი, წმინდა სილანარევი თიხის, ოდნავ პირგადაშლილი, დაბალი ყელით და მომრგვალებული მუცლით. ყელზე შემოსდევს ფრჩხალისებური ნაჭდევები. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 354₂). შავი ფერის, კეცი გადანატეხში ღია, პირგადაშლილი, დაბალი ყელით და მომრგვალებული მუცლით. ყელზე შემოსდევს ხორბლის მარცვლისნაირი ნაჭდევები. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კოჭობი (ინვ. № 348). აკლია პირყელის მცირე ნაწილი. გამომწვარია არათანაბრად; ნახევარი გვერდი ლეგაა, ნახევარი კი ღია მოყვითალო-მონაცრისფრო. წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. პირგადაშლილი, საშუალო სიმაღლის გამოყვანილი ყელით, ზედა მხარეს მრგვალი, ძირისაკენ თანდათანობით შევიწროებული მუცლით და ბრტყელი ძირით. სიმაღლე — 11 სმ, მუცლის დმ — 10 სმ, პირის დმ — 6,5 სმ, ძირის დმ — 5 სმ.

თიხის ჭურჭლის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 355₁). პატარა სასმისის უნდა იყოს. მოწითალოდ გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი თიხის. ოდნავ პირმოყრილი და მომრგვალებული მუცლით. პირს ქვემოთ სამ მწკრივად შემოუყვება ირიბი ნაკაწრი ხაზები. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ლანგარი (ინვ. № 350). აღდგენილი, აკლია პირგვერდის მცირე ნაწილი. ზედაპირი მოშავოა, შიდა ლეგა, განლექილი თიხის, ზედაპირმოგლუვებული, აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ოდნავ გამოსახული ღარი, მომრგვალებული მხარი, დამრეცი კალთა და ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. პირს ქვემოთ დატანებული აქვს სითხის გადასაწური მრგვალი პატარა ნახვრეტი. სიმაღლე — 10 სმ, პირის დმ — 22,5 სმ, ძირის დმ — 8 სმ, კეცის სისქე — 0,7-0,8 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 355₃). მოყავისფროდ გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირზე ნაჭდევი წიწვოვანი ორნამენტით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 355₄). ლეგად გამომწვარი. წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. ზედაპირზე შემორჩენილი აქვს ორი ფართოდ ამოღარული ხაზი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 355). ღია ნაცრისფრად გამომწვარი ჭარბად ჩვიშა და კირქვანარევი თიხის, ზედაპირზე რელიეფური წვრილი ხაზით. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

თიხის ჭურჭლის პირგვერდის მცირე ნატეხები (ინვ. № 356). ხუთი ცალი, სხვადასხვა ერთეულის. ყველა მათგანი ლეგა ფერისაა. აქვთ მეტნაკლებად გადაშლილი პირი, ერთს პირს ქვემოთ შემორჩენილი აქვს ორი კონცენტრული ამოღარული ხაზი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის (ხელადის?) ნატეხი (ინვ. № 357). ნაცრისფერი. სილანარევი თიხის. აქვს ფართოდ გადაშლილი პირი და განიერი, გამოყვანილი ყელი. პირის დმ — 7 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის მცირე ნატეხები (ინვ. № 358). შვიდი ცალი, სხვადასხვა ერთეულის. აქედან სამი ლეგაა, სამიც ნაცრისფერი და ერთი მოყვითალო. წვრილმარცვლოვანი თიხის. ორ ნატეხს ზედაპირზე შემორჩენილი აქვს რელიეფური წვრილი ხაზი. კეცის სისქე — 0,5-0,6 სმ.

სამარხი № 24 მთლიანად არ გათხრილა. გათხრილია მისი სამხრეთ-აღმოსავლეთი კუთხე, დანარჩენი ნაწილი შედის გაუთხრელ BC ფართობში. ძელების ფრაგმენტებიდან ჩანდა, რომ სამარხი ბავშვისა იყო.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XLIII):

რკინის ხელშუბის პირი (ინვ. № 360). მასრაგახსნილი, მხრებდაქანებული, ოდნავ ქედიანი პირით, სიგრძე — 14 სმ, პირის სიგანე — 2 სმ, მასრის დმ — 1,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 359). პატარა, წრიულად მორკალული, თავგახსნილი. დამზადებულია ოვალურგანივკვეთიანი წვრილი ღეროსგან. დმ — 3,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,3 სმ.

კოჭობი (ინვ. № 361). მცირე ზომის, აღდგენილი, აკლია პირგვერდის ერთი მეორედი, ლეგა-მოშავო, კეცი გადანატეხში ყავისფერია, წვრილმარცვლოვანი თიხის. ნაძერწი ხელით, აქვს გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარივით ყელი, ზედა მხარეს მრგვალი და ძირისაკენ შევიწროვებული ტანი და ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 6,5 სმ, პირის დმ — 5 სმ, მუცლის დმ — 7,5 სმ, ძირის დმ — 2,5 სმ, კეცის სისქე — 0,3 სმ.

კოჭობის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 364₁). ზემოთ განხილული კოჭობის სიდიდის და ფორმისაა. ლეგა-ნაცრისფერი, წვრილმარცვლოვანი თიხის. კეცის სისქე 0,4 სმ.

ლანგარი (ინვ. № 362). აღდგენილი, ღია ნაცრისფერი, ჭარბად სილა და კირქვანარევი თიხის. ზედაპირხაოიანი. აქვს გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ფართო ღარი, მომრგვალებული მხარი და ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 7,5 სმ, პირის დმ — 27,5 სმ, ძირის დმ — 10 სმ. კეცის სისქე — 0,7-0,8 სმ.

ლანგრის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 364₂). ლეგა-მოყავისფრო, ჭარბად წმინდა სილა და კირქვანარევი თიხის. პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ფართო ღარით და მომრგვალებული მხრით. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი ყურითურთ (ინვ. № 363). მცირე ზომის ჭურჭლისა. ლეგად გამომწვარი. სილა და კირქვანარევი

თიხის. აქვს ძალზე პატარა მრგვალნახვრეტიანი ყური. კეცის სისქე — 0,5 სმ, ყურის ხვრელის დმ — 0,2 სმ.

სამარხის № 25 ეკუთვნოდა ღრმად განლაგებულ სამარხთა ჯგუფს, მდებარეობდა მე-17 სამარხის ჩრდილოეთით. ეს უკანასკნელი მცირედ ფარავდა № 25 სამარხის სამხრეთ ნაპირს. სამარხის ძირზე დადასტურდა სამი თავის ქალა. მათ შორის ორი მიცვალებული თითქოს შედარებით წესიერად იყო ჩასვენებული, ხოლო მესამე თავის ქალა იდო აღმოსავლეთით მდებარე ჩონჩხის ხერხემალზე, სხვა ძვლების გარეშე. აღმოსავლეთით დასვენებული მიცვალებულის ჩონჩხის მდგომარეობა გაურკვეველი იყო. არეული ძვლები ელაგა მიწის ზედაპირიდან 1,25 მ სიღრმეზე. დასავლეთით მდებარე კი, ჩანდა, იწვა მარჯვენა გვერდზე, თავით სამხრეთისაკენ. ორივე ჩონჩხს შემოწყობილი ჰქონდა თიხის კურჭლები, უმეტესად ჩაღეწილი. სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XLIV):

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 366). მასრაგახსნილი, აქვს გრძელი და ვიწრო დაბალქედიანი პირი. სიგრძე — 23 სმ. აქედან მასრის სიგრძე — 7 სმ, პირის სიგანე — 1,5 სმ, მასრის დმ — 2,5 სმ.

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 367). დაზიანებული, მოტეხილი აქვს მასრა (თან ახლავს). აქვს მხრებდაქანებული მსუბუქად გამოსახული ქედიანი პირი. სიგრძე — 22 სმ, პირის სიგანე — 2 სმ, მასრის დმ — 2 სმ.

რკინის დანა (ინვ. № 365). ტანმოხრილი, ცალპირლესილი, სატარე ნაწილი ოდნავ გამოყვანილია. სიგრძე — 23 სმ, პირის სიგანე — 2,5 სმ.

სარდიონის მძივები (ინვ. № 379). ხუთი ცალი, ღია მოწითალო. აქედან ერთი მოზრდილია და მრგვალი. დანარჩენები მცირე ზომისა და ხუთწახნაგაა.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 377). ლეგა, კეცი გადანატეხში მოწითალო-მოყავისფროა. პირგადაშლილი, დაბალი ყელით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

კოჭბის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 375). მინიატურული კოჭბის. ლეგა-მოყავისფროდ გამომწვარი, უხარისხო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ოდნავ პირგადაშლილი, დაბალი ყელით, ბირთვისებური მუცლით და ბრტყელი ფართო ძირით. სიმაღლე — 2,5 სმ, კეცის სისქე — 0,3 სმ, ძირის დმ — 4 სმ.

ხელადის პირყელის ნატეხი (ინვ. № 376). მოზრდილი ხელადისა, ღია ნაცრისფერი, წვრილმარცვლოვანი, ჭარბად კირქვანარევი თიხის, აქვს გადაშლილი პირი, გამოყვანილი მაღალი ყელი. პირის დმ — 9,3 სმ, კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ლანგრის პირგვერდძირის მოზრდილი ნატეხი (ინვ. № 370). შეკოწიწებული. ლეგა, ზედაპირზე ღია მოყავისფრო პატარა ლაქეებით. სილანარევი თიხის. ზედაპირფოროვანი, აქვს გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, პირს ქვემოთ ვიწრო ღარი, წიბურიანი მხარი და ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 7 სმ, პირის დმ — 23 სმ, ძირის დმ — 10 სმ, კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ლანგრის პირგვერდის ნატეხები (ინვ. № 372). ოთხი ცალი, ერთი კურჭლის, შავი ფერის, ზედაპირმოგლუვებული, კეცი გადანატეხში მუქი ყავისფერია, წვრილმარცვლოვანი თიხის. პირდაბრტყელებული, პირს

ქვემოთ ოდნავ გამოსახული ღარით და წიბურიანი მხრით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ჯ ა მ ი (ინვ. № 371). აღდგენილი; აკლია თითქმის მთლიანად პირმხარი. წარმოადგენს მოზრდილ ღრმა ჯამს ლეგა ფერისას, კეცი გადანატეხში ყავისფერია, თიხა წვრილმარცვლოვანია და უხარისხო. აქვს დაბრტყელებული პირი, პირს ქვემოთ ღრმა ვიწრო ღარი, მომრგვალებული მხარი და ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 8,5 სმ, პირის დმ — 22 სმ, ძირის დმ — 9 სმ.

ჯ ა მ ი (ინვ. № 368). პატარა, შიდა პირი ღია-ნაცრისფერია, გარეთა პირი კი მუქი ნაცრისფერი, ჭარბად სილა და კირქვანარევი თიხის. პირდაბრტყელებული, პირს ქვემოთ ოდნავ გამოსახული ღარით და მომრგვალებული მხრით, ბრტყელძირიანი. სიმაღლე — 4 სმ, პირის დმ — 12,5 სმ; ძირის დმ — 7 სმ.

ჯ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 373). ჯამი მცირე ზომისაა, არათანაბრად გამომწვარი, შიდა პირი ნაცრისფერია, გარეთა კი ლეგა, ღიანაცრისფერი ლაქებით. ჭარბად წმინდა სილა და კირქვანარევი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარი და მომრგვალებული მხარი. კეცის სისქე — 0,3 სმ.

ჭ ი ნ ჭ ი ლ ა (ინვ. № 369). ცალყურა, აკლია პირყელის მცირე ნაწილი, ლეგამოშავო, ზედაპირზე (მუცლის წინა მხარეს) მოზრდილი ყავისფერი ლაქით. წვრილმარცვლოვანი თიხის, ნაძერწია ხელით. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, კვერცხის ფორმის კორპუსი და ბრტყელი ძირი. ბრტყელი ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა და დაძერწილია მხარზე. სიმაღლე — 9 სმ, პირის დმ — 4 სმ, ძირის დმ — 3,5 სმ.

ჯ ა მ ი (ინვ. № 374). ძლიერ დაშლილია, მოყავისფროდ გამომწვარი, მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის. მოზრდილი ჯამია, რომელსაც ჰქონია ყური. ყურის ღერო ოვალურგანივკვეთიანია. ბრტყელძირა. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ჯ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 373₂). მოყავისფრო. მსხვილმარცვლოვანი თიხის. აქვს სწორი დაბრტყელებული პირი, აკეცილი ოდნავ ღარიანი მომრგვალებული მხარი. კეცის სისქე — 0,9 სმ.

თ ი ხ ი ს ჭ უ რ ჭ ლ ი ს გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი ყ უ რ ი ს ნ ა წ ი ლ ი თ უ რ თ (ინვ. № 378). მოწითალო, კეცი გადანატეხში ნაცრისფერია. თიხა წვრილმარცვლოვანი და უხარისხო. ყურის ღერო წვრილი და მრგვალგანივკვეთიანია. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

სამარხი № 26 მდებარეობდა AB მონაკვეთის დასავლეთ ნაწილში. გათხრილია მისი აღმოსავლეთი ნაწილი, დანარჩენი ფართობი შედის გაუთხრელ BC ნაკვეთში. ძვლების მიხედვით ჩანდა, რომ მოზარდი ქალის უნდა ყოფილიყო. ერთ მკლავზე ეკეთა ორი სამაჯური, მეორეზე კი სამი. აქვე იყო თიხის ჭურჭლის ნატეხებიც.

ნაწილობრივ გათხრილ სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XLV):

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა მ ა ჯ უ რ ე ბ ი (ინვ. № 401₁₋₃). სამი ცალი, ერთი ტიპის; წრიულად მორკალული. თავებგახსნილი, სამგვერდდაბრტყელებული და ზურგმომრგვალებული. რკალის დმ — 5,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა მ ა ჯ უ რ ი (ინვ. № 401₄). წრიულად მორკალული,

თავგახსნილი, ღერო მასიურია და ოვალურგანივკვეთიანი. რკალის დმ — 6 სმ, ღეროს სიგანე — 0,7 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა მ ა ჯ უ რ ი (ინვ. № 401₅). წრიულად მორკალული, თავები ერთმანეთზე აქვს გადადებული. ზედაპირი შემკულია განივი ნაქდები ხაზებით. რკალის დმ — 5,2 სმ, ღეროს სიგანე — 0,4 სმ.

პ ა ს ტ ი ს ლ ი ლ ი (?) (ინვ. № 402). ზედაპირი ცისფერია, შიდა კი მოთეთრო. ნახევარსფერული ფორმის, შუაში მრგვალი პატარა ნახვრეტით. ქვეშიდან ჰქონია ძაფის გამოსადები ყუნწიც. დმ — 2,5 სმ.

ს ა რ დ ი ო ნ ი ს მ ძ ი ვ ე ბ ი (ინვ. № 403). 17 ცალი, აქედან სამი ცისფერი პასტისაა და მრგვალია, დანარჩენები კი სარდიონისა, ღია და მუქი წითელი, მრგვალი; თავებდაბრტყელებული და ხუთწახნაგა.

ქ ო თ ნ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 407₁). ლეგა, წვრილმარცვლოვანი თიხის. პირგადაშლილი, საშუალო სიმაღლის გამოყვანილი ყელით და მომრგვალებული მუცლით. ყელზე შემოუყვება ამოღარული ტალღური ხაზი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 407₂). ყავისფრად გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის, პირგადაშლილი, დაბალი ყელით და მრგვალი მუცლით. ზედაპირზე დაუყვება ნაკაწრი ირიბი გრძელი ხაზები. კეცის სისქეა — 0,5 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 407₅). მოწითალო-მოყავისფროდ გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი და დაბალი ყელი. ყელზე შემოუყვება ამოღარული ტალღური ხაზი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. 408₁). ლეგა, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირი ორნამენტირებულია ამოღარული სწორი და ტალღური ხაზებით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს გ ვ ე რ დ ი ს ო რ ი მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. №№ 408₂, 408₃). სხვადასხვა ერთეულების. ლეგა-მოყავისფროდ გამომწვარი, ჭარბად სილანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი, ზედაპირზე რელიეფური გრეხილი ზოლით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კ ო ჯ ბ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 407₄). მოყავისფრო, ზედაპირზე მოშავო ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი თიხის, ოდნავ პირგადაშლილი, დაბალი ყელით და სფერული მუცლით. კეცის სისქე — 0,2 სმ.

კ ა თ ხ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ო რ ი ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 407₂). ლეგა-მოშავო. განლექილი თიხის, პირგადაშლილი, გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცლით. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ც ი რ ე ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 406). შეკოწიწებული, არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი აჭრელებულია ღია მოწითალო, მოშავო-მონაცრისფრო ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი თიხის. პირგადაშლილი, ოდნავ გამოყვანილი სწორკედლიანი ტანით და ბრტყელი ძირით. სიმაღლე — 8 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ჯ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს მ ო ზ რ დ ი ლ ი ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 404). არათანაბრად გამომწვარი, შიდა პირი ლეგა, გარეთა კი ღია ფერის, ლეგა-მოშავო ლაქებით. კეცი გადანატეხში მოყავისფრო-მოწითალოა. წვრილ-

მარცვლოვანი უხარისხო თიხის, ზედაპირმოგლუვებული, შიდა პირზე ეტყობა ჩარხისმიერი წვრილი ზოლები. პირგადაშლილი, პირის ქვემოთ ღრმა ღარით და წიბურიანი მხრით. ძირი ბრტყელი აქვს. კეცის სისქე — 0,7 სმ, სიმაღლე — 2,5 სმ, ძირის დმ — 5 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 405). ლეგა. წვრილ-მარცვლოვანი თიხის. პირდაბრტყელებული, პირს ქვემოთ მსუბუქად გამო-სახული ღარით და მომრგვალებული მხრით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

სამარხი № 27 მდებარეობდა AB მონაკვეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუთხეში, მიწის ზედაპირიდან 1,40 სმ-ის სიღრმეზე და წარმოადგენდა ყველაზე დიდ ღრმოსამარხს გათხრილთა შორის. სამარხის იატაკის სიგანე 3 მეტრს აღწევდა, ხოლო სიგრძე არასრულად იყო შემონახული, მისი აღმოსავლეთი ნაწილი ფლატეში იყო ჩანგრეული. ეს სამარხი საყურადღებოა იმით, რომ მასში დადასტურებული იყო ცხენის მთლიანი ჩონჩხისა და ძაღლის ძვლები. ამ სამარხს ზემოთ ფარავდა სხვადასხვა დონეზე მდებარე №№ 14, 15, 18 და 19 სამარხები. აღნიშნული სამარხის ძირითადი ნაწილი გაითხარა 1965 წელს, ხოლო თხრა დასრულდა 1969 წელში. სამარხის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში მდებარეობდა დაკრძალულთა ჩონჩხები (სულ ორი ინდივიდი). ამათგან უკეთ დაცული იწვა მარჯვენა გვერდზე, თავით სამხრეთ-დასავლეთისაკენ, მოხრილი კიდურებით. მას მარცხენა ხელზე ეკეთა ოთხი სამაჯური. სახის და მკლავების წინ იდო რკინის გრძელი ბრინჯაოსტარიანი მახვილი, თიხის ჭურჭლის ფრაგმენტები და საქონლის ძვლები. ძვლებს ზემოთ ეწყო უამრავი ჭურჭელი. ამავე სამარხში შემორჩენილი იყო კიდევ ერთი (მოგვიანოდ დაკრძალულის) ჩონჩხი, რომლის ნაშთი № 27 სამარხთან იყო არეული. სამარხის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში ეწყო ცხენის და ძაღლის ჩონჩხები. როგორც ჩანს, მხედარი დაკრძალულია თავისი ძაღლით და ცხენით. სამარხში გაერთიანებულია მოგვიანოდ დაკრძალული მიცვალებულის ნივთებიც, რომლის გამოყოფა ადრეულისაგან ყოვლად შეუძლებელი იყო.

სამარხში აღმოჩნდა უამრავი ნივთი (ტაბ. XLVI—XLVII—XLVIII):

რკინის მახვილი (ინვ. 461). ბრინჯაოს ტარით. დაზიანებული, გატეხილია ხუთ ნაწილად. აქვს გრძელი და ვიწრო მკვეთრქედიანი პირი, სიგრძე — 57 სმ, პირის სიგანე — 3 სმ.

რკინის სატევარი (ინვ. № 429). დაზიანებული, აქვს მკვეთრქედიანი პირი და გრძელი წვრილი ტარი. სიგრძე — 31 სმ, პირის სიგანე — 3,8 სმ, ტარის სიგრძე — 5,5 სმ.

რკინის ხელშუბისპირი (ინვ. № 430). მოტეხილი აქვს მასრის ზედა ნახევარი. აქვს მხრებდაქანებული ოდნავ ქედიანი პირი. სიგრძე — 13,5 სმ, პირის სიგანე — 2,5 სმ.

ბრინჯაოს ისრისპირები (ინვ. № 418). ორი ცალი, ორ-ფრთიანები, თხელი ფირფიტისაგან დამზადებული. ერთს ერთი ფრთა აკლია, მეორეს კი ორივე. აქვთ მოგრძო წვეტიანი ფრთები და მოკლე ვიწრო ყუნწი. ისრისპირების ერთი მხარე სადა ზედაპირიანია, მეორე მხარეს კი ფრთების ქვეშ და ყუნწზე ირიბი ნაკადევები აქვთ. სიგრძე — 3,2 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 409). ოვალურად მორკალული. თავგახსნილი, ღერო განივკვეთში ოვალურია და თავებისკენ დავიწროვებული. რკალის დმ — 7,3 სმ, ღეროს სიგანე — 0,6 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა მ ა ჯ უ რ ი (ინვ. № 410). ოვალურად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო განივკვეთში მრგვალია და თავებისაკენ ოდნავ დავიწროებული, ზედაპირი შემკულია ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული განივი ნაჭდევი ხაზებით. რკალის დმ — 6,5 სმ, ღეროს დმ — 0,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა მ ა ჯ უ რ ი (ინვ. № 411), გატეხილია სამ ნაწილად, ოვალურად მორკალული, თავგახსნილი, ოვალურგანივკვეთიანი ღერო თავებისაკენ დავიწროებულია, შემკულია ხშირი განივი ნაჭდევი ხაზებით. რკალის დმ — 7,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,7 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა მ ა ჯ უ რ ი (ინვ. № 412). გატეხილია სამ ნაწილად, წრიული, ღერო წვრილი და მრგვალგანივკვეთიანია. შემკულია ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული განივი ნაჭდევი ხაზებით. რკალის დმ — 6,8 სმ, ღეროს დმ — 0,2 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს მ შ ვ ი ლ დ ს ა კ ი ნ ძ ი (ინვ. № 413). ნახევარწრიულად მორკალული, ღერო მასიურია და მრგვალგანივკვეთიანი. ერთი ბოლო დაბრტყელებულია და მოღუნულია ყუნწის ჩასადებად, მეორე ბოლო კი მოკაუჭებულია და ყუნწსა ქმნის, ზედაპირი წიწვოვანი ნაჭდევი ორნამენტიტაა შემკული. რკალის დმ — 7 სმ, ღეროს დმ — 0,7 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჭ ვ ი რ უ ლ ი რ გ ო ლ ს ა კ ი დ ი (ინვ. № 414). წარმოადგენს თხელ ფირფიტას, ორწყება სამკუთხა ფანჯრებით დაჭვირულს, შუაში მრგვალი ნახვრეტით. რგოლს გამოზმული აქვს ჯაჭვი, რომელიც ოთხი რგოლის მერე იყოფა ორფად. ჯაჭვი შედგენილია ოვალური ფორმის მოზრდილი რგოლებისაგან. ჭვირული რგოლის დმ — 5,5 სმ, ჯაჭვის სიგრძე — 25 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჭ ვ ი რ უ ლ ი რ გ ო ლ ე ბ ი (ინვ. №№ 415, 416). სამი ცალი; ორი პატარაა, მესამე მოზრდილი, ზემოთ განხილული რგოლების მსგავსია. პატარებს გამოზმული აქვს წვრილი ძეწკვები, მოზრდილის დმ — 6,5 სმ, პატარებისა — 3,2 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ზ ა რ ა კ ე ბ ი (ინვ. № 417₁₋₂). ორი ცალი, ერთი მოზრდილია, მეორე კი პატარა, გვერდებშეჭრილი, თავზე ყუნწით. პატარას შემოჩენილი აქვს რკინის ენა და მიჯანგულია გვერდზე, მეორეს სულ არა აქვს. მოზრდილის სიგრძე — 5 სმ, პირის დმ — 3 სმ; პატარას სიგრძე — 4 სმ, პირის დმ — 1,8 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა კ ი ნ ძ ე (ინვ. № 419). კონუსურთავიანი, ღერო მრგვალგანივკვეთიანია, ბოლოსაკენ დავიწროებული, ზონარგასაყრელ ნახვრეტთან ღერო დაბრტყელებულია. სიგრძე — 9 სმ, ღეროს დმ — 0,2 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ვ ა რ დ უ ლ ა (ინვ. № 420). ნახევარსფერული, გვერდებგოფრირებული, თავსა და გვერდზე მრგვალი პატარა ნახვრეტით, სიმაღლე — 2,5 სმ, ძირის დმ — 4,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს რ გ ო ლ ი (ბეჭედი?) (ინვ. № 421). რკალნახევრად მორკალული, ღერო წვრილი, ოვალურგანივკვეთიანია, თავებისკენ დავიწროებული. დმ — 2,1 სმ, ღეროს სიგანე — 0,3 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჩ ქ ი ფ ი (ინვ. № 422). პატარა, ორივე გვერდი ორნამენტარებულია ნაკაწრი წიწვოვანი ხაზებით. სიგრძე — 7 სმ, სიგანე — 0,9 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ღ ი ლ ი (?) (ინვ. № 423). პატარა, დაჭვირული ერთი წყება სამკუთხა ფორმის ფანჯრებით, შუაში მრგვალი ნახვრეტით, ქვეშიდან კი ძაფის გამოსადები ყუნწი აქვს. დმ — 2 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ზ ა რ ა კ ი ს (?) ენა (ინვ. № 424). წარმოდგენს მოგრძო მრგვალგანივკვეთიან ღეროს. ერთი ბოლო დაბრტყელებულია, რომელშიც გაყრილია რკინის წვრილი ღერო. სიგრძე — 6,7 სმ, ღეროს დმ — 0,9 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ძ ე წ კ ე ს ნაწყვეტები (ინვ. № 425). წარმოდგენილია 9 ნაწყვეტად. ერთი 65 სმ-ის სიგრძისაა და დამზადებულია სხვებთან შედარებით მოზრდილი ოვალური რგოლებისაგან, დანარჩენები კი მცირე ზომის რგოლებისაგანაა შედგენილი. მათი სიგრძეებია — 5 სმ, 10 სმ, 12 სმ, 13 სმ, 25 სმ და 26 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჯ ა ჭ ვ ე ს რ გ ო ლ ე ბ ი (ინვ. № 426). 97 ცალი, აქედან 17 ცალი შედარებით მოზრდილია, დანარჩენები კი მცირე ზომისა. ყველა მათგანი ოვალურია და ღეროც ოვალურგანივკვეთიანი აქვთ. მოზრდილი რგოლების სიგრძე — 1,2 სმ, ღეროს სიგანე — 0,2 სმ; პატარების სიგრძე — 0,9 სმ, ღეროს სიგანე — 0,1 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს კ ა ლ ი ტ ე ბ ი (ინვ. № 427). 5 ცალი, დიდ-პატარა, ნახევარსფერული, ქვეშიდან ძაფის გამოსადები ღერაკით. მოზრდილის დმ — 1 სმ, უმცირესის — 0,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს მ ა ნ ჭ ვ ლ ე ბ ი (ინვ. № 428). ოთხი ცალი, ჰგავს ბოლო-წაკვეთილ ლურსმნებს. თითოეულის სიგრძეა — 0,5 სმ.

მ ძ ი ვ ე ბ ი (ინვ. № 431). 68 ცალი, აქედან 51 ცალი სარდიონისაა, 16 ცალი პასტის, ერთი კი ქარვის. სარდიონის მძივები სხვადასხვა ზომისაა, მუქი ან ღია წითელი და ვარდისფერი. ხუთწახნაგა, მანდარინისებური, მრგვალი-თავებდაბრტყელებული, ოვალური და სხვა. პასტის მძივები ცისფერია და ფორმით იოტები, სამწახნაგოვანი, ნიჟარისებური — გვერდებდაღარული. ქარვის მცირე ნატეხია შემორჩენილი და ფორმა არ ირკვევა.

ძ ვ ლ ი ს ლ ა გ ა მ ი (ინვ. № 432). ცხოვლის ეშვისაგან დამზადებული, ზედ სამი მრგვალი ნახვრეტით. სიგრძე — 9,3 სმ, დმ — 1,7 სმ.

ქ ო თ ა ნ ი (ინვ. № 436). აღდგენილი, აკლია ერთი მეორედი. ლეგა-მონაცრისფრო. წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს გადაშლილი პირი, დაბალი ღარივით ყელი, სფერული მუცელი და ბრტყელი ძირი. ქოთანს მხარსა და მუცელზე შემოუყვება თითო კონცენტრული ამოღარული ხაზი. მხრის ხაზის ქვეშ კიდევ შემოსდევს მოკლე ირიბი ნაჭდევები და ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული ცხვრის(?) თავის სტილიზებული გამოსახულება. სიმაღლე — 18 სმ, მუცლის დმ — 21 სმ, ძირის დმ — 7,2 სმ, კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქ ო თ ა ნ ი (ინვ. № 437). წარმოდგენილია მოზრდილი პირგვერდის ნატეხის სახით. მოყვითალო-მონაცრისფრო, ზედაპირზე მოშავო ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. კეცი განაწეხში ორი ფერია; შუაში ლეგა, გვერდებზე კი მოყვითალო-მონაცრისფრო. ოდნავ პირგადაშლილი, დაბალი ღარივით ყელით და მრგვალი მუცლით. მხარზე შემოუყვება ერთმანეთისაგან თანაბარი მანძილით დაშორებული, ცხვრის თავის სტილიზებული გამოსახულება. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქ ო თ ა ნ ი (ინვ. № 438). ნატეხების სახითაა წარმოდგენილი. მოყავისფრო-მოყვითალო, ზედაპირზე ლეგა ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი თიხის, აქვს გადაშლილი პირი, დაბალი ღარივით ყელი, მრგვალი მუცელი და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. ქოთანს აქვს შვერილი ყურები, რომელიც და-

ძერწილია მუცელზე. მუცელზე შემოუყვება ორი ღრმად ამოღარული კონცენტრული ხაზი. მათ შუა არე წნევით დატანილი ნაპრიალები ირიბი ხაზებითაა შევსებული. კეცის სისქე — 0,7 სმ, ძირის დმ — 6 სმ, ყურების სიგრძე — 0,7 სმ, სიგანე — 1,7 სმ.

ქოთანი (ინვ. № 439). აკლია კორპუსის ზედა ნახევარი. ლეგა-მოშავო, კეცი გადანატეხში მოყავისფროა. მსხვილმარცვლოვანი თიხის. ქოთანი მუცელზე შემკულია გრებილი რელიეფური ზოლით. ბრტყელძირიანია. კეცის სისქე — 0,7 სმ, ძირის დმ — 8,5 სმ.

ქოთანი (ინვ. № 440). აღდგენილია გრაფიკულად, ცალყურა, ღია მოყავისფრო-მონაცრისფრო; მსხვილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. ოდნავ პირმოყრილი, სფერული მუცლითა და ბრტყელი ძირით. ბრტყელი ოვალურგანვიკვეთიანი ყური პირს ქვემოთ და მუცელზეა დაძერწილი. პირსა და მუცელზე შემოუყვება რელიეფური გრებილი ზოლი. სიმაღლე — 16,5 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქოთანი (ინვ. 441). აღდგენილი, ცალყურა. მოყავისფრო-მოწითალო, ზედაპირზე ლეგა ლაქებით. კარბად სილანარევი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ღარივით ყელი, სფერული მუცელი და ბრტყელი ძირი. ოვალურგანვიკვეთიანი ყური პირს ქვემოთ და მუცელზეა დაძერწილი. მხარსა და მუცელზე შემოუყვება რელიეფური გრებილი ზოლი, ყელზე კი რელიეფური მოკლე ირიბი ნაჭდევები. ყურს ამკობს ორწყებად განლაგებული მოკლე ნაჭდევები. სიმაღლე — 18 სმ, პირის დმ — 14 სმ, მუცლის დმ — 18 სმ, ძირის დმ — 9 სმ.

ქოთანი (ინვ. 444). ძლიერ დამტვრეული, აკლია ნატეხები. მონაცრისფრო. სილანარევი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, მომრგვალებული მუცელი და ბრტყელი ძირი. მხარზე შემკულია ოდნავ შესამჩნევი, წნევით დატანილი ნაპრიალები ბადისებური ორნამენტით, ძირისაკენ კი სიგრძივი ხაზებით. ერთ ნატეხს შემორჩენილი აქვს ნახევარსფერული პატარა კოპი. კეცის სისქე — 0,5 სმ, ძირის დმ — 7,5 სმ.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 457). ზედაპირზე მოყავისფრო-მოშავო ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი თიხის. ოდნავ პირგადაშლილი, დაბალი ყელით და მომრგვალებული მუცლით. ყელზე შემოუყვება რელიეფური ბრტყელი ზოლი ირიბი ნაჭდევებით.

ქოთნის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 459). მოყავისფრო, კეცი გადანატეხში მოწითალო-მოყავისფროა, წვრილმარცვლოვანი თიხის, აქვს ფართოდ გადაშლილი პირი, დაბალი, გამოყვანილი გოფირებული ყელი და მომრგვალებული მუცელი. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ქოთნის გვერდის ნატეხი ყურის ნაწილითურთ (ინვ. № 449). ლეგა ფერის, მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის. ყური ბრტყელი, ოვალურგანვიკვეთიანია. შემორჩენილ გვერდის მცირე ნაწილზე შეინიშნება ყურს ზემოთ და ქვემოთ რელიეფური გრებილი ზოლი. კეცის სისქე — 0,7 სმ, ყურის ღერის სიგანე — 2,5 სმ.

ხელადის პირგვერდის მცირე ნატეხები ყურის ნაწილითურთ (ინვ. 453). ლეგა ფერის, კეცი გადანატეხში მოწითალო-მოყავისფროა, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს გადაშლილი პირი, გამოყვანილი გოფირებული ყელი, მომრგვალებული მუცელი და ოდნავ ქუს-

ლიანი ბრტყელი ძირი. შემკული ყოფილა მხარზე ამოღარული კონცენტრული ხაზით, ოვალურგანივკვეთიანი ვიწრო ყური კი ნახევარსფერული პატარა კოპით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ხელადის პირყელის ნატეხი (ინვ. № 458). არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი შავია, შიდა—წითელი, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალებიანი პირი, გამოყვანილი საშუალო სიმაღლის ყელი, რომელზედაც შემოსდევს სამი ამოღარული კონცენტრული ხაზი. პირის დმ — 8 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კათხა (ინვ. № 433). ცალყურა, აღდგენილი, აკლია პირგვერდის მოზრდილი ნაწილი, ღია მონაცრისფრო, ძირზე ლეგა მოშავო ლაქით. წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. აქვს სწორი პირი, ოდნავ გამოყვანილი ყელი, მრგვალი მუცელი და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ყური ყელსა და მუცელზეა დაძერწილი. ყელზე შემოუყვება ოდნავ შესამჩნევად ამოღარული კონცენტრული წვრილი ხაზები. სიმაღლე — 10,5 სმ, მუცლის დმ — 12 სმ, ძირის დმ — 6,3 სმ.

კათხის პირგვერდის მოზრდილი ნატეხი ყურითურთ (ინვ. № 434). ლეგა-მოშავო. კეცი გადანატეხში ყავისფერია. წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის, ზედაპირმოგლუვებული. აქვს გადაშლილი პირი, გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცელი. ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა და წიბურზე დაძერწილი. წიბურს ზემოთ გოფრირებულია. კეცის სისქე — 0,9 სმ.

კათხის პირგვერდის ნატეხი ყურითურთ (ინვ. № 442). რესტავრირებული. ლეგა, ზედაპირზე ღია ფერის ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი და მომრგვალებული მუცელი. პირიდან გამომდინარე ოვალურგანივკვეთიანი ყური დაძერწილია მუცელზე. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

კათხის პირგვერდის და ძირის ნატეხები (ინვ. № 443). აღდგენილია გრაფიკულად. გამომწვარია მოშავო-მოყავისფროდ. დამზადებულია განლექილი თიხისაგან. კეცი გადანატეხში მოყავისფრო-მოწითალოა. აქვს გადაშლილი ფართო პირი, გამოყვანილი, დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცელი და ბრტყელი ძირი. წიბურის ზემოთ სიგრძეზე დაუყვება ხშირი წნევით დატანილი ნაპრიალები ხაზები. სიმაღლე — 10 სმ; პირის დმ — 14 სმ; კეცის სისქე — 0,4 სმ, ძირის დმ — 7 სმ.

ლანგრის პირგვერდძირის მოზრდილი ნატეხი (ინვ. № 435), ლეგა — მოშავო, კეცი გადანატეხში მოყავისფროა. წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირმოგლუვებული. პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ღრმა ღარით, მომრგვალებული მხრითა და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირით, სიმაღლე — 6 სმ, ძირის დმ — 7 სმ.

თიხის ჭურჭლის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 452₁). ლეგა ნაცრისფრად გამომწვარი. წვრილმარცვლოვანი თიხის. სწორპირკედლიანი, პირს ქვემოთ შემოსდევს სამი რელიეფური წვრილი ზოლი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. 452₂). ოდნავ პირმოყრილი, არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი შავია. შიდა

მოწითალო. დამზადებულია სილანარევი თიხისაგან. პირს ქვემოთ შემოუყვება ოთხი ღრმად ამოღარული კონცენტრული ხაზი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 450). მცირე ზომის ჭურჭლის. ზედაპირზე ლეგა და ღია ყავისფერი ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი თიხის. ძირი ბრტყელი აქვს. კეცის სისქე — 0,3 სმ, ძირის დმ — 4,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 451). მოზრდილი ჭურჭლის, ლეგა, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ბრტყელი, ოდნავ ქუსლიანი ძირით. კეცის სისქე — 0,8 სმ, ძირის დმ — 6,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის და ყურის ნატეხი (ინვ. № 446). ერთი ჭურჭლის, არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი ლეგამოშავოა, შიდა — ყავისფერი. წვრილმარცვლოვანი თიხის. ზედაპირმოგლუვებული, ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამომდინარეა. გვერდის ნატეხზე შემორჩენილია ნაპრიალები სიგრძივი ხაზები. კეცის სისქე — 0,3 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის მოზრდილი ნატეხი (ინვ. № 454). ზედაპირზე ღია ნაცრისფერი, მოყვითალო და მოშავო ლაქებით. წვრილმარცვლოვანი თიხის. დაფარულია კონცენტრული ამოღარული ხაზებით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 456). ზედაპირი მოშავოა, შიდა — ყავისფერი, განლეჟილი თიხის, ზედაპირზე წვრილი ნაპრიალები ხაზებით. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ორი ნატეხი (ინვ. № 445). მცირე ზომის ჭურჭლის, მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი, კირქვანარევი თიხის. კეცი გადანატეხში მოწითალო-მოყავისფროა. მხრის დასაწყისში შემოუყვება სწორი მოკლე ნაჭდევების ერთი მწკრივი. გვერდის მეორე ნატეხზე შემორჩენილია მრგვალნახვრეტისანი სასულე შვერილი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 455). მოშავო. დამზადებულია შედარებით განლეჟილი თიხისაგან. ზედაპირზე ოთხი ამოღარული კონცენტრული ხაზით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 460). ყავისფერი. წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. ზედაპირზე მრგვალი ნაჭდევებით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

თიხი ჭურჭლის ყურის ნატეხი (ინვ. № 447). მოზრდილი ჭურჭლის (ხელადის?). ლეგა-მოყავისფრო. წვრილმარცვლოვანი თიხის. ყურის ღერო მაღალია და ოვალურგანივკვეთიანი. ღეროს სიგანე — 2,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის (ხელადის?) ყურის ნატეხი (ინვ. № 448). შავად გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს წვრილი, მაღალი, ოვალურგანივკვეთიანი ღერო, ნახევარსფერული რელიეფური კოპით შემკული. ღეროს სიგანე — 2 სმ.

სამარხი № 28 მდებარეობდა AB მონაკვეთის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუთხეში. მიწის ზედაპირიდან 80 სმ-ის სიღრმეზე და დამხრობილი იყო სამხრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ. სამარხის ნაწილი ფლატეში იყო ჩანგრეული და ადამიანის ძვლების მხოლოდ მცირე ნაწილი იყო გადარჩენილი.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. XLIX):

რკინის ჩქიფი (ინვ. 466). წარმოდგენილია ნახევარი გვერდი, რომელსაც მიუანგული აქვს ბრინჯაოს წვრილლეროიანი ბრტყელი სალტე. სიგრძე — 6,2 სმ, პირის სიგანე — 1,4 სმ.

ბრინჯაოს კილიტი (ინვ. 463). ნახევარსფერული, ქვეშიდან ძაფის გამოსადები ღერაკით. დმ — 9 სმ.

ბრინჯაოს ჯაჭვის ორი რგოლი (ინვ. № 464). თავებგახსნილი. ერთი პატარაა, მეორე შედარებით მოზრდილი. ღერო განიკვეთში მრგვალია. მოზრდილის სიგრძე — 1 სმ, უმცირესის — 0,8 სმ.

ბრინჯაოს ბეჭდის (?) მცირე ნატეხი (ინვ. № 465). წარმოდგენს ერთი სანტიმეტრის სიგანის მორკალულ ღეროს, რომელიც დამზადებულია თხელი ფირფიტისაგან.

სარდიონის მძივი (ინვ. № 467). 1 ცალი. მრგვალი, თავებდაბრტყელებული, მძივის ნახევარი მოწითალოა, ნახევარი კი მოყვითალო. დმ — 0,8 სმ.

ქილა (ინვ. № 491). აღდგენილია გრაფიკულად, მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი, ზედა მხარეს მრგვალი, ძირისაკენ თანდათანობით შევიწროვებული ტანი და ბრტყელი ძირი. კორპუსის ზედა ნახევარი შემკულია კონცენტრული ამოღარული წვრილი ხაზებით. პირის დმ — 12,5 სმ, ძირის დმ — 9,5 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ქოთანის (ინვ. № 470). წარმოდგენილია პირგვერდის და გვერდის რამდენიმე ნატეხისაგან, აღდგენილია გრაფიკულად. ლეგად გამომწვარი, ზედაპირზე მოყავისფრო-შავი ლაქებით. მსხვილმარცვლოვანი თიხის. აქვს სწორი დაბრტყელებული პირი და მრგვალი მუცელი. პირს ქვემოთ შემოუყვება რელიეფური ზოლი ირიბი ნაჭდევებით, მუცელზე კი გრეხილი წვრილი ხაზი. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ქოთანის (ინვ. № 489). ძლიერ დანაწევრებული, არ აღდგა. ლეგა, კეცი განაწეხში მოწითალო-მოყავისფროა. წვრილმარცვლოვანი თიხის, ქოთანს აქვს გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი და ქუსლიანი ბრტყელი ძირი, ყელს ქვემოთ გარშემოუყვება ორი კონცენტრული ამოღარული ხაზი. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ქოთანის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 472). მოშავო, მსხვილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. პირდაბრტყელებული, პირს ქვემოდანვე მომრგვალებული მუცლით. პირს ქვემოთ შემოუყვება ირიბი ნაჭდევები, მხარზე კი რელიეფური გრეხილი ზოლი. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ქოთანის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 473). მოყავისფრო-მოშავო, მსხვილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. ზედაპირფოროვანი. აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, დაბალი ყელი და მომრგვალებული მუცელი. ყელზე შემოუყვება რელიეფური ფრჩხილისებური ნაჭდევები. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ქოთანის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 474). მოყავისფრო. მსხვილმარცვლოვანი თიხის. პირდაბრტყელებული, დაბალი ყელით და მომრგვალებული მუცლით. ყელზე შემოუყვება რელიეფური ფრჩხილისებური ნაჭდევები, მუცელზე კი რელიეფური ზოლი. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 475). ღია-მოყავისფრო, მსხვილმარცვლოვანი თიხის. ოდნავ პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ირიბი ნაჭდევებით. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

კოჭობი (ინვ. № 469). პატარა ზომის, აღდგენილია, აკლია პირგვერდის მცირე ნატეხი, ლეგა-მოშავო, ზედაპირზე მოყავისფრო შავი ლაქებით. პირგადაშლილი, სფერული მუცლითა და ბრტყელი ძირით. სიმაღლე — 6,5 სმ.

კოჭბის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 479). შავად გამომწვარი, კეცი გადანატეხში რუხია. დამზადებულია შედარებით, ვანლექილი თიხისაგან. აქვს ფართოდ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი და მრგვალი მუცელი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

თიხის ჭურჭლის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 484). ლეგა ფერის. წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის. აქვს ზედა მხარეს ფართო, ძირისკენ თანდათანობით შევიწროებული კორპუსი. პირს ქვემოთ შემოუყვება ოთხი ამოღარული ხაზი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

კათხის გვერდის ნატეხი (ინვ. № 480). ღია მოყავისფრო-მოწითალო. წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცელი. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

სასმისი (ინვ. № 468). ცალყურა, სიტულის ფორმის, ნაკლული. ნაცრისფერი. წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირფოროვანი. სიმაღლე — 9,5 სმ, ძირის დმ — 5 სმ, მუცლის დმ — 8,5 სმ.

სასმისის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 481). მცირე ზომის. მოყავისფრო. წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ სწორკედლიანი ძირისაკენ ოდნავ შევიწროებული კორპუსი და ბრტყელი ვიწრო ძირი. პირს ქვემოთ ორ კონცენტრულ ამოღარულ ხაზს შორის რელიეფური წვრილი ზოლი შემოუყვება. სავარაუდო სიმაღლე — 7 სმ, ძირის დმ — 2 სმ, მუცლის დმ — 4 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ჯამი (ინვ. № 471). პატარა ზომის, აღდგენილი, აკლია ძირი. ზედაპირი შავია, შიდა ლეგა-მოყავისფრო. კეცი გადანატეხში მოყავისფროა. წვრილმარცვლოვანი თიხის, პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ღარით და წიბურიანი მხრით. პირის დმ — 14,5 სმ, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ჯამის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 478). მოყავისფრო. მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირფოროვანი. პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ფართო ღარითა და წიბურიანი მხრით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ჯამის პირგვერდის სამი ნატეხი (ინვ. №№ 476, 477). სხვადასხვა ერთეულის, მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვთ მეტნაკლებად გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ფართო ღარი და მომრგვალებული მხარი. კეცის სისქე — 0,5; 0,7; 0,9 სმ.

თიხის ჭურჭელი (ინვ. № 485). ძლიერ დამტვრეული, არ გაირჩევა რა ფორმისაა. შემორჩენილი ნატეხების მიხედვით ჩანს, რომ ჭურჭელს ჰქონია ბრტყელი ძირი და ოვალურგანივკვეთიანი ყური. ლეგა ფერის, წვრილმარცვლოვანი თიხის. კეცი გადანატეხში მოწითალოა. კეცის სისქე — 0,7 სმ, ყურის ღეროს სიგანე — 2 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ხუთი ნატეხი (ინვ. № 486). ერთი ჭურჭლის. მონაცრისფრო, ზედაპირზე მოშავო ლაქებით. კირქვანარევი

თიხის. ორ ნატეხზე შემორჩენილია ორი ამოღარული კონცენტრული ხაზი. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ხუთი ნატეხი (ინვ. № 487). ერთი ჭურჭლის. ზედაპირი შავია, შიდა — მონაცრისფრო. წვრილმარცვლოვანი თიხის, თიხაში აქა-იქ შეინიშნება ქარსის წვრილი ნაწილაკები. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის მცირე ნატეხები (ინვ. № 488), სამი ცალი. მოჩალისფრო. განლეჟილი თიხის. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

თიხის ჭურჭელი (ინვ. № 489). ძლიერ დამტვრეულია, არ გაირჩევა ფორმა. ლეგა ფერის, კეცი გადანატეხში მოწითალოა. ჭურჭელს ჰქონია ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირის სამი ნატეხი (ინვ. № 482₁₋₃). სხვადასხვა ერთეულის. ლეგა-ნაცრისფერი. წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქედან ორს ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი აქვს, მესამე უქუსლოა. კეცის სისქე — 0,5; 0,6; 0,8 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის სამი მცირე ნატეხი (ინვ. № 483). ლეგა-მოშავო. კეცი გადანატეხში მოწითალოა. წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირგოფრიბებული. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის კოპი (?) (ინვ. № 490). მოზრდილი. აქვს თავ-მომრგვალებული კონუსური ფორმა, რომლის სიმაღლეა — 1,6 სმ, ძირის დმ — 1,8 სმ.

სამარხი № 29 მდებარეობდა № 28 სამარხის დასავლეთით, AB მონაკვეთის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუთხეში, სტრატეგრაფიულად იგი № 28 სამარხზე უფრო ღრმად იყო მოთავსებული და მდებარეობდა მიწის ზედაპირიდან 1 მეტრის სიღრმეზე. ამ სამარხის ქვაყრილი შედგებოდა შედარებით მომსხო რიყის ქვებისაგან, რომელთა შორის გაბნეული იყო ადამიანის თავის ქალისა და სხვა ძვლების ნატეხები. სამარხეული ინვენტარის ძირითადი ნაწილი განლაგებული იყო სამარხის დასავლეთ ნაწილში. აღმოსავლეთ ნაპირას კი იდო ბრინჯაოს ჯაჭვის ერთი რგოლი. თიხის ნაწარმიდან ჩანდა, რომ ექვსი თიხის ჭურჭელი ჰქონდა მიცვალებულს ჩატანებული. აქედან მხოლოდ მეტ-ნაკლებად გადარჩენილი იყო ერთი მცირე ზომის ხელადა, დანარჩენები კი ნატეხების სახით იყო წარმოდგენილი, რომელთა უმეტესობის კეცი მთლად ჩამპალი იყო და აღება ვერ მოხერხდა. სამარხში იყო, აგრეთვე, რკინის ტანმოხრილი პატარა დანა და რაღაც რკინის იარაღი, რომლებიც ალექსანდრე მთლიანად დაიშალა. სამარხში იყო, აგრეთვე, წვრილფეხა საქონლის ძვლებიც. ინვენტარიდან აღსანიშნავია შემდეგი (ტაბ. L):

რკინის დანა (ინვ. № 494). მცირე ნატეხების სახითაა წარმოდგენილი. ჩანს, ტანმოხრილია და ცალპირლესილი. სიგრძე არ იზომება.

რკინის ნივთი (ინვ. № 495). მცირე ნატეხების სახითაა წარმოდგენილი. დანიშნულება გაურკვეველია.

ბრინჯაოს ძეწკვის რგოლი (ინვ. № 493). მცირე ზომის. ოვალური, თავგახსნილი. ღერო განივკვეთში მრგვალი. სიგრძე — 1,2 სმ.

ქოთანა (ინვ. № 497). ცალყურა. დამტვრეული, ნაკლული, შავად გამომწვარი, კეცი გადანატეხში მოყავისფროა. წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ მოყრილი პირი, პირის ქვემოდანვე მომრგვალებული მუცელი, ბრტყე-

ლი ძირი და ოვალურგანივკვეთიანი ყური. პირს ქვემოთ გარშემოუყვება სამი ამოღარული კონცენტრული ხაზი. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

ხ ე ლ ა დ ა (ინვ. № 496). პატარა. აღდგენილი. მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი სილა და კირქვანარევი თიხის. ზედაპირფოროვანი, აქვს გადაშლილი პირი, საშუალო სიმაღლის გამოყვანილი გოფირებული ყელი, ზედა მხარეს მრგვალი და ძირისკენ მკვეთრად შევიწროებული მუცელი და ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამოდის და მხარზეა დაძერწილი. მხარზე ოდნავ შესამჩნევად შემოუყვება წნევით დატანილი სიგრძივი ხაზები და ერთი ამოღარული კონცენტრული ხაზი. სიმაღლე — 16,5 სმ, პირის დმ — 6 სმ, მუცლის დმ — 14,5 სმ, ძირის დმ — 6,5 სმ.

ხ ე ლ ა დ ის პ ი რ ყ ე ლ ის ნ ა ტ ე ხ ი (ინვ. № 498). მოშავო, კეცი გადანატეხში მოწითალო-ყავისფერია. წვრილმარცვლოვანი თიხის. პირგადაშლილი, გამოყვანილი გოფირებული ყელით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი (ინვ. № 499). აკლია პირის ნაწილი. ლეგა ფერის. კეცი გადანატეხში მოწითალოა. მსხვილმარცვლოვანი თიხის. ნაძერწია ხელით. აქვს გამოყვანილი ტანი და ფართო მასიური ბრტყელი ძირი. შემორჩენილი სიმაღლე — 4,5 სმ, ძირის დმ — 4 სმ.

სამარხი № 30 მდებარეობდა № 28 სამარხის დასავლეთით, № 29 სამარხის ქვეშ, მიწის ზედაპირიდან 1,40 მეტრის სიღრმეზე. ეკუთვნის ყველაზე უფრო ღრმად მდებარე სამარხების ჯგუფს. სამარხი მოგრძო-ოვალური ფორმის იყო, დამხრობილი ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ. მიცვალებულის ჩონჩხი კარგად იყო შემონახული, იწვა მარცხენა გვერდზე, თავით სამხრეთისაკენ, კიდურებმოხრილი. ზურგს უკან მთელ სიგრძეზე ჩალაგებული ჰქონდა თიხის ჭურჭელი, ყველა დამტვრეული. აქვე იყო ცხვრის თავის ჩონჩხიც. თავის ქალასთან აღმოჩნდა ბრინჯაოს თავხვია საკინძი, თავის ქალაზე გადადებული იყო ბრინჯაოს ჯაჭვის ნაწყვეტი, ხოლო იქვე ახლოს წვერით მიწაში ჩარჭობილი იყო რკინის შუბისპირი. მიცვალებულის ჩონჩხსა და ნივთებს ზემოდან დალაგებული ჰქონდა მოზრდილი ქვები, ხოლო თავთან იდო შირიმის ქვის ერთი ნატეხი. სამარხის სიგრძე — 1,10 მ, სიგანე — 60 სმ.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. LI):

რ კ ი ნ ის შ უ ბ ის პ ი რ ი (ინვ. № 504). დაზიანებული. მასრაგახსნილი, მხრებდაქანებული, პირზე მსუბუქად გამოსახული ქედით. სიგრძე — 20,5 სმ, მასრის დმ — 2 სმ, პირის სიგანე — 2,5 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ს ა კ ი ნ ძ ე (ინვ. № 50-). თავხვია, მრგვალოგანივკვეთიანი ღერო ზედა მხარეს ფართოა, ძირისკენ თანდათანობით შევიწროებული. სიგრძე — 12 სმ, ღეროს მაქს. დმ — 0,4 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს კ ა ლ ი ტ ე ბ ი (ინვ. № 502). 54 ცალი. აქედან ოთხი რომბულია, დანარჩენები კი ნახევარსფერული; ქვეშიდან ძაფს ეამოსაღები ღერაკით. ნახევარსფერულის დმ — 1 სმ, რომბულის სიგრძე — 1,2 სმ, სიგანე — 1 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ნ ა ხ ე ვ ა რ ს ფ ე რ უ ლ ი ფ ი რ ფ ი ტ ე ბ ი (ინვ. № 503₁₋₂). სამი ცალი, დაზიანებულები. პატარა ზომის, გვერდებზე ორ-ორი მრგვალი პატარა ნახვრეტებით. დმ — 3, 8, 3 სმ.

ბ რ ი ნ ჯ ა ო ს ჯ ა ჭ ვ ის ნ ა წ ყ ვ ე ტ ი (ინვ. № 505). შედგენილია ოვალური რგოლებისაგან. ჯაჭვის სიგრძე — 22,5 სმ, რგოლების სიგრძე — 1,5 სმ.

სარდიონის მძივები (ინვ. № 506). 8 ცალი. მუქი და ღია წითელი, ორი მრგვალი, დანარჩენები მოგრძო ბოლომომრგვალებული.

დერგი (ინვ. № 509). აღდგენილი, აკლია ნატეხები, ლეგა, ზედაპირზე მოშავო-მოყვითალო, ღია ყავისფერი ლაქებით. კარბად სილა და კირქვანარევი თიხის. აქვს გადამლილი პირი, დაბალი ყელი, ზედა მხარეს მრგვალი და ძირისაკენ მკვეთრად შევიწროვებული კორპუსი, მხარზე შემოუყვება კონცენტრული ამოღარული ხაზები და ერთმანეთისგან თანაბარი მანძილით დაშორებული ნახევარსფერული რელიეფური პატარა კოპები. სიმაღლე — 35 სმ, მუცლის დმ — 28 სმ, ძირის დმ — 12 სმ, კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ქოთანი (ინვ. № 510). ცალყურა. დამტვრეული, აკლია ნატეხები. არათანაბრად გამომწვარი. ზედაპირზე ლეგა და ღია ყავისფერი ლაქებით. მსხვილმარცვლოვანი თიხის, აქვს დაბრტყელებული პირი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ბრტყელგანივკვეთიანი ყური, რომელსაც ამკობს ნახევარსფერული პატარა ორი კოპი, პირს ქვემოთ და მუცელზეა დაძვრწილი. პირს ქვემოთ და მუცელზე გარშემოუყვება რელიეფური გრეხილი ზოლი. პირის დმ — 12 სმ, მუცლის დმ — 17,5 სმ, კეცის სისქე — 0,6-0,7 სმ.

ხელადა (ინვ. № 508). აღდგენილი. ლეგა-მონაცრისფრო. წვრილმარცვლოვანი განლექილი თიხის, კირქვის მინარევებით. აქვს გადამლილი პირი, გამოყვანილი საშუალო სიმაღლის გოფირებული ყელი, ზედა მხარეს მრგვალი, ძირისკენ თანდათანობით შევიწროვებული მუცელი და ბრტყელი ძირი. ოვალურ-განივკვეთიანი მაღალ ღეროიანი ყური პირიდან გამომდინარეა და მუცელზეა დაძვრწილი. მუცელზე შემოუყვება ფართო ამოღარული კონცენტრული ხაზი. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

კათხის პირგვერდძირის ნატეხი ყურითურთ (ინვ. № 507). გრაფიკულად აღდგენილი. ზედაპირზე ლეგა და ღია მოყავისფრო-მოყვითალო ლაქებით, შიდა პირი ლეგაა. დამზადებულია წმინდა სილა და კირქვანარევი თიხისგან. პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ღარით და რელიეფური ზოლით. აქვს გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ბრტყელგანივკვეთიანი ყური პირსა და მუცელზეა დაძვრწილი. წიბურს ზემოთ ოდნავ შესამჩნევად დაუყვება წნევით დატანილი ნაპრიალები ხაზები. სიმაღლე — 9,5 სმ, კეცის სისქე — 0,4 სმ.

კათხა (ინვ. № 512). ცალყურა. აღებისას მთლიანად დაიშალა, შემორჩენილი ნატეხების მიხედვით წინ განხილული კათხების (ტაბ. XXXVIII, ინვ. 283, 284 და სხვა) მსგავსია, გამომწვარია ლეგა-ნაცრისფრად, დამზადებულია კირქვა და სილანარევი თიხისგან. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ჯამი (ინვ. № 511). აღდგენილი, აკლია ნატეხები. არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი შავია, შიდა — მონაცრისფრო. სილა კირქვანარევი თიხის. აქვს გადამლილი პირი, პირს ქვემოთ ღრმა ვიწრო ღარი, მკვეთრწიბურიანი მხარი და ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. სიმაღლე — 5,5 სმ, პირის დმ — 2,8 სმ.

სამარხი № 31 მდებარეობდა AB მონაკვეთის დასავლეთ ნაწილში, № 25 სამარხის დასავლეთით, მიწის ზედაპირიდან 1,20 მეტრის სიღრმეზე. წარმოადგენდა მძლავრ კვაყრილს, რომელიც დამბრობილი იყო სამხრეთიდან-ჩრდილოეთისაკენ. კვაყრილის სამხრეთ ნაწილზე შემონახული იყო მოგვიანოდ დამარხული მცირეწლოვანის ცუდად შემონახული ჩონჩხი, ხოლო № 31 სამარხის გამართვისას დაუნგრევიათ (№ 32) სამარხი, რომლის ძვლები და ინვენტა-

რი აღმოსავლეთით მიუწევიათ, თავის ქალა და ბარძაყის ძვალი კი ბრინჯაოს სარტყელში ჩაუდვიათ (იხ. ტაბ. VIII — სურ. 2). სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. LII):

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 514). წრიული, თავებშიბჯენილი. ღერო განივკვეთში ოვალურია, სადა ზედაპირით. რკალის დმ — 5,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 515), დეფორმირებული, ერთმანეთზე თავებგადადებული. ღერო წრიული და ოვალურგანივკვეთიანია, სადა ზედაპირით. რკალის დმ — 5,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,3 სმ.

ბრინჯაოს ჭვირული რგოლსაკიდი (ინვ. № 516). წინ განხილული ჭვირული რგოლების მსგავსი, ზედ შემორჩენილი აქვს ძეწკვის ორი რგოლი. რგოლის დმ — 3,7 სმ.

ბრინჯაოს ხვია რგოლი (ინვ. № 517). პატარა ზომის, მორკალულია ორრკალნახევრად, ღერო ოვალურგანივკვეთიანია. რკალის დმ — 2 სმ, ღეროს სიგანე — 0,2 სმ.

ბრინჯაოს ძეწკვის რგოლები (ინვ. № 518). 10 ცალი, აქედან ერთი მოზრდილია, დანარჩენები კი მცირე ზომის, ოვალურია, თავებშიბჯენილები. მოზრდილის სიგრძე — 2,2 სმ, ღეროს სიგანე — 1 სმ; უმცირესის სიგრძე — 0,6 სმ. ღეროს სიგანე — 0,2 სმ.

მძივები (ინვ. № 519). 13 ცალი. აქედან 10 სარდიონისა, სამი კი ცისფერი პასტის. სარდიონის მძივები მოწითალოა, ხუთწახნაგა და მრგვალი, თავებდაბრტყელებული, პასტის ძალზე პატარებია და მრგვალი.

ქოთნის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 523). შავად გამომწვარი, უხეში მსხვილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი მრგვალქობიანი პირი, დაბალი ყელი, რომელზედაც შემოუყვება რელიეფური ირიბი ნაჭდევები. კეცის სისქე — 0,6 სმ.

ქოთნის ყურის ნატეხი (ინვ. № 530). მონაცრისფრო-მოყავისფროდ გამომწვარი. მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის. ყურის ღერო ოვალურგანივკვეთიანია და შემკულია ერთი პატარა ნახევარსფერული კოპით. ყურის ღეროს სიგანე — 3,2 სმ.

ხელადა (ინვ. № 520). აღდგენილი, ნაკლული, შავად გამომწვარი. წვრილმარცვლოვანი თიხის. ოდნავ პირგადაშლილი, გამოყვანილი გოფირებული ყელით, მრგვალი, ძირისაკენ თანდათანობით შევიწროვებული, მუცლით და ქუსლიანი ბრტყელი ძირით. გრეხილდეროიანი ყური პირსა და მუცელზეა მიძერწილი. მუცელზე გარშემოუყვება ოთხი ამოღარული წვერილი ხაზი. სიმაღლე — 12,5 სმ, მუცლის დმ — 11,5 სმ, ძირის დმ — 5,5 სმ.

ხელადის პირყელის მცირე ნატეხი (ინვ. № 528). ნაცრისფერი. წვრილმარცვლოვანი თიხის. გადაშლილი მრგვალქობიანი პირით და გოფირებული ყელით. კეცის სისქე — 0,4 სმ.

სასმისის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 522). ნაცრისფერი, ზედაპირზე ლეგა ფერის ლაქით. ჭარბად სილა და კირქვანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი. ნაძერწია ხელით. აქვს ოდნავ გადაშლილი ფართო პირი და საშუალო სიმაღლის სწორი მხარი, ოდნავ მომრგვალებული მუცელი და ძირისაკენ შევიწროვებული კორპუსი. კეცის სისქე ძირისაკენ — 1,9 სმ, ზედა მხარეს — 0,6 სმ.

სასმისის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. 527). პატარა სასმისის, ლევად გამომწვარი. წვრილმარცვლოვანი თიხის, აქვს სწორი პირი და მაღალი, ოდნავ გამოყვანილი ტანი. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

ლანგრის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 521₁), შავად გამომწვარი, წვრილმარცვლოვანი კირქვანარევი თიხის, ზედაპირმოგლუვებული, ხასიათდება ოდნავ გადაშლილი პირით, პირს ქვემოთ ვიწრო ღრმა ღარი და მკვეთრად წიბურიანი მხრით. კეცის სისქე — 0,7 სმ.

ლანგრის პირგვერდის მცირე ნატეხი (ინვ. № 521₂). შავად გამომწვარი, კეცი გადანატეხში ყავისფერია, წვრილმარცვლოვანი თიხის, აქვს გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარი და მომრგვალებული მხარი კეცის სისქე — 0,9 სმ.

ჯამის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 532). მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი, ჭარბად სილა და კირქვანარევი თიხის. აქვს გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარი და მომრგვალებული მხარი, კეცის სისქე — 0,5 სმ.

სამარილეს პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 529), ძალზე პატარა, მოვარდისფრო, ზედაპირზე ლევა ფერის ლაქით. უხარისხო მსხვილმარცვლოვანი თიხის. ნაძერწია ხელით. ოდნავ პირმოყრილი, პირიდანვე მომრგვალებული კალთით.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 525), არათანაბრად გამომწვარი, ზედაპირი მოშავოა, შიდა კი ღია ნაცრისფერი, წვრილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირფოროვანი. აქვს ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. კეცის სისქე — 0,5 სმ, ძირის დმ — 8 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირგვერდის ნატეხები (ინვ. №№ 526₁₋₅, 524, 531), 7 ცალი, სხვადასხვა ერთეულის, ლევად და მოწითალო-მოვარდისფროდ გამომწვარი. წვრილი და მსხვილმარცვლოვანი თიხის. აქედან ოთხს ბრტყელი და სამს კი ქუსლიანი ბრტყელი ძირი აქვს. კეცის სისქე — 0,4; 0,8 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის მცირე ნატეხები (ინვ. № 533). 10 ცალი, სხვადასხვა ერთეულის, უმეტესობა გამომწვარია ლევად, ნაწილი ნაცრისფრად, ნაწილიც ღია მოწითალო-მოვარდისფროა. წვრილი და მსხვილმარცვლოვანი თიხის, სადა ზედაპირით. კეცის სისქე — 0,6-0,8 სმ-მდე მერყეობს.

სამარხი № 32. როგორც უკვე ზევით აღვნიშნეთ, დაუზიანებიათ № 31 სამარხის მოწყობის დროს ისე, რომ ინვენტარისა და ძვლების უმეტესობა № 31 სამარხის ქვაყრილის აღმოსავლეთით იყო მიხვეტილი.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. LIII):

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 537). დაზიანებული, მასრაგახსნილი, მხრებგადგმული, პირზე მკვეთრი ქედით. სიგრძე — 35 სმ, პირის სიგანე — 3,8 სმ. წასრის დმ — 2 სმ.

რკინის ხელშუბისპირი (ინვ. № 538). მასრაგახსნილი, მხრებდაქანებული, პირზე მკვეთრი ქედით. სიგრძე — 20,5 სმ, პირის სიგანე 2,5 სმ, წასრის დმ 2 სმ.

რკინის საჩეხი (ინვ. № 539). მოზრდილი, წვერმოტეხილი (წვერი თან ახლავს), ტანმოხრილი, ცალპირლესილი, სატარე ნაწილზე ოთხი ტარის დასამაგრებელი მანჭვლით, მოტეხილ წვერზე შემორჩენილი აქვს ორკალნა-

ხევრად მორკალული ბრინჯაოს ხვია. სიგრძე — 4,3 სმ, პირის მაქს. სიგანე — 3,8 სმ.

რკინის დანა (ინვ. № 540). დაზიანებული, სწორი, ცალპირლესილი, შემორჩენილ ტარზე დასამაგრებელი მანქვლებით. პირის სიგანე — 3,2 სმ.

ბრინჯაოს სარტყელი (ინვ. № 535). ოდნავ დეფორმირებული, ჩამომტვრეული აქვს გვერდისა და პირის მცირე ნაწილი. დამზადებულია თხელი ბრტყელი ფირფიტისაგან. უორნამენტოა, შემორჩენილ პირის ნაწილსა და გვერდზე აქვს პირთან ორი და გვერდზე კი ერთი მოზრდილი მრგვალი ნახვრეტი. რკალის დმ — 29,5 სმ, სარტყლის სიგანე — 6,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 536). ოვალურად მორკალული, თავგახსნილი, ღერო განივკვეთში მრგვალია, ზედაპირზე აქა-იქ ძალზე სუსტად შეინიშნება ჭდეული განივი ხაზები. რკალის დმ — 8 სმ, ღეროს დმ — 0,2 სმ.

სამარხი № 33 მდებარეობდა № 31 სამარხის ჩრდილოეთით და შეესატყვისება ქვედა დონის სამარხების ჯგუფს. სამარხში სულ სამი თავის ქალა დადასტურდა. როგორც ჩანს, სხვადასხვა დროს დაუკრძალავთ რამდენიმე ადამიანი. სამარხის ჩრდილო-დასავლეთ ნაპირას მდებარე მიცვალებულის ძვლები ერთიმეორეზე იყო შეხვეტილი და იგი მიწის ზედაპირიდან 1,20 მ სიღრმეზე მდებარეობდა. შუა ჩონჩხი იწვა მარჯვენა გვერდზე, თავით სამხრეთ-დასავლეთისაკენ. მაჯებზე სამ-სამი სამაჯურით. შუათანა ჩონჩხი კი ეტყობა დაუზიანებიათ ჩვილი ბავშვის ჩასვენებისას. იგი იწვა მარჯვენა გვერდზე ძლიერ მოხრილი. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ჭურჭლის ნაწილი ამ ჩვილი ბავშვის „საკუთრება“ იყო. აღსანიშნავია, რომ შუათანა ჩონჩხის ქვედა ყბა იდო ბავშვის ფეხებთან. ბრინჯაოს ვარდულები და ლილი აშკარად შუა მიცვალებულისა ჩანდა.

სამარხში აღმოჩნდა შემდეგი ნივთები (ტაბ. LIV):

ბრინჯაოს სამაჯურები (ინვ. № 541₁₋₃, 542₁₋₃). 6 ცალი, ერთი ტიპის, წრიულად მორკალული, თავგახსნილი, ორგვერდდაბრტყელებული და ზურგმომრგვალებული (აქედან ერთ სამაჯურს მიუანგული ქონდა რკინის სამაჯური), ყველა მათგანი შემკულია ნაკაწრი წიწვოვანი და განივი ხაზებით. რკალის დმ — 6 სმ, ღერის სიგანე — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს სამაჯური (ინვ. № 543). პატარა ბავშვის, წრიულად მორკალული, ერთმანეთზე თავგადადებული, ღერო განივკვეთში მრგვალია, შემკულია ნაჭდევი წიწვოვანი და განივი ხაზებით. რკალის დმ — 4,5 სმ, ღერის დმ — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს ჯაჭვის რგოლები (ინვ. №№ 544, 548, 550). 8 ცალი, დიდ-პატარა, ოვალური, თავგახსნილები, აქედან ერთის ზედაპირი წიწვოვანი ორნამენტითაა შემკობილი. სიგრძე მერყეობს 1,5 სმ-დან 0,8 სმ-მდე. ღერის დმ. — 0,4 — 0,2 სმ-მდე.

ბრინჯაოს ლილი (?) (ინვ. № 545). დაბალი, კონუსური მოყვანილობის, მრგვალდიამეტრიანი ძირით და ქვიშიდან ძაფის გამოსადები ღერაკით. სიმაღლე — 1 სმ, ძირის დმ — 2,2 სმ.

ბრინჯაოს სარტყელის ნატეხები (ინვ. № 547). 17 მცირე ნატეხია, დამზადებულია ძალზე თხელი ფირფიტებისაგან, სადა ზედაპირით.

ბრინჯაოს ვარდულა (ინვ. № 546). ორი ცალი, ნატეხების სახითაა წარმოდგენილი. ერთი მოზრდილია, მეორე შედარებით მასზე პატარა,

ზემოთ განხილული ვარდულის მსგავსი. სიმაღლე — 2 სმ, ძირის დმ — 3 სმ, უმცირესის არ იზომება.

ს ა რ დ ი ო ნ ი ს შ ძ ი ვ ე ბ ი (ინვ. № 549) 81 ცალი, აქედან 20-ს მოგრძო ბიკონუსური მოყვანილობა აქვს და ფერით მოყვითალოა, დანარჩენები კი ძალზე პატარებია, ბიკონუსური თავებდაბრტყელებული, ფერით მუქი წითელი.

ქ ო თ ა ნ ი (ინვ. № 554). ცალყურა, ღია მოყვითალო-მოყავისფრო, ზედაპირზე მოშავო ლაქებით. ჭარბად სილა და კირქვანარევი თიხის, ზედაპირხაოიანი. აქვს სწორი პირი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. ოვალურ-განივკვეთიანი ყური პირს ქვემოთ და მუცელზე დაძერწილი. ყელზე შემოუყვება ირიბი ნაჭდევი ხაზები. მუცელზე კი რელიეფური გრესილი ზოლი, რომელიც იწყება ყურის ზედა ნაწილიდან და თანდათანობით ჩამოდის მუცელზე. სიმაღლე — 16 სმ, პირის დმ — 14 სმ, ძირის დმ — 8 სმ.

ქ ო თ ნ ი ს გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 559). ლეგა-მონაცრისფრო, კეცი გადანატეხში მოწითალოა წვრილმარცვლოვანი თიხის, ნატეხებზე შემორჩენილია ირიბი მოკლე ნაჭდევები და კონცენტრული ამოღარული ხაზი.

კ ა თ ხ ა (ინვ. № 555). ცალყურა, დამტვრეული, აკლია ნატეხები, მოშავო, კეცი გადანატეხში მოწითალოა, უხარისხო წვრილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ფართო გადაშლილი პირი, გამოყვანილი დაბლა დაწეული წიბურიანი მუცელი და ბრტყელი ძირი, ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამოდის და წიბურზეა დაძერწილი. წიბურს ზემოთ შემკულია ნაწყვეტ-ნაწყვეტი ამოღარული განივი მოკლე ხაზებით. პირის დმ — 11 სმ, ძირის დმ — 5,5 სმ, სიმაღლე — 10 სმ.

ს ა ს მ ი ს ი (ინვ. № 552). ცალყურა. ყავისფერი, ზედაპირზე ღია ყავისფერივე პატარა ლაქებით, მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის, ნაძერწია ხელით. პირმოყრილი, მრგვალმუცლიანი და ბრტყელძირა, მრგვალგანივკვეთიანი ყური მუცელზეა დაწერძილი. პირს ქვემოთ ერთ წყებად ფრჩხილისებური, ხოლო მუცელზე ორი წყება მოკლენაჭდევებიანი მწკრივი შემოუყვება. სიმაღლე — 7 სმ, პირის დმ — 6,5 სმ, ძირის დმ — 4 სმ.

ლ ა ნ გ რ ი ს პ ი რ - გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 556). მუქი ყავისფერი. მსხვილმარცვლოვანი თიხის, ზედაპირფოროვანი. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ფართო ღარი და მომრგვალებული მხარი. პირის დმ — 21,5 სმ, კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ჯ ა მ ი (ინვ. № 551). ორყურა, აკლია პირგვერდის ნატეხები და ცალი ყური. ყავისფრად გამომწვარი, ალაგ-ალაგ მოშავო ლაქებით, წვრილმარცვლოვანი თიხის. პირგადაშლილი, პირს ქვემოთ ღარით და წიბურიანი მხრით. ბრტყელძირიანი, ყურები პირიდან გამოდის და წიბურის ქვემოთაა დაძერწილი. სიმაღლე — 5 სმ, პირის დმ — 19 სმ, ძირის დმ — 7,5 სმ.

ჯ ა მ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 557). ოთხი ცალი, სხვადასხვა ერთეულის, გამომწვარი ლეგად, სილა და კირქვანარევი თიხის. აქვთ გადაშლილი პირი, პირს ქვემოთ ღარი და წიბურიანი მხარი. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

ფ ი ა ლ ი ს პ ი რ გ ვ ე რ დ ი ს ნ ა ტ ე ხ ე ბ ი (ინვ. № 553). გრაფიკულად აღდგენილი, ზედაპირი მოწითალოა, შავი ლაქებით, შიდა მონაცრისფრო.

წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. ნაძერწია ხელით, პირმოყრილი. სიმაღლე — 4 სმ, პირის დმ — 9 სმ, კეცის სისქე ძირისაკენ — 1,4 სმ, პირისაკენ — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის ძირის ნატეხები (ინვ. № 558). სამი ცალი, ერთი ჭურჭლის. არათანაბრად გამომწვარი. კეცი გადანატეხში ორი ფერია: გვერდები მოვარდისფროა, შუაში ნაცრისფერი. ძირი ბრტყელი აქვს. კეცის სისქე — 0,9 სმ.

სამარხი № 34 მდებარეობდა AB მონაკვეთის ჩრდილო-დასავლეთ კუთხეში. ეკლავნოდა ქვედა იარუსის სამარხთა რიცხვს, რომელიც მდებარეობდა მიწის ზედაპირიდან 1,45 მ სიღრმეზე, ორმოსამარხი ფორმით ოვალური იყო (სიგრძე 1,50 მ, სიგანე 1,5 მ). მიცვალებული იწვა მარცხენა გვერდზე, ძლიერ მოხრალი, თავით ჩრდილოეთისაკენ (ოდნავ დასავლეთისაკენ გადახრილი). მიცვალებულს თიხის ჭურჭელის უმრავლესობა დალაგებული ჰქონდა მუხლები-სა და ხელების წინ. ბრინჯაოს მოზრდილი რგოლები შუბლის წინ, თავის ქალაზე და ფეხის თითებთან ეწყო, რკინის შუბისპირები კი მუხლებთან მდებარე თიხის ჭურჭლებს შუა იდო, მძივები კისრის არეში, ხოლო ბრინჯაოს ჰვირული რგოლსაკიდი ძეწკვითურთ სამარხის ქვაყრილს ზემოდან ედო.

სამარხიდან აღსანიშნავია შემდეგი ნივთები (ტაბ. LV):

რკინის შუბისპირი (ინვ. № 563). დაზიანებული, აკლია წვერი და მასრის ნაწილი, მხრებდაქანებული, პირზე ძალზე მსუბუქად გამოსახული ქედით. შემორჩენილი სიგრძე — 14 სმ, პირის სიგანე — 3 სმ.

რკინის ხელშუბისპირი (ინვ. № 564). აკლია მასრა და წვერის ნაწილი. აქვს ვიწრო მხრებდაქანებული პირი და პირზე მსუბუქად გამოსახული ქედი. შემორჩენილი სიგრძე — 13,5 სმ, პირის სიგანე — 2 სმ.

ბრინჯაოს რგოლები (ინვ. №№ 560, 561), 10 ცალი, ოვალური. ნაწილი თავგახსნილია, ნაწილი თავებშიბჯენილი. ღერო მასიურია და მრგვალგანივკვეთიანი. რგოლების სიგრძე — 2,5 სმ, ღეროს დმ — 0,8 სმ.

ბრინჯაოს რგოლი (ინვ. № 562). ორკალნახევრად მორკალული, ღერო განივკვეთში ოთხკუთხედი, რგოლის დმ — 2,5 სმ, ღეროს სიგანე — 0,5 სმ.

ბრინჯაოს ჰვირული რგოლის ნატეხი ძეწკვითურთ (ინვ. № 565). მსგავსია ზემოთ განხილული ჰვირული რგოლების (ტაბ. XV, ინვ. № 73). რგოლის დმ — 3,5 სმ.

მძივები (ინვ. № 566). 54 ცალი, აქედან ერთი ქარვისაა და აქვს შინდის ფორმა. ზედაპირპატინირებული. დანარჩენები კი სარდიონისაა, ღია და მუქი წითელი ფერის, ფორმით ხუთწახნაგა, მრგვალი, და მოგრძო ბოლოკონუსური.

ქოთნის პირგვერდის ნატეხები (ინვ. № 568). გრაფიკულად აღდგენილი, მუქ ყავისფრად გამომწვარი, ზედაპირზე ღია ყავისფერი და მოვარდისფრო ლაქებით. მსხვილმარცვლოვანი უხეში თიხის. აქვს სწორი და ბრტყელებული პირი, მრგვალი მუცელი და დაბალი ყელი, ყელზე, მხარსა და მუცელზე შემოუყვება რელიეფური გრებილი ზოლი. კეცის სისქე — 1 სმ.

ქოთან (ინვ. № 567). აღდგენილი, შავად გამომწვარი, მსხვილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს სწორი დაბრტყელებული პირი, მრგვალი მუცელი და ბრტყელი ძირი. კორპუსის ზედა ნახევარი შემკულია ამოღარული

კონცენტრულ ხაზებს შორის ირიბი ნაჭდევებით. კეცის სისქე — 0,9 სმ, ძირის დმ — 8 სმ.

ქოთნის პირგვერდის ნატეხი (ინვ. № 572). ლეგა-მოყავისფრო. მსხვილმარცვლოვანი თიხის. აქვს ოდნავ გადაშლილი პირი, დაბალი ყელი და მრგვალი მუცელი. ყელსა და მუცელზე შემოუყვება რელიეფური გრებილი ზოლი. კეცის სისქე — 0,9 სმ.

ხელადა (ინვ. № 571). აღდგენილი, მოყვითალო-მონაცრისფრო, წვრილმარცვლოვანი უხარისხო თიხის. აქვს გადაშლილი პირი და დაბალი ფართო ყელი, მრგვალი, ძირისაკენ თანდათანობით შევიწროვებული, მუცელი და ოდნავ ქუსლიანი ბრტყელი ძირი. ოვალურგანივკვეთიანი ყური პირიდან გამოდის და მხარზეა დაძერწილი. მუცელზე გარშემოუყვება ოდნავ შესამჩნევად ორი ამოღარული წვრილი ხაზი. სიმაღლე — 22 სმ, პირის დმ — 85 სმ, ძირის დმ — 9 სმ. მუცლის დმ — 19 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხი ყურითურთ (ინვ. № 570). ზედაპირი შავია, შიდა — მოყვითალო-მონაცრისფრო. წვრილმარცვლოვანი თიხის, ოვალურგანივკვეთიანი პატარა ყური მხარსა და მუცელზეა დაძერწილი. შემკულია ამოღარული კონცენტრული სამი ხაზით. კეცის სისქე — 0,5 სმ.

თიხის ჭურჭლის გვერდის ნატეხები (ინვ. № 569), სამი ცალი, ერთი ჭურჭლისა, ლეგა-მოყავისფრო, წვრილმარცვლოვანი თიხის, კეცი გადანატეხში მოწითალოა. ზედაპირზე ირიბი ნაჭდევებით. კეცის სისქე — 0,8 სმ.

Л. Н. КОБАИДЗЕ

АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ ПАМЯТНИКИ ИОРСКОГО УЩЕЛЬЯ

II

МОГИЛЬНИК РКИНИС КАЛО

Резюме

Изучение историко-археологических памятников Иорского ущелья началось с 1950 года, когда была организована совместная Уджармская археологическая экспедиция Института истории АН Грузинской ССР и Тбилисского государственного университета (руководитель Н. А. Бердзенишвили, руководитель раскопок Г. А. Ломтатидзе), которая ставила целью комплексное изучение памятников прошлого на территории исторической Кахети.

Спустя несколько лет Сионская археологическая экспедиция (руководитель Р. М. Рамишвили) продолжил раскопки, начатые Уджармской экспедицией 1951 года в сел. Сиони и провела широкие разведочные работы в средней части Иорского бассейна, в том числе в долине Эрцо, где в сел. Трани на правом берегу реки Транула, в местечке Ркинис Кало, был обнаружен могильник.

Общая площадь могильника 500 кв. метров. Из них около двухсот кв. м (центральная и восточная часть) была разрушена дожде-

выми потоками, где в дальнейшем образовался довольно глубокий овраг (табл. I₁).

В разрезе оврага в 1963 г. были изучены 12 полуразрушенных погребений, а в 1965 и 1969 годах на правом берегу оврага, в булыжном насыпе под булыжником, на площади 40 кв. м, вскрыты еще 25 погребений.

Основной частью могильника является, покрытый 20—25 см. гумусным слоем, сплошной булыжный насып, толщина которого, в центральной части могильника, достигает 0,80—1 метра (табл. I₂, табл. III₄).

В разной глубине от поверхности земли, в самом булыжном насыпе и в мощном глинистом слое под этим булыжником, вплотную друг от друга (табл. IV₆), в нескольких ярусах были расположены отдельные погребальные комплексы (табл. III₅).

Самое большое количество погребений были сосредоточены на глубине 0,45—1 м от поверхности земли, т. е. в самом булыжном слое. По всей вероятности созданные над погребениями нижнего горизонта булыжный насып позже превратился в сплошной булыжный покров, в пределах которого, в течении многих лет хоронились потомки первосоздателей могильника. В связи с этим, человеческие кости во многих случаях так были потревожены, что положение костяков не всегда подавались определению (табл. IV₇ — табл. V₈), но по сравнительно лучше сохранившимся погребениям верхнего яруса покойников видно, хоронили в скорченной позе, на правом или левом боку (табл. V₉).

Сравнительно лучше были сохранены погребения нижнего яруса, на глубине 1,20—2,20 м (погр. №№ 11, 12, 20^а, 27, 30, 31, 33, 34, табл. V₁₀₋₁₁; табл. VII₁₂₋₁₃), где почти в потревоженных ямах обнаруживались скорченные костяки головой на юг, или на юго-запад. Основная масса погребального инвентаря в этих погребениях были сосредоточены вокруг головы и грудной части костяков. В некоторых керамических сосудах встречались кости, в основном, мелкого рогатого скота.

На могильнике Ркинис Кало, в основном встречаются индивидуальные погребения. В погребении № 27 рядом с мужским костяком были обнаружены скелеты коня и собаки — погребение воина.

Среди погребального инвентаря, как по количеству, так и по разнообразию выделяется керамическая посуда, в основном серого, коричневого и черного обжига.

В изготовлении керамической посуды применен керамический круг, но встречаются и лепные экземпляры. Посуда из Ркинис Кало обожжена на низкой температуре, чем и определяется плохая сохранность большинства из них.

В погребальных комплексах также обильно представлены изделия из бронзы, в основном украшения: (браслеты, булавки, полусферические и ромбовидные пуговицы, ожурные круглые подвески, фибулы, пряжки и другие). Здесь почти не встречается боевое оружие, они представлены всего несколькими бронзовыми наконечниками стрел. Среди железных изделий, наоборот, ведущее место занимают предметы вооружения: наконечники копий, дротиков, подток, мечи, кинжалы и др.

Важное значение для датировки памятника имеет бронзовый наконечник стрелы «скифского» типа (табл. XIV₃₈), который определяет верхний хронологический рубеж могильника (VII—VI вв. до н. э.).

Такую датировку вполне поддерживают находящиеся в этих же комплексах железные кривые ножи, железный штикообразный наконечник копья и т. д.

Для определения нижней хронологической границы привлекают внимание железный меч с бронзовой рукояткой (табл. LXVI₄₆₁), железный меч без рукоятки (табл. XXIII₁₄₀), бронзовые наконечники копий (табл. IX₇; табл. XII₇₅; табл. XVIII₇₇; табл. XIX₈₉) бронзовые украшения, фибулы, ожурные круглые подвески, костяные наконечники стрелы, бусы и др., которые хорошо датируются VIII—VII вв. до н. э.

По стратиграфическим данным и по характеру погребальных комплексов нижней хронологической группе (VIII—VII вв. до н. э.) относятся погребения №№ 1, 3, 4, 8, 9, 11, 12, 20², 23², 27, 30, 31, 33, 34, а к верхней хронологической группе относятся погребения №№ 2, 5, 6, 7, 10, 13, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 26, 28, 29, 32.

По параллельным материалам из Самтавро Кахети, Сатовле, Двани, Кармир-блур и других пунктов погребальные комплексы из Ркинис Кало в целом датируются VIII—VI вв. до н. э.

ტაბულების აღწერილობა

- ტაბ. I — სამაროვნის საერთო ხედი გათხრამდე 2 — სამაროვნის საერთო ქვაყრილი
- ტაბ. II — სამაროვნის გეგმა და კრილები
- ტაბ. III₄ — ქვაყრილის ხედი ჩრდ. აღმოსავლეთიდან 5 — სამაროვნის ერთი მონაკვეთი. ჩანს ძეგლის სტრუქტურაფია.
- ტაბ. IV 6 — სამაროვნის ზედა იარუსის დაზიანებული სამარხები 7 — ზედა იარუსის სამარხეული კომპლექსი არეული რიყის ქვებს შორის.
- ტაბ. V₈ — დაზიანებული სამარხი და სამარხეული ინვენტარი ქვაყრილს შორის 9 — ზედა იარუსის შედარებით უკეთ დაცული სამარხები
- ტაბ. VI 10—11 — ქვედა იარუსის სამარხები, სადაც გარკვევით ჩანს დაკრძალვის წესი.
- ტაბ. VII 12, 13 — ქვედა იარუსის ისეთივე სამარხები
- ტაბ. VIII 14 — ქვედა იარუსის სამარხების საერთო ხედი 15—№31-ე სამარხის ქვაყრილი და მის ჩრდ. აღმოსავლეთით მოხვეტილ № 32 სამარხი
- ტაბ. IX — სამარხი № 1
- ტაბ. X სამარხი № 2
- ტაბ. XI — სამარხი № 3
- ტაბ. XII - სამარხი № 4
- ტაბ. XIII — სამარხი № 5
- ტაბ. XIV — სამარხი № 6
- ტაბ. XV — სამარხი № 6
- ტაბ. XVI — სამარხი № 6
- ტაბ. XVII — სამარხი № 7
- ტაბ. XVIII სამარხი № 8
- ტაბ. XIX — სამარხი № 9
- ტაბ. XX — სამარხი № 9
- ტაბ. XXI — სამარხი № 10
- ტაბ. XXII — სამარხი № 11
- ტაბ. XXIII — სამარხი № 12
- ტაბ. XXIV — სამარხი № 12
- ტაბ. XXV — სამარხი № 13
- ტაბ. XXVI — სამარხი № 13
- ტაბ. XXVII — სამარხი № 13ა
- ტაბ. XXVIII — სამარხი № 14
- ტაბ. XXIX — სამარხი № 14
- ტაბ. XXX — სამარხი № 15
- ტაბ. XXXI — სამარხი № 16
- ტაბ. XXXII — სამარხი № 17
- ტაბ. XXXIII — სამარხი № 18
- ტაბ. XXXIV — სამარხი № 19
- ტაბ. XXXV — სამარხი № 20
- ტაბ. XXXVI — სამარხი № 20ა
- ტაბ. XXXVII — სამარხი № 20ა
- ტაბ. XXXVIII — სამარხი № 21
- ტაბ. XXXIX — სამარხი № 22

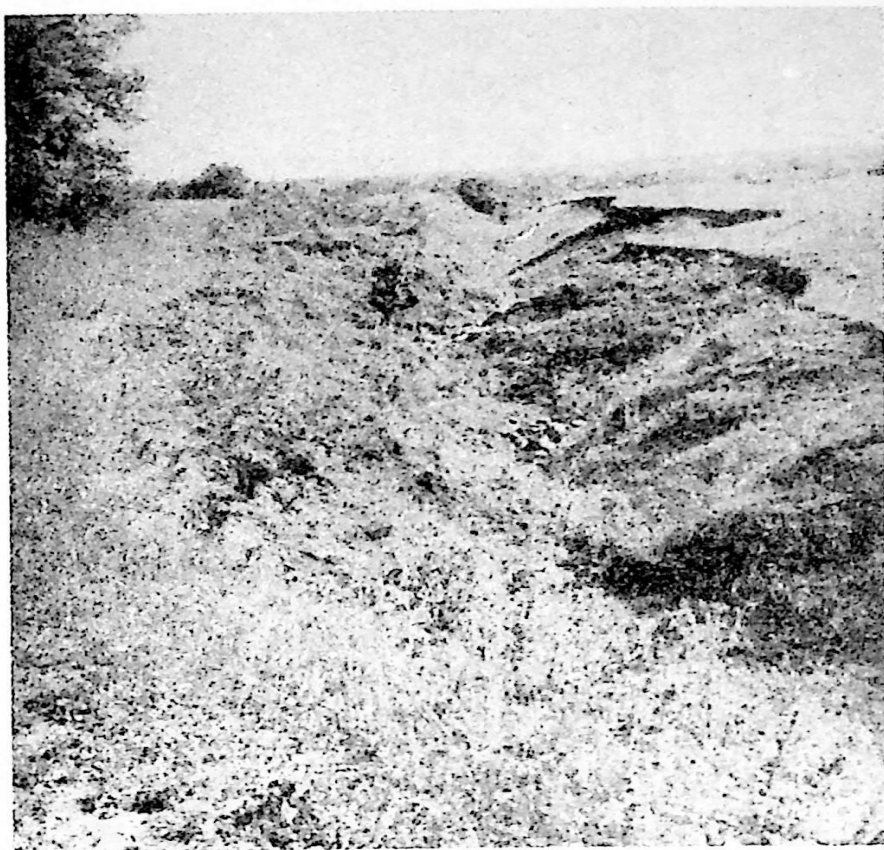
- Ժձ. XL — խձարձո Ռ 23
 Ժձ. XLI — խձարձո Ռ 23^ա
 Ժձ. XLII — խձարձո Ռ 23^ա,
 Ժձ. XLIII — խձարձո Ռ 24
 Ժձ. XLIV — խձարձո Ռ 25
 Ժձ. XLV — խձարձո Ռ 26
 Ժձ. XLVI — խձարձո Ռ 27
 Ժձ. XLVII — խձարձո Ռ 27
 Ժձ. XLVIII — խձարձո Ռ 27
 Ժձ. XLIX — խձարձո Ռ 28
 Ժձ. L — խձարձո Ռ 29
 Ժձ. LI — խձարձո Ռ 30
 Ժձ. LII — խձարձո Ռ 31
 Ժձ. LIII — խձարձո Ռ 32
 Ժձ. LIV — խձարձո Ռ 33
 Ժձ. LV — խձարձո Ռ 34

ОПИСАНИЕ ТАБЛИЦ

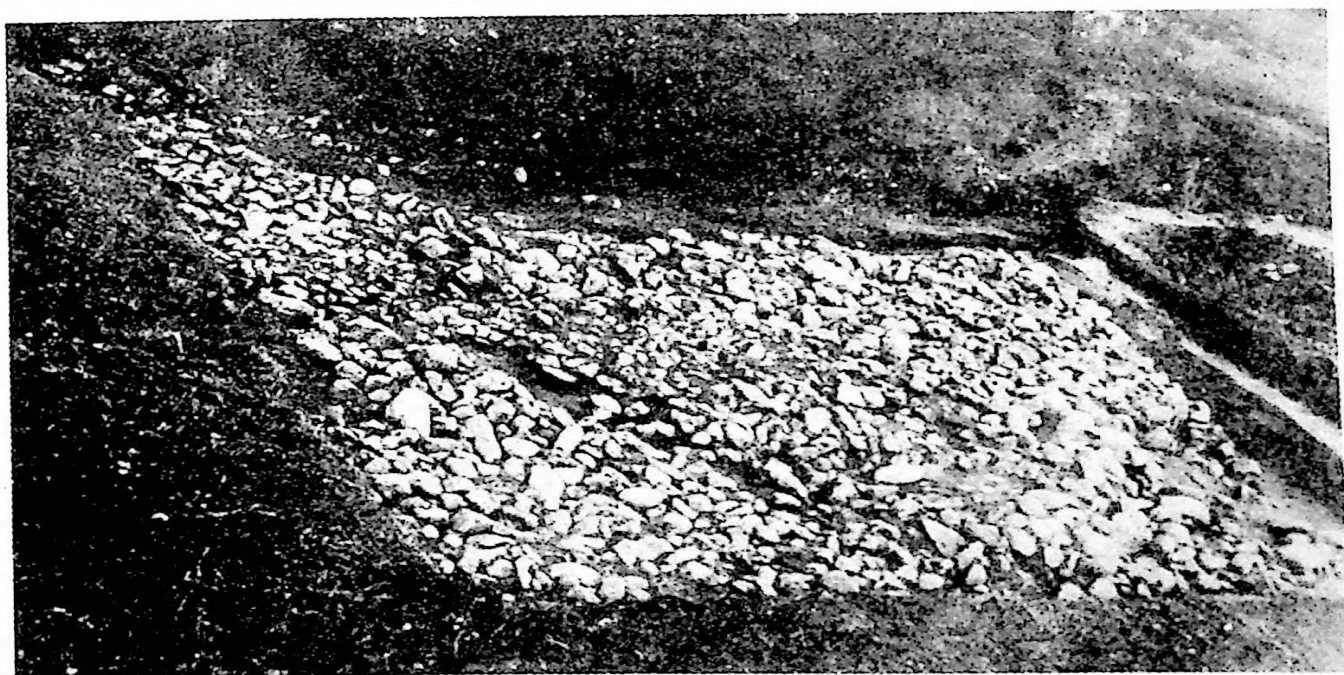
- Табл I 1 — Общй вид моги́льника до раскопок .
 2 — Общй вид булыжного насыпа моги́льника
 Табл. II — План и разрез моги́льника.
 Табл. III₄ — Булыжный насып, вид с северо-востока.
 5. — Один из участков моги́льника, видна стратиграфия.
 Табл. IV₆ — Погребения верхнего яруса.
 7 — Погребальные комплексы верхнего яруса смешанные с булыжными камнями.
 Табл. V 8 — Поврежденное погребение и погребальный инвентарь между булыжными ка-
 мнями.
 9 — Сравнительно лучше сохранившееся погребение верхнего яруса
 Табл. VI 10-11 — Погребения нижнего яруса. Виден обряд захоронения.
 Табл. VI 12 13 — Погребения нижнего яруса.
 Табл. VIII, 14 — Общй вид погребений нижнего яруса.
 15 — Булыжный насып № 31 погребения и сгребенное к северо-востоку № 32 погребение
 Табл. IX — Погребение № 1
 Табл. X — Погребение № 2
 Табл. XI — Погребение № 3
 Табл. XII — Погребение № 4
 Табл. XIII — Погребение № 5
 Табл. XIV — Погребение № 6
 Табл. XV — Погребение № 6
 Табл. XVI — Погребение № 6
 Табл. XVII — Погребен е № 7
 Табл. XVIII — Погребение № 8
 Табл. XIX — Погребение № 9
 Табл. XX — Погребение № 9
 Табл. XXI — Погребение № 10
 Табл. XXII — Погребение № 11
 Табл. XXIII — Погребение № 12
 Табл. XXIV — Погребение № 13
 Табл. XXV — Погребение № 13
 Табл. XXVI — Погребение № 13

Табл. XXVII — Погребение № 13а
Табл. XXVIII — Погребение № 14
Табл. XXIX — Погребение № 14
Табл. XXX — Погребение № 15
Табл. XXXI — Погребение № 16
Табл. XXXII — Погребение № 17
Табл. XXXIII — Погребение № 18
Табл. XXXIV — Погребение № 19
Табл. XXXV — Погребение № 20
Табл. XXXVI — Погребение № 20а
Табл. XXXVII — Погребение № 20а
Табл. XXXVIII — Погребение № 21
Табл. XXXIX — Погребение № 22
Табл. XL — Погребение № 23
Табл. XL I — Погребение № 23а
Табл. XL II — Погребение № 23а
Табл. XL III — Погребение № 24
Табл. XL IV — Погребение № 25
Табл. XL V — Погребение № 26
Табл. XL VI — Погребение № 27
Табл. XL VII — Погребение № 27
Табл. XL VIII — Погребение № 27
Табл. XL IX — Погребение № 28
Табл. L — Погребение № 29
Табл. L I — Погребение № 30
Табл. L II — Погребение № 31
Табл. L III — Погребение № 32
Табл. L IV — Погребение № 33
Табл. L V — Погребение № 34

ფ ა ბ უ ლ ე ბ ი
Т А Б Л И Ц Ы

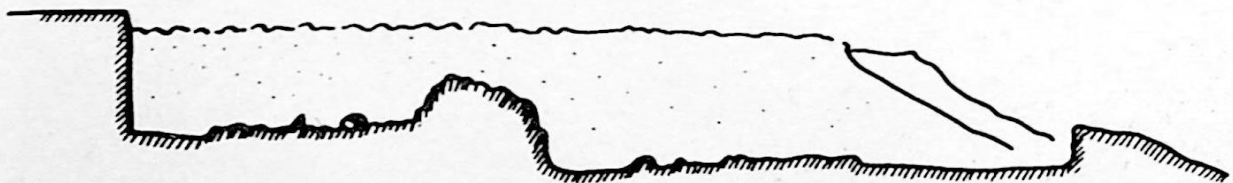
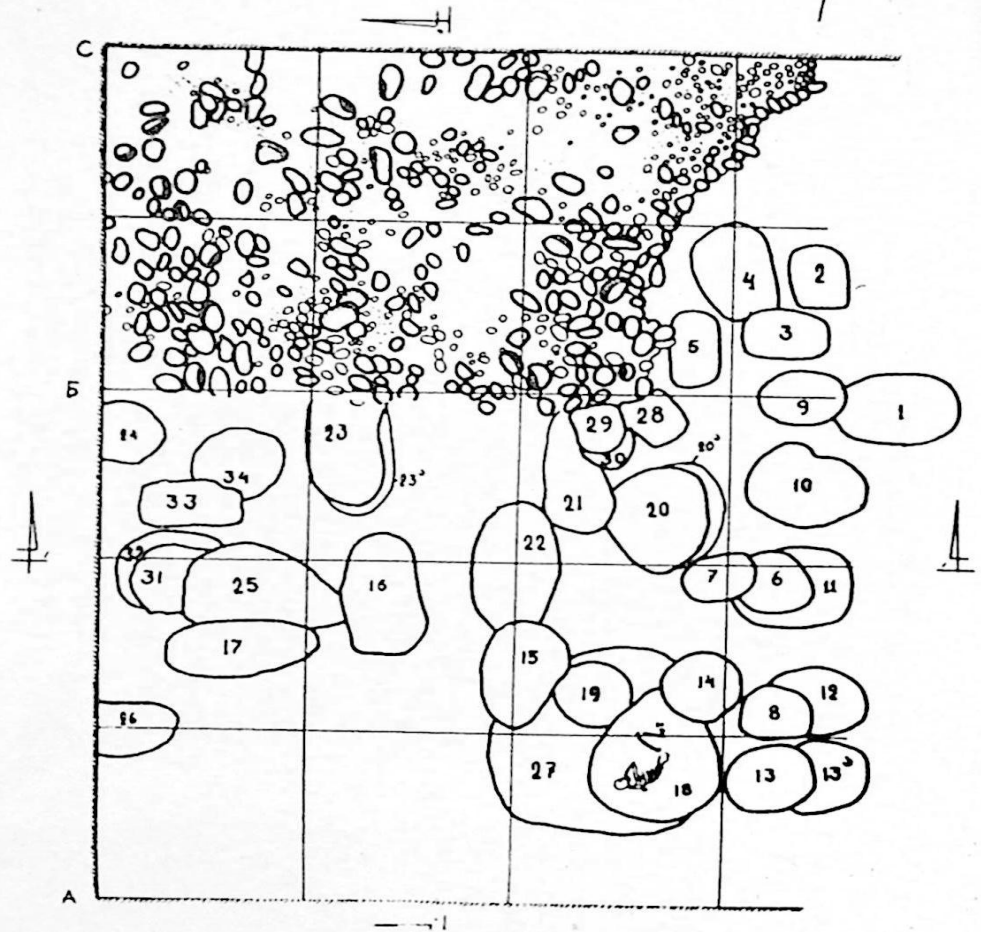

1

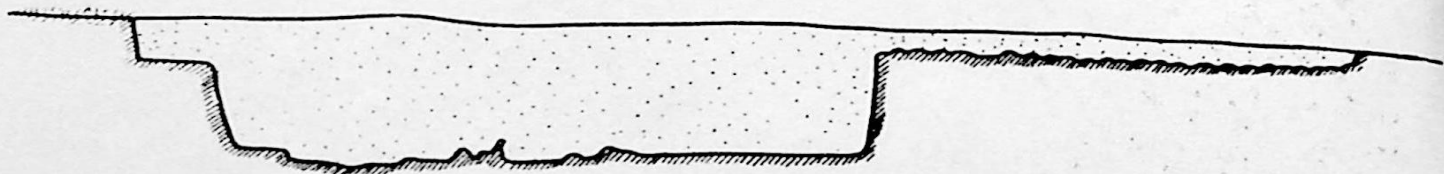

2

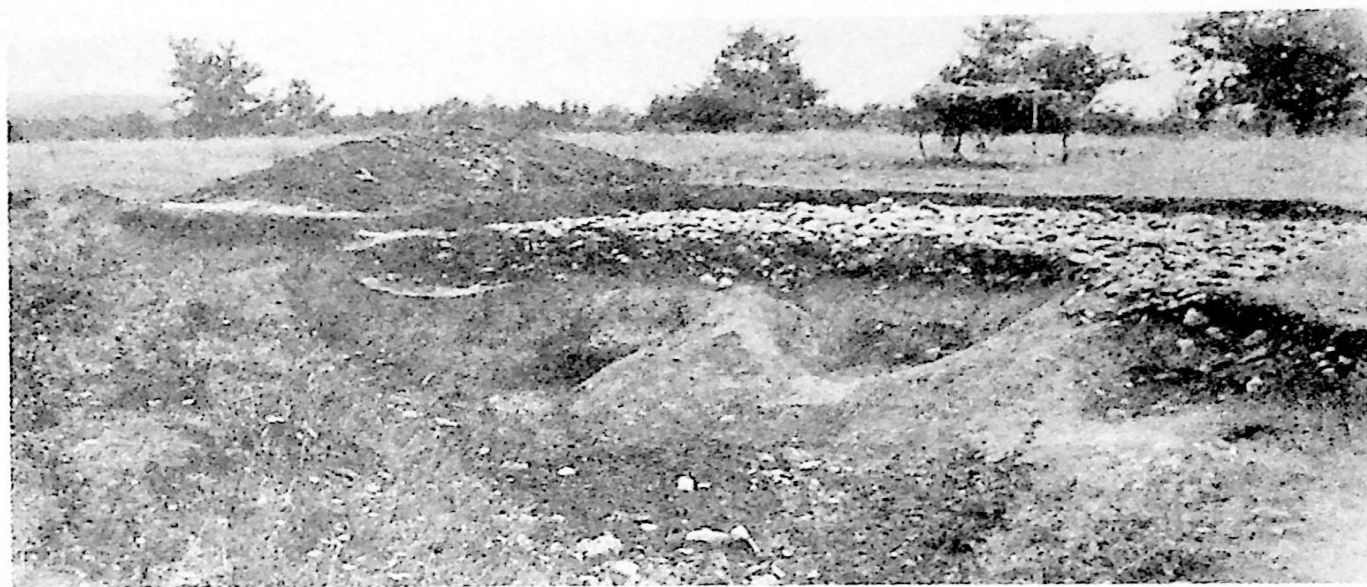
„პიონის ქალის სამკურნალო“
ბაგა

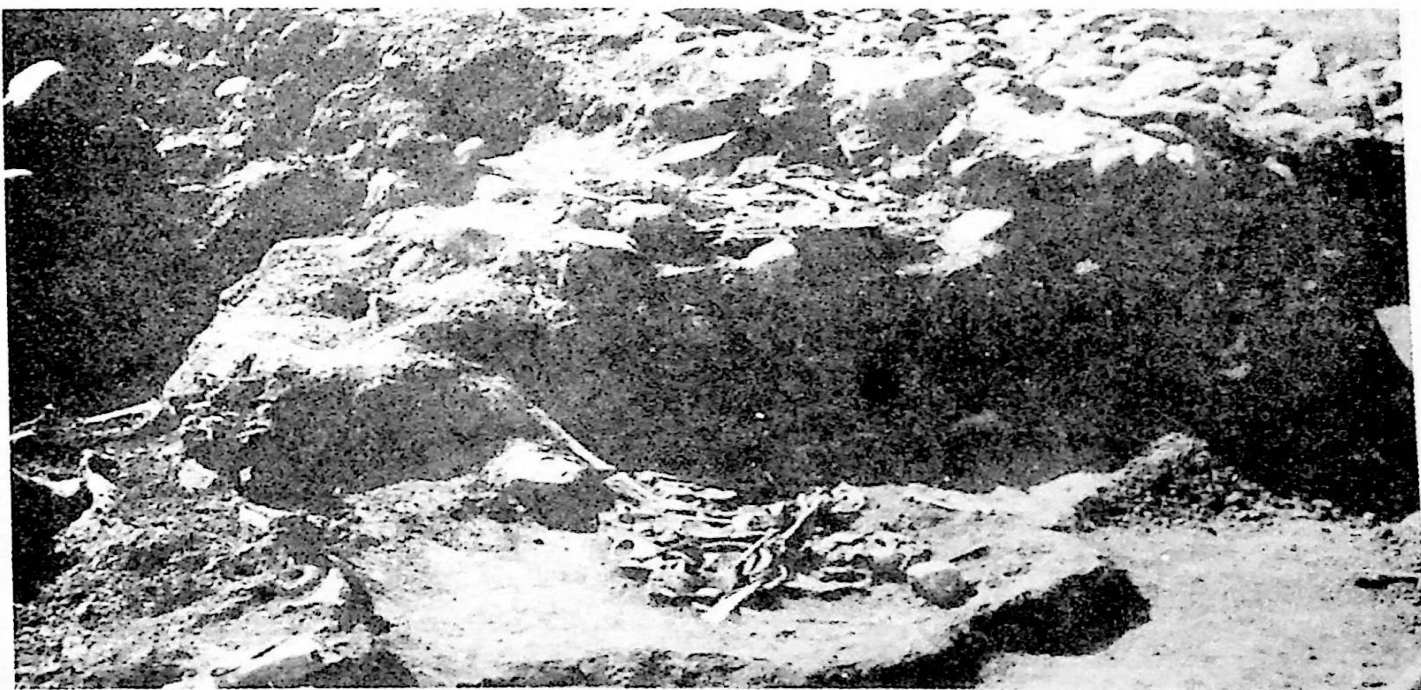
1-1

2-2

1

2

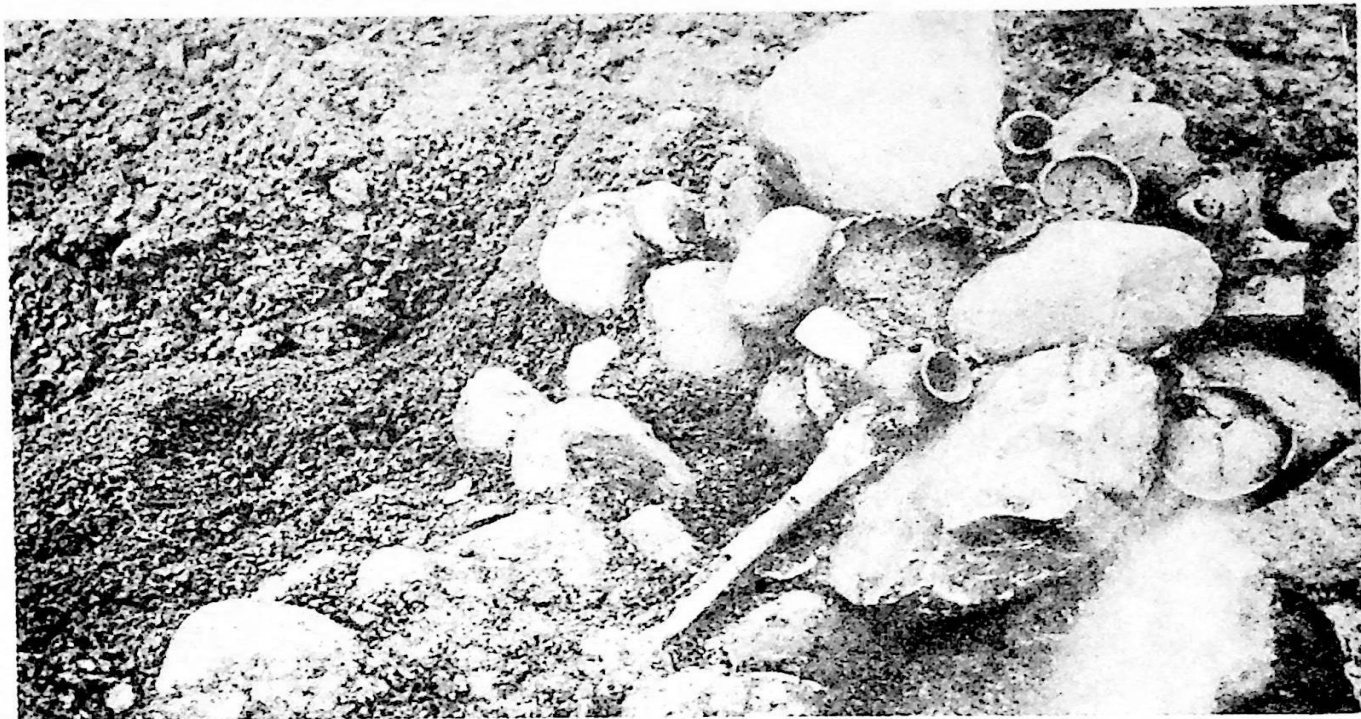
IV

1

2

1

2

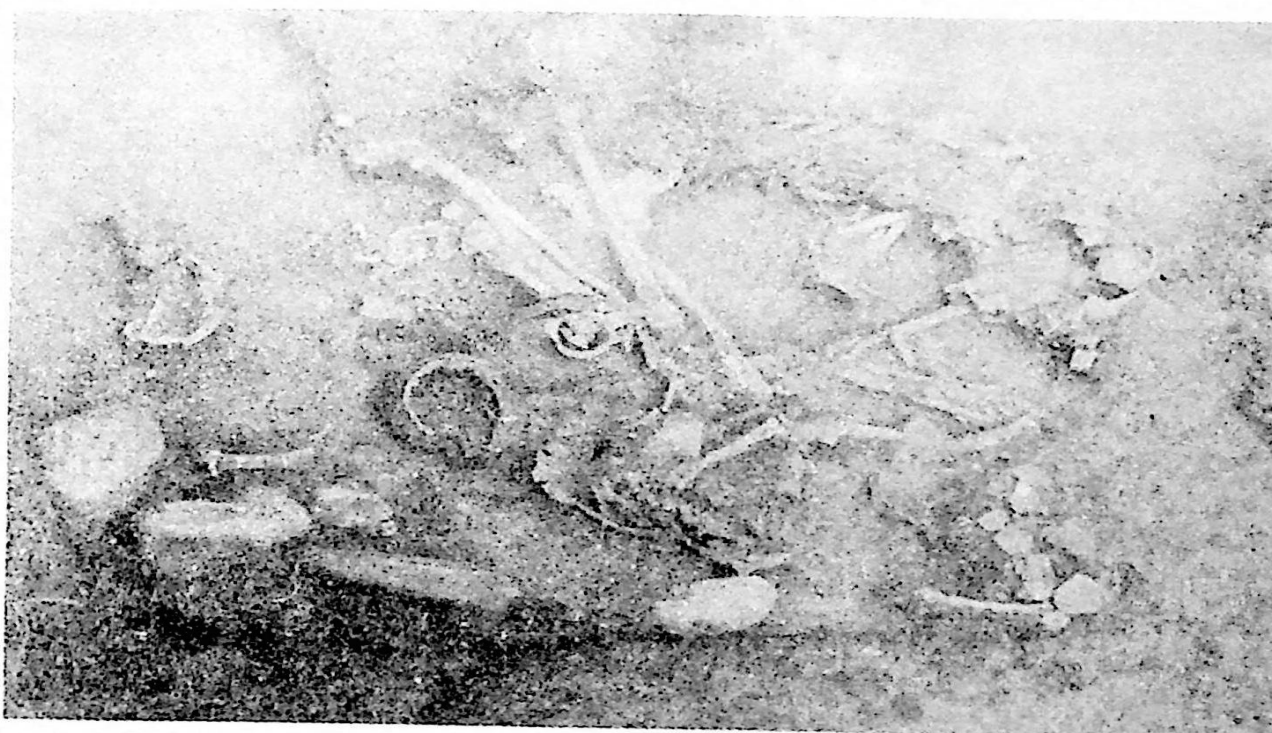
1

2

1

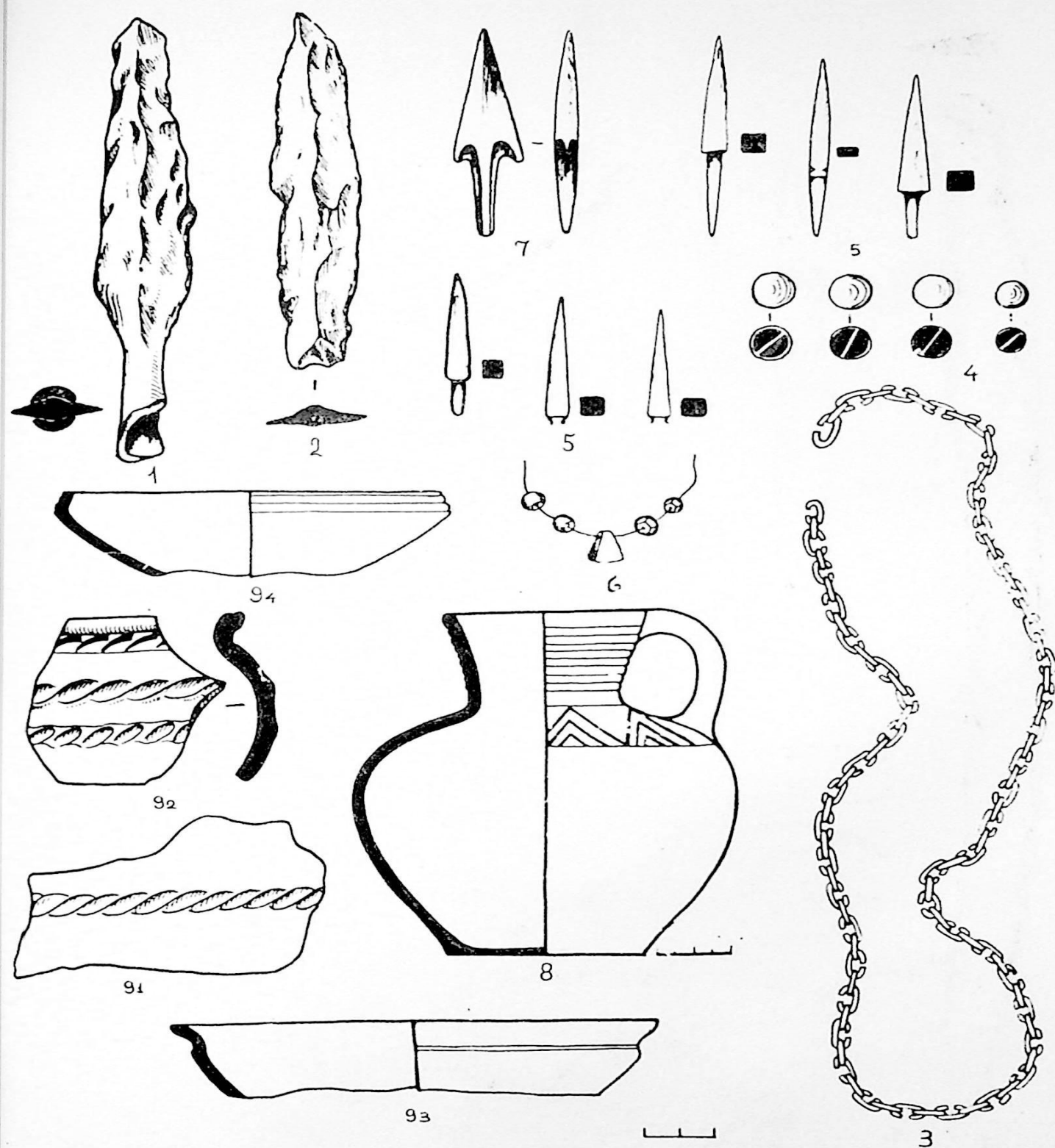
2

1

2

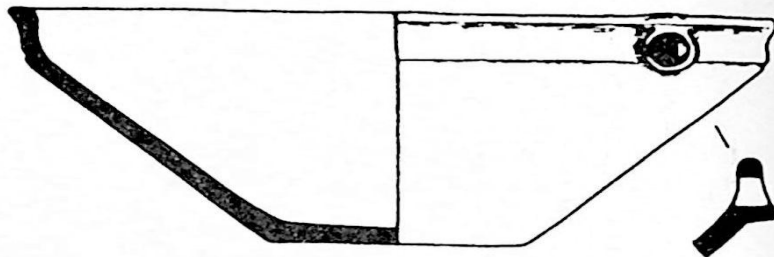
10

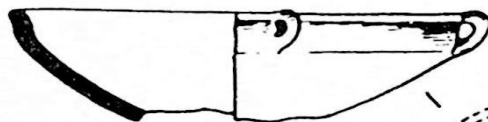
12

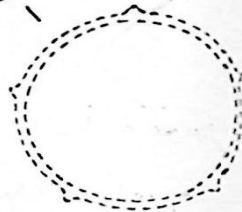
11

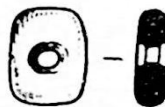
16

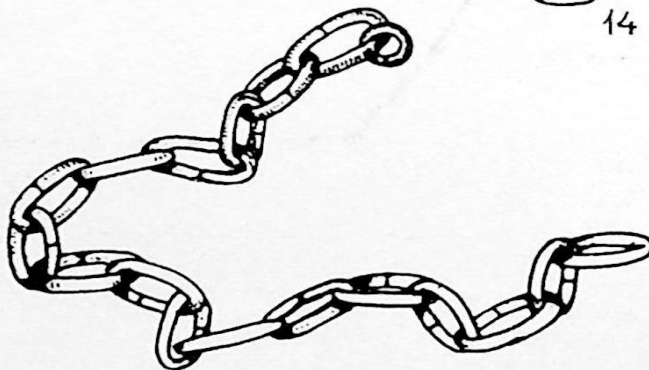
17

15

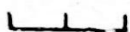
14

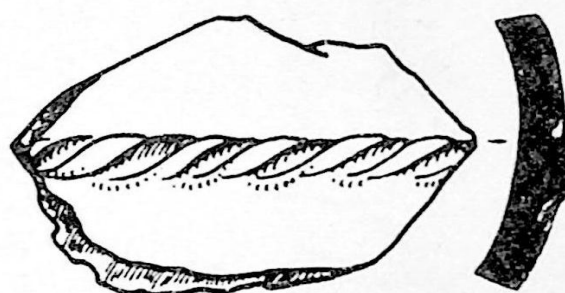
13

49

21

23

1

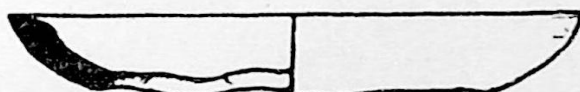
23

20

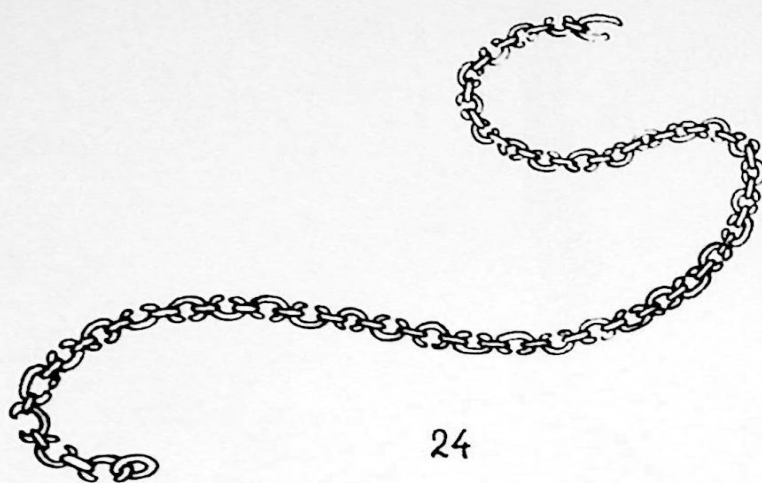

22₁

22₂

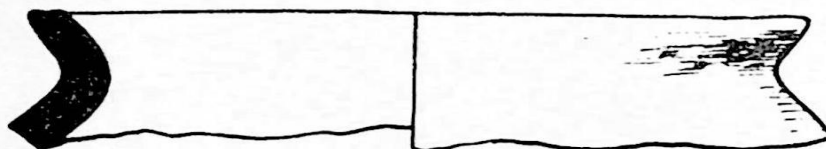

24

25

26₁

1

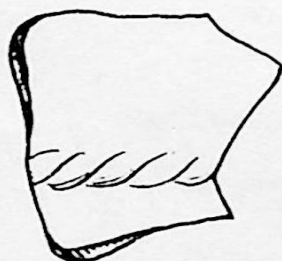
26₂

26₁

26₁

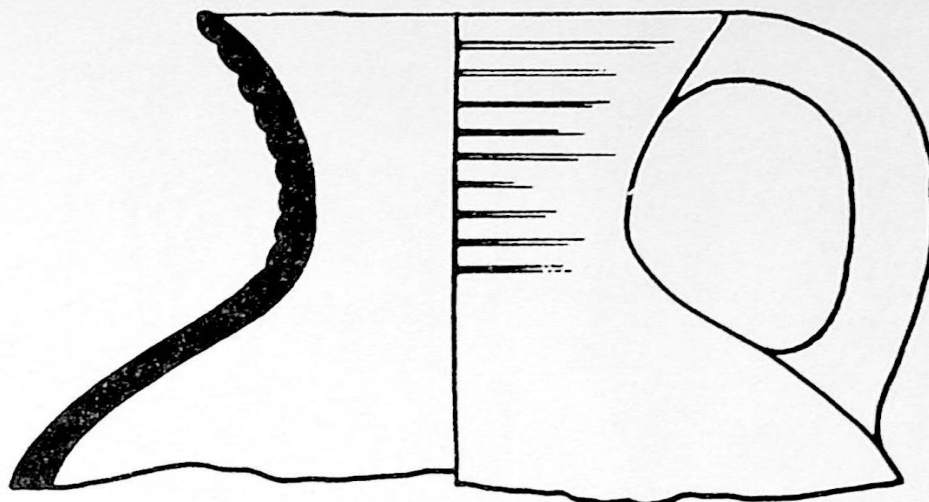

26₁

26₂

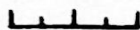
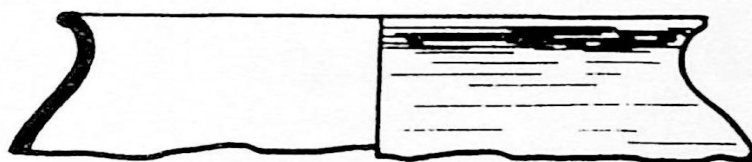

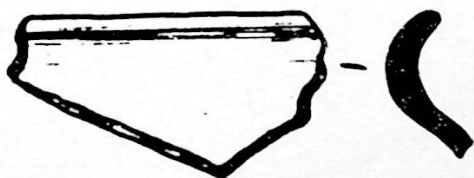
29

27

30

31₁

31₂

32

46

50

49

47₁

48

45

38

39

41

40

42

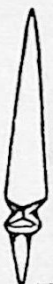
42

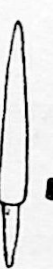
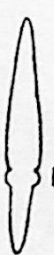
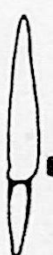
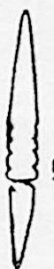
43

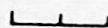
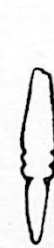
42

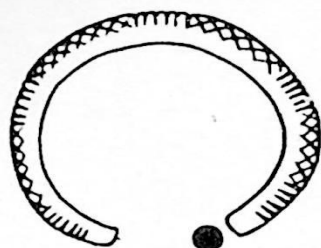
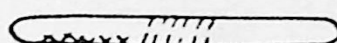
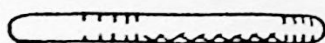
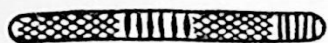

51

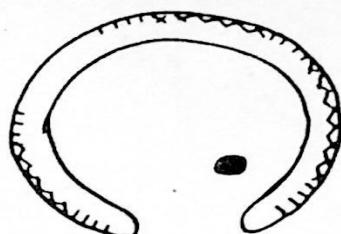

52

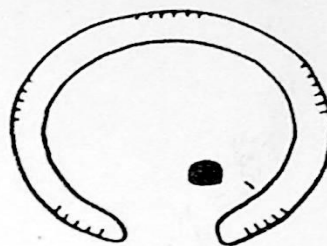

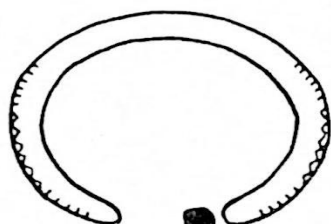
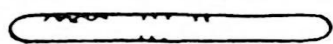
34₁

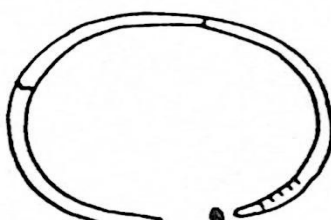
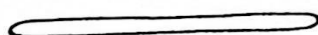
34₂

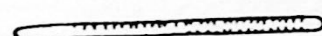
34₃

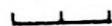
35

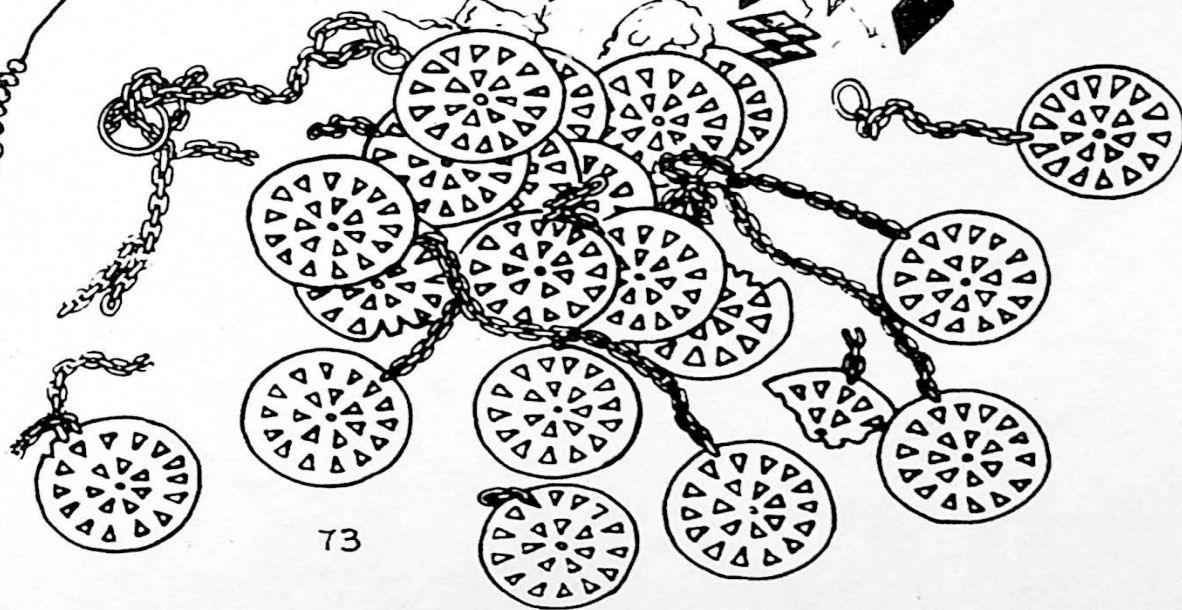
36

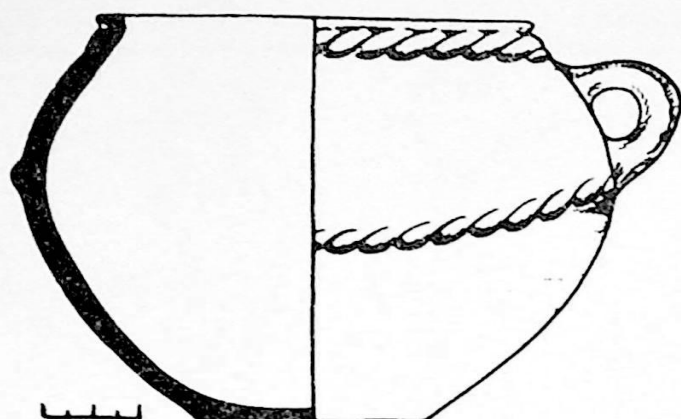
37

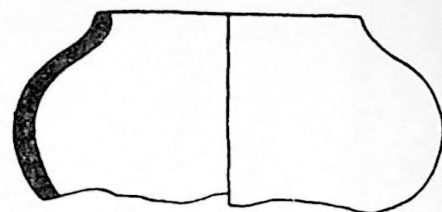
53

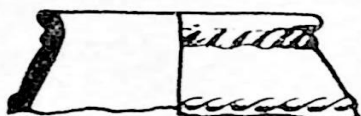
73

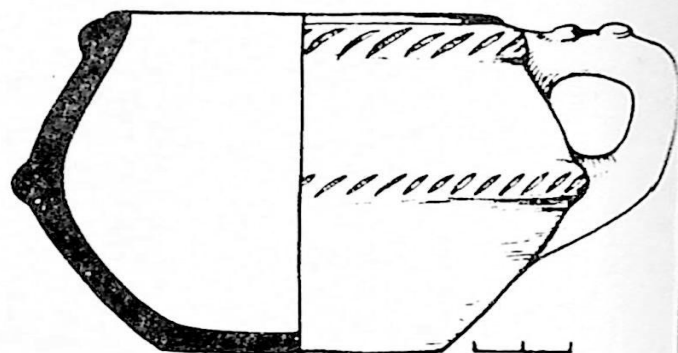
57

70

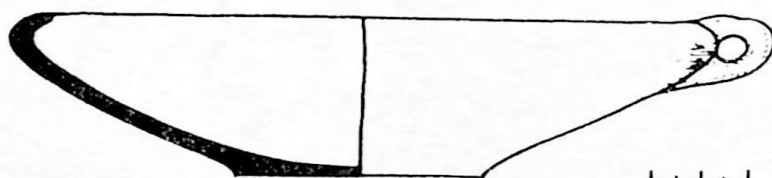
58

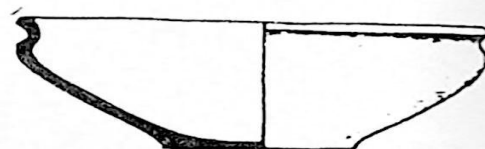
56

59

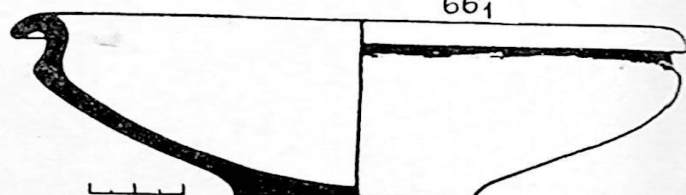
65

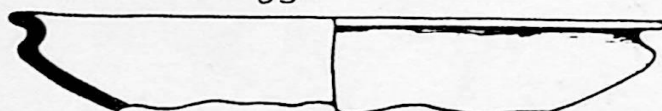
66₁

55

54

66₂

68₁

68₂

68₃

64

64

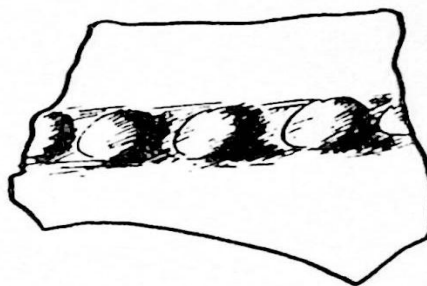
63

74

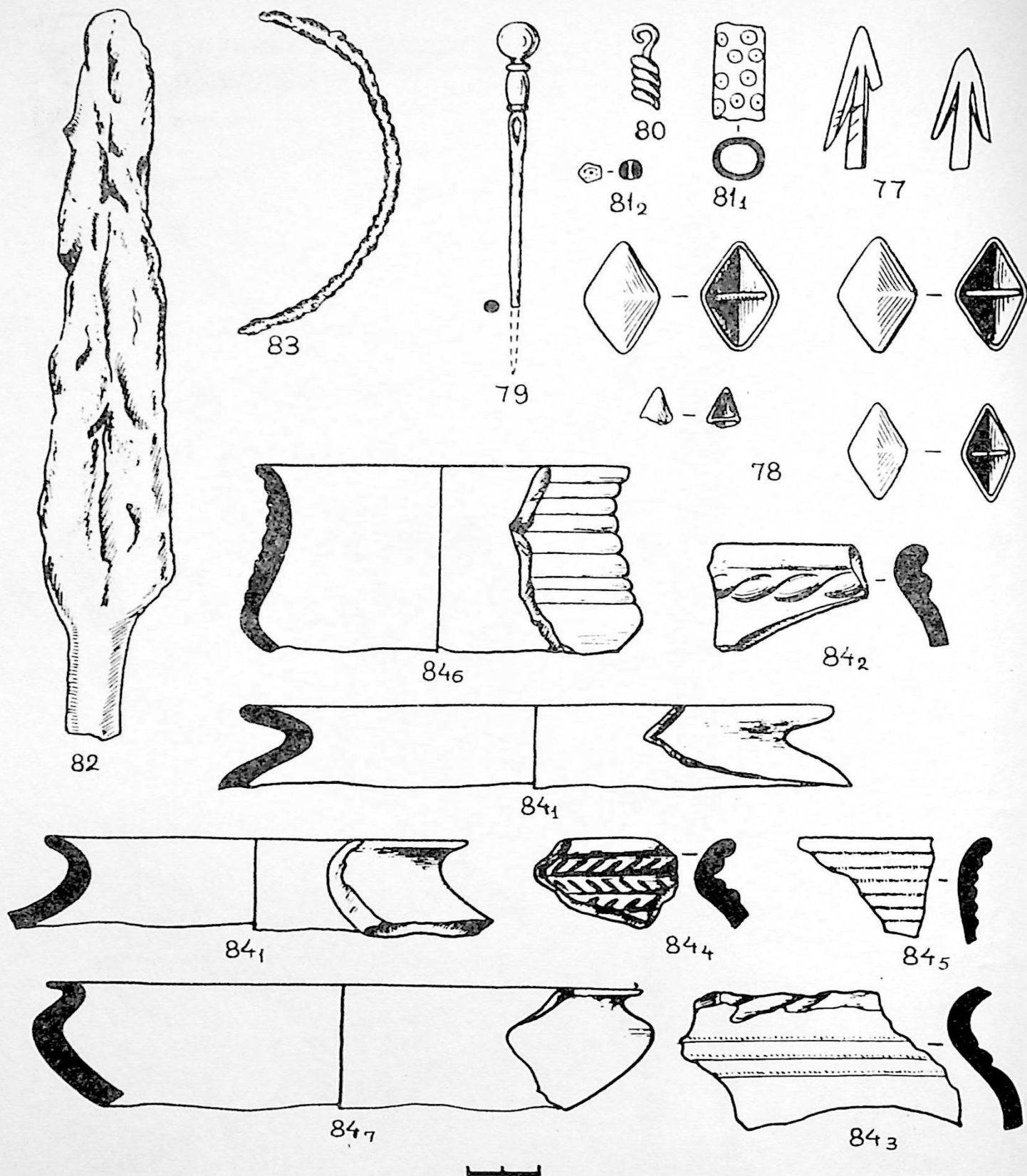

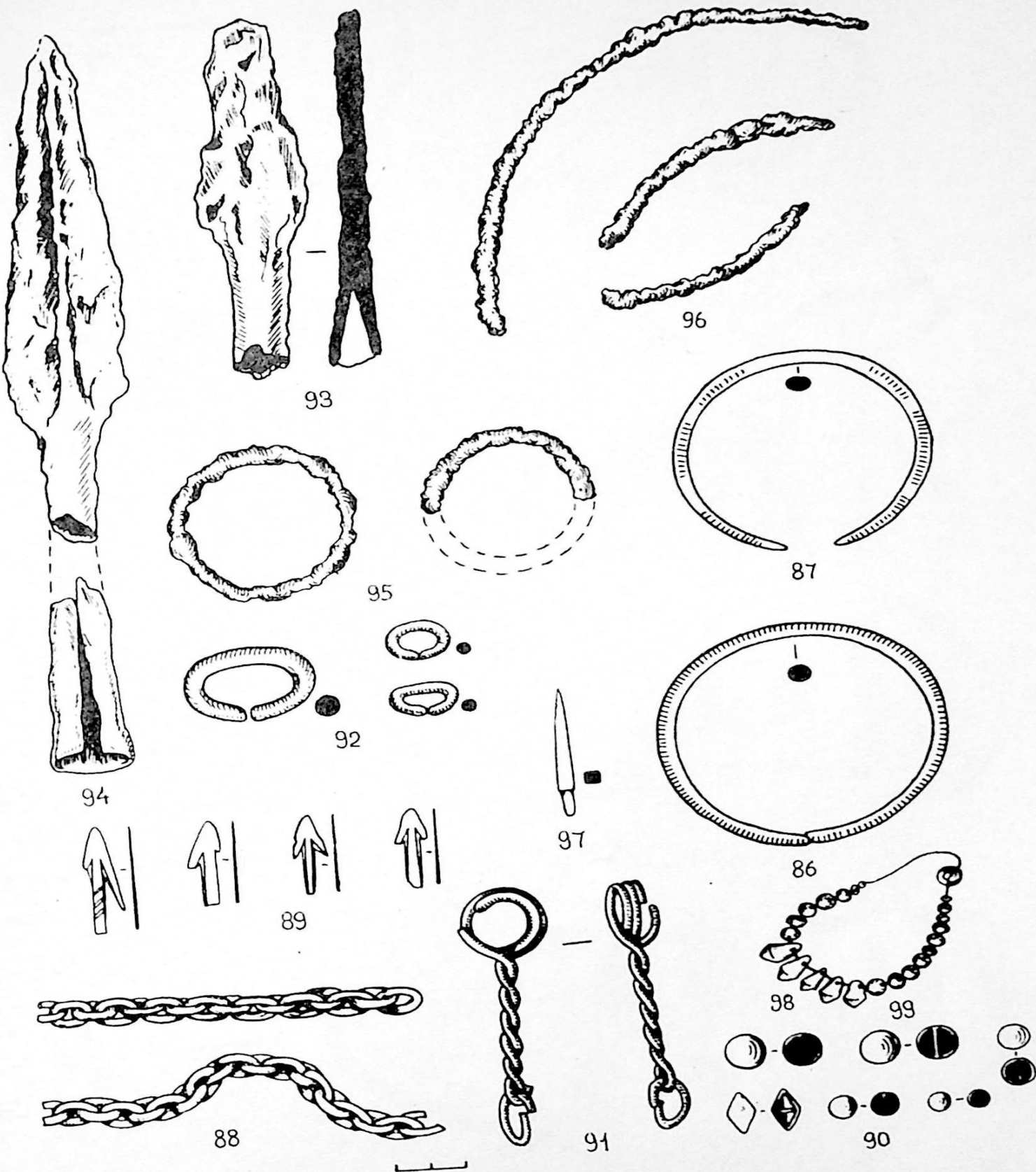
75₂

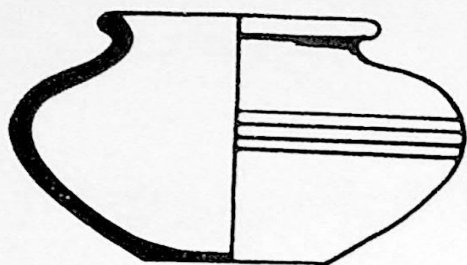

75₁

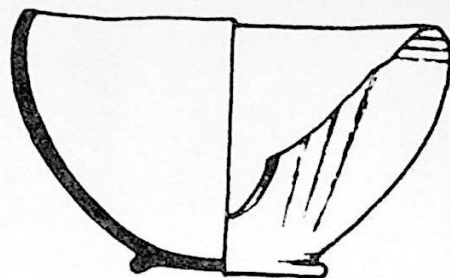

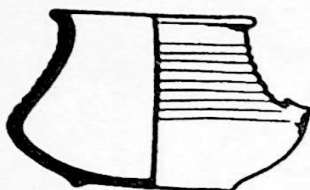

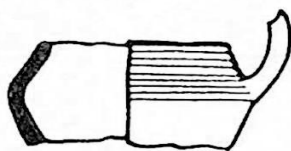
104

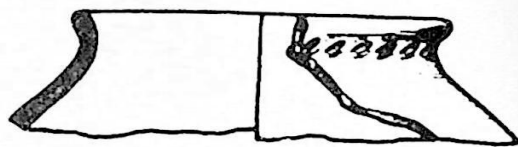
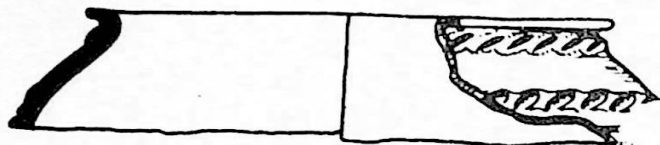
101

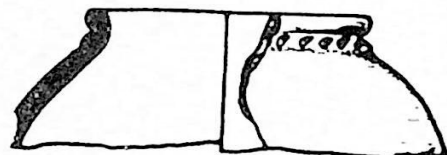
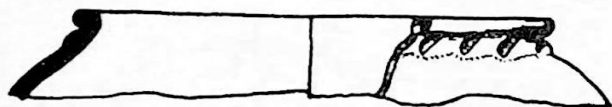
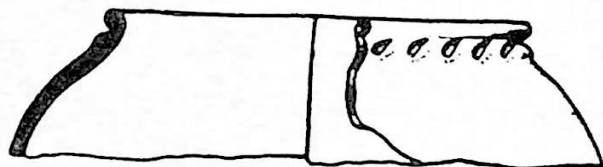
103

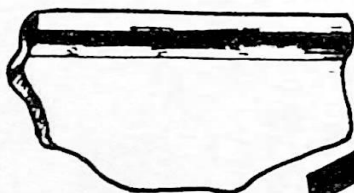
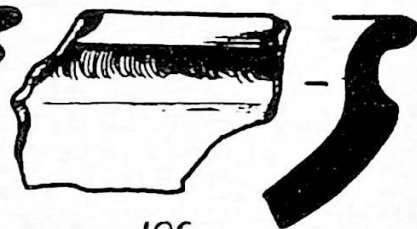
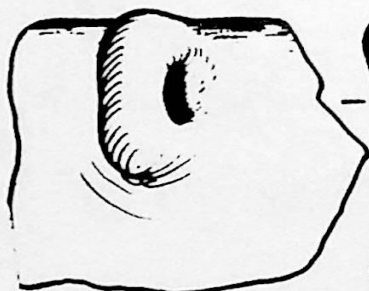
109

105₂

102

105₃105₁105₄

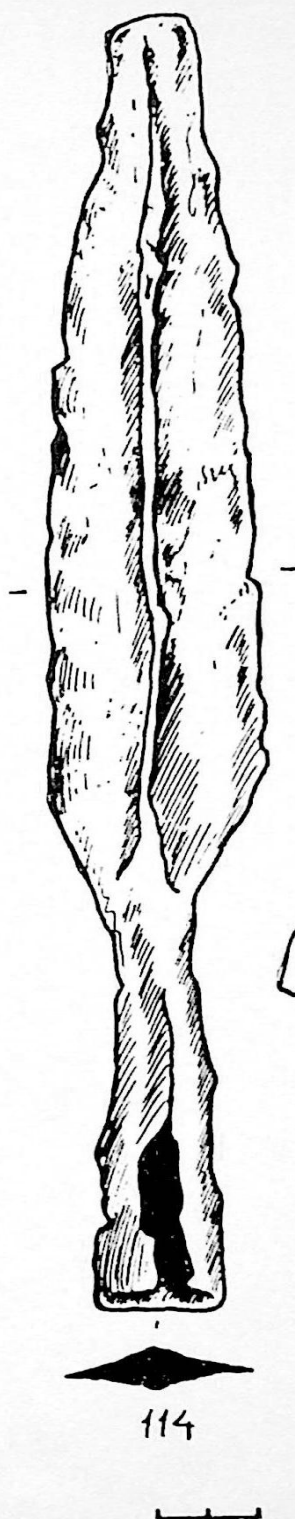
110

106₁106₃

108

106₂

107

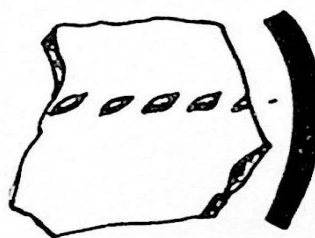
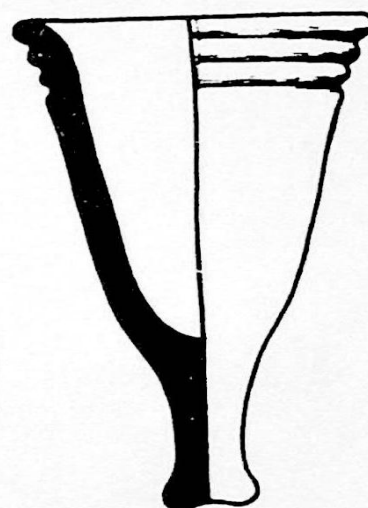
112

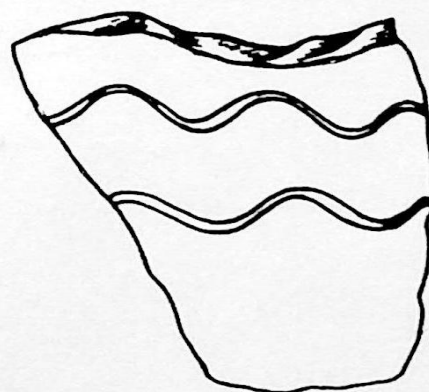
113

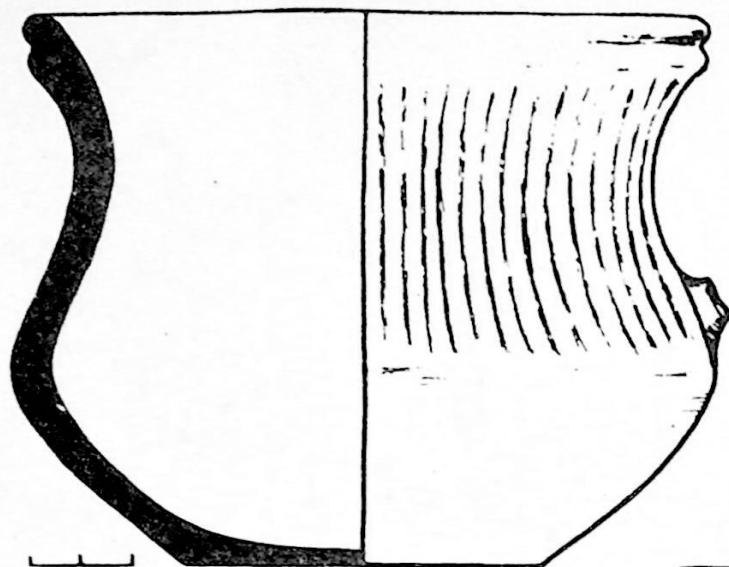
116

118₂118₃

117

118₁

XXIJ

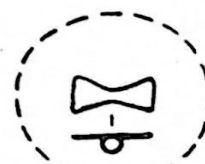
128

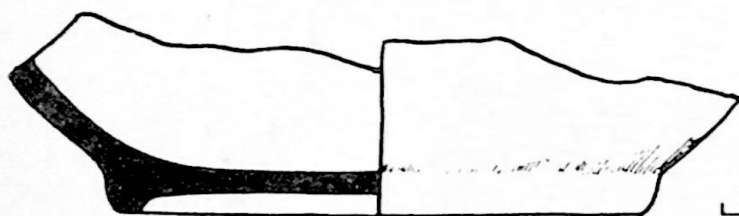
121

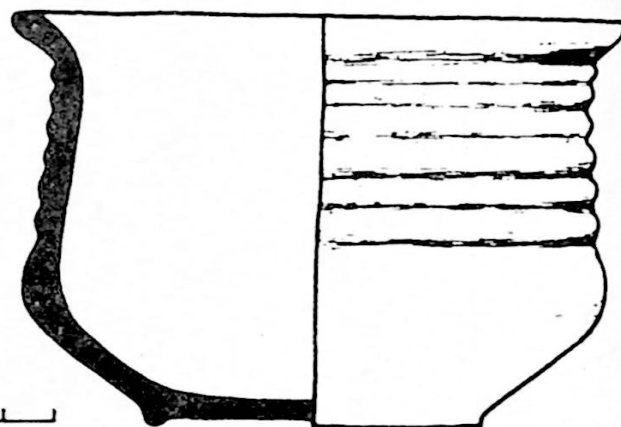
120

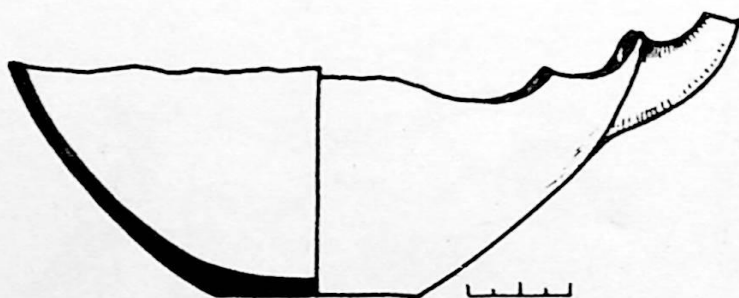
122

126

125

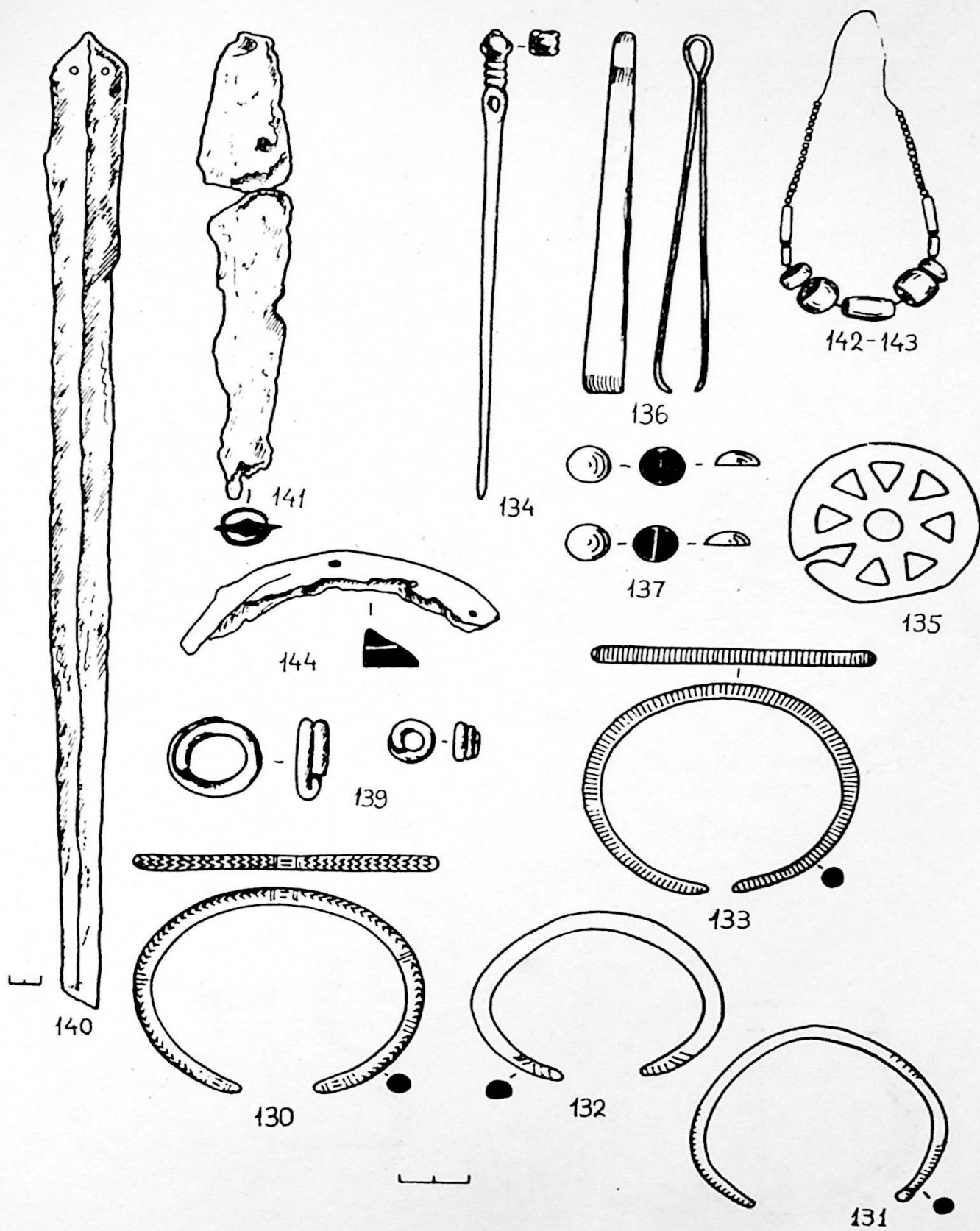
124

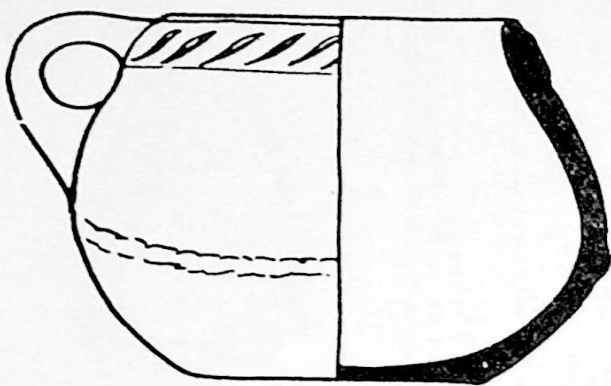

127₂

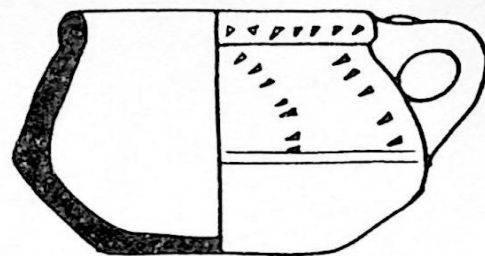

123

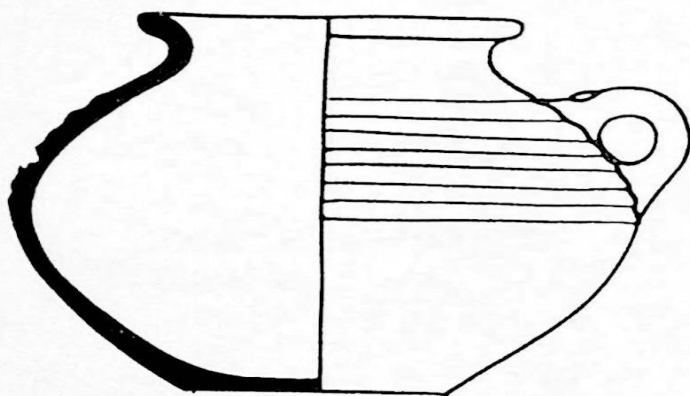

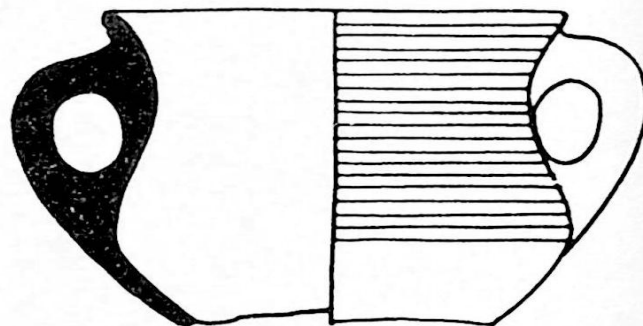
147

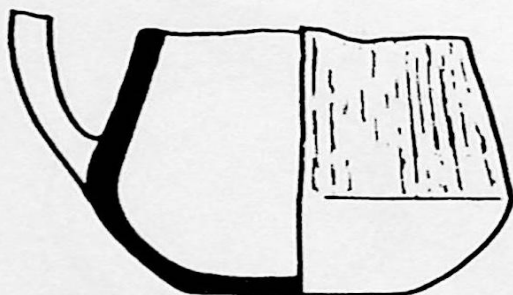
145

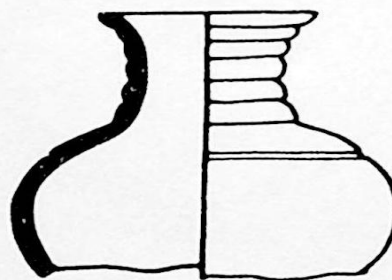
148

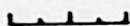
149

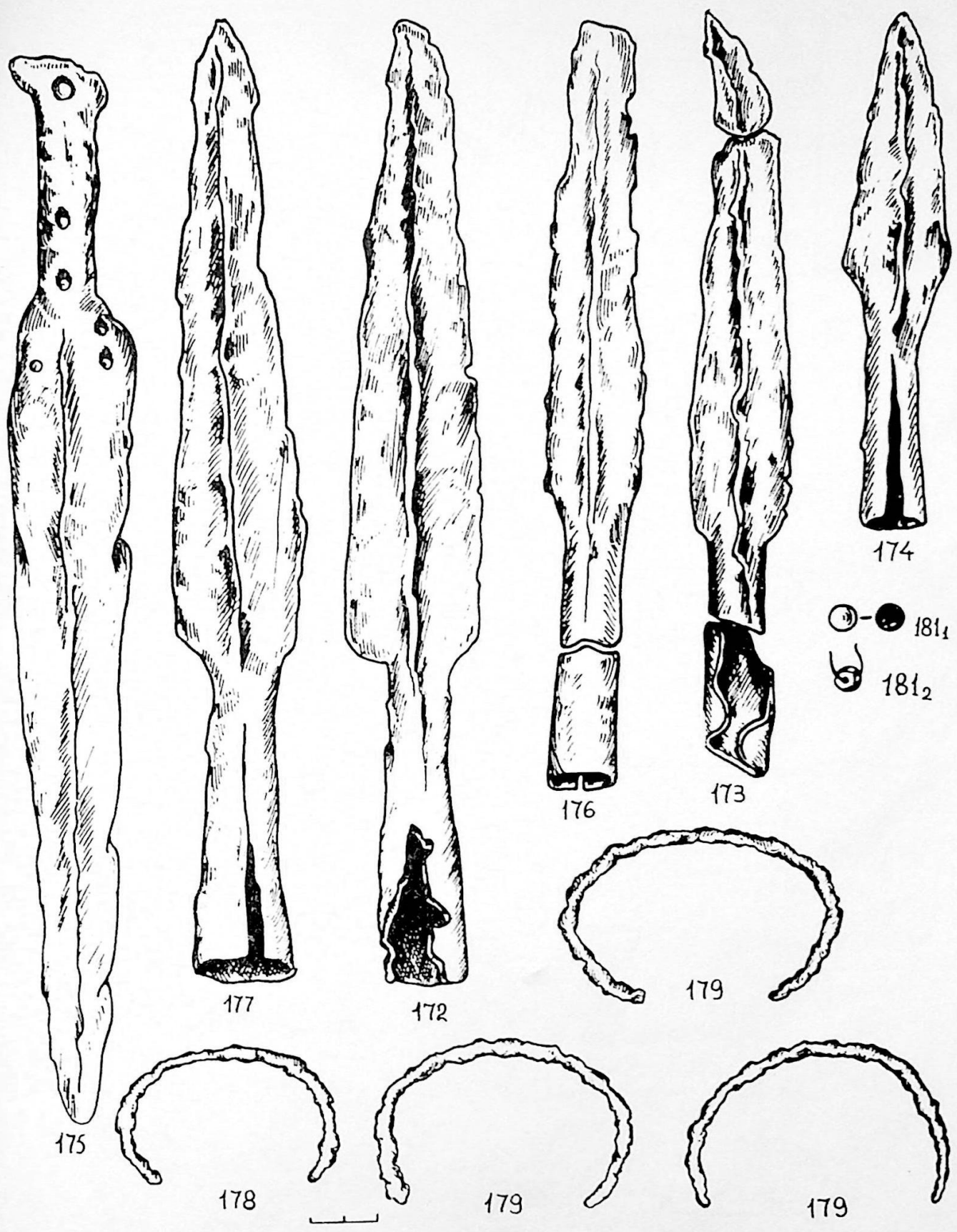

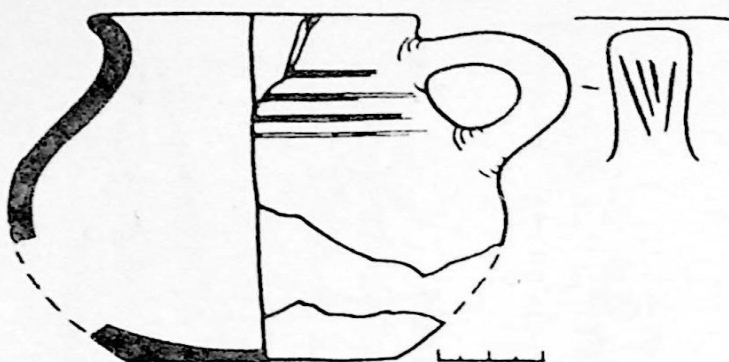
146

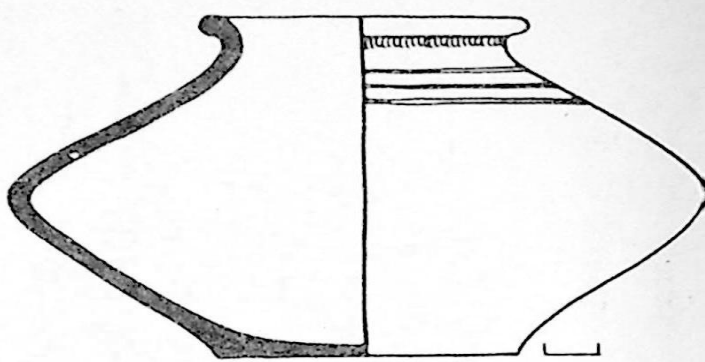
150

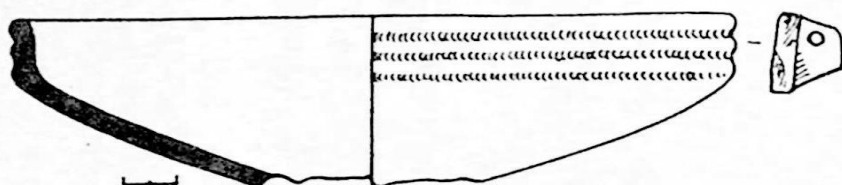

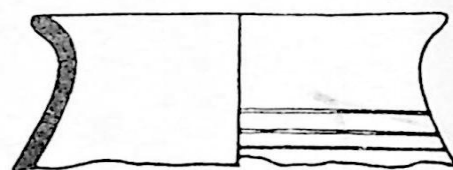
183

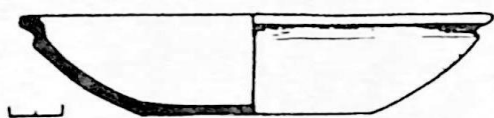
184

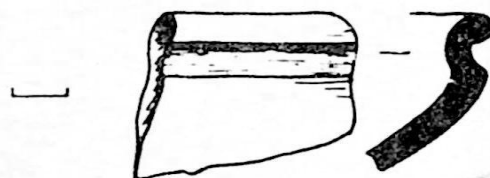
182

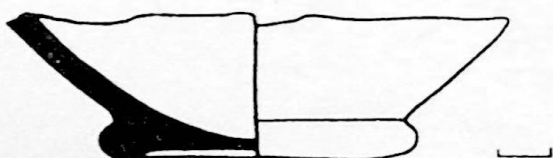
185₃

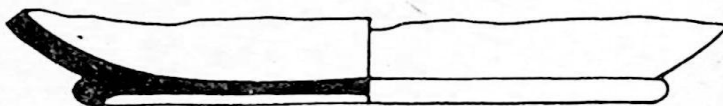
185₁

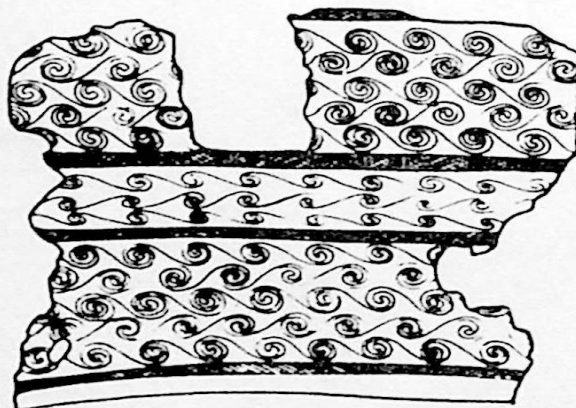
185₂

185₅

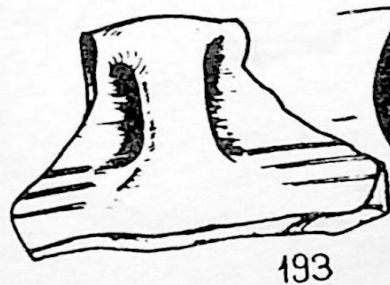
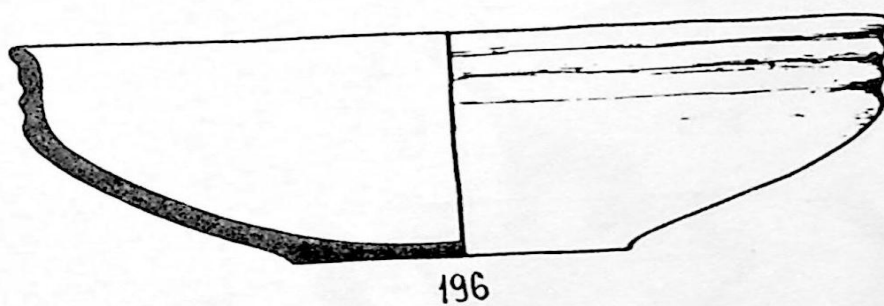
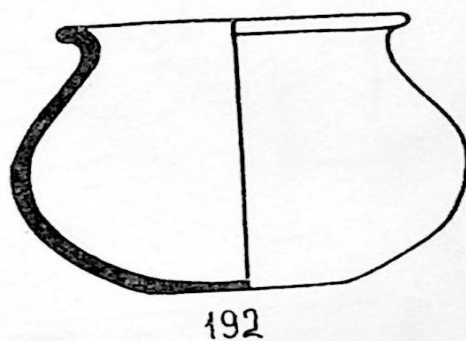
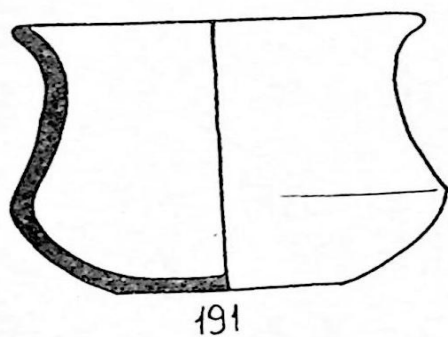
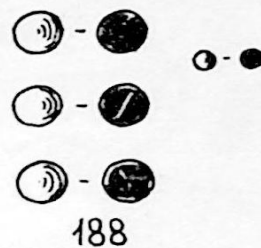
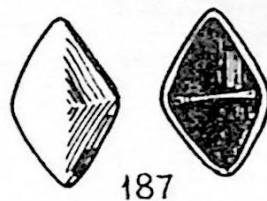
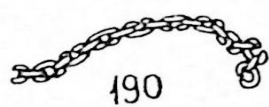
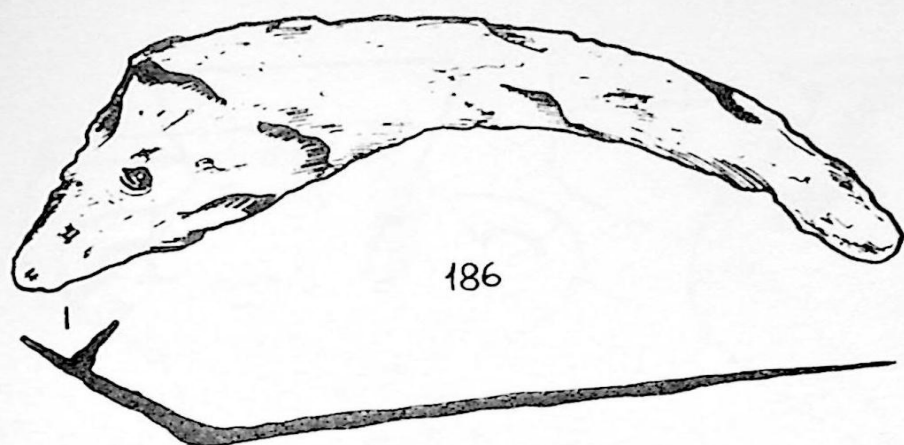

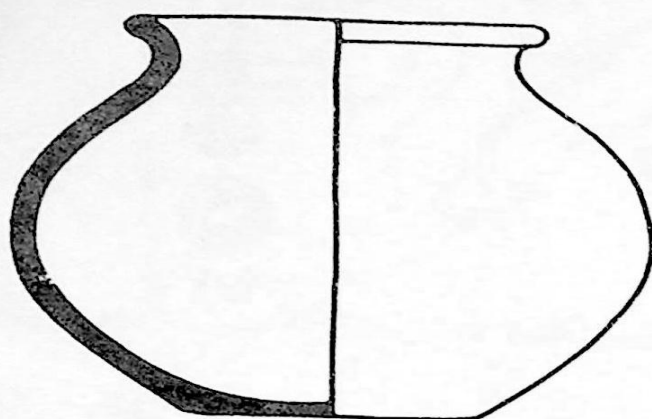
185₄

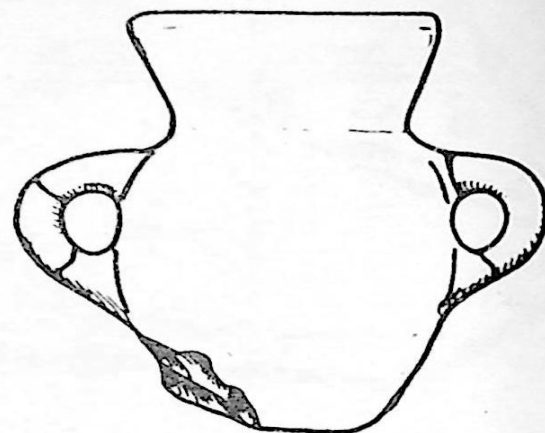
180

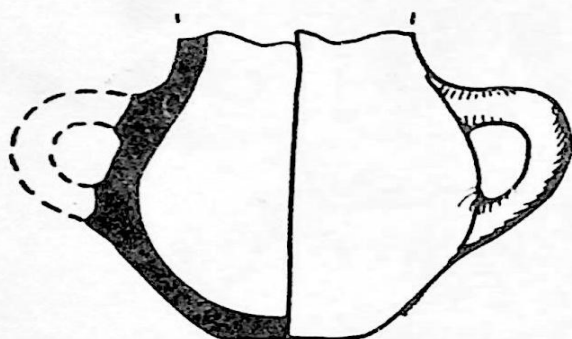

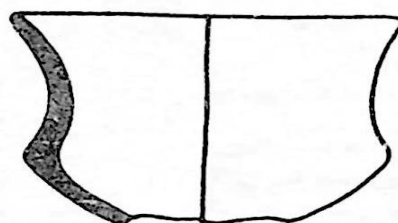
205

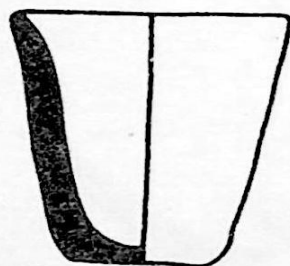
204

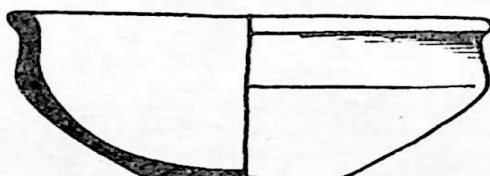
201

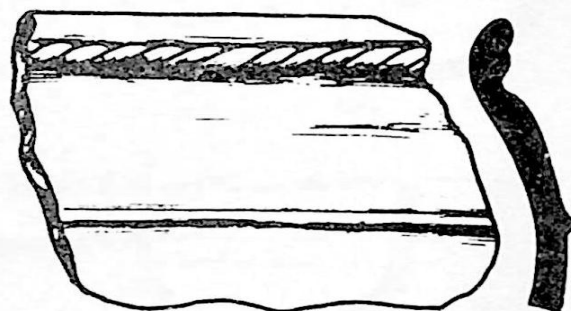
213

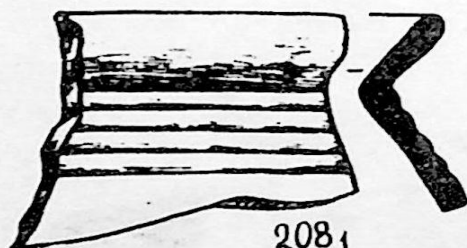
202

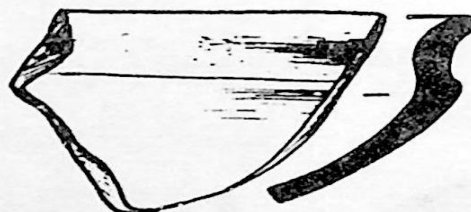
203

207

208₁

208₄

208₂

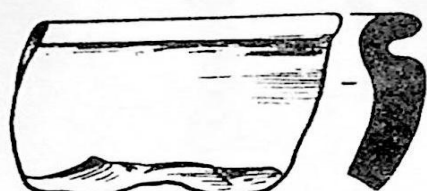
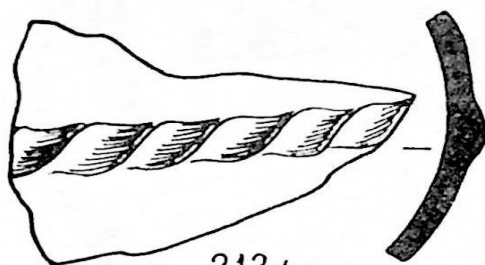
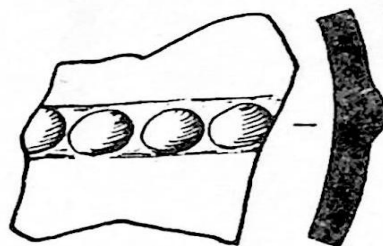
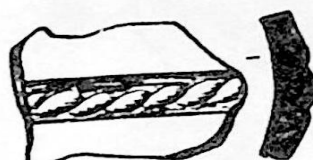
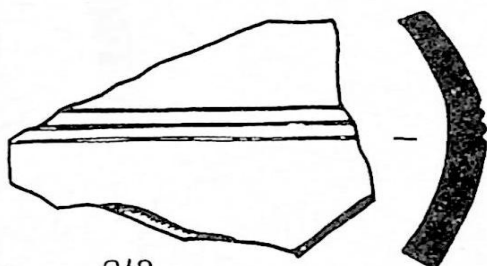
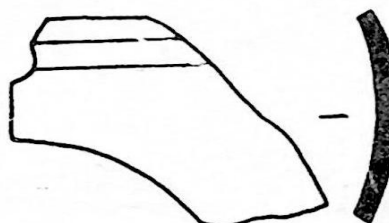
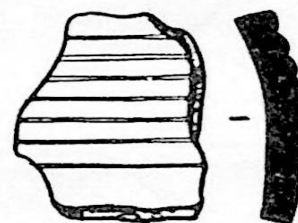
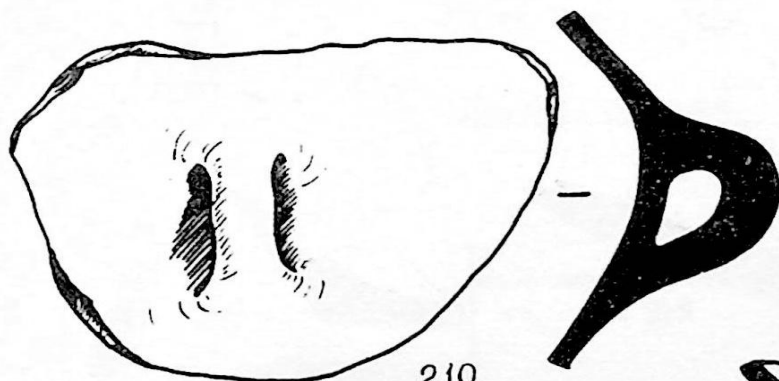
198

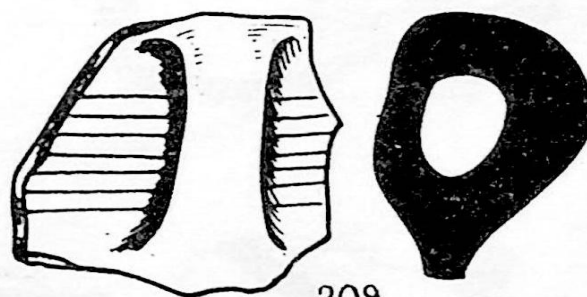
199

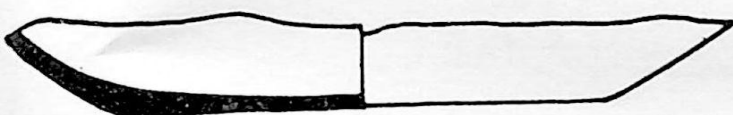
200

208₇208₅208₆212₁212₂212₆212₃212₄212₅

210

209

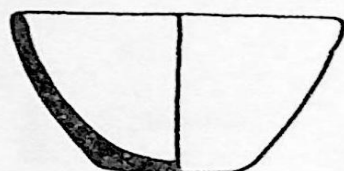

207

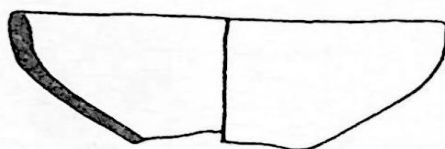

211

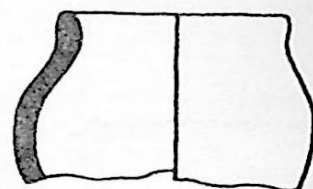

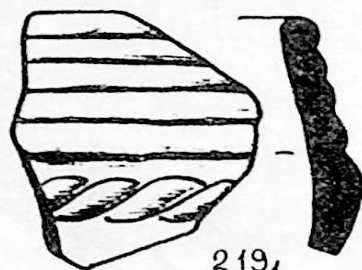
215

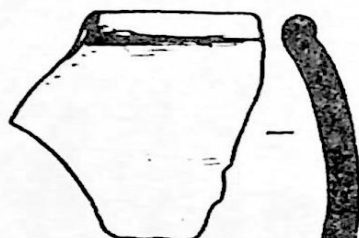
217

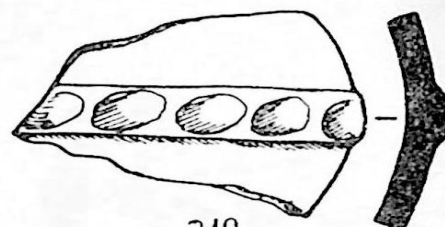
216

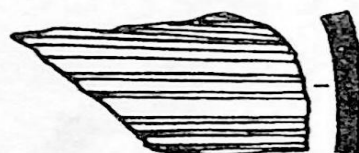
219₁

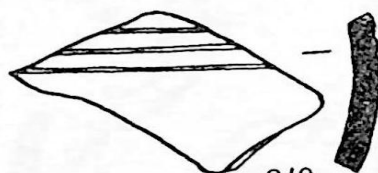
219₂

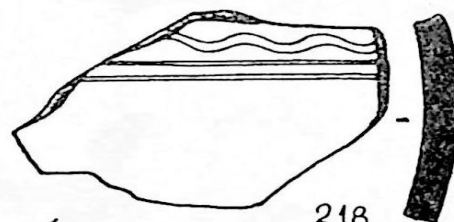
219₃

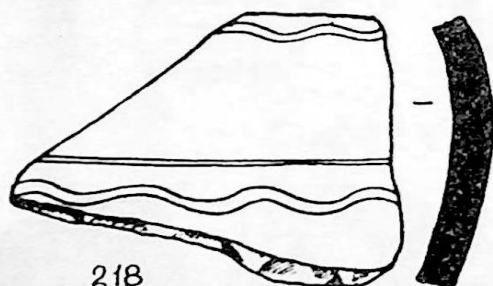
219₄

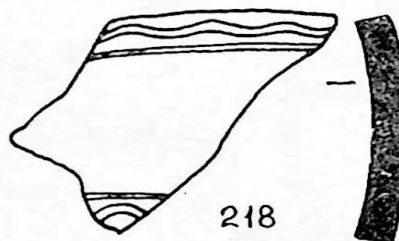
219₅

218

218

218

219₂

219₆

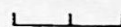
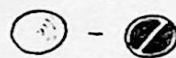
219₇

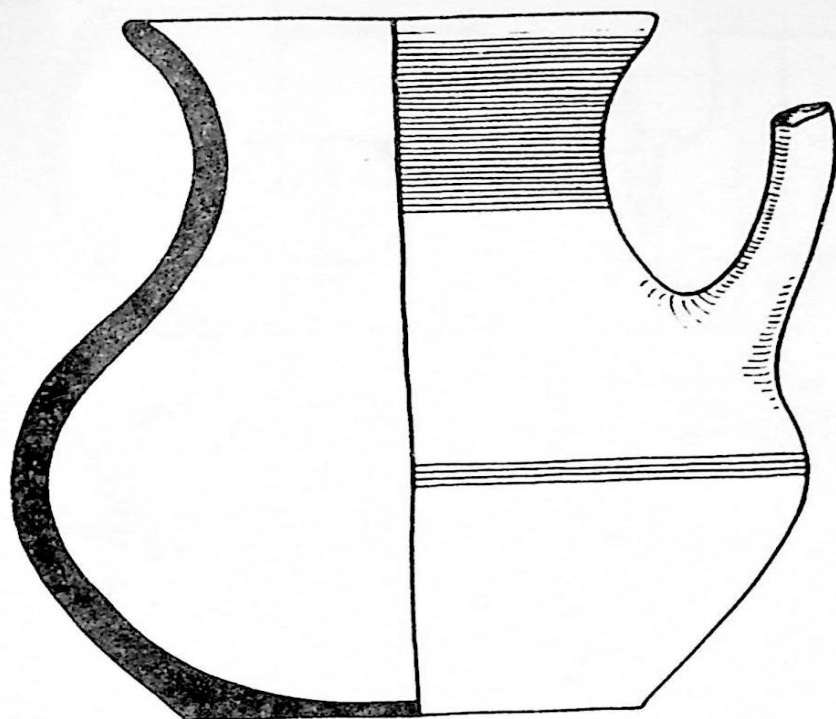

219₈

214

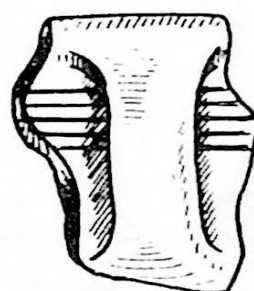
223

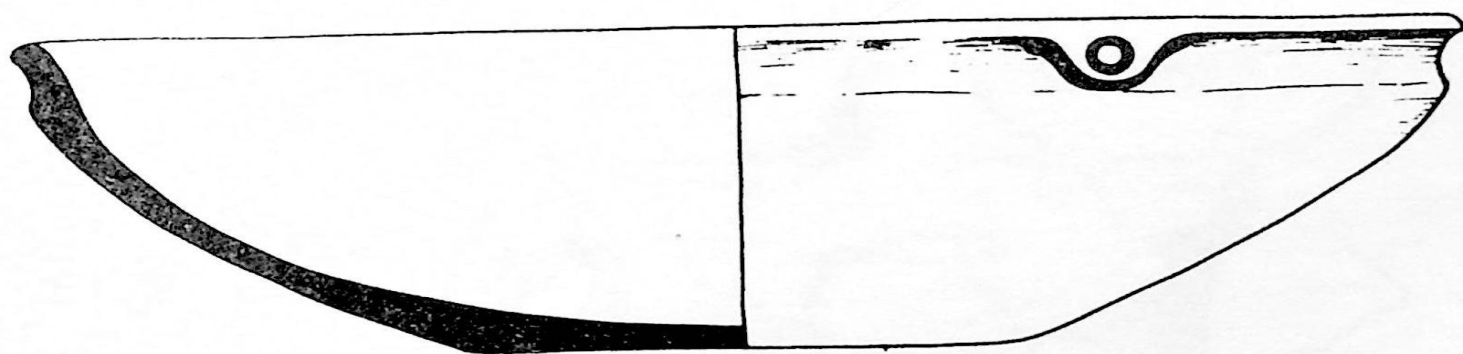
220

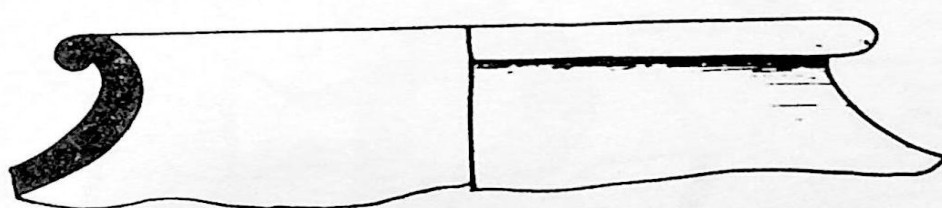
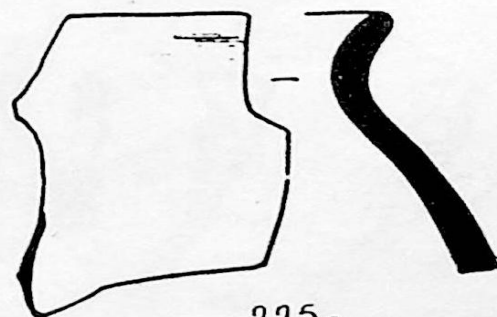
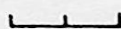
221

224

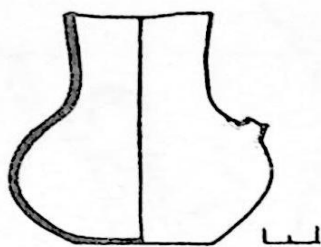

222

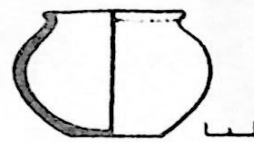
225₁225₂

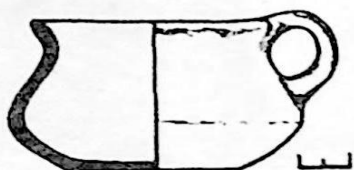
233

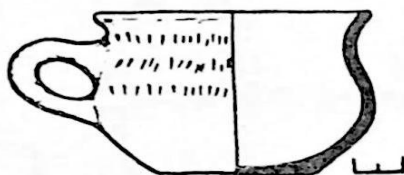
231

227

228

232

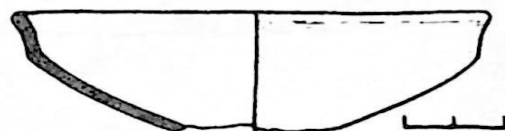
240

239

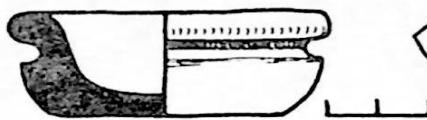
230

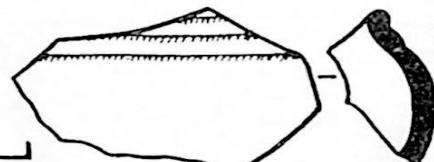
237₁

235

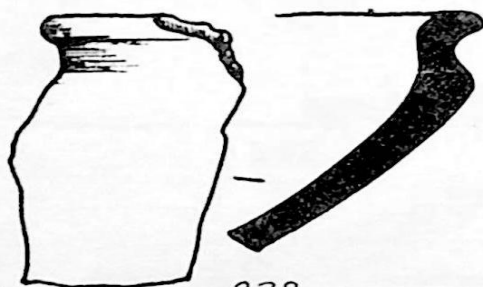
236

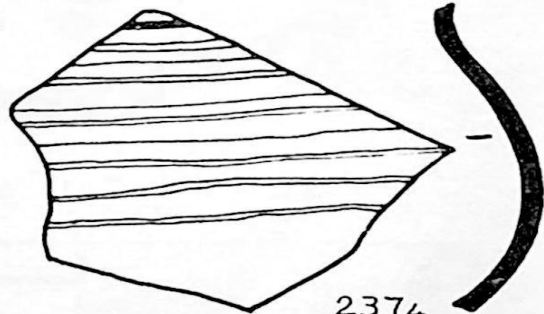
237₃

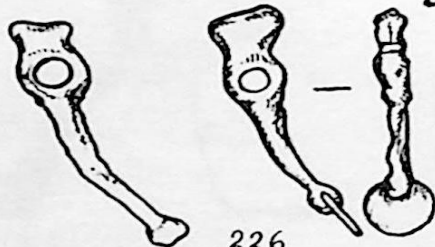
237₂

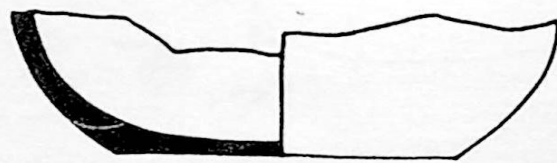
238

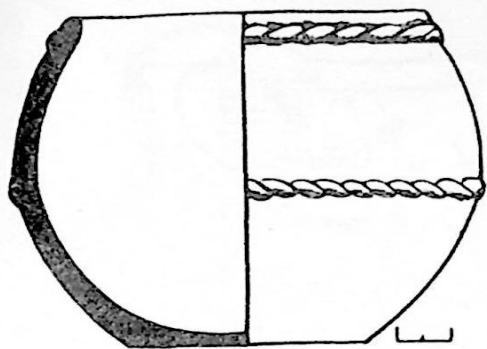
237₄

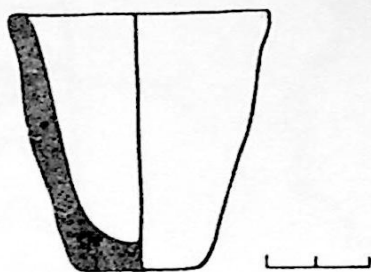
226

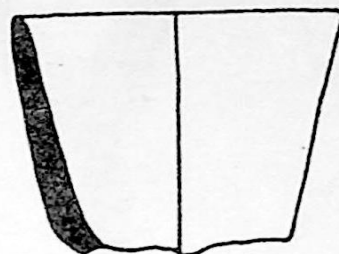
229

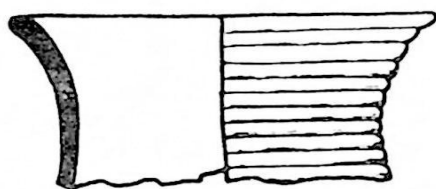
241

244₁

244₂

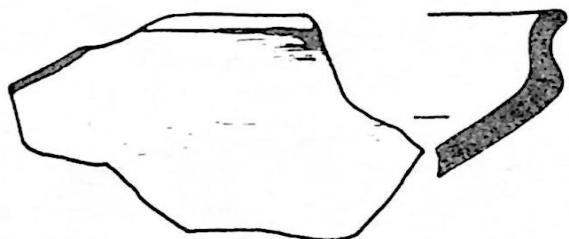
245₄

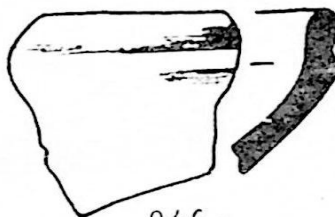
246₁

245₃

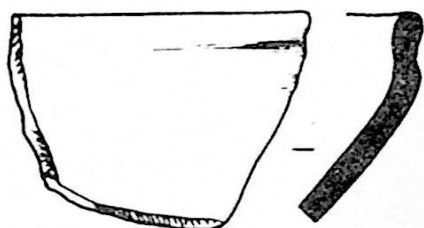
246₄

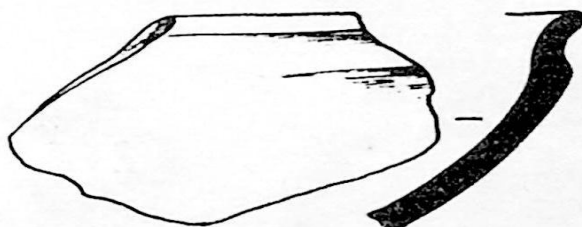
246₅

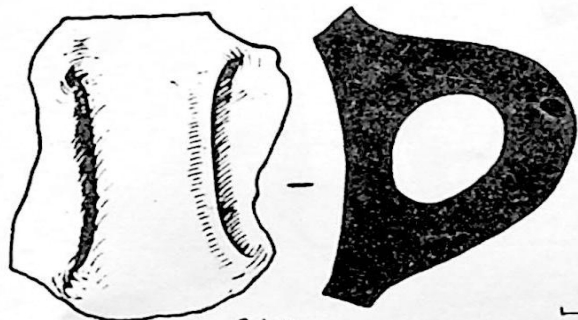
246₆

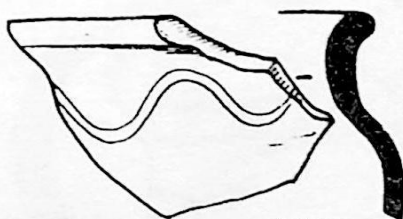
246₃

246₂

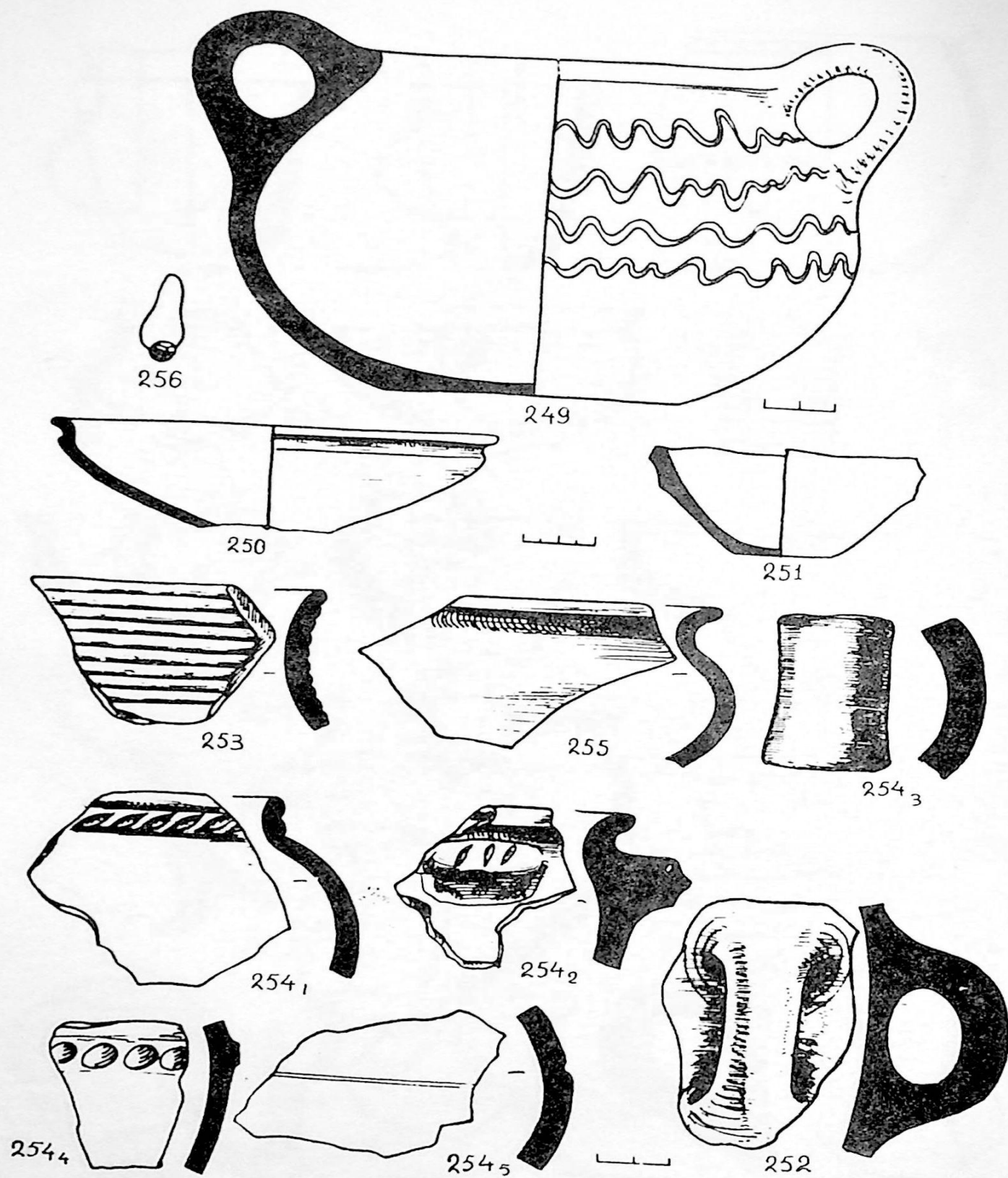
243

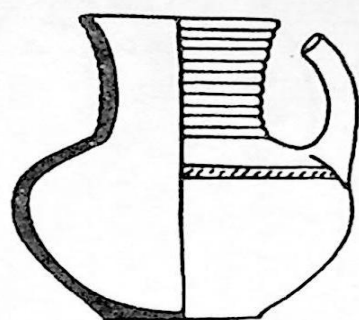
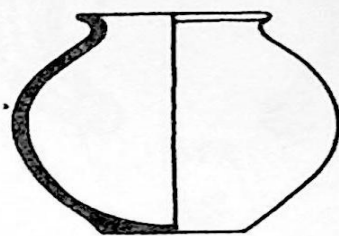
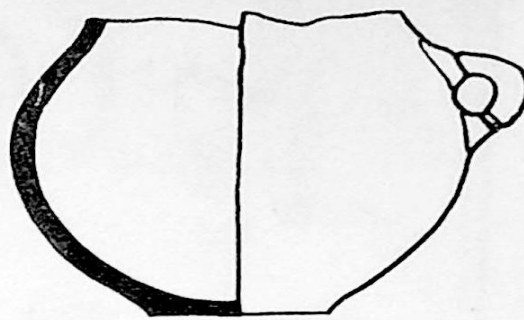

245₁

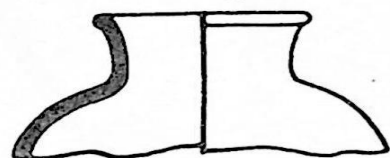
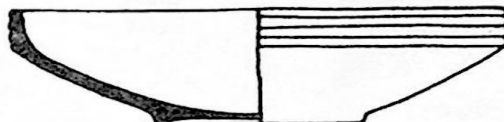

245₂

252₂258₁

271

268₅

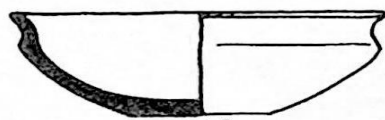
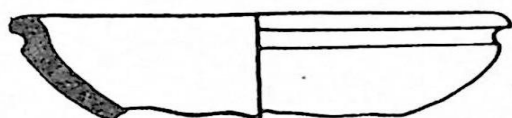
260

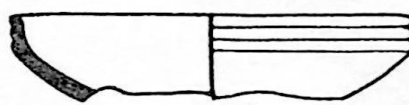
267

261

262₁262₂

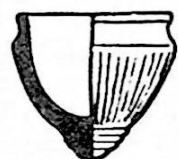
263

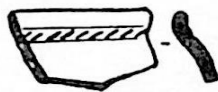
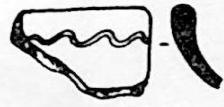
264

265₂265₁

267

259

268₂268₁269₁269₂268₄268₃

266

257

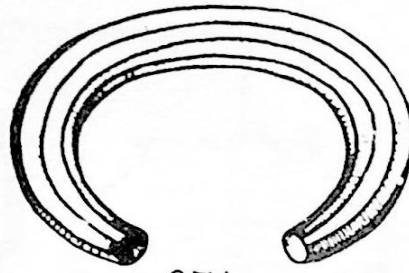

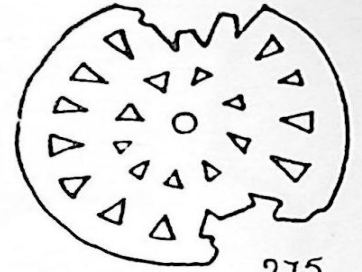
273

272

274

275

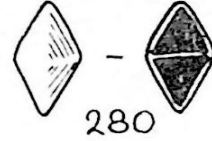
277

278

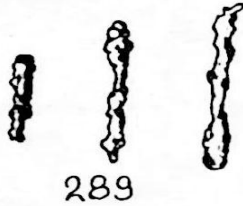
279

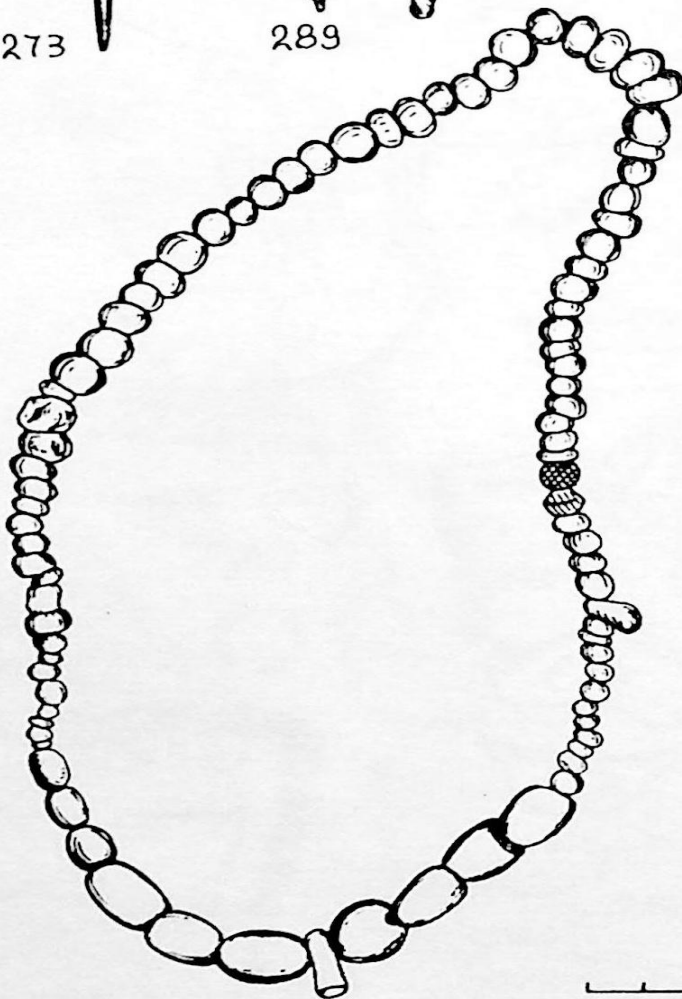
280

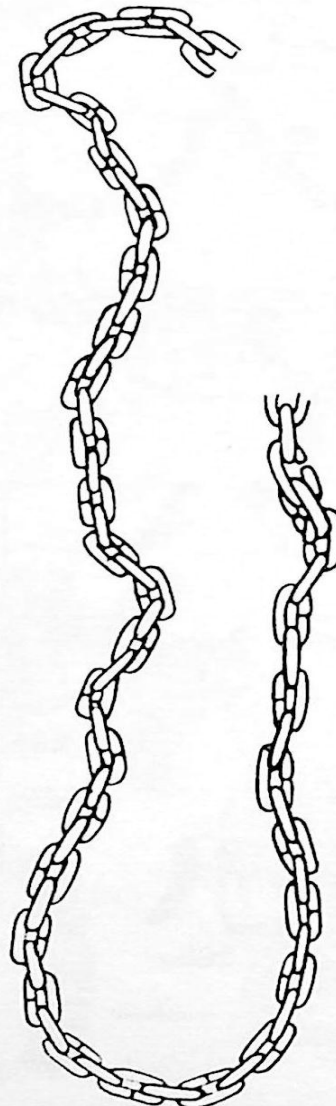
281

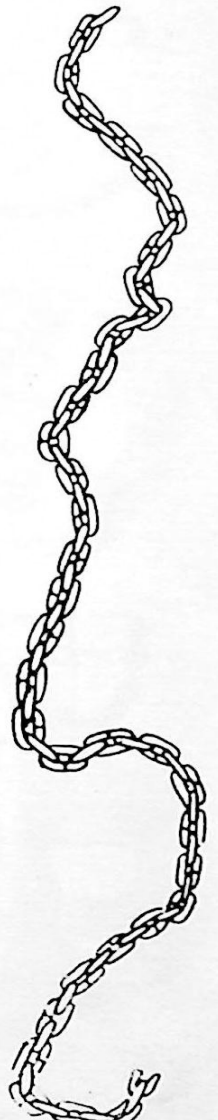
289

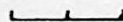
282

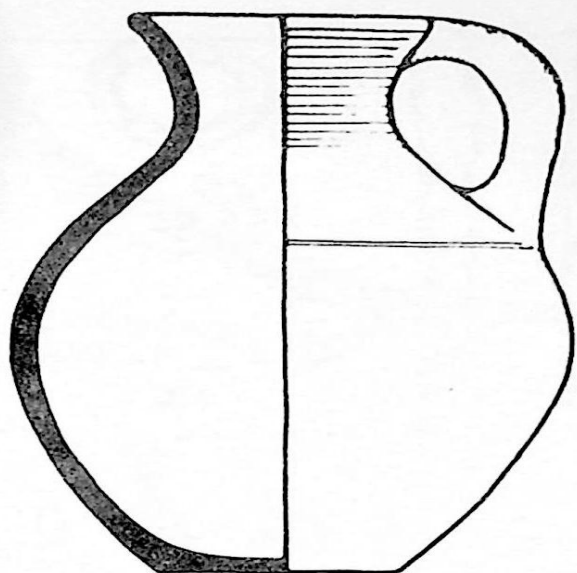

276₁

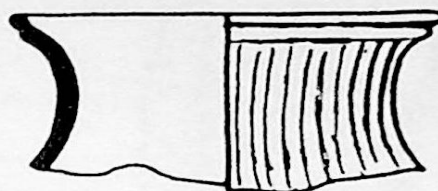

276

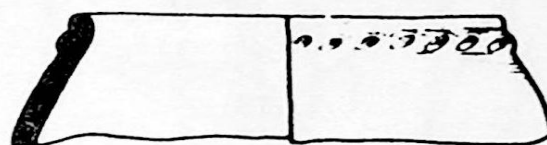

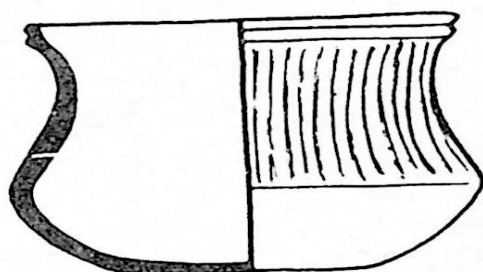
285

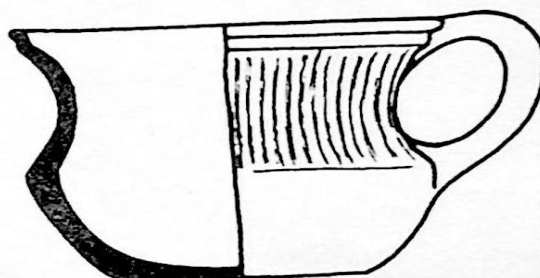
284₂

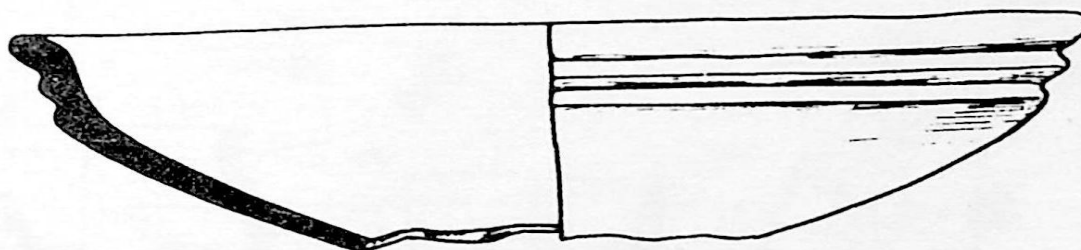
288

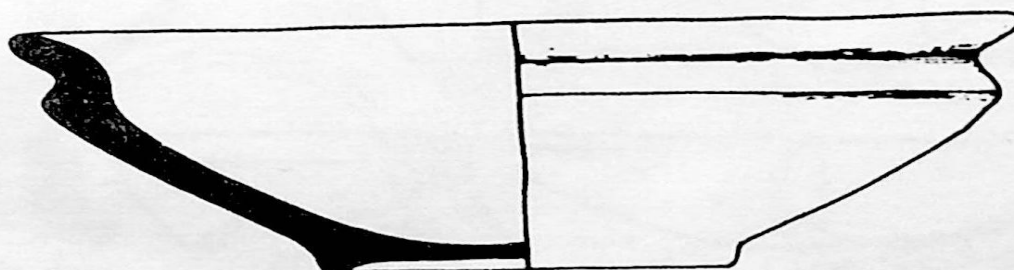
284₁

283

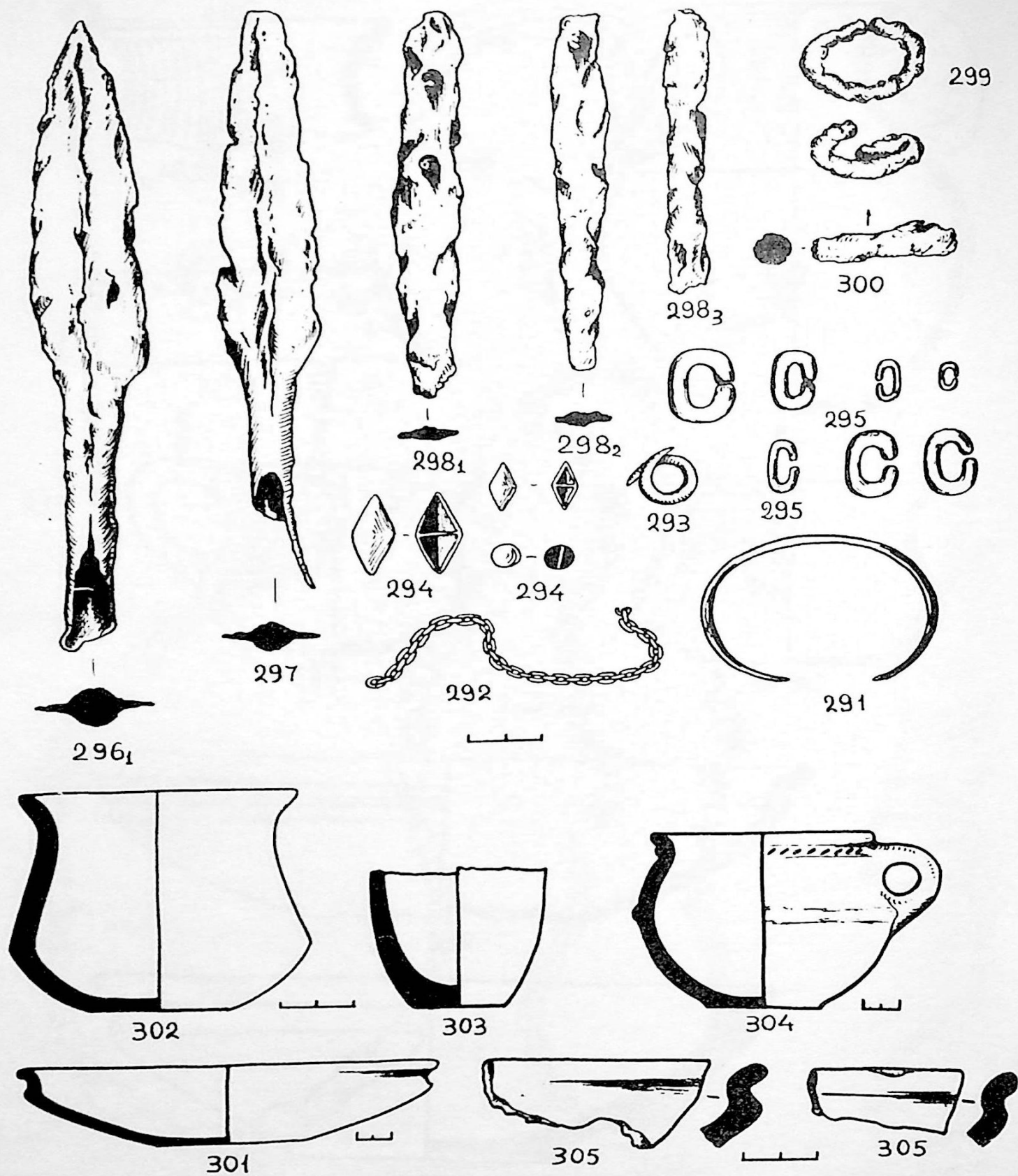

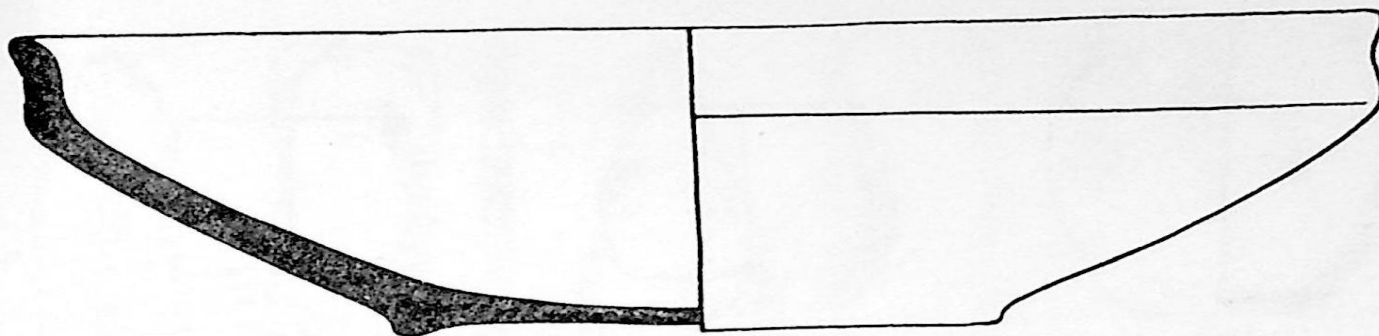
286

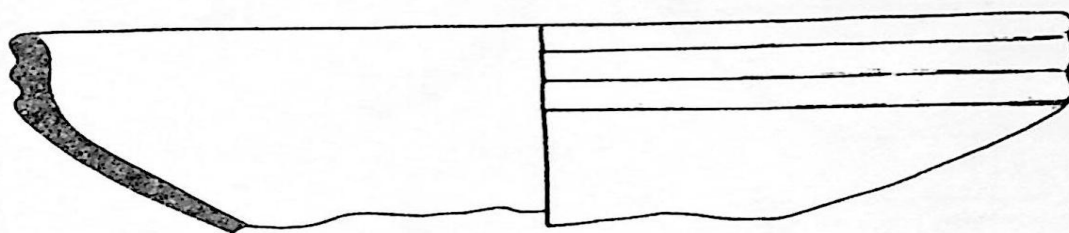
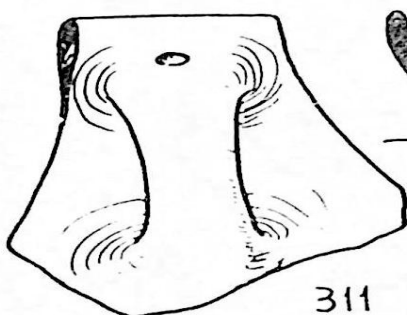
287

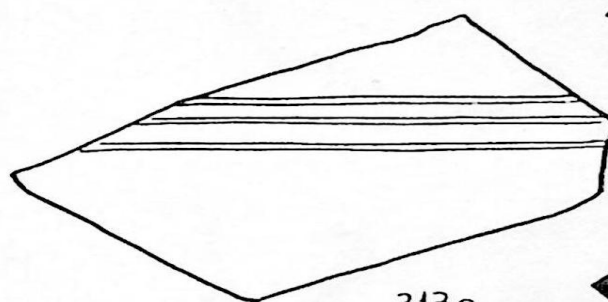
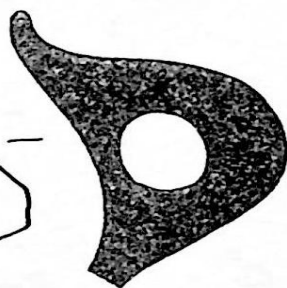
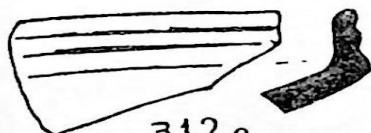
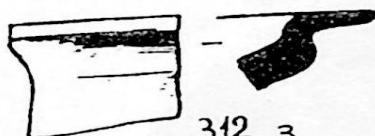
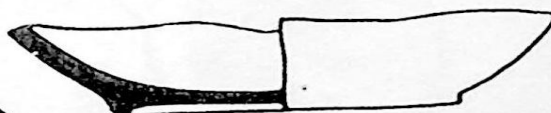

310

312₁

311

313₂312₂312₃312₄313₁

314

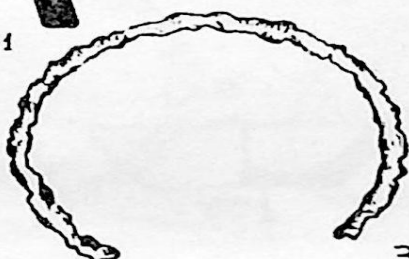
306

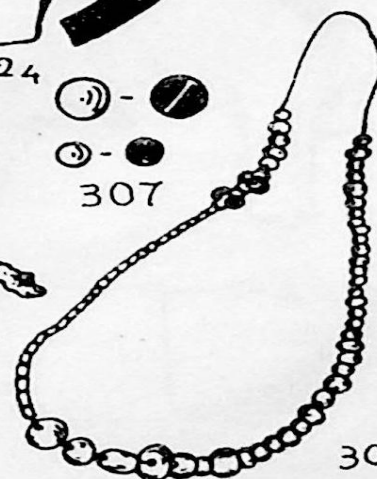
307

314

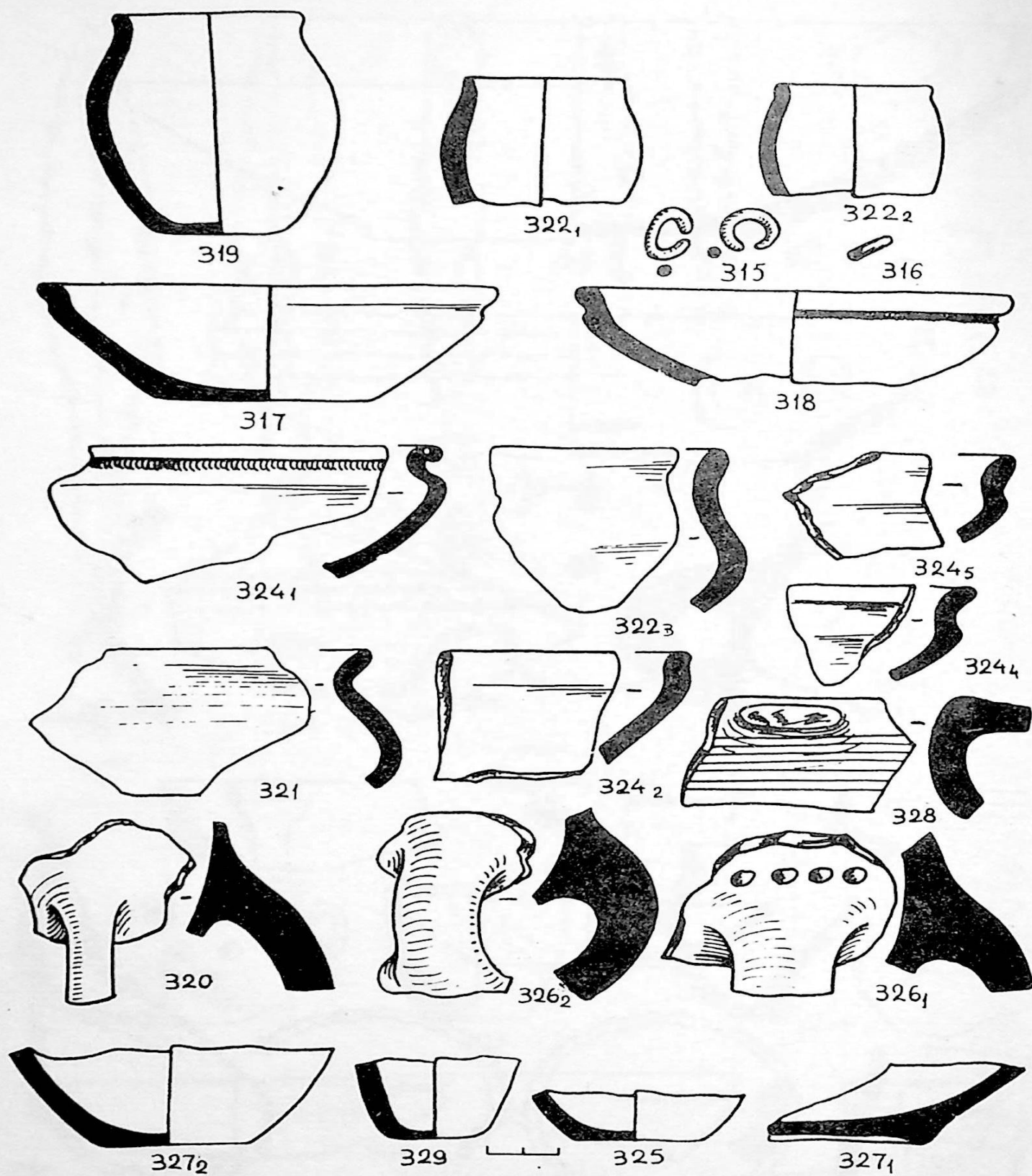

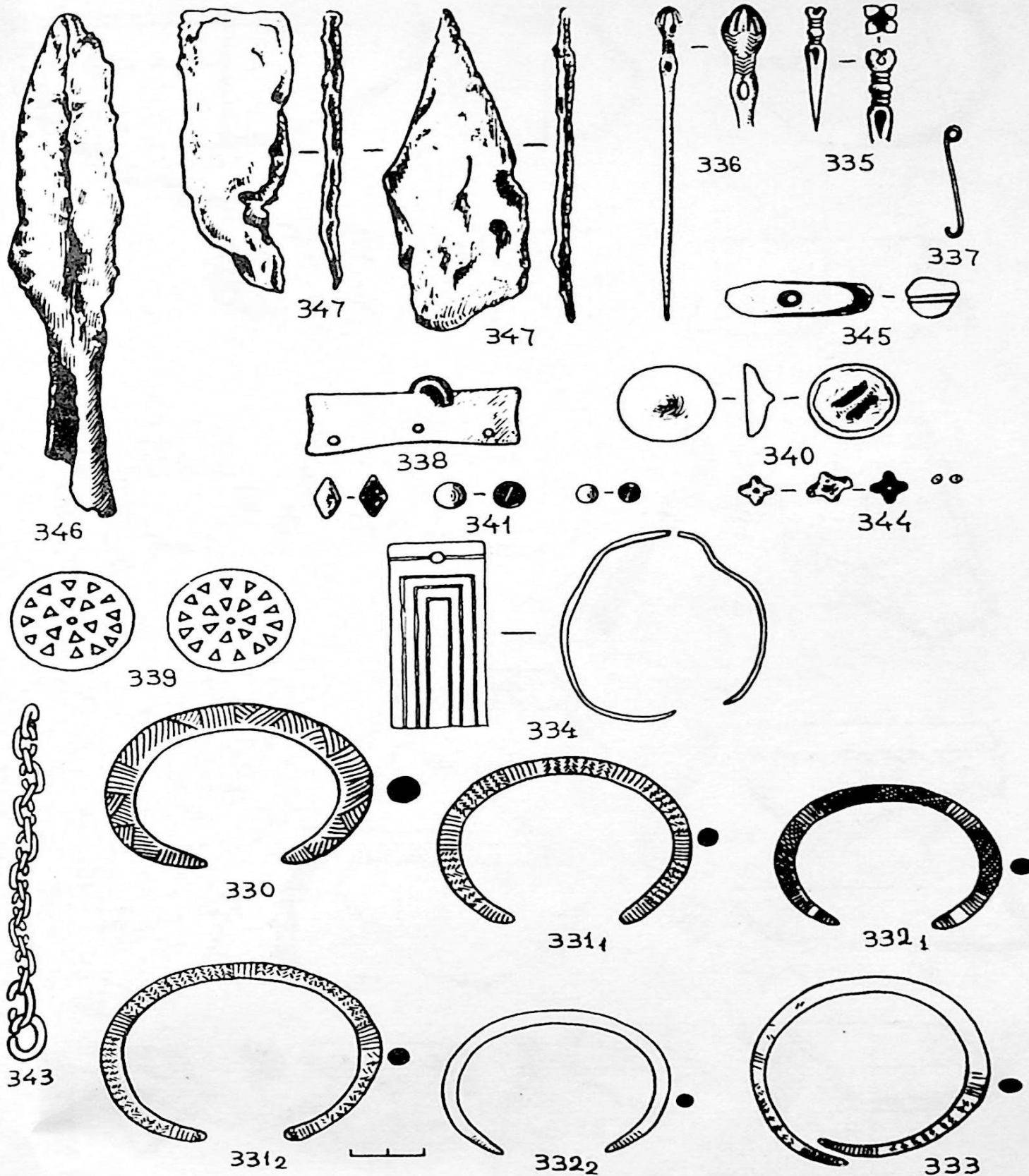
308

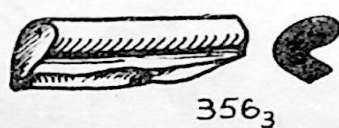
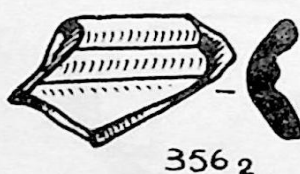
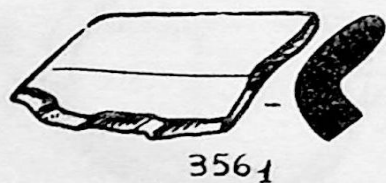
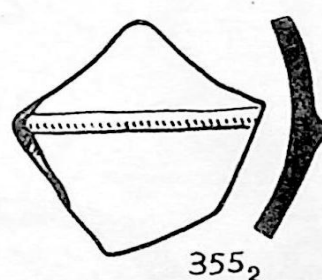
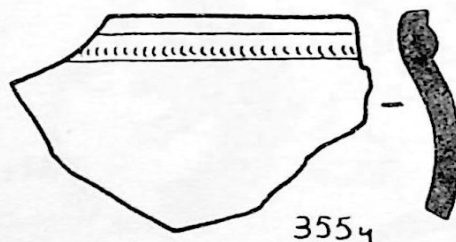
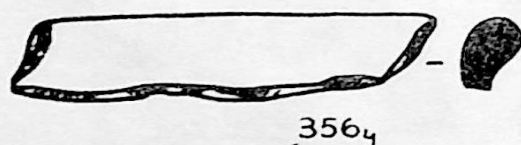
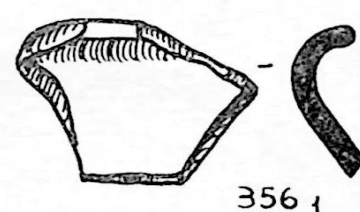
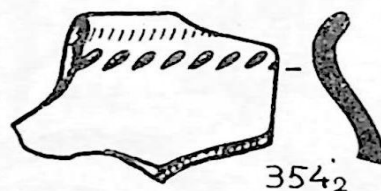
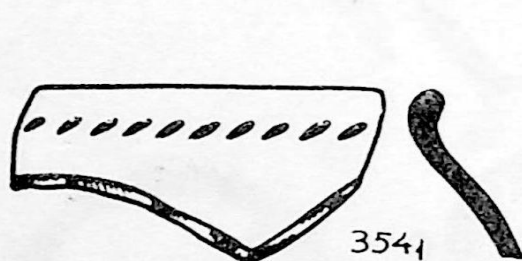
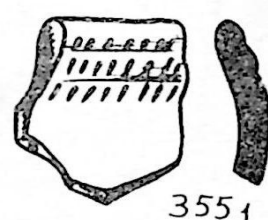
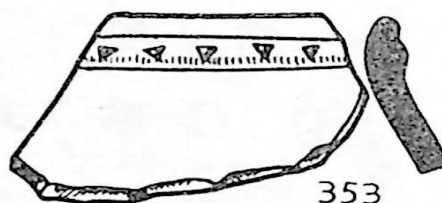
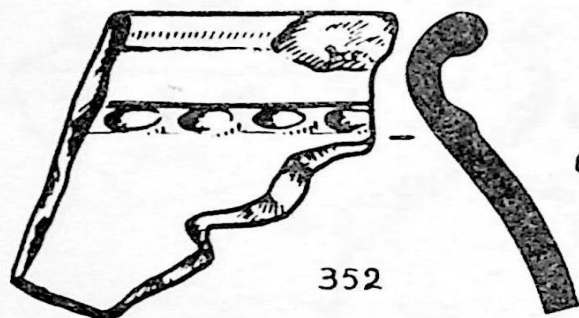
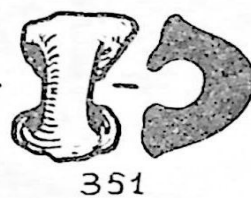
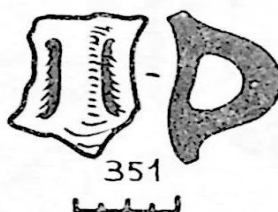
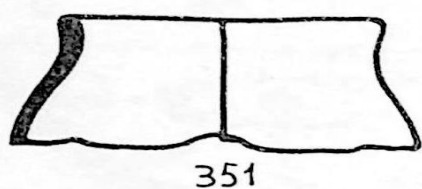
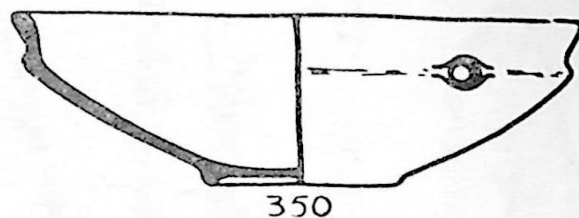
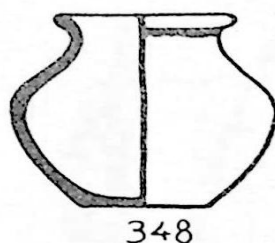
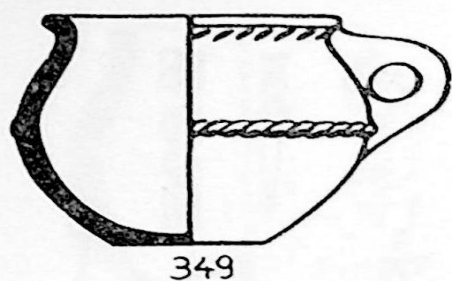

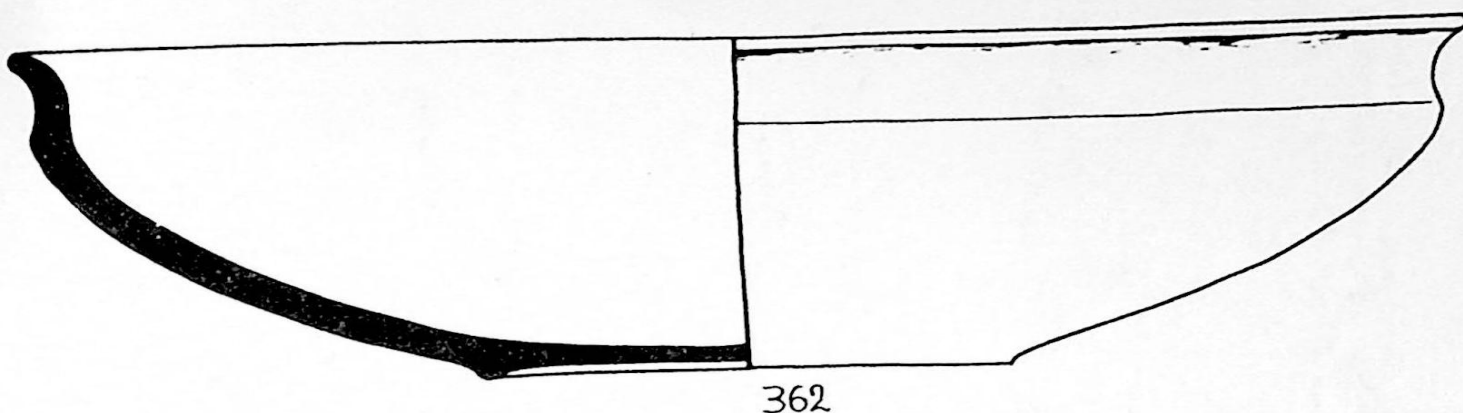
309

XL

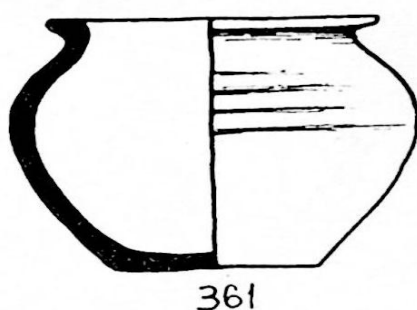

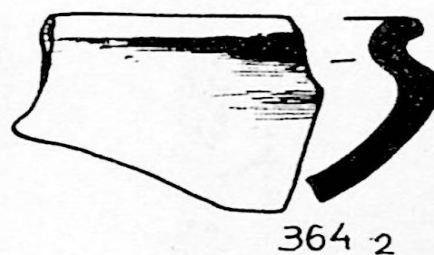
362

360

361

364_2

359

364_1

363

366

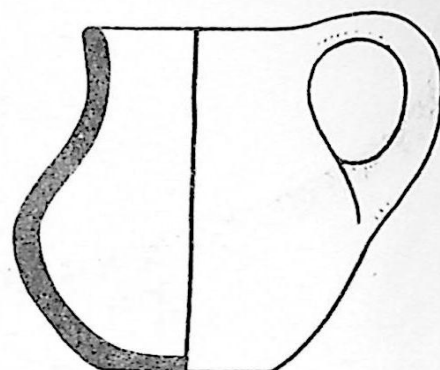
367

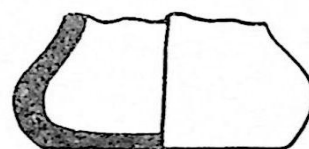
365

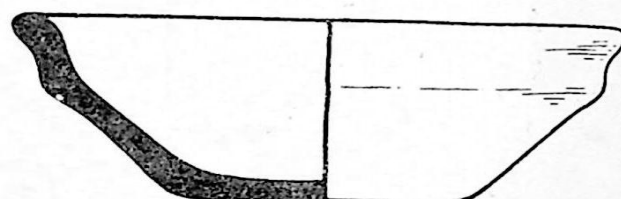
379

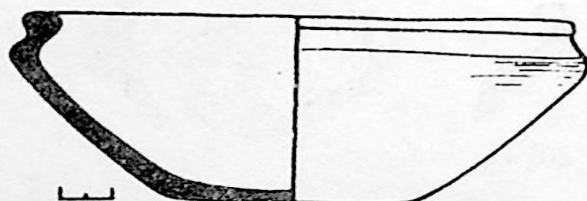
369

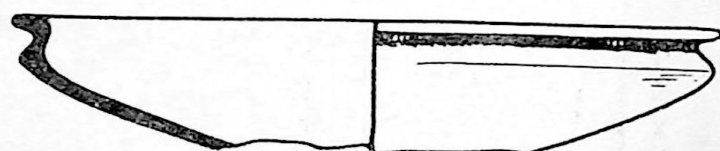
375

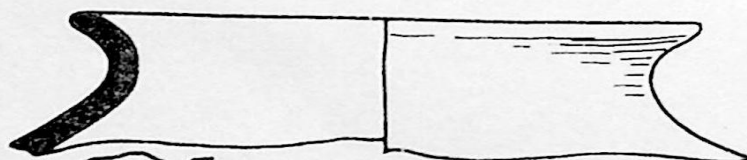
368

371

373₁

377

376

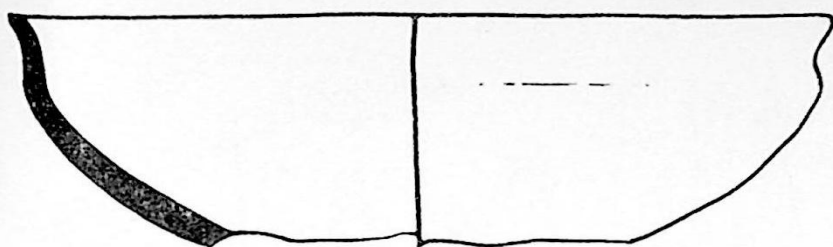
378

373₂

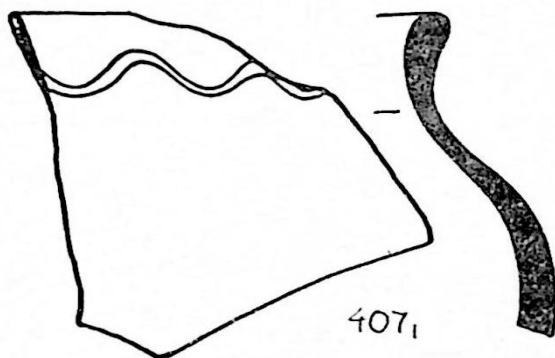
372

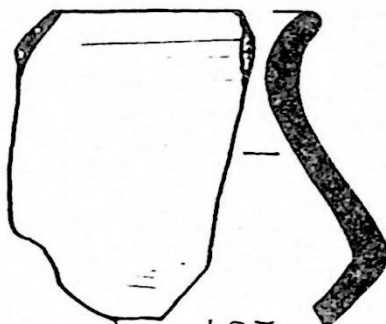
405

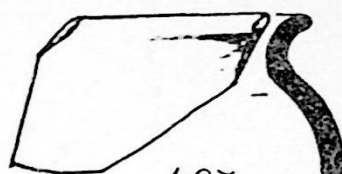
407₃

407₁

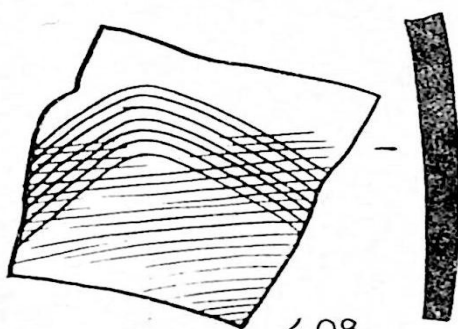
407₂

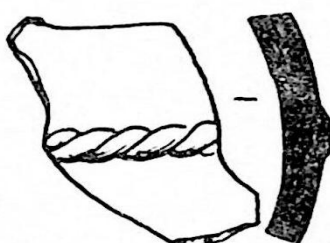
407₄

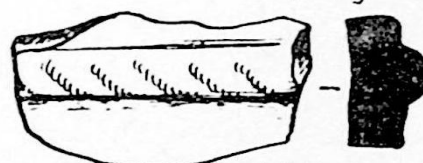
407₅

408₁

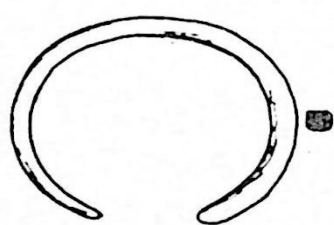
408₂

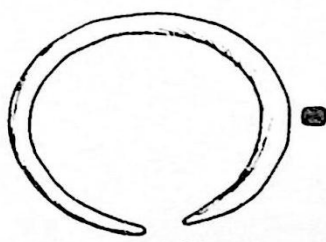
408₃

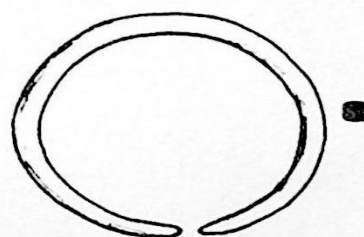
402

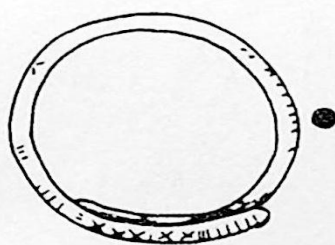
401₁

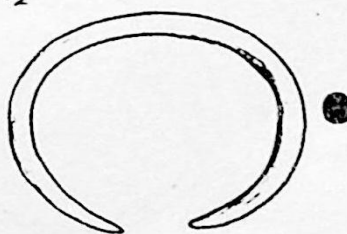
401₂

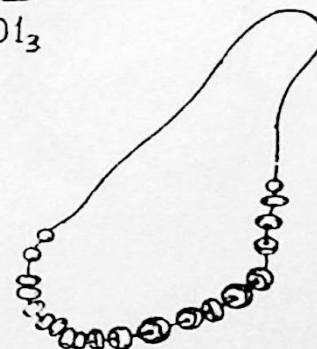
401₃

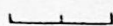
401₅

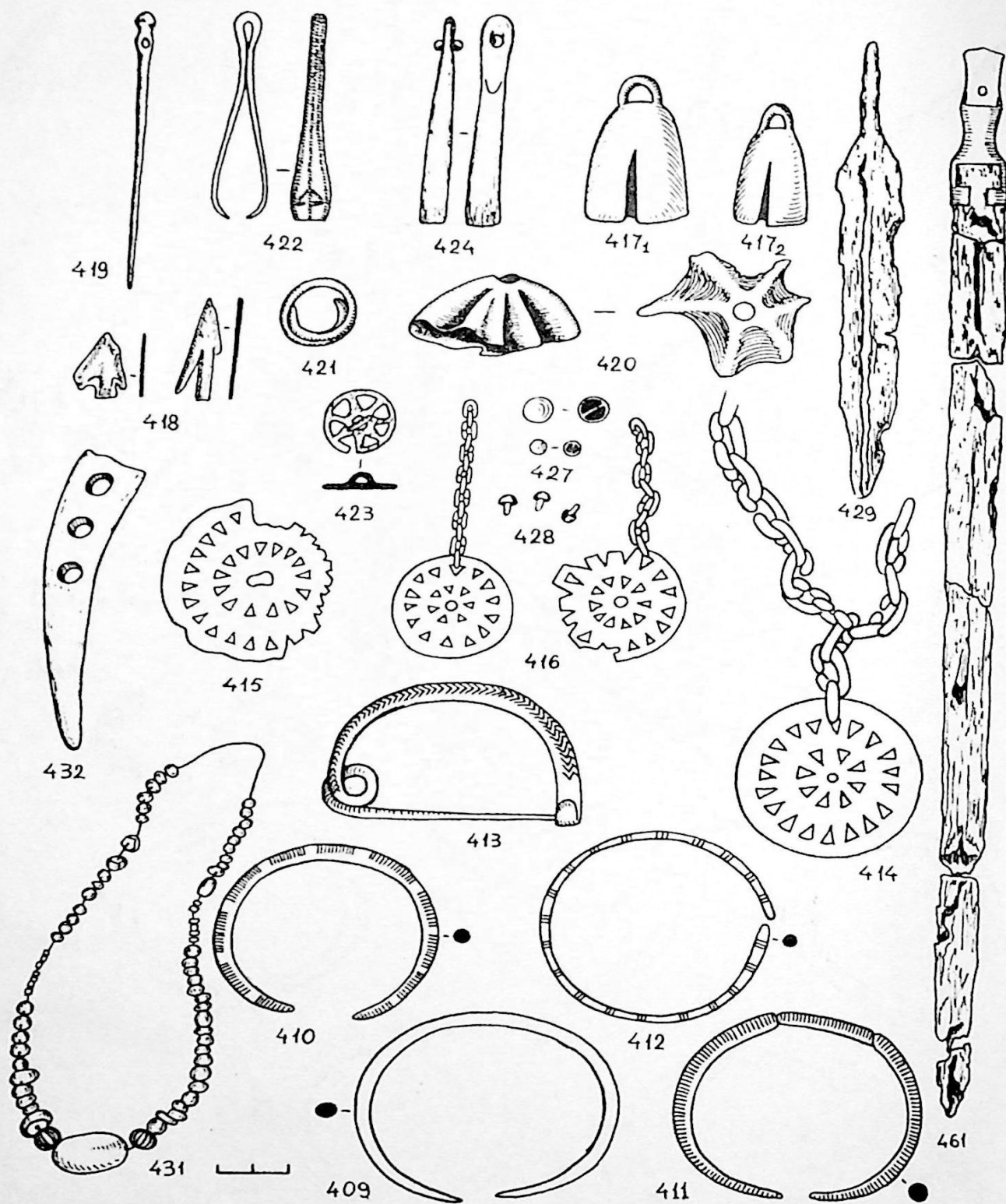

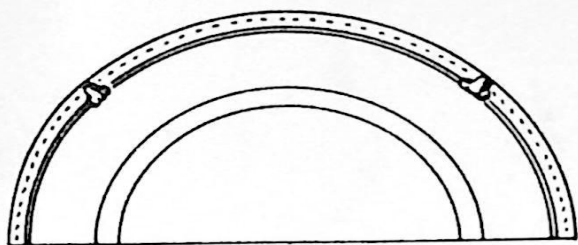
401₅

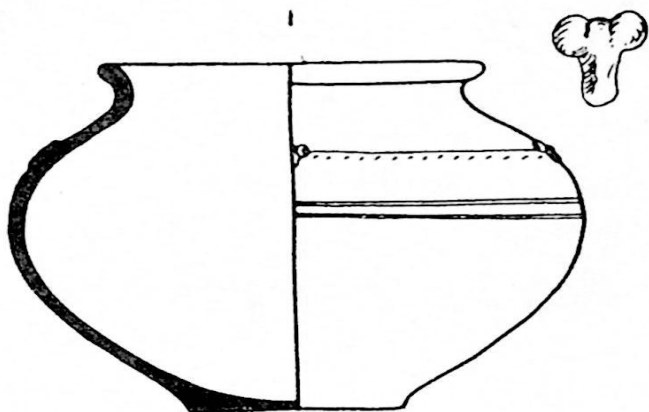
403

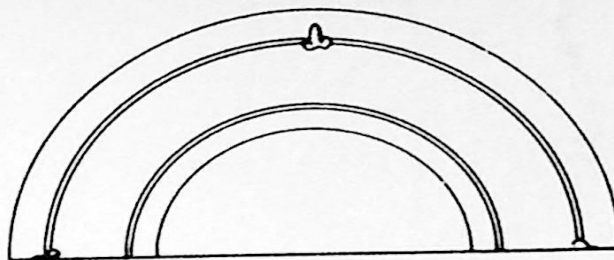

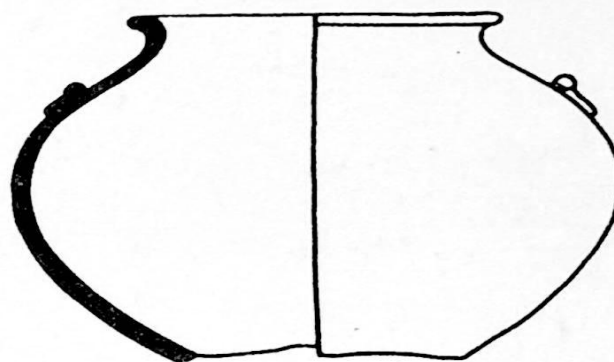
1

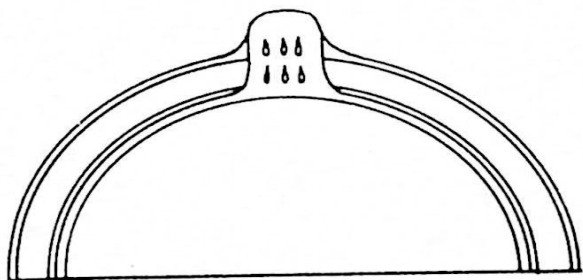
436

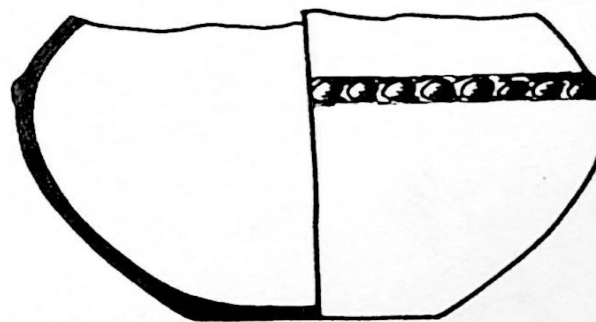
1

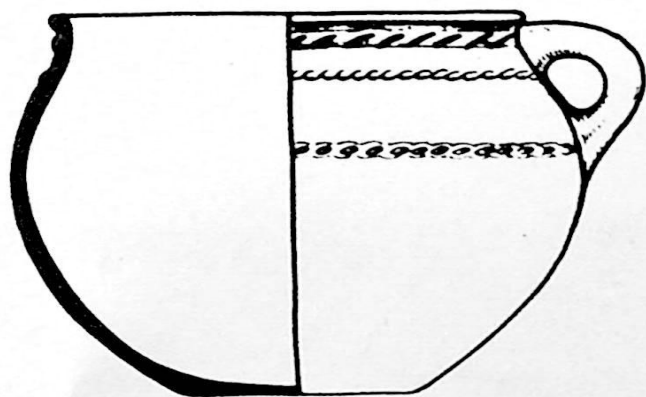
437

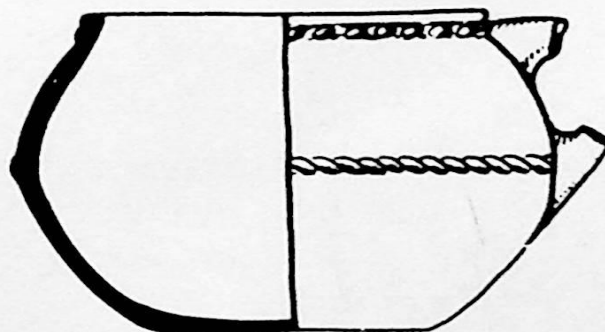
1

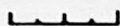
439

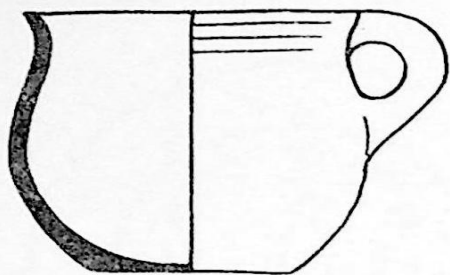

441

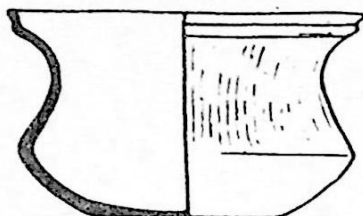

440

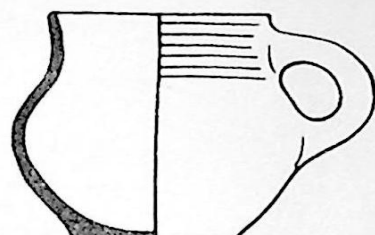

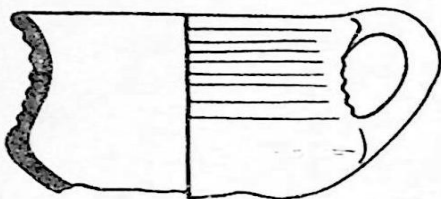
442

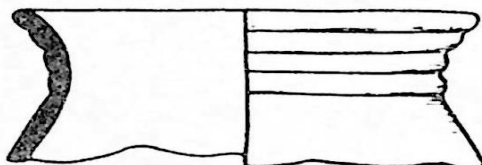
443

433

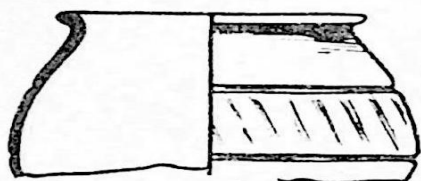
434

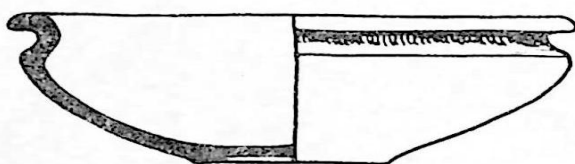
459

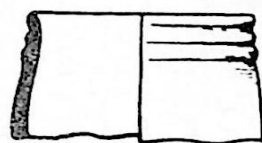
457

438

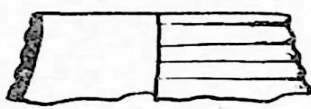
435

452₁

438

452₂

458

450

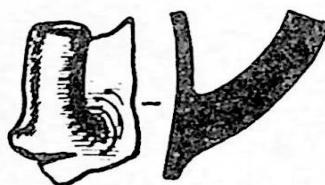
438

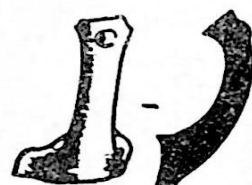
451

446

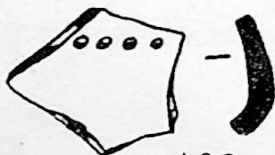
447

448

438

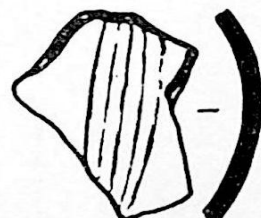
460

445

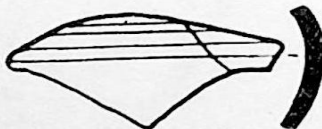
445

446

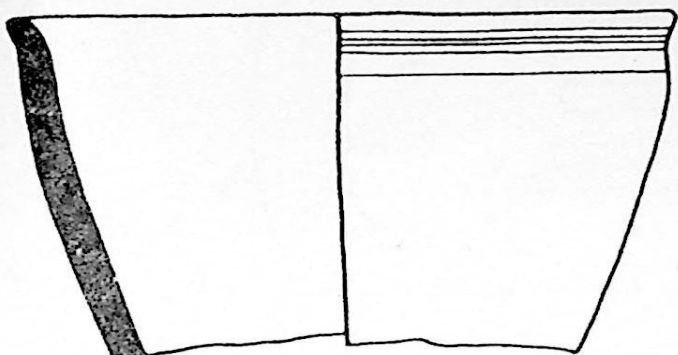
456

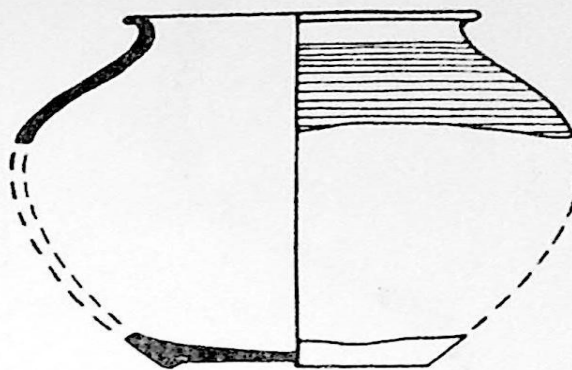
455

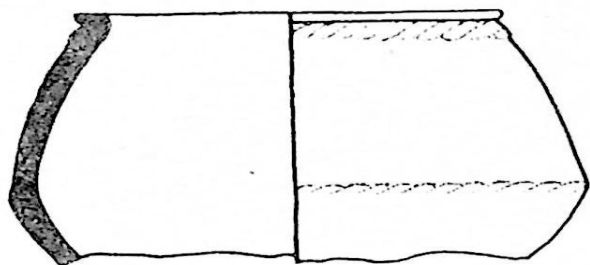
454

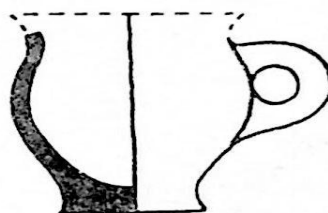
484

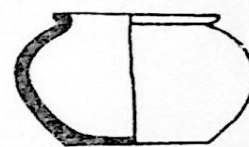
491

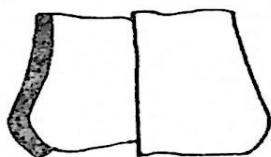
470

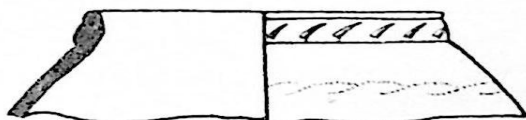
468

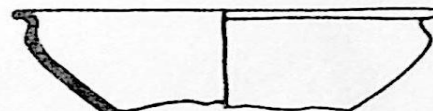
469

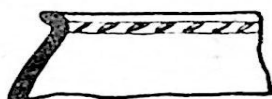
480

472

471

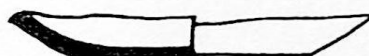
473

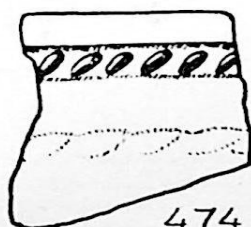
482₁

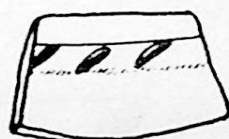
482₂

482₃

474

475

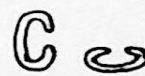
490

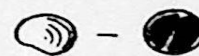
466

465

464

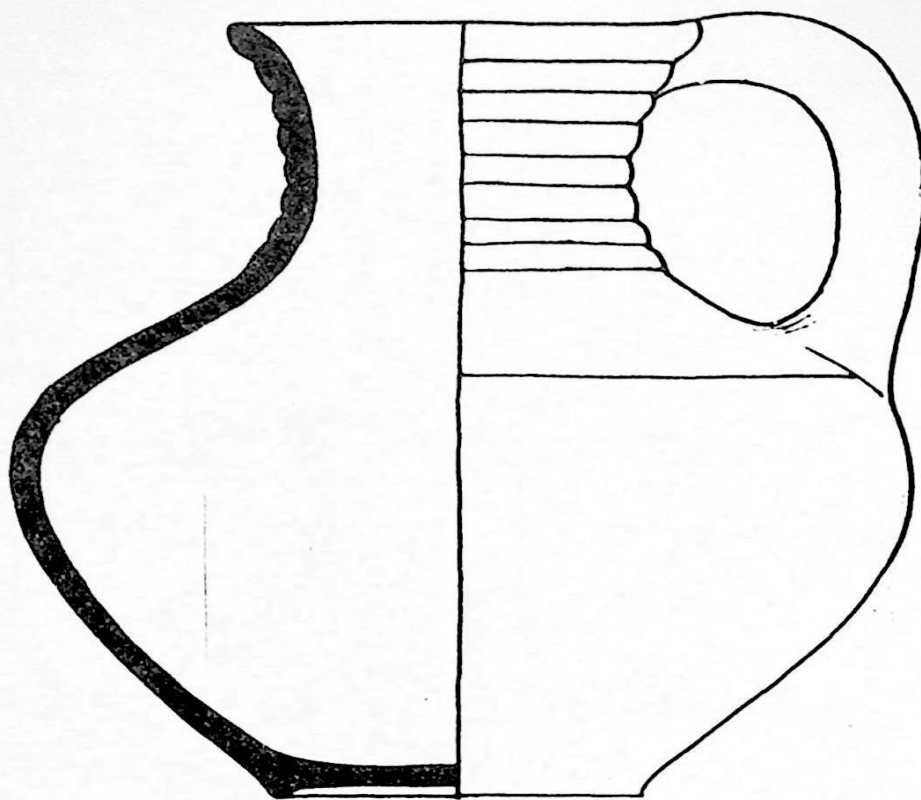
463

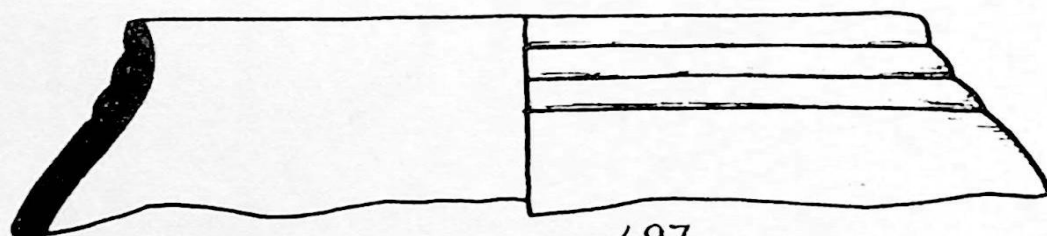
467

L

496

497

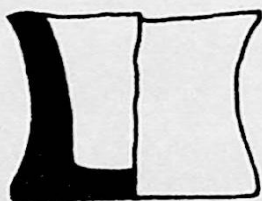
|

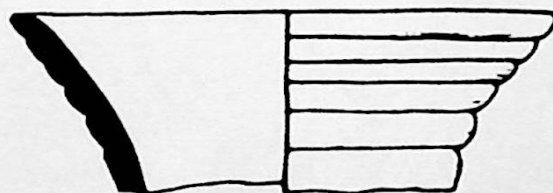
497

497

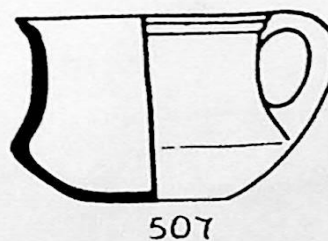
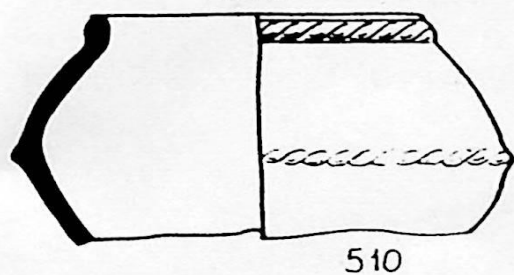
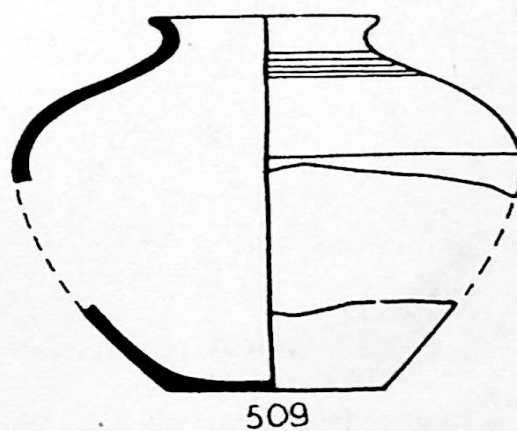
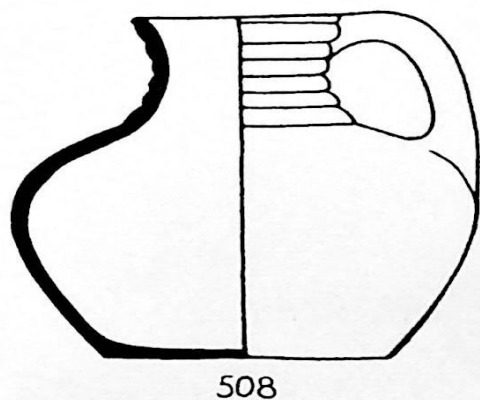
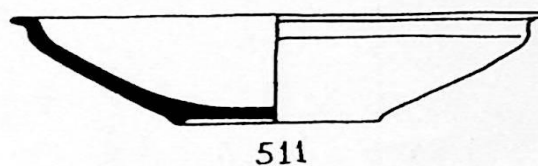
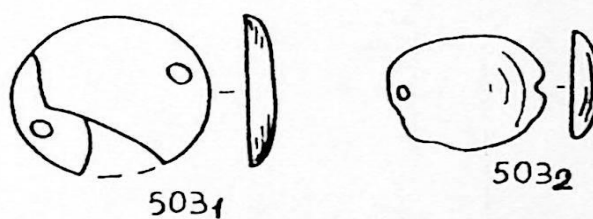
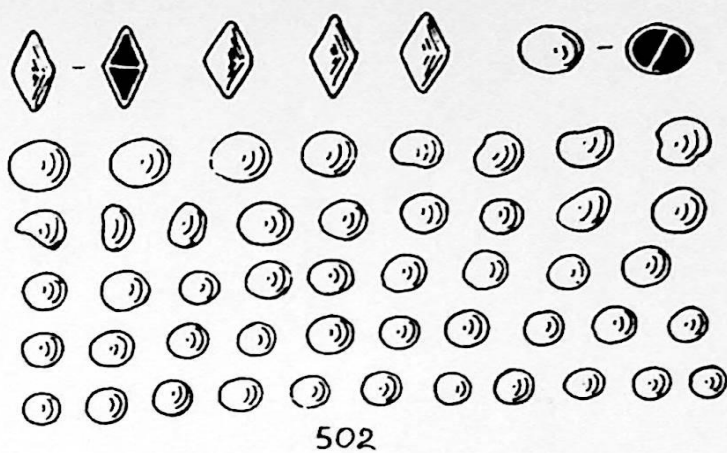
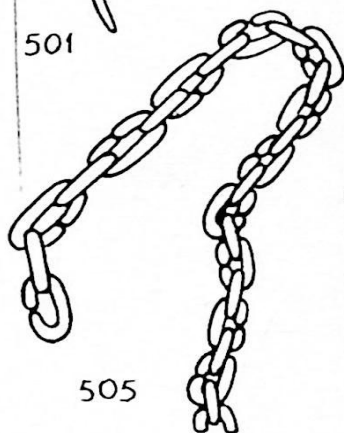
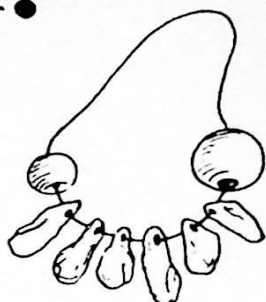
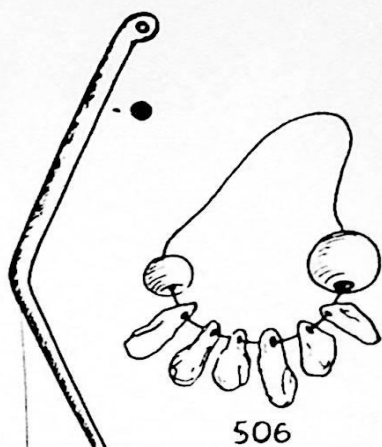

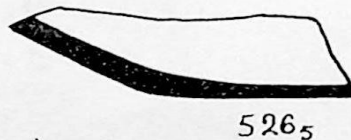
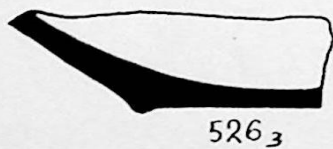
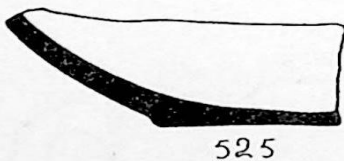
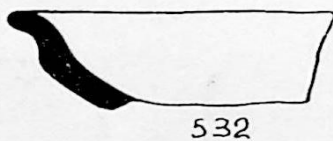
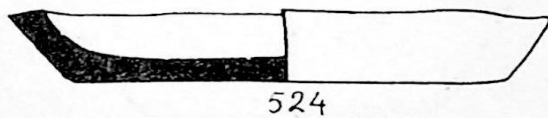
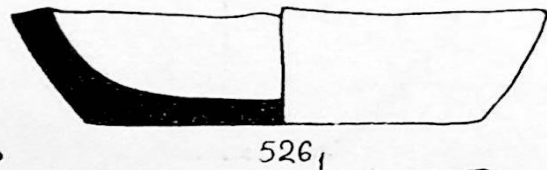
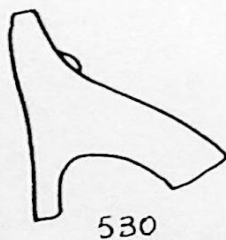
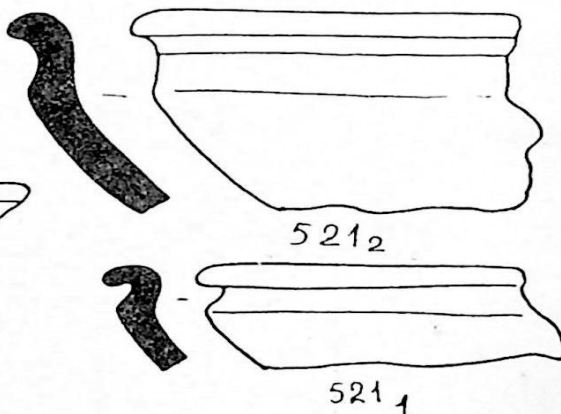
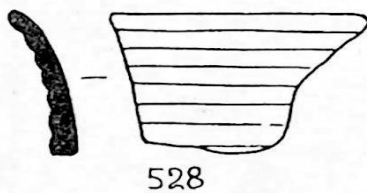
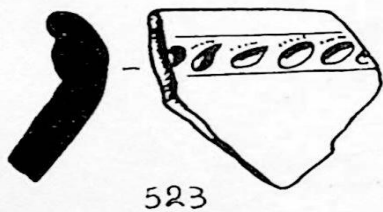
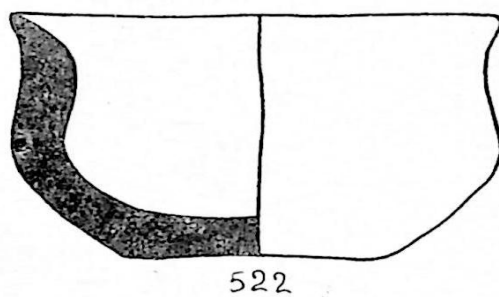
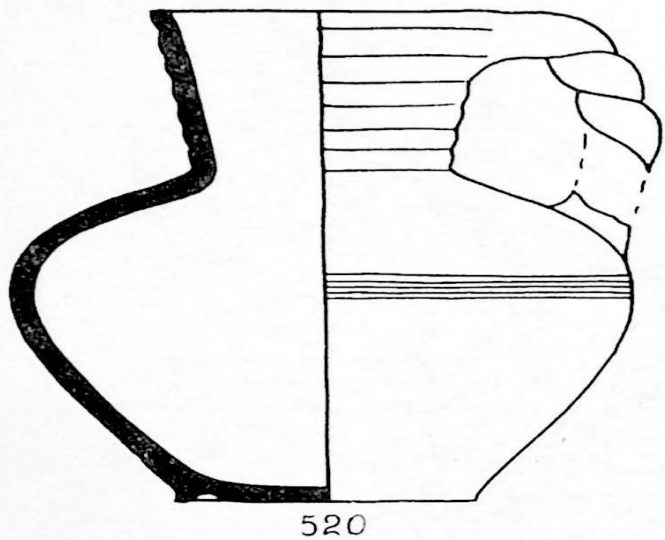
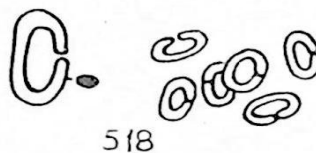
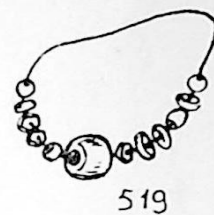
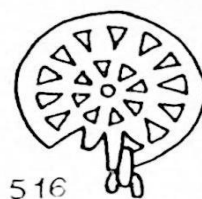
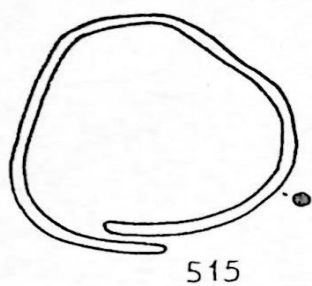
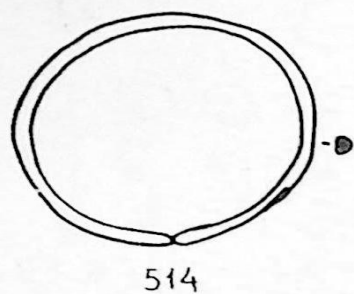
499

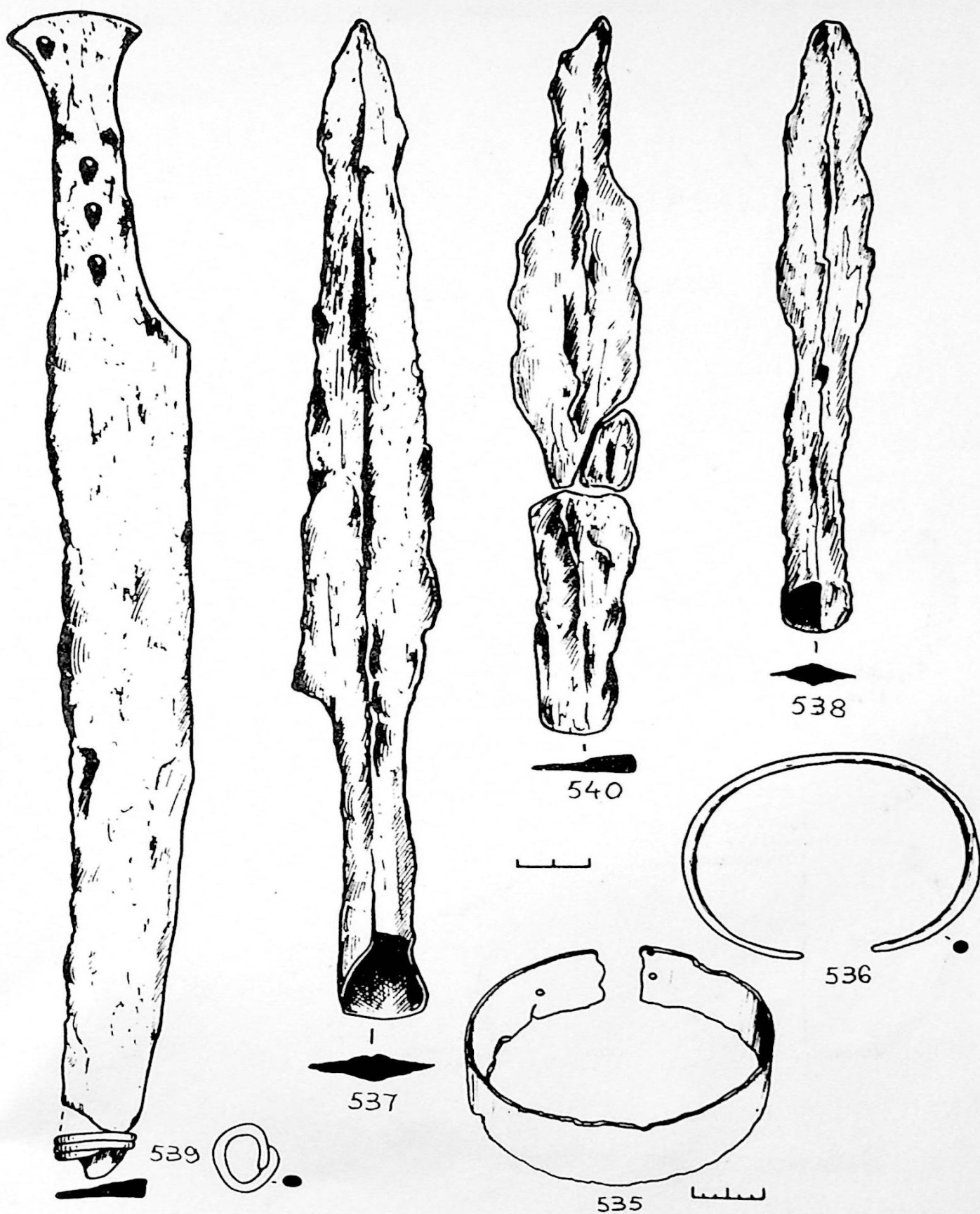

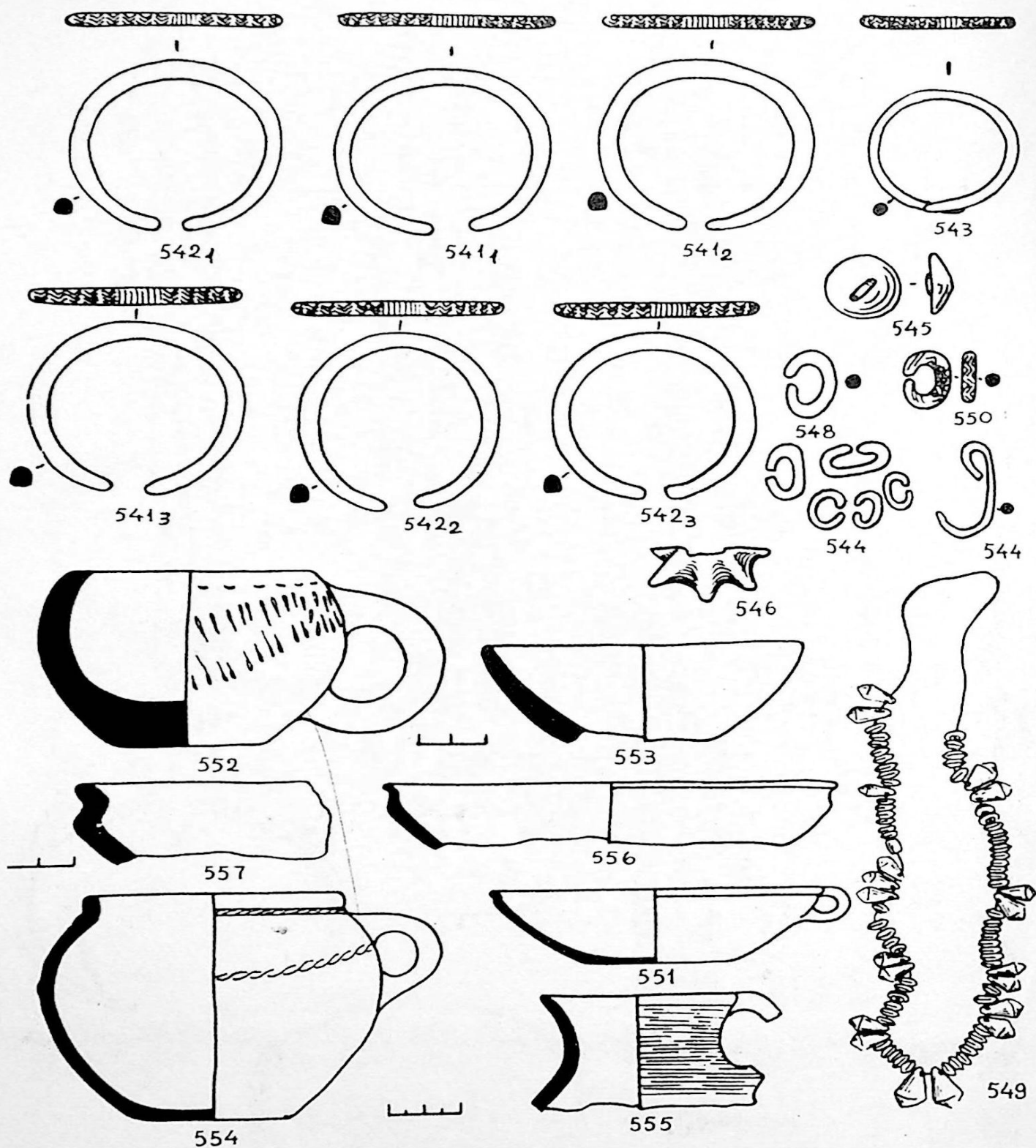
498

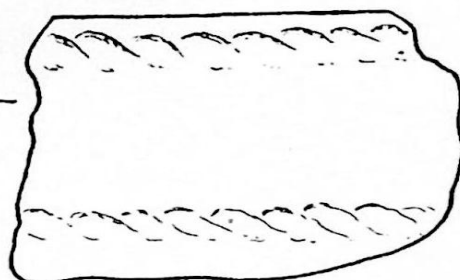

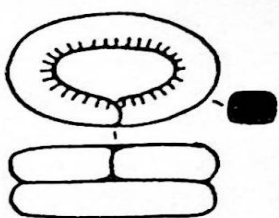
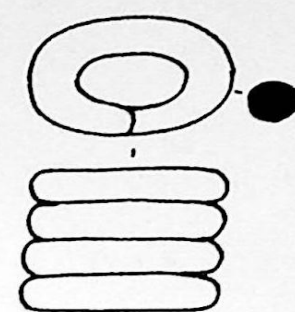
563

564

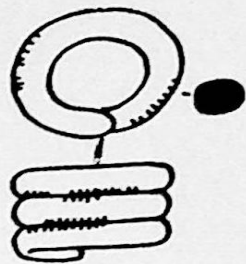
572

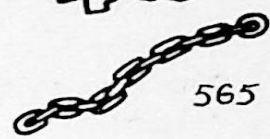
560

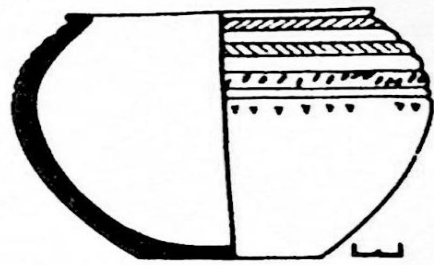
561

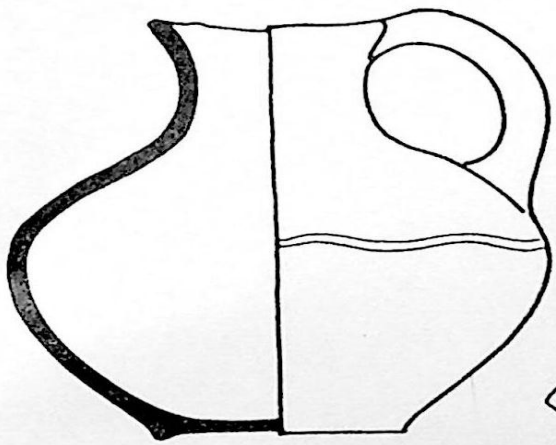
562

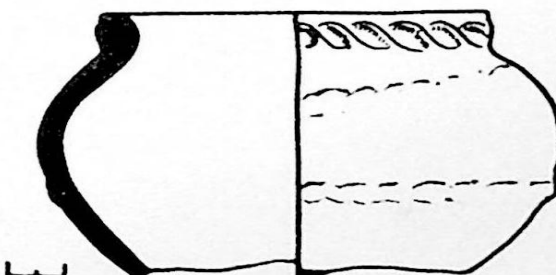
565

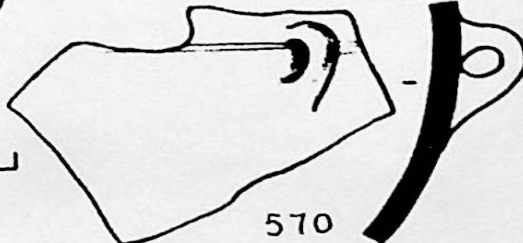
567

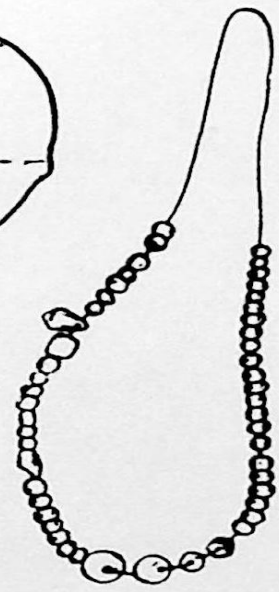
571

568

570

566

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

[illegible]

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

*

რედაქტორი რ. რამიშვილი
გამომცემლობის რედაქტორი რ. ფეიქრიშვილი
ტექნორედაქტორი ც. ქამუშაძე
კორექტორი ც. ქიტიაშვილი

გადაეცა წარმოებას 17.3.1978; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 4. 12. 1978;
ქაღალდის ზომა 70×108¹/₁₆; ქაღალდი № 2; ნაბეჭდი თაბახი 11.90;
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 11. 20

უე 01221;

ტირაჟი 1000;

შექვეთა № 972;

1 მან. 25 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издательство «Мецниереба», Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

ЛАМАРА НИКОЛАЕВНА КОБАИДЗЕ
**АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ ПАМЯТНИКИ
ИВРСКОГО УЩЕЛЬЯ**

II

МОГИЛЬНИК РКИНИС КАЛО

